ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

TÜRKÇE

5. SINIF

DERS KİTABI

Beşir SEVİM

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 09.05.2022 tarih ve 36 sayılı (Kodu: 363, ekli listenin 3'üncü sırasında) Kurul Kararı ile 2023 - 2024 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

KOZA YAYIN AŞ

Saray Mah. 205. Cadde No: 4/2
Kahramankazan 06980 ANKARA
tel.: (0312) 385 9191 belgeç: (0312) 354 0444
www.kozayayin.com.tr

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

TÜRKÇE 5. SINIF

DERS KİTABI

Editör: Buket TAŞ
Görsel Tasarımcı: Ersan YAĞIZ
Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı: Deniz GÖKÇE
Program Geliştirme Uzmanı: Doç. Dr. Subhan EKŞİOĞLU
Rehberlik Uzmanı: Dr. Mehmet Berkay ÖZÜNLÜ
ISBN: 978 - 605 - 145 - 583 - 9
Yayıncı Sertifika No.: 45553

© KOZA Yayın Dağıtım Sanayi ve Ticaret AŞ

Bu eserin bütün hakları saklıdır ve yayınevine aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın bu eserde yer alan resim, fotoğraf ve metinlerin tamamı ya da bir kısmı elektronik, mekanik, fotokopi ya da benzer başka bir sistemle kopyalanamaz ve ticari amaçla kullanılamaz.

KOZA YAYIN AŞ

Saray Mah. 205. Cadde No: 4/2
Kahramankazan 06980 ANKARA
tel.: (0312) 385 9191 belgeç: (0312) 354 0444
www.kozayayin.com.tr

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

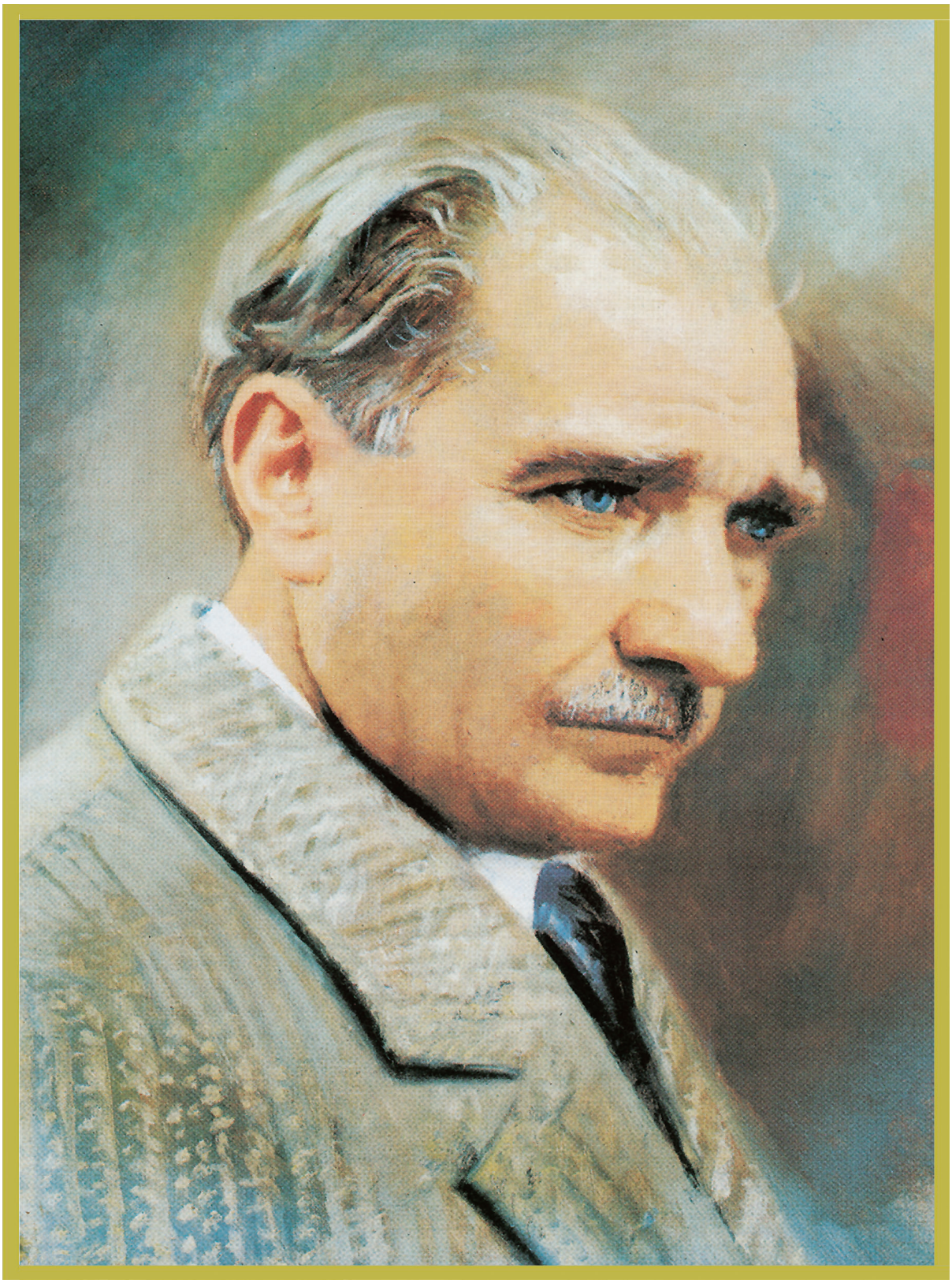

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

KİTABIMIZI TANIYALIM 9

1. TEMA — Birey ve Toplum 11

DÜNYA ÇOCUKLARI 13
ESKİCİYLE PARA BABASI 17
AİLE - TOPLUM - DÜNYA İLİŞKİSİ 24
Dinleme / İzleme: BAYRAK ÖĞRETMEN 31
Serbest Okuma Metni: YOLDAKİ KAYA 36
1. Tema Ölçme ve Değerlendirme Soruları 38

2. TEMA — Millî Mücadele ve Atatürk 41

DERSİMİZ: ATATÜRK 42
ELÂZIĞLI HASAN ONBAŞI 48
MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN SAMSUN'A ÇIKIŞI 56
Dinleme / İzleme: İNGİLİZ MEMİŞ 61
Serbest Okuma Metni: ATATÜRK'Ü SON GÖRÜŞÜM 66
2. Tema Ölçme ve Değerlendirme Soruları 68

3. TEMA — Erdemler 71

İKİ KARDEŞİN FEDAKÂRLIĞI 72
YÜREĞİNİZDE BİR YER AÇIN 78
DOSTLUĞUN TÜRLERİ 85
Dinleme / İzleme: TATLI DİLE DAİR 93
Serbest Okuma Metni: YARIN İÇİN 98
3. Tema Ölçme ve Değerlendirme Soruları 100

4. TEMA — Millî Kültürümüz 103

BAYRAĞIMIN TÜRKÜSÜ 104
DEDEM KORKUT ÖYKÜLERİ ÜZERİNE 110
PADİŞAHA SU HEDİYE EDEN ADAM 117
Dinleme / İzleme: BENDEN SELAM OLSUN BOLU BEYİ'NE 123
Serbest Okuma Metni: HACİVAT İLE KARAGÖZ 128
4. Tema Ölçme ve Değerlendirme Soruları 130

5. TEMA

Doğa ve Evren 133

KÜÇÜK ÇAM AĞACI 134
YILDIZLAR GAYET MEMNUN 142
DÜNYANIN BEYAZ DEVLERİ BUZULLAR 147
Dinleme / İzleme: SONSUZLUK VE ÖTESİ 153
Serbest Okuma Metni: GÜLDEN GÜLE KONUR ZER KELEBEKLER 157
5. Tema Ölçme ve Değerlendirme Soruları 158

6. TEMA

Sağlık ve Spor 161

MAVİ EŞOFMANLI ADAM 162
OLİMPİYAT OYUNLARI 171
UYKU 177
Dinleme / İzleme: SALINCAK 182
Serbest Okuma Metni: 3, 2, 1... BAŞLAYIN! 186
6. Tema Ölçme ve Değerlendirme Soruları 188

7. TEMA

Bilim ve Teknoloji 191

BİR BİLİM İNSANI NELER YAPAR? 192
ZAMAN İÇİNDE GEZERKEN GÖRDÜKLERİMİZ 198
KUŞLU MEKTUPLAR 206
Dinleme / İzleme: EL CEZERÎ 212
Serbest Okuma Metni: İĞNENİN DELİĞİ 216
7. Tema Ölçme ve Değerlendirme Soruları 218

8. TEMA

Sanat 221

ÇOCUKLUĞUN DEĞERİ 222
ÜNLÜ RESSAM 228
ŞİİR NEDİR? 234
Dinleme / İzleme: PİYANO VE PİYANİST 238
Serbest Okuma Metni: ŞARKI 243
8. Tema Ölçme ve Değerlendirme Soruları 244

SÖZLÜK 247
KAYNAKÇA 250
İNTERNET KAYNAKÇASI 251
GÖRSEL KAYNAKÇA 251
CEVAP ANAHTARLARI 252

KİTABIMIZI TANIYALIM

İşlenen tema, konu ya da kazanımlarla ilgili videolar, dinleme metinleri, ek ölçme ve değerlendirme soruları gibi çeşitli elektronik içeriklere ve görsel kaynakçaya kitabın farklı sayfalarındaki karekodlarla ulaşabilirsiniz.

Tema numarası

Tema adı

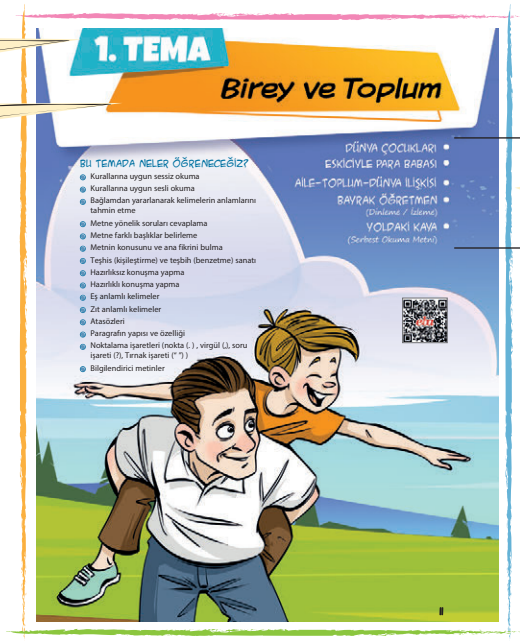

Temada yer alan metinlerin adları

İşlenecek metinle ilgili hazırlık çalışmaları

İşlenecek metnin hangi yöntemle okunacağını gösteren yönerge

İşlenecek metnin adı

Hazırlık

1. Yaşam şekli sizden farklı olan insanlar hakkında neler düşünüyorsunuz?
2. Yandaki görselde verilmek istenen mesaj ne olabilir? Açıklayınız.

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

Bu tekniğin amacı, akıcı ve hızlı okumayı sağlamaktır. Sessiz okuma, göz hareketleri ve beyinde meydana gelen okuma sürecine dayanmaktadır. Sesli ve sessiz okuma arasındaki en önemli fark, sesli okumanın sadece anlamayı değil, anlatmayı da kapsamasıdır.

ESKİCİYLE PARA BABASI

Bir zamanlar yoksul bir eskici varmış, eski ayakkabıları onarırmış. Bir yandan işini yaparken, bir yandan da şarkı söylermiş. Sabahtan akşama kadar böyle geçirirmiş zamanını. Oradan gelip geçenler eskicinin şarkılarına bayılır, öyle durup hayranlıkla dinlerlermiş. O da beğenildiğini görünce büsbütün coşar, mutlu mu mutlu, gırtlağının tüm gücüyle söyler de söylermiş artık. Ama bir de komşusu varmış ki tam karşıtıymış bizim eskicinin, tam bir para babasıymış. Zenginlik içinde yüzer, çok az şarkı söyler, çok da az uyurmuş. Sabaha karşı uykuya dalınca da bizim para babası yiyecek ve içecekler gibi uykunun da pazarda satılmamasından yakınmaya başlarmış. Günün birinde, parlak bir düşünce gelmiş aklına. Güzel sesli eskiciyi köşküne çağırtmış.

"Dostum, söyler misin bana, sen yılda ne kadar para kazanırsın?" diye sormuş.

Bizim şen eskici gülümsemiş.

"Yılda mı dediniz, efendim? Ben böyle yapmam hesabım." demiş. "Bir günün hesabını sonraki günün hesabına eklemem hiçbir zaman. Yılın sonunu getireyim, yeter. Nasıl olsa, her gün kendi ekmeğini getirir."

17

"Peki, günde ne kadar kazanırsın?" diye üstelemiş para babası.

"Kimi zaman çok, kimi zaman az ama hep bir şeyler kazanırım işte." demiş eskici. "İşin tatsız yanı boş kalmaktır; ülkemizde bayram sayısı çok fazla."

Para babası gülmüş.

"Bak, ben sana bir yardımda bulunayım." demiş. "Al şu yüz altını, özenle sakla, gerekince de hiç çekinmeden harca."

Bizim eskici yüzlerce yıldır topraktan çıkarılan tüm altınların önüne yığıldığını sanmış. Alıp evine getirmiş altınları. Getirip de şöyle önüne koyunca, bir korkudur çökmüş içine. "Ya bu altınları çalarlarsa?" diye söylenmiş. Sonra altınlarını sarmış, sarmalamış, evinin bodrum katına gömmüş. Ama hiç ayrımında olmadan, altınlarla birlikte bir şeyi daha gömmüş: Yaşama sevincini.

Artık şarkı söylemez olmuş, sesini yitirmiş. Uyku da gitmiş. Evine gelenlere kuşkuyla bakar olmuş, yerli yersiz kaygılanmaya başlamış. Gün boyu gözü kapıda, kulağı kirişteymiş artık. Geceleri bir kedi hafif bir gürültü yapacak olsa, birileri altınları alıp gidecek sanarak yatağından fırlayıveriyormuş. En sonunda bu yaşama dayanamaz olmuş, altınları sakladığı yerden çıkarmış, artık uykusundan uyandırmadığı adamın kapısını çalmış.

"Efendim, alın şu yüz altınınızı da bana şarkılarımı ve uykumu geri verin." demiş.

La Fontaine (La Fonten) Masalları
Anlatan: **Tahsin YÜCEL**

La FONTAINE

1621 yılında Fransa'da doğdu. Hukuk eğitimi gördü. Yaşadığı dönemde pek çok bilim insanı, felsefeci ve yazarla tanıştı. Yazdığı fabllarla tanındı. Eserlerinde hayvanları kişiselleştirerek ahlaki çıkarımlar yapmayı amaçladı. Bunda da son derece başarılı oldu. 1668'de basılan ilk altı kitabında 124 masal yer aldı ve bunlar birinci cildi meydana getirdi. 1678'de basılan ikinci cilt beş ve 1694 yılında basılan üçüncü cildi tek kitaptan meydana gelmiştir. Fabılları dışında şiirler, eleştiri metinleri yazdı.
1695'te Paris'te öldü.

18

İşlenecek metnin içeriği

İşlenecek metnin yazarı

İşlenecek metnin yazarı hakkında bilgi

Yazma etkinliği

Okuma etkinliği

Etkinliğin amacına uygun yönerge

Etkinlik yazma alanı

Etkinliğin amacına uygun bilgi

4. Etkinlik

Metni bir kez daha okuyunuz. Yazarın düşüncelerine katılıp katılmadığınızı nedenleriyle birlikte yazınız.

5. Etkinlik

a. Atasözleriyle ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

Atasözleri

Söyleyeni belli olmayan (anonim), tecrübeler sonucunda oluşmuş, topluma bir mesaj veren özlü sözlere atasözü denir.

Atasözlerinin genel özellikleri şunlardır:

1. *Söyleyeni belli değildir (anonim) ve ulusların ortak malı olmuştur.*
2. *Deneyim ve bir olay sonucu söylendiğinden öğüt veren sözlerdir.*
3. *Kimi atasözleri, yazılıp söylendiği gibi gerçek anlamda kullanılır.*
4. *Atasözlerinin birçoğu da yazıldığı anlamda değil, mecaz anlamda kullanılmaktadır. Bu tür atasözlerinde sözcüklerin anlamları ile iletmek istediği mesaj arasında farklılık vardır.*
5. *Atasözlerindeki kelimeler değiştirilemez. Çünkü atasözleri kalıplaşmış sözlerdir.*
6. *Bazı atasözleri, ait olduğu toplumun gelenek, görenek, inanç ve tavırlarını yansıtırken bir bölümü de evrensel düşünceyi dile getirir.*

Yazdıklarınızı anlam açısından zenginleştirmek, daha anlaşılır ve ilgi çekici hâle getirmek için atasözlerinden yararlanmaya çalışınız.

b. Aşağıdaki atasözlerini okuyunuz. Metnin ana fikri olabilecek atasözünü işaretleyiniz.

- Etle tırnak arasına girilmez.
- İyiliğe iyilik her kişinin kârı, kötülüğe iyilik er kişinin kârı.
- Yavru kuş, yuvada gördüğünü yapar.
- Biz kırk kişiyiz, birbirimizi biliriz.

28

Konuşma etkinliği

Kazanımın amacına uygun hatırlatıcı ve temel bilgiler

Etkinlik görseli

Sonraki derse hazırlık yönergesi

5. Etkinlik

a. Çocuk Hakları Bildirgesi ile ilgili aşağıdaki bilgileri okuyunuz. Çocuk haklarının korunmasının önemi hakkında kısa bir konuşma yapınız. Konuşmanızda izlediğiniz veya okuduğunuz medya haberlerini göz önünde bulundurunuz. Ayrıca gözlemlerinize de yer veriniz.

Çocukların bakımının bir toplum sorunu olduğu ve bilimsel yaklaşımlarla herkesin bu sorumluluğu yüklenmesi gerektiği düşüncesi 20 Kasım 1959'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda "Çocuk Hakları Bildirgesi" ile kabul edilmiştir. On ilkeden oluşan bu bildirgenin ilk dört ilkesi aşağıdaki gibidir:

1. İlke: Tüm dünya çocukları bu bildirgedeki haklardan din, dil, ırk, renk, cinsiyet, milliyet, mülkiyet, siyasi, sosyal sınıf ayrımı yapılmaksızın yararlanmalıdır.

2. İlke: Çocuklar özel olarak korunmalı, yasa ve gerekli kurumların yardımı ile fiziksel, zihinsel, ahlaki, ruhsal ve toplumsal olarak sağlıklı normal koşullar altında özgür ve onurunun zedelenmeyecek şekilde yetişmesi sağlanmalıdır. Bu amaçla çıkarılacak yasalarda çocuğun en yüksek çıkarları gözetilmelidir.

3. İlke: Her çocuğun doğduğu anda bir adı ve bir devletin vatandaşı olma hakkı vardır.

4. İlke: Çocuklar sosyal güvenlikten yararlanmalı, sağlıklı bir biçimde büyümesi için kendisine ve annesine doğum öncesi ve sonrası özel bakım ve korunma sağlanmalıdır. Çocuklara yeterli beslenme, barınma, dinlenme, oyun olanakları ile gerekli tıbbi bakım sağlanmalıdır.

b. Sizce Çocuk Hakları Bildirgesi neden yayınlanmış olabilir? Dünyadaki çocuklar hayatlarını bildirgenin ilk dört ilkesine uygun yaşayabiliyorlar mı? Siz bildirgeye ne gibi ilkeler eklemek isterdiniz? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

6. Etkinlik

Yandaki görseli inceleyiniz. Görselden hareketle defterinize iki dörtlükten oluşan kısa bir şiir yazınız. Şiirinizi yazmaya başlamadan önce konuyu belirleyiniz. Ardından hangi duyguları ele alacağınıza karar veriniz. Şiirinize uygun başlık koymayı unutmayınız.

Sonraki Derse Hazırlık

Ülkemizdeki göçmenlerin yaşadıkları temel sorunları araştırınız. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgileri sınıfa getiriniz.

16

Tema değerlendirme bölümü

Dinleme etkinliği

1. Tema Ölçme ve Değerlendirme Soruları

ABDULLAH DEDEM

Yolcu vapurları yaklaşıp uzaklaşıyordu iskeleye. Sandallar gidip geliyordu Kadıköy-Haydarpaşa arasında. Martılar uçuşuyordu kıyıya yakın. Arada hızla inip denizden bir şeyler kapıyorlardı. Yükselişleri de inişleri gibi hızlı oluyordu. Ötüşleri kavgacı, öfkeliydi tümünün. Birbirlerinden denizi kıskanıyorlardı sanki. Düdük sesleri ile selamlaşan vapurlar; martı seslerini bastırıyordu arada bir...

İstanbul minareleriyle, kuleleriyle, görkemli yapılarıyla, güzel bir görünüm içindeydi. Gökyüzü mavi, güneş pırıl pırılsa; İstanbul daha da güzelleşir. Kadıköy'den bakanlar, güzelliği çoğalmış bir İstanbul görürler...

Kıyıdaki "Halkın Çay Bahçesi"ndeydik. Masamız ön sıradaydı. Güneşli günde İstanbul'u rahat görebiliyorduk. Dedem çay içiyordu. Benim de elimde meyve suyu şişesi vardı.

(...)

Dedem hep karşıya bakıyordu. Dudaklarında gülümseyişin gerginliği vardı. İki yıldır İzmir'de oturuyordu. Uzak kaldığı kentini çok özlemiş olduğu belliydi.

— İzmir de İstanbul kadar güzel mi dedeciğim? dedim.

Çayından bir yudum aldıktan sonra cevap verdi.

— İzmir mi? Hiç kuşkusuz İzmir de güzel bir kent. Ama gerçeği söylemek gerekirse: İstanbul bambaşkadır. Tüm dünya kentleri içinde ayrıcalığı vardır güzellikte. Baksana şu minarelere! Baksana kentin denize karşı görkemli duruşuna!.. Marmara Denizi ayna, İstanbul da ona bakan bir güzeller güzeli!..

(...)

Abbas ÇILGA
(Kısaltılmıştır.)

7. Etkinlik

Türküler, Türk toplumunun tarihini, gelenek ve göreneklerini, alışkanlıklarını en iyi şekilde yansıtan unsurlardır. Türkülerimiz, dilden dile, kuşaktan kuşağa yaşamaya devam etmektedir. Geçmişten günümüze yaşadığımız olayları, yaşam tarzımızı, kültürümüzü anlatırlar bizlere. Sadece anlatmakla kalmaz onları yazanların, söyleyenlerin duygularıyla yaşatırlar da. "Benden Selam Olsun Bolu Beyi'ne" türküsünü bir kez daha dinleyiniz. Türkünün yazıldığı döneme ait ne tür bilgiler verdiğini belirleyiniz. "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında ezberlediğiniz türküleri arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu türkülerin gelenek, görenek ve yaşam tarzımıza dair ne tür bilgiler içerdiği hakkında arkadaşlarınızla konuşunuz.

8. Etkinlik

Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Görsellerde verilen müzik aletlerinden hangileri geleneksel çalgılarımıza aittir? İşaretleyiniz. Kültürümüze ait müzik aletlerinden çalabildikleriniz var mı? Hangi geleneksel müzik aletini çalmak isterdiniz? Açıklayarak yazınız. Yazınızda başlık koymayı unutmayınız. Yazılarınızda dilimize yabancı dillerden geçmiş ancak henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanınız.

1. TEMA

Birey ve Toplum

BU TEMADA NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Kurallarına uygun sessiz okuma
- Kurallarına uygun sesli okuma
- Bağlamdan yararlanarak kelimelerin anlamlarını tahmin etme
- Metne yönelik soruları cevaplama
- Metne farklı başlıklar belirleme
- Metnin konusunu ve ana fikrini bulma
- Teşhis (kişileştirme) ve teşbih (benzetme) sanatı
- Hazırlıksız konuşma yapma
- Hazırlıklı konuşma yapma
- Eş anlamlı kelimeler
- Zıt anlamlı kelimeler
- Atasözleri
- Paragrafın yapısı ve özelliği
- Noktalama işaretleri (nokta (.) , virgül (,), soru işareti (?), Tırnak işareti (“ ”))
- Bilgilendirici metinler

- DÜNYA ÇOCUKLARI
- ESKİCİYLE PARA BABASI
- AİLE-TOPLUM-DÜNYA İLİŞKİSİ
- BAYRAK ÖĞRETMEN (Dinleme / İzleme)
- YOLDAKİ KAYA (Serbest Okuma Metni)

Hazırlık

1. Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Görsellerin size hissettirdiği duygu ve düşünceleri yanlarındaki noktalı yerlere yazınız.

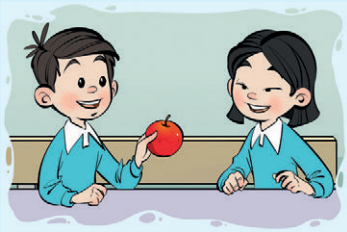

2. Arkadaşlarınızla birlikte oynadığınız oyunları düşununüz. Oyun oynarken neler hissediyorsunuz? Sizce dünyadaki diğer çocuklar da sizinle aynı oyunları oynuyor, sizinle aynı duyguları paylaşıyor olabilirler mi? Nedenleriyle birlikte söyleyiniz.

"Dünya Çocukları" şiirini vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek sesli okuyunuz.

Sesli okumanın amacı, okuyanın metinde geçen kelimelerin nasıl telaffuz edildiğini ve hangi bağlamda kullanıldığını anlamasını sağlamaktır.

Sesli okuma, okuyanın okuma seviyesini belirleyerek düzgün konuşma yeteneğini geliştirir. Sesli ve güzel okuma sayesinde dinleyiciler metnin konusuna ilgi duyar ve bu, onlarda okuma zevki uyandırır.

Sesli okuma farklı şekillerde yapılabilir. Birinci yol, öğretmenin açık ve anlaşılır bir biçimde herkesin duyacağı bir ses tonuyla örnek okuma yaptıktan sonra öğrencilere metni kavramaya yönelik sorular sorması ve etkinlikler yaptırmasıdır. İkinci yol, öğretmenin örnek okumasından sonra bir öğrencinin sesli okumasıdır. Üçüncü yol ise yine öğretmenin örnek okumasından sonra öğrencilerin, gruplara ayrılarak her gruptan bir öğrenci veya grubun metnin tamamını sesli okumasıdır. Sesli okumanın en önemli şartı, kelimeleri doğru telaffuz etmek, dinleyenlerde okuma zevki uyandırmaktır. Ses tonu, metindeki duygu ve düşüncelere bağlı olarak ayarlanmalıdır. Jest ve mimiklerin okuma esnasında kullanılmasında bir sakınca bulunmamaktadır.

Okunan metin dikkatle dinlenmeli, okuma süreci kesintiye uğratılmamalı, düzeltmeler ve açıklamalar okumanın sonuna bırakılmalıdır.

DÜNYA ÇOCUKLARI

Yaşamak, gerekiyorsa eğer,
Bir çocuk oyunu kadar renkli olsun.
Dünyayı, kardeşlik dallarında
Uçan kuşlar doldursun.
Sen dargınlık ağacı, barış ve yemiş ver.

Birleşiniz bütün dünya çocukları,
Kalp kırılmadıkça sürüp gider oyun.
Yorulunca bir dost sesiyle uyuyun,
Sabah, kalbinize örtsün şafakları.

Tanrı'm, yorgunluktan koru ayakları,
Bu küçük ayaklar böyle hep beraber,
Oraya, o kardeş bayramına gider,
Kucaklaşır bütün dünya çocukları.

Ceyhun Atuf KANSU

Ceyhun Atuf KANSU

1909'da İstanbul'da doğdu. Annesinin ölümü üzerine, Millî Mücadele'ye katılmak için Ankara'ya geçen babasının yanına gönderildi. İlkokulu Ankara Necatibey İlkokulunda tamamladı. Ortaöğrenimini Ankara Gazi Lisesinde bitirdi. İlk şiiri Gazi Lisesinin dergisi "Filiz"de 1938'de yayımlandı.

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde okurken ilk kitapları yayımlandı. Çeşitli şehirlerde ve kurumlarda çalıştı. 17 Mart 1978 yılında Ankara'da yaşama gözlerini yumdu.

Eserlerinden bazıları şunlardır: *Güneş Salkımı, Bir Kasabadan Resimler, Halk Albümü, Söylevi Okurken, Cumhuriyet Ağacı, Bağımsızlık Gülü, Kardeş Sofrası...*

1. Etkinlik

a. Aşağıda şiirde geçen bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimelerin anlamlarını yer aldığı dizeden hareketle tahmin ediniz. Ardından bu kelimelerle anlamlarını eşleştiriniz.

1	Güneş doğmadan az önce beliren aydınlık.	( )	KARDEŞLİK
2	Bitkilerde tohumları taşıyan, genellikle yenebilen organ, meyve.	( )	BARIŞ
3	Savaşın bittiğinin bir antlaşmayla belirtilmesinden sonraki durum.	( )	DARGINLIK
4	Dargın olma durumu.	( )	ŞAFAK
5	Birlik, beraberlik.	( )	YEMİŞ
		( )	KALP

b. Türkçe sözlüklerinizi inceleyiniz. Ardından orta kalınlıkta bir defter edininiz. Alfabemizdeki harflerin sayısını dikkate alarak defterinizin sayfalarını alfabetik sıraya göre harflere ayırınız. Bunu yaparken dilimizde bazı harflerle başlayan kelimelerin sayısının daha çok olduğunu göz önünde bulundurunuz. Örneğin, "A", "E", "M", "S" gibi bazı harflerle başlayan kelimelerin sayısı oldukça fazladır. Bu nedenle bu harflere ayrılan sayfa sayısını diğerlerinden fazla tutunuz. Artık size ait özel bir sözlük defteriniz oldu. Anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri sözlüğünüze yazarak sözlüğünüzü zenginleştiriniz. Bu çalışmayı bilgisayarınızda bir dosya açarak da yapabilirsiniz.

2. Etkinlik

Okuduğunuz şiirden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Şair, yaşamın nasıl olmasını istiyor?

  _____

- "Dünyayı, kardeşlik dallarında / Uçan kuşlar doldursun." dizeleriyle ne anlatılmak istenmektedir?

  _____

  _____

- Şair, çocuklardan ne istiyor?

  _____

- Şair, dünya çocukları için Tanrı'dan ne diliyor?

  _____

- Siz, şairin yerinde olsaydınız dünyada yaşayan diğer çocuklar için neler dilerdiniz?

  _____

  _____

3. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgilerden hareketle "Dünya Çocukları" metninin konusunu aşağıya yazınız. Ardından metnin ana duygusunu işaretleyiniz.

Bir metinde üzerinde durulan düşünce, olay, durum ya da sorun metnin konusudur. Bir metnin konusunu bulmak için "Metinde ne anlatılıyor?" sorusunu sorarız.

Ana fikir ise metnin yazılış amacı yani yazarın okuyucuya vermek istediği mesajdır. Ana fikri bulmak için metnin tamamını okumak gerekir. Böylelikle metni daha iyi anlayarak verilmek istenen mesajı kolayca bulabiliriz. Ana fikri belirlemek için şu soruları kendimize sormalıyız: "Yazarın bu metni yazma amacı nedir? Yazar, okuyucuya nasıl bir mesaj veriyor?"

Şiirlerde ana fikrin yerine ana duygu bulunur. Şiirin okuyucuda uyandırdığı temel duygu ana duygudur. Ana duygu yerine "tema" kelimesi de kullanılır.

Metnin konusu: _____

Metnin ana duygusu:

- Oyun oynamaya karşı duyulan özlem ○
- Yetişkin olmanın zorluğu ○
- Çocuklara duyulan sevgi ○
- Dünya barışına özlem ○

4. Etkinlik

a. Kişileştirme (teşhis) söz sanatıyla ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

İnsana ait özelliklerin insan dışındaki varlıklara verilmesiyle yapılan söz sanatına kişileştirme (teşhis) denir.

"Güneş dağların arasından üzgün bir şekilde batıyordu." cümlesinde güneşe, insana ait olan üzülme özelliği verilerek kişileştirme yapılmıştır.

b. Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Cümlelerde kişileştirme sanatının nasıl yapıldığını yazınız. Ardından okuduğunuz metinde kişileştirme sanatının hangi dizede yapıldığını söyleyiniz.

- Parktaki ağaçlar rüzgârın bağırtısına yapraklarını dökerek isyan ettiler.

  _____

- Zaman bu koca yürekli köpeği insanlığa karşı küstürmüştü.

  _____

5. Etkinlik

a. Çocuk Hakları Bildirgesi ile ilgili aşağıdaki bilgileri okuyunuz. Çocuk haklarının korunmasının önemi hakkında kısa bir konuşma yapınız. Konuşmanızda izlediğiniz veya okuduğunuz medya haberlerini göz önünde bulundurunuz. Ayrıca gözlemlerinize de yer veriniz.

Çocukların bakımının bir toplum sorunu olduğu ve bilimsel yaklaşımlarla herkesin bu sorumluluğu yüklenmesi gerektiği düşüncesi 20 Kasım 1959'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda "Çocuk Hakları Bildirgesi" ile kabul edilmiştir. On ilkeden oluşan bu bildirgenin ilk dört ilkesi aşağıdaki gibidir:

1. İlke: Tüm dünya çocukları bu bildirgedeki haklardan din, dil, ırk, renk, cinsiyet, milliyet, mülkiyet, siyasi, sosyal sınıf ayırımı yapılmaksızın yararlanmalıdır.

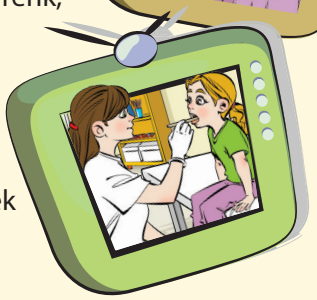

2. İlke: Çocuklar özel olarak korunmalı, yasa ve gerekli kurumların yardımı ile fiziksel, zihinsel, ahlaki, ruhsal ve toplumsal olarak sağlıklı normal koşullar altında özgür ve onurunun zedelenmeyecek şekilde yetişmesi sağlanmalıdır. Bu amaçla çıkarılacak yasalarda çocuğun en yüksek çıkarları gözetilmelidir.

3. İlke: Her çocuğun doğduğu anda bir adı ve bir devletin vatandaşı olma hakkı vardır.

4. İlke: Çocuklar sosyal güvenlikten yararlanmalı, sağlıklı bir biçimde büyümesi için kendisine ve annesine doğum öncesi ve sonrası özel bakım ve korunma sağlanmalıdır. Çocuklara yeterli beslenme, barınma, dinlenme, oyun olanakları ile gerekli tıbbi bakım sağlanmalıdır.

b. Sizce Çocuk Hakları Bildirgesi neden yayınlanmış olabilir? Dünyadaki çocuklar hayatlarını bildirgenin ilk dört ilkesine uygun yaşayabiliyorlar mı? Siz bildirgeye ne gibi ilkeler eklemek isterdiniz? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

6. Etkinlik

Yandaki görseli inceleyiniz. Görselden hareketle defterinize iki dörtlükten oluşan kısa bir şiir yazınız. Şiirinizi yazmaya başlamadan önce konuyu belirleyiniz. Ardından hangi duyguları ele alacağınıza karar veriniz. Şiirinize uygun başlık koymayı unutmayınız.

Sonraki Derse Hazırlık

Ülkemizdeki göçmenlerin yaşadıkları temel sorunları araştırınız. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgileri sınıfa getiriniz.

Hazırlık

1. Yaşam şekli sizden farklı olan insanlar hakkında neler düşünüyorsunuz?
2. Yandaki görselde verilmek istenen mesaj ne olabilir? Açıklayınız.

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

Bu tekniğin amacı, akıcı ve hızlı okumayı sağlamaktır. Sessiz okuma, göz hareketleri ve beyinde meydana gelen okuma sürecine dayanmaktadır. Sesli ve sessiz okuma arasındaki en önemli fark, sesli okumanın sadece anlamayı değil, anlatmayı da kapsamasıdır.

ESKİCİYLE PARA BABASI

Bir zamanlar yoksul bir eskici varmış, eski ayakkabıları onarırmış. Bir yandan işini yaparken, bir yandan da şarkı söylermiş. Sabahtan akşama kadar böyle geçirirmiş zamanını. Oradan gelip geçenler eskicinin şarkılarına bayılır, öyle durup hayranlıkla dinlerlermiş. O da beğenildiğini görünce büsbütün coşar, mutlu mu mutlu, gırtlağının tüm gücüyle söyler de söylermiş artık. Ama bir de komşusu varmış ki tam karşıtıymış bizim eskicinin, tam bir para babasıymış. Zenginlik içinde yüzer, çok az şarkı söyler, çok da az uyurmuş. Sabaha karşı uykuya dalınca da bizim para babası yiyecek ve içecekler gibi uykunun da pazarda satılmamasından yakınmaya başlarmış. Günün birinde, parlak bir düşünce gelmiş aklına. Güzel sesli eskiciyi köşküne çağırtmış.

"Dostum, söyler misin bana, sen yılda ne kadar para kazanırsın?" diye sormuş.

Bizim şen eskici gülümsemiş.

"Yılda mı dediniz, efendim? Ben böyle yapmam hesabımı." demiş. "Bir günün hesabını sonraki günün hesabına eklemem hiçbir zaman. Yılın sonunu getireyim, yeter. Nasıl olsa, her gün kendi ekmeğini getirir."

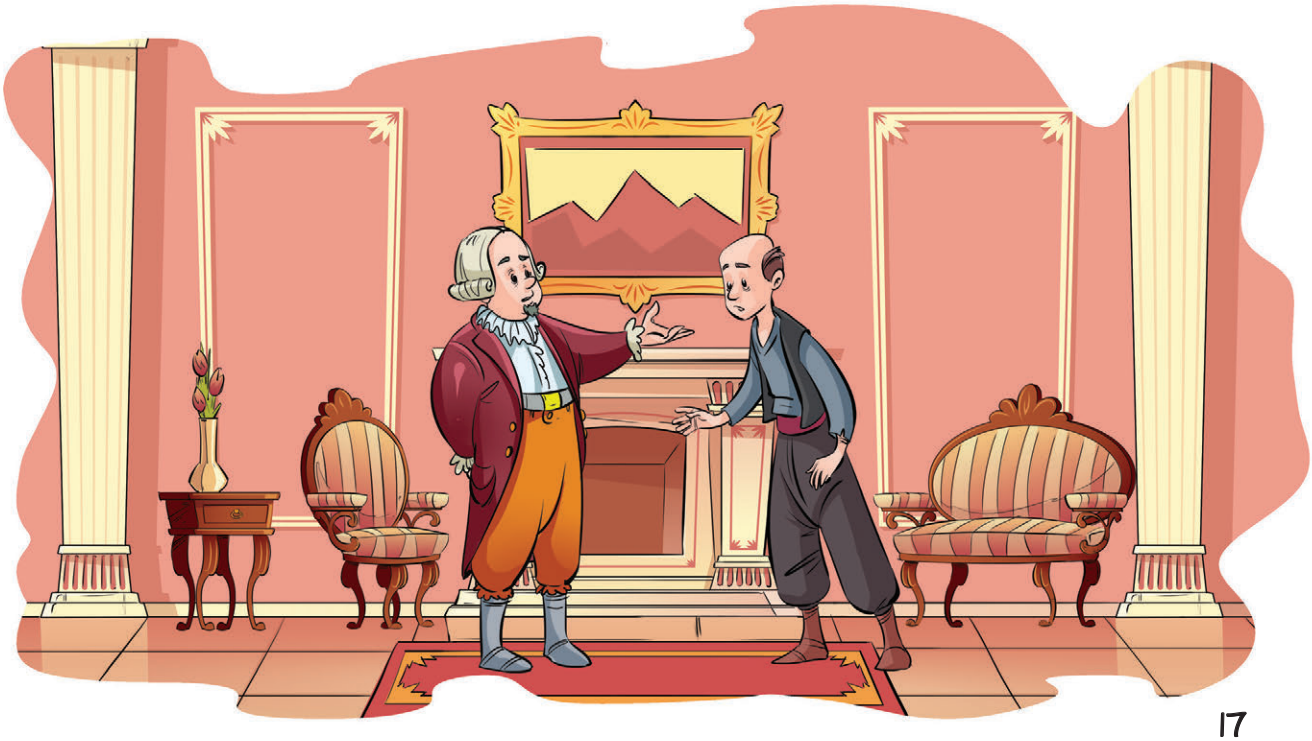

"Peki, günde ne kadar kazanırsın?" diye üstelemiş para babası.

"Kimi zaman çok, kimi zaman az ama hep bir şeyler kazanırım işte." demiş eskici. "İşin tatsız yanı boş kalmaktır; ülkemizde bayram sayısı çok fazla."

Para babası gülmüş.

"Bak, ben sana bir yardımda bulunayım." demiş. "Al şu yüz altını, özenle sakla, gerekince de hiç çekinmeden harca."

Bizim eskici yüzlerce yıldır topraktan çıkarılan tüm altınların önüne yığıldığını sanmış. Alıp evine getirmiş altınları. Getirip de şöyle önüne koyunca, bir korkudur çökmüş içine. "Ya bu altınları çalarlarsa?" diye söylenmiş. Sonra altınlarını sarmış, sarmalamış, evinin bodrum katına gömmüş. Ama hiç ayrımında olmadan, altınlarla birlikte bir şeyi daha gömmüş: Yaşama sevincini.

Artık şarkı söylemez olmuş, sesini yitirmiş. Uyku da gitmiş. Evine gelenlere kuşkuyla bakar olmuş, yerli yersiz kaygılanmaya başlamış. Gün boyu gözü kapıda, kulağı kirişteymiş artık. Geceleri bir kedi hafif bir gürültü yapacak olsa, birileri altınları alıp gidecek sanarak yatağından fırlayıveriyormuş. En sonunda bu yaşama dayanamaz olmuş, altınları sakladığı yerden çıkarmış, artık uykusundan uyandırmadığı adamın kapısını çalmış.

"Efendim, alın şu yüz altınınızı da bana şarkılarımı ve uykumu geri verin." demiş.

La Fontaine (La Fonten) Masalları
Anlatan: **Tahsin YÜCEL**

La FONTAINE

1621 yılında Fransa'da doğdu. Hukuk eğitimi gördü. Yaşadığı dönemde pek çok bilim insanı, felsefeci ve yazarla tanıştı. Yazdığı fabllarla tanındı. Eserlerinde hayvanları kişiselleştirerek ahlaki çıkarımlar yapmayı amaçladı. Bunda da son derece başarılı oldu. 1668'de basılan ilk altı kitabında 124 masal yer aldı ve bunlar birinci cildi meydana getirdi. 1678'de basılan ikinci cilt beş ve 1694 yılında basılan üçüncü cildi tek kitaptan meydana gelmiştir. Fablları dışında şiirler, eleştiri metinleri yazdı.

1695'te Paris'te öldü.

1. Etkinlik

Aşağıdaki kelimeleri ilgili oldukları görsellerin altına yazınız. Görsellerden ve metinden hareketle kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizi kelimelerin sözlük anlamlarıyla karşılaştırınız. Anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri sözlüğünüze yazmayı unutmayınız.

ALTIN BODRUM ESKİCİ HESAP KİRİŞ KÖŞK

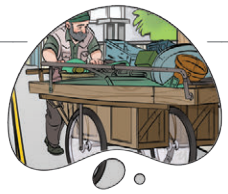

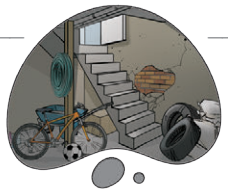

Kelimeler	Tahminlerim
Altın:	
Bodrum:	
Eskici:	
Hesap:	
Kiriş:	
Köşk:	

2. Etkinlik

Yazılışları ve okunuşları birbirinden farklı aynı anlamı taşıyan kelimelere eş anlamlı kelimeler denir.

Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Altı çizili kelimelerin yerine eş anlamlılarını koyarak cümleleri yeniden yazınız. Cümlelerin anlamlarında değişiklik meydana gelip gelmediğini açıklayınız.

Evine gelenlere <u>kuşkuyla</u> bakar olmuş.

<u>Yılın</u> sonunu getireyim, yeter.

Bir zamanlar <u>yoksul</u> bir eskici varmış, eski ayakkabıları onarırmış.

3. Etkinlik

Metnin konusunu ve ana fikrini yazınız.

Metnin konusu	Metnin ana fikri

4. Etkinlik

Metne iki farklı başlık belirleyiniz.

Birinci başlığım: _____

İkinci başlığım: _____

5. Etkinlik

Metinden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Eskici geçimini nasıl sağlarmış?

  _____

- Eskici beğenildiğini görünce nasıl davranırmış?

  _____

- Para babası, eskiciye neden yüz altın vermiş?

  _____

- Eskicinin parayı aldıktan sonra uyuyamamasının sebepleri nelerdir?

  _____

  _____

  _____

- Sizce mutlu olmak mı yoksa çok zengin olmak mı hayatta daha önemlidir? Neden?

  _____

  _____

  _____

6. Etkinlik

Kelimeler cümleleri, cümleler paragrafları, paragraflar da metinleri oluşturur. Paragrafta bir duygunun, durumun, olayın, isteğin veya düşüncenin bir yönü ele alınır.

Paragraf bir cümleden oluşabileceği gibi birden çok cümleden de oluşabilir. Önemli olan cümlelerin birbiriyle bağlantısının doğru şekilde kurulmasıdır.

Aşağıdaki konulardan biri hakkında bir paragraf yazınız.

Cesaret

Çalışkanlık

Huzur

Mutluluk

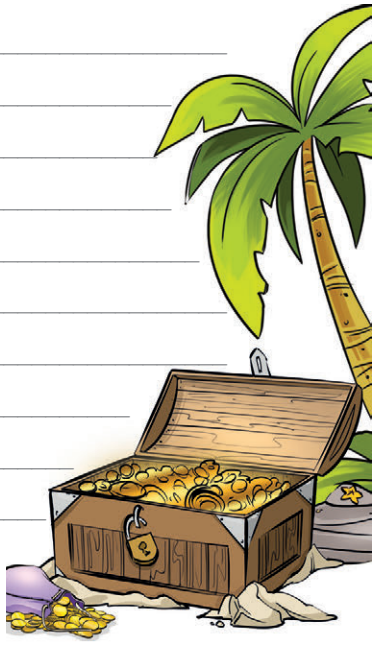

7. Etkinlik

a. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki paragrafı okuyunuz. Paragraftaki noktalama işaretlerine dikkat ediniz.

"Yılda mı dediniz, efendim? Ben böyle yapmam hesabımı." demiş. "Bir günün hesabını sonraki günün hesabına eklemem hiçbir zaman. Yılın sonunu getireyim, yeter. Nasıl olsa, her gün kendi ekmeğini getirir."

Yukarıdaki paragrafta kullanılan noktalama işaretleri tırnak işareti (" "), virgül (,), soru işareti (?) ve noktadır (.). Bu noktalama işaretlerinden noktanın görevlerini hatırlayıp söyleyiniz. Tırnak işareti, virgül ve soru işareti ise dilimizde yaygın olarak sonraki sayfada yer alan görevlerde kullanılır:

Virgül

1. Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
Sabah, öğlen, akşam günün hangi saati olduğunu önemsemez, mutlaka onun yanına giderdi.

2. Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılır.
Sınav sonucunu öğrenince çok sevindi, uzun süre etrafına gülücükler saçtı.

3. Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş özneyi belirtmek için konur.
Nehir, babasını kapıda görünce sanki onu yıllardır görmüyormuş gibi olanca gücüyle ona doğru koşmaya başladı.

4. Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonunda kullanılır.
Ev birdenbire soğuyunca, sanki kar yağmış gibi, odanın açık kapısına yöneldi.

5. Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren "hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, başüstüne, öyle, haydi, elbette" gibi kelimelerden sonra kullanılır.
Haydi, geç kalıyoruz.

6. Hitap için kullanılan kelimelerden sonra kullanılır.
Değerli öğrenci kardeşlerim,

7. Sayıların yazılışında kesirleri ayırmak için kullanılır.
45,7

Soru işareti

1. Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonunda kullanılır.

Sen de bizimle gelecek misin?

2. Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonunda kullanılır.

Pencereden dışarı bakarak:

— Doğum tarihiniz?

3. Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır.

Ankara'dan Antalya'ya arabayla üç saatte (?) gitmiş.

Tırnak işareti

1. Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır.

Okulumuzun girişinde Atatürk'ün "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir." sözü yazmaktadır.

UYARI: Tırnak içindeki alıntının sonunda bulunan işaret (nokta, soru işareti, ünlem işareti vb.) tırnak içinde kalır.

2. Cümle içerisinde eserlerin ve yazıların adları ile bölüm başlıkları tırnak içine alınır.

Okuduğunuz "Eskici ile Para Babası" metninin yazarı kimdir?

3. Özel olarak vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır:

Eski arabasını "ilk göz ağrısını" oğluna verdi.

b. Aşağıdaki paragrafta yay ayraçların ( ) içine virgül, soru işareti, nokta ve tırnak işaretinden uygun olanı koyunuz.

İdil uzunca bir süre yanından geçen arabalara baktı( ) Hiçbir araba durmuyor( ) vızır vızır geçip duruyordu( ) Saatine baktı, bir hayli geç olmuştu( ) Çoktan gelmesi gerekiyordu oysa( ) Acaba bir şey mi olmuştu( ) Aramamıştı da( ) Telefonunu çıkardı cebinden( ) Parmakları telaşla( ) titreyerek dokundu ekrana( ) Çaldı ama açmadı annesi( ) Babasının söylediklerini düşündü( )Annen mutlaka gelecek( ) boşuna telaşlanma( ) ( ) İdil( ) annesinden ayrı kaldığı bu üç ay boyunca onu çok özlediğini düşündü( ) Çok değil birkaç dakika sonra önünde duran beyaz( ) iki kapılı( ) küçük bir arabanın sesiyle kafasını kaldırdı( ) Annesi gülümseyerek ona bakıyordu( )

8. Etkinlik

a. Türkçe zengin bir dildir. Ana dilimizi kullanırken mümkün olduğunca Türkçe kelimeleri kullanmalıyız. Dilimize henüz yerleşmemiş yabancı kökenli kelimeleri kullanmaktan kaçınmalıyız. Örneğin "Arkadaşım bana, mutlu olmak için paranın önemli olduğu fikrini **empoze** ediyor." cümlesinde "empoze" kelimesinin yerine Türkçe karşılığı olan "dayatmak" sözcüğünü kullanmamız daha doğru olacaktır. Yabancı kökenli kelimelerin Türkçe karşılıkları için Türk Dil Kurumunun http://www.tdk.gov.tr genel ağ sitesinden faydalanabilirsiniz.

b. "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız. Ardından aşağıda verilen görseli inceleyerek görselin yanındaki bilgileri okuyunuz. Ülkemizin kucak açtığı Suriye vatandaşlarını düşününüz. Hayatta kalma mücadelesi veren bu insanların mutlu olabilmesi için neler yapılabilir? Öğretmeninizin kontrolünde arkadaşlarınızla konuşunuz.

Dünyanın birçok yerinde insanlar savaşlarla boğuşuyor. Bazılarının adlarını bile duymadığımız ülkelerde insanlar, yaşamlarını sürdürme mücadelesi veriyor. Savaşlar devam ederken göçler başlıyor bir yandan. Umuda giden yolculukta sayısız kadın, çocuk, genç, yaşlı… Bırakın ceplerindekini, midelerinde kuru ekmek hasretiyle yorgun ama sabırla yürüyor. Umut yolunun sonundaki ülkelerden bir tanesi de Türkiye...

Konuşmacı arkadaşlarınızın, konuşma yaparken duygu ve düşüncelerini yüzlerine, el ve kol hareketlerine yansıtıp yansıtmadıklarını düşünüp değerlendiriniz.

Sonraki Derse Hazırlık

Aile büyüklerinize sizi veya kardeşleriniz varsa onları yetiştirmek için nelere dikkat ettiklerini sorunuz. Aldığınız cevabı yazarak sınıfa getiriniz.

Hazırlık

1. Ailenizle birlikte neler yapıyorsunuz? Birlikte vakit geçirmekten hoşlanıyor musunuz? Neden?
2. "Aile toplumun çekirdeğidir." sözünden anladıklarınızı açıklayınız.

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

AİLE-TOPLUM-DÜNYA İLİŞKİSİ

İyi bir aile kurumu sadece bugünümüz için ve kendini oluşturan birkaç üye için değil, bulunduğu toplum, ülke ve hatta dünya için önemlidir. Aileler neslin yeniden üretildiği merkezlerdir. İyi bir nesil de ancak iyi oluşturulmuş ailelerden meydana gelir. Yani neslin yetiştirilmesinde ailelere düşen sorumluluk büyüktür.

Toplum için önemli olan, herhangi bir fert değil, o toplumun devamını sağlayacak, kurallara uygun yaşayan, ortak amaçlara uygun çaba gösteren, çevresindekilere sürekli bedel ödetmeyen, elinden geldiğince, yetenekler, ölçüsünce katkı sağlayan bireyler yetiştirmektir. Bu yüzden sadece ailenin değil, iyi ailelerin olması önemlidir. İki ayrı aile düşünün, ikisinin de henüz dünyadan habersiz her şeyi ile başkalarına muhtaç birer küçük bebeği var. İkisinden de sevecen, çevreye duyarlı, hak-hukuk bilen, adaletli, görevinin bilincinde, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmesi bekleniyor. Bunlardan birisi çok titiz davranıyor, bebeğini iyi bir insana dönüştürmek için gereken tüm özeni gösteriyor, tüm imkânları kullanıyor ve bu amaçla gerekli tedbirleri alıyor. Diğeri ise rastgele büyütüyor. Dahası "Saldım çayıra Mevla'm kayıra." diyor. İkisinin de yetiştirdiği çocuk bir olur mu? Her ne kadar sapmalar olabilirse de birinci ailenin çocuğunun istenilen özelliklere daha yakın olma ihtimali büyüktür.

Bir ailenin çocuğu, hem kendisine hem de başkalarına yararlı olabilecek yetenek ve eğitim ile donatılıp topluma katılırken diğerinin yaşamak için sürekli başkalarından destek alması gerekirse bu ikisi eşit kabul edilemez. Çocuk yetiştirmek, sadece çocuğu biyolojik olarak büyütmek değildir, onu yararlı bir birey hâline getirmektir. Bu yüzden ailelerin en önemli görevlerinden biri iyi çocuk yetiştirmektir.

(...)

Suya atılan taşın oluşturduğu halkalar iç içe geçmiştir ve giderek genişler. Huzurlu bir aile, iyi bireylerin yetişmesinde; iyi bireyler iyi toplumun oluşmasında; iyi toplum iyi bir ülke oluşturmakta; bu ülkeler de dünyamızın daha barışçıl olmasında katkı sahibidir. Burada suya atılan taş, yani aile, ne kadar güçlü olursa halkalar da o kadar geniş olur.

Kısaca; aile, hem neslin biyolojik ve ahlak yönünden daha sağlıklı yetişmesinde, hem de ülke ve dünya barışının sürdürülebilir olmasında büyük işleve sahiptir.

Zekiye DEMİR
(Kısaltılmıştır.)

Zekiye DEMİR

Osmaniye'de dünyaya geldi. Lise öğrenimini tamamlayana kadar bu şehirde yaşadı. 1984 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kamu Yönetimine girdi, burayı 1991 yılında bitirdi. 1994 yılında Kırıkkale Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. Bu üniversiteden 1998 yılında ayrılmak zorunda kaldı. 2006 yılında eğitim uzmanı olarak girdiği Diyanet İşleri Başkanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünde hâlen diyanet işleri uzmanı olarak çalışmaktadır.

Modern ve Postmodern Feminizm, Aile Hayatı, Almanya'da Yaşayan Türk Kadınları ve Türkiye'de Kadın ve Siyaset kitaplarından bazılarıdır.

I. Etkinlik

Aşağıda verilen kelimelerin anlamlarını metinden hareketle tahmin ediniz. Kelimeleri, sözlük anlamlarından faydalanarak bulmacada uygun yerlere yerleştiriniz. Anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri sözlüğünüze yazmayı unutmayınız.

BEDEL DESTEK EĞİTİM EMANET

KURUM NESİL TOPLUM

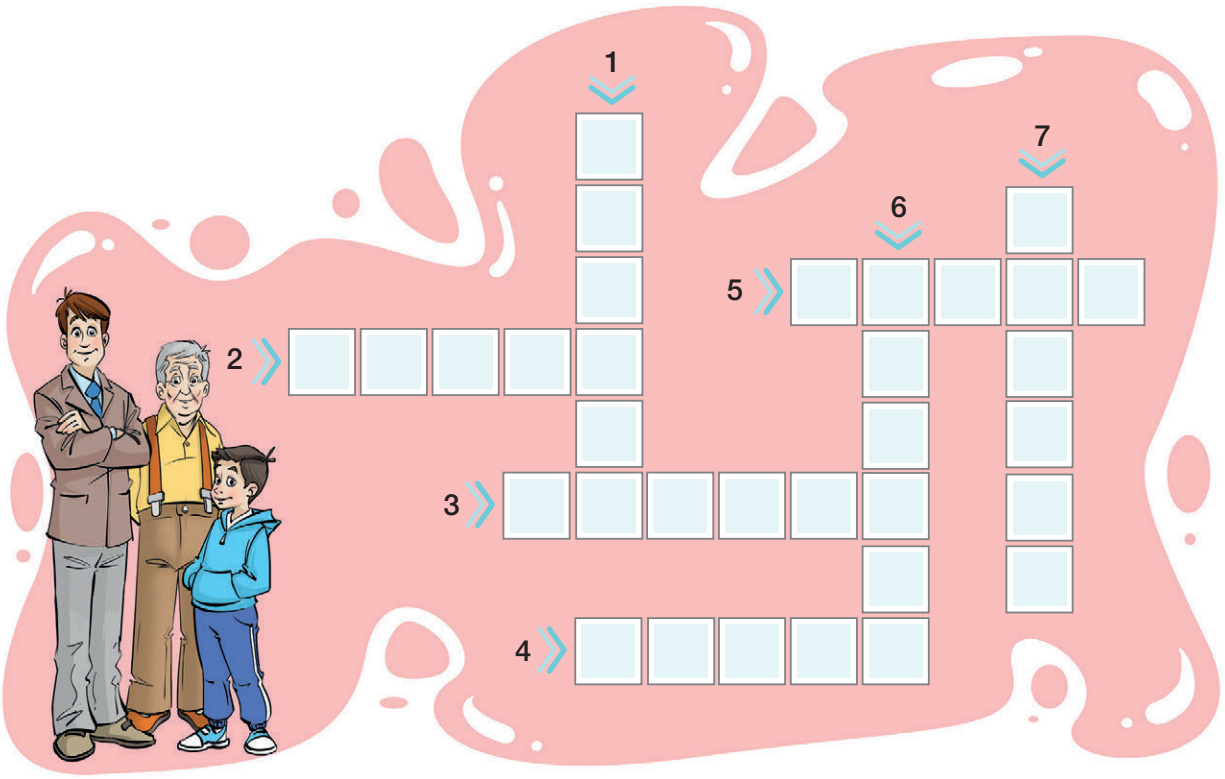

1. Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü.
2. Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu.
3. Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişice korunması gereken eşya, kimse vb.
4. Evlilik, aile, ortaklık, mülkiyet gibi köklü bir yapıyı içeren, genellikle devletle ilişkisi olan yapı veya birlik, müessese.
5. Değer, fiyat, kıymet.
6. Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye.
7. Maddi ve manevi yardımcı, dayanak.

2. Etkinlik

Anlamca birbirinin karşıtı olan kelimelere zıt anlamlı kelimeler denir.

Aşağıdaki kelimeleri zıt anlamlılarıyla eşleştiriniz. Metinden dört kelime belirleyip örnekteki gibi zıt anlamlılarını yazınız.

1	usta	korkak	
2	satıcı	gürbüz	
3	bayat	acemi	
4	cesur	taze	
5	cılız	alıcı	
		yaramaz	

Zıt anlamlı kelimelerim:

iyi → kötü

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Çocukların yetiştirilmesinde ailelere düşen sorumluluk neden büyüktür?
- Toplum için önemli olan nedir?
- Ailelerden nasıl çocuklar yetiştirmeleri bekleniyor?
- Nesillerin hem biyolojik hem de ahlak yönünden sağlıklı olmaları, sözünden ne anlıyorsunuz?
- Sizce iyi nesillerin yetiştirilmesinde aileler dışında hangi kurumlara önemli görevler düşmektedir?

4. Etkinlik

Metni bir kez daha okuyunuz. Yazarın düşüncelerine katılıp katılmadığınızı nedenleriyle birlikte yazınız.

_____

_____

_____

_____

_____

5. Etkinlik

a. Atasözleriyle ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

Atasözleri

Söyleyeni belli olmayan (anonim), tecrübeler sonucunda oluşmuş, topluma bir mesaj veren özlü sözlere atasözü denir.

Atasözlerinin genel özellikleri şunlardır:

1. *Söyleyeni belli değildir (anonim) ve ulusların ortak malı olmuştur.*
2. *Deneyim ve bir olay sonucu söylendiğinden öğüt veren sözlerdir.*
3. *Kimi atasözleri, yazılıp söylendiği gibi gerçek anlamda kullanılır.*
4. *Atasözlerinin birçoğu da yazıldığı anlamda değil, mecaz anlamda kullanılmaktadır. Bu tür atasözlerinde sözcüklerin anlamları ile iletmek istediği mesaj arasında farklılık vardır.*
5. *Atasözlerindeki kelimeler değiştirilemez. Çünkü atasözleri kalıplaşmış sözlerdir.*
6. *Bazı atasözleri, ait olduğu toplumun gelenek, görenek, inanç ve tavırlarını yansıtırken bir bölümü de evrensel düşünceyi dile getirir.*

Yazdıklarınızı anlam açısından zenginleştirmek, daha anlaşılır ve ilgi çekici hâle getirmek için atasözlerinden yararlanmaya çalışınız.

b. Aşağıdaki atasözlerini okuyunuz. Metnin ana fikri olabilecek atasözünü işaretleyiniz.

- ( ) Etle tırnak arasına girilmez.
- ( ) İyiliğe iyilik her kişinin kârı, kötülüğe iyilik er kişinin kârı.
- ( ) Yavru kuş, yuvada gördüğünü yapar.
- ( ) Biz kırk kişiyiz, birbirimizi biliriz.

C. Aşağıda verilen atasözlerini anlamlarıyla eşleştiriniz. Boşta kalan anlama uygun bir atasözü düşünüp söyleyiniz.

A İşleyen demir pas tutmaz.

B Akıl yaşta değil baştadır.

C Cana gelecek mala gelsin.

- Akıllı olmanın yaşla ilgisi yoktur, bazı küçükler büyüklerden daha akıllı olabilir.
- Canı korumak için mal feda edilir.
- İyi dostlar kötü zamanlarda sevdiklerinin yanında olurlar.
- Tembel tembel oturan kimse hantallaşır, iş yapma yeteneğini yitirir. Çalışan kimse gittikçe açılır, daha yararlı işler yapar.

6. Etkinlik

Nokta (.) işaretinin kullanımıyla ilgili aşağıdaki kuralları okuyunuz. Önceki yıllardan edindiğiniz bilgilerden de faydalanarak belirtilen kurallara uygun cümleler yazınız.

Nokta

1. Cümlelerin sonunda kullanılır.

Örnek cümlem: _____

2. Alb.(albay), Dr. (doktor), Prof. (Profesör), İng. (İngilizce) gibi kısaltmaların sonunda kullanılır.

Örnek cümlem: _____

3. Sayılardan sonra sıra bildirmek için kullanılır.

Örnek cümlem: _____

4. Bir yazının maddelerini gösteren rakam veya harflerden sonra kullanılır.

Örnek cümlem: _____

5. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için kullanılır.

Örnek cümlem: _____

6. Saat ve dakikayı gösteren sayıların arasında kullanılır.

Örnek cümlem: _____

7. Etkinlik

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında sizden istenilen yazıları öğretmeninizin kontrolünde, bir sıranın üzerine, yazılanlar görünmeyecek şekilde koyunuz. Ardından sıranın başına gelerek rastgele bir kâğıt seçiniz. Kâğıtta yazılanları okuyarak istenilen özelliklerde bir çocuk yetiştirmek için neler yapılması, nasıl davranılması gerektiği hakkında konuşunuz. Konuşmanızda anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri kullanınız. Dinleyici arkadaşlarınızla göz teması kurarak beden dilinizi etkili şekilde kullanınız.

8. Etkinlik

Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümleyi inceleyiniz. Bu cümleden hareketle defterinize bilgilendirici türde bir yazı yazınız.

"Aileler neslin yeniden üretildiği merkezlerdir."

Yazınıza başlamadan konuyu ve metninizin ana fikrini belirleyiniz. Konuyla birlikte ana fikri belirledikten sonra yazınızın giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde ele alacağınız bilgi ve örnekleri planlayınız. Bunun için bir taslak oluşturunuz.

Yazınıza başlık koymayı unutmayınız. Ayrıca anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri yazınızda anlamına uygun şekilde kullanmaya özen gösteriniz. Yazınızı bitirdikten sonra tekrar okuyarak noktalama ve yazım yanlışları varsa bunları düzeltmeyi unutmayınız.

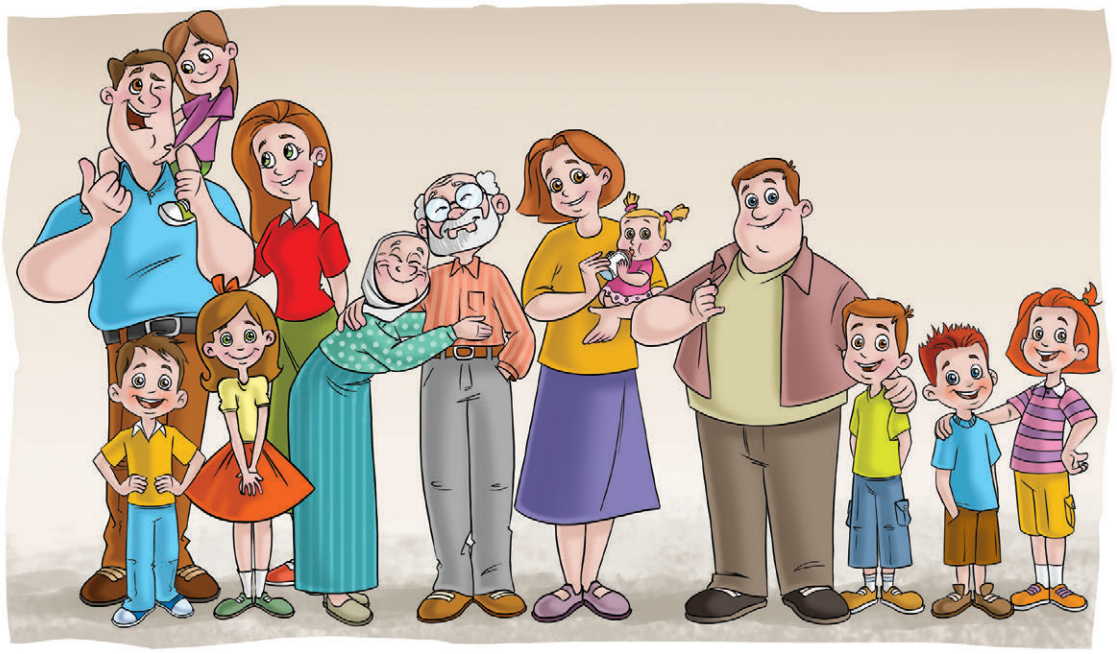

Sonraki Derse Hazırlık

İleride yapmak istediğiniz meslekle ilgili güvenilir kaynaklardan araştırma yapınız. Sınıfınıza üç adet A4 kâğıdı getiriniz.

Hazırlık

1. Öğretmenlik mesleği toplum için neden önemlidir?
2. Öğretmen olmak ister miydiniz? Açıklayınız.

Dinleme/İzleme

Metni vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek dinleyiniz.

BAYRAK ÖĞRETMEN

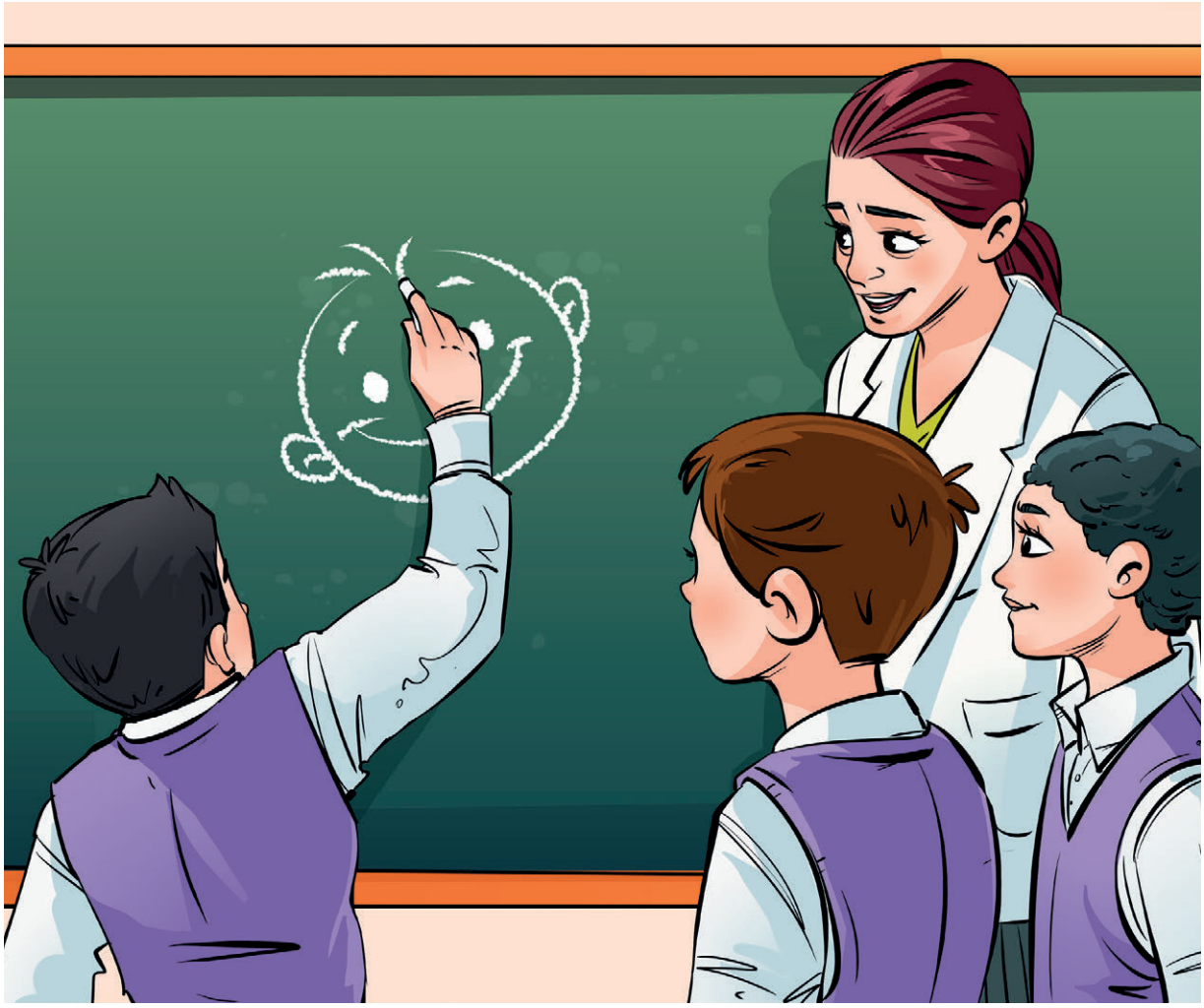

Bestami YAZGAN

1957'de Osmaniye'de doğdu. İlk ve ortaöğrenimini bu şehirde tamamladı. 1978 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden mezun oldu. Osmaniye'de on yedi yıl yayımlanan Güneysu Kültür Sanat ve Edebiyat dergisinin genel yayın yönetmenliğini yaptı.

1994 yılında Türkiye Yazarlar Birliği tarafından çocuk edebiyatı dalında "Yılın Yazarı", 1997'de Türkiye Çocuk dergisi tarafından "Yılın Öğretmeni" seçildi. Pek çok alanda kitaplar yazdı. *Yıldızlara Astık Yüreğimizi, Gülü İncitme, Gönül Fotoğrafı, Anne Sen Melek misin?, Kalbini Kaybeden Adam* ve *Kalbim Çiçek Açıyor* kitaplarından bazılarıdır.

I. Etkinlik

Dinlediğiniz metinden alınan aşağıdaki kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Ardından kelimeleri anlamlarından hareketle sarmal bulmaca içine yerleştiriniz.

BENCİLLİK | PINAR | SANCAK | SAYGI | ŞAFAK | YÜREK

1. Yerden kaynayarak çıkan su, kaynak.
2. Güneş doğmadan az önce beliren aydınlık.
3. Yalnız kendini düşünme, kendi çıkarlarını herkesinkinden üstün tutma durumu.
4. Çoğunlukla askerî birliklere verilen yazı işlemeli, kenarları saçaklı ve gönderli bayrak.
5. Göğüs orta boşluğunda, iki akciğer arasında, vücudun her yanından gelen kirli kanı akciğerlere ve oradan gelen temiz kanı da vücuda dağıtan organ. 2. Kalp hastalığı. 3. Sevgi, gönül.
6. Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu.

2. Etkinlik

Dinlediğiniz şiirin konusunu ve ana duygusunu yazınız.

Konusu: _____

_____

Ana duygusu: _____

_____

3. Etkinlik

Şiirden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Şiirde öğretmene karşı duygularını söyleyen kişi kimdir?

  _____

  _____

- Şiirde öğretmen nelere benzetilmektedir?

  _____

  _____

- Şiirin son dörtlüğünde öğretmenin hangi özelliklerinden bahsedilmiştir?

  _____

  _____

- Şairin öğretmenine hissettiği duygular, sizin için de geçerli midir? Nedenleriyle yazınız.

  _____

  _____

4. Etkinlik

Şiirin başlığını gözden geçiriniz. Şiire tek kelimelik, iki kelimelik ve üç kelimelik birer başlık belirleyip yazınız.

Tek kelimelik başlığım

_____

İki kelimelik başlığım

_____

Üç kelimelik başlığım

_____

5. Etkinlik

a. Benzetme söz sanatıyla ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

Anlatımı güçlendirmek amacıyla, aralarında ortak özellik bulunan iki varlık ya da kavramdan, güçsüz olanın güçlü olana benzetilmesine benzetme (teşbih) denir. Benzetmenin dört ögesi vardır:

1. *Benzeyen: Özellik bakımından zayıf olan*
2. *Benzetilen: Özellik bakımından güçlü olan*
3. *Benzetme yönü: Aktarılan özellik*
4. *Benzetme edatı: Kadar, sanki, gibi… vb.*

"Ümit karınca gibi çalışkandı." cümlesinde benzetmenin nasıl yapıldığını inceleyelim.

Benzeyen	Benzetilen	Benzetme edatı	Benzetme yönü
Ümit	karınca	gibi	çalışkan olması

Bu cümlede "Ümit" çalışkanlık bakımından "karınca"ya benzetilmiştir. Böylelikle söylenmek istenen söz daha etkili bir şekilde ifade edilmiştir.

b. Aşağıda verilen cümledeki benzetmeyi tespit ediniz. Benzetmenin nasıl yapıldığını yazınız.

Çocuklar kelebekler gibi özgürdü.

Benzeyen	Benzetilen	Benzetme edatı	Benzetme yönü

c. Metni bir kere daha dinleyiniz. Metinde geçen benzetme cümlelerini aşağıya yazınız.

_____

_____

_____

_____

_____

6. Etkinlik

Eğitim hayatınız boyunca derslerinize giren öğretmenlerinizi düşününüz. Sizce bilginin, ahlaki değerlerin sunulmasında öğretmenler etkili insanlar mıdır? Arkadaşlarınızla konuşunuz. Konuşmalarınızda yabancı kelimeler yerine Türkçelerini kullanınız.

7. Etkinlik

Bilgilendirici Metin

Belirli bir konu hakkında bilgi vermek, konuyu tanıtmak amacıyla yazılan metinlere bilgilendirici metin denir. Bilgilendirici türdeki metinler giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşur. Giriş bölümü konuya giriş amacı taşıdığından kısa, gelişme bölümü konunun ayrıntılarıyla verilmesi ve örnekler sunulması açısından geniş, sonuç bölümü ise konuyu yargıya bağladığından kısadır. Bilgilendirici metni yazmaya başlamadan önce:

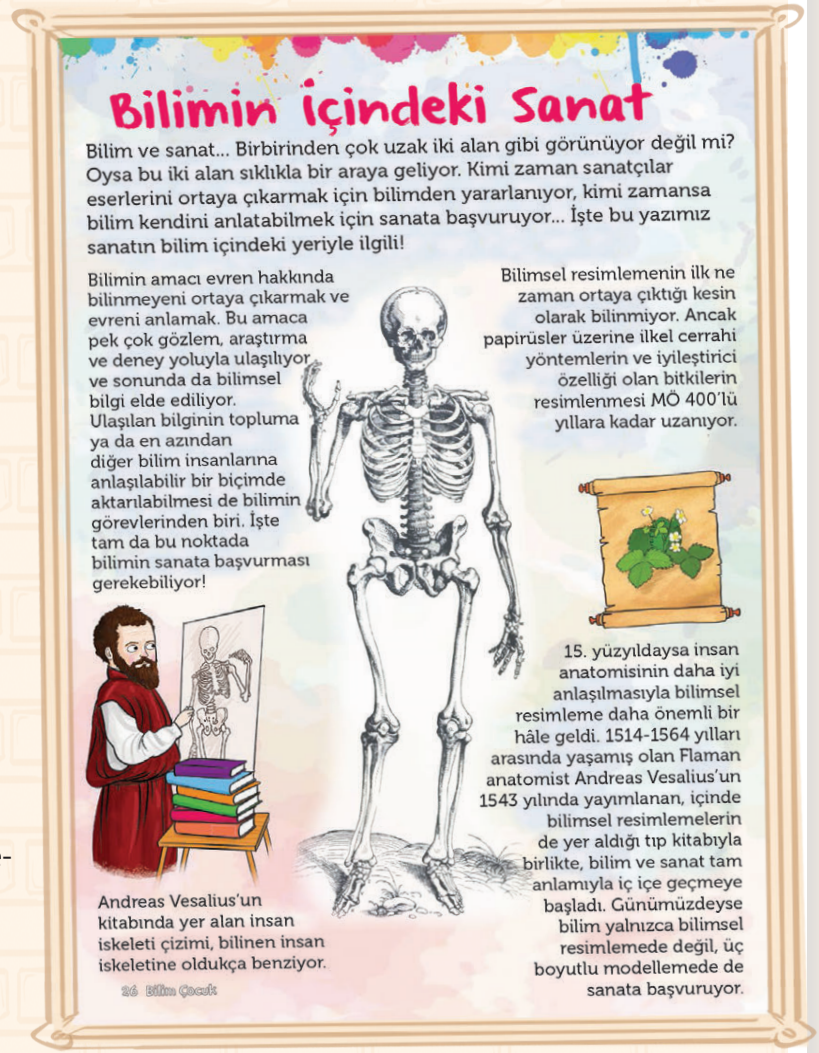

Bilimin içindeki Sanat

Bilim ve sanat... Birbirinden çok uzak iki alan gibi görünüyor değil mi? Oysa bu iki alan sıklıkla bir araya geliyor. Kimi zaman sanatçılar eserlerini ortaya çıkarmak için bilimden yararlanıyor, kimi zamansa bilim kendini anlatabilmek için sanata başvuruyor... İşte bu yazımız sanatın bilim içindeki yeriyle ilgili!

Bilimin amacı evren hakkında bilinmeyeni ortaya çıkarmak ve evreni anlamak. Bu amaca pek çok gözlem, araştırma ve deney yoluyla ulaşılıyor ve sonunda da bilimsel bilgi elde ediliyor. Ulaşılan bilginin topluma ya da en azından diğer bilim insanlarına anlaşılabilir bir biçimde aktarılabilmesi de bilimin görevlerinden biri. İşte tam da bu noktada bilimin sanata başvurması gerekebiliyor!

Bilimsel resimlemenin ilk ne zaman ortaya çıktığı kesin olarak bilinmiyor. Ancak papirüsler üzerine ilkel cerrahi yöntemlerin ve iyileştirici özelliği olan bitkilerin resimlenmesi MÖ 400'lü yıllara kadar uzanıyor.

15. yüzyıldaysa insan anatomisinin daha iyi anlaşılmasıyla bilimsel resimleme daha önemli bir hâle geldi. 1514-1564 yılları arasında yaşamış olan Flaman anatomist Andreas Vesalius'un 1543 yılında yayımlanan, içinde bilimsel resimlemelerin de yer aldığı tıp kitabıyla birlikte, bilim ve sanat tam anlamıyla iç içe geçmeye başladı. Günümüzdeyse bilim yalnızca bilimsel resimlemede değil, üç boyutlu modellemede de sanata başvuruyor.

Andreas Vesalius'un kitabında yer alan insan iskeleti çizimi, bilinen insan iskeletine oldukça benziyor.

26 Bilim Çocuk

- Bir konu ve ana fikir belirlemelisiniz.
- Belirlediğiniz konu ve ana fikir ile ilgili bilimsel ve güvenilir kaynaklardan araştırma yapmalısınız.
- Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde ele alacağınız fikirler ve yer vereceğiniz örneklerle, gözlemlerinize dayalı bilgilerin genel hatlarıyla yer aldığı bir taslak oluşturunuz.
- Anlatımlarınızı desteklemek için gerekirse grafik ve tablolar hazırlamalısınız.

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız. Ardından bu bilgilerden faydalanarak yapmak istediğiniz meslekle ilgili A4 kâğıdına bilgilendirici türde bir metin yazınız. Metninizde anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri kullanmaya özen gösteriniz.

Metninizi bitirdikten sonra kontrol ederek varsa yazım ve noktalama yanlışlarınızı düzeltiniz. Metninizi öğretmeninizin kontrolünde sınıf ya da okul panosunda sergileyebilirsiniz.

Sonraki Derse Hazırlık

Genel ağdan "Atatürk" konulu çizgi film, film veya belgeseller izleyiniz.

YOLDAKİ KAYA

Karapınar köyü sarp kayalıkların eteğindedir. Köyün alt yanında durup da kayalıklara doğru insan bir baktı mı başı döner. Sivri, boz kayalıklardır bunlar. Köylüler, çok çekmişlerdir bu kayalıklardan. Kışın çığ gelir, karlar eriyince sularla birlikte dev gibi kaya parçaları sürüklenir yamaçlardan aşağı doğru. (…)

Bir gece yarısı Karapınarlılar korkuyla uyandılar. Koskocaman bir kaya yerinden kopmuş yuvarlana yuvarlana gelmiş, köyün yolu üstünde durmuştu. Yoldan gidip gelmek iyice güçleşmişti. Sabahleyin bütün köylü kayanın başına toplandı. Hep birlikte kaldırmayı denediler. Olmadı. Bir milim bile oynatamadılar. Sonra kayayı parçalamak için dinamit aradılar, yoktu. Birkaç genç iri balyozlarla kayayı parçalamaya giriştiler. Bir parça bile koparamadılar. Şaşırıp kaldılar. Köyü dışarıya bağlayan tek yol neredeyse tıkanmıştı. Hayvanlar, insanlar zorlukla geçiyordu. Geçebilmek için kayanın etrafını dolaşıyorlardı.

Köy halkı, kayanın yanı başına çökmüş, bir yol arıyorlardı. Ne yapacaklardı? Nasıl kurtulacaklardı bu beladan?

Demirci Mehmet'in aklına bir çare geldi. Yanındakilere:

Benim dükkânda iki kalın demir levye var. Onları getirip kaldıraç gibi kullanalım, bir esnetir, bir yerinden oynatırsak aşağıya yuvarlayabiliriz, dedi.

Hemen dükkâna koştular. Kocaman iki kalın levyeyi getirdiler. Kayanın sağ tarafındaki bir boşluğa soktular. Bastırdılar. (…) Koca kaya bana mısın demiyor, yerinden kımıldamıyordu. Herkes ter içinde kalmıştı, yorulmuş bitmişti. Demirci Mehmet:

Olmadı, bu yolla da kayayı yerinden oynatamayacağız, dedi.

Başka yollar düşünmeye başladılar. Ne yapıp edip bu kayayı yerinden oynatmak zorunday-dılar, köyün yaşlılarından Halil Ağa:

Katırların gücünden yararlanalım, dedi. Bir urganla kayayı bağlayalım, katırlara çektirelim, böylece yerinden oynatırız.

Köydeki katırların en güçlülerinden üçünü seçtiler. Kayanın gövdesine bağladıkları urganı katırlarla çektirmeyi denediler. Daha ilk zorlanışta urgan koptu. Bu da sonuç vermedi.

Kalabalığın arasında Sessiz İsmail dedikleri genç bir köylü vardı. Konuşmayı sevmeyen, içine kapanık biriydi. Yanındakilere:

Ben bir yol buldum, dedi. Onu deneyerek bu kayayı parçalarız. Bakın büyük bir ateş yakıp bu kayayı iyice kızdıracağız. Sonra üzerine kovalarca su atacağız. Kızgın kayaya soğuk sular dökülünce kayada yarıklar, çatlaklar oluşur. Böylece parçalarız.

Sessiz İsmail'in önerisini tartıştılar. Sonunda denemeye karar verdiler. Kayayı tümüyle kuşatan büyük bir ateş yaktılar. Üç dört saat alevlerin içinde pişirdiler kayayı. Ardından tenekeler, bakraçlarla sular boşalttılar üzerine. Her su atışta kayadan "Cozz!" diye sesler çıkıyordu. Karanlık basıncaya değin sürdürdüler bu işi.

Ertesi sabah yine toplandılar. Gerçekten büyük çatlaklar açılmıştı kayada. Çatlaklara balyozlarla giriştiler. Kolayca parçaladılar kayayı. Parçaları sağa sola yuvarlayıp yolu açtılar.

Herkes:

Aşk olsun Sessiz İsmail'e, amma da akıllıymış, dediler. Hiçbirimizin düşünmediğini o düşündü.

Emin ÖZDEMİR

(Kısaltılmıştır.)

Emin ÖZDEMİR

1931 yılında Erzincan'ın Kemaliye ilçesinde doğdu. Pamukpınar Köy Enstitüsünden sonra 1953 yılında Ankara Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu.

1957 yılında bitirdiği bölüme asistan ve öğretim görevlisi oldu. Milli Eğitim Bakanlığınca açılan bir sınavı kazanarak 1960 yılında Amerika'ya gönderildi. Columbia (Kolombiya) ve Indiana (İndiyana) üniversitelerinde eğitim gördü.

Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Fakültesi Temel Türkçe Bölümünde bölüm başkanı ve öğretim görevlisi olarak 1968-1972 yılları arasında çalıştı. Emin Özdemir, 1974 yılında Ankara Üniversitesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu İletişim Fakültesinde öğretim görevliğine geçti. Bu görevinden 1996 yılında emekliye ayrılan yazar, yaklaşık bir yıl kanser tedavisi gördükten sonra 1 Eylül 2017 yılında hayatını kaybetti.

Yalnızlığı Seven Kırlangıç, Erdemin Başı Dil, Atasözleri Sözlüğü, Kurmaca Kişiler Kenti, İnsan Yüreğine Yolculuk, Yüzler ve Sözcükler eserlerinden bazılarıdır.

1. Tema
Ölçme ve Değerlendirme Soruları

ABDULLAH DEDEM

Yolcu vapurları yaklaşıp uzaklaşıyordu iskeleye. Sandallar gidip geliyordu Kadıköy-Haydarpaşa arasında. Martılar uçuşuyordu kıyıya yakın. Arada hızla inip denizden bir şeyler kapıyorlardı. Yükselişleri de inişleri gibi hızlı oluyordu. Ötüşleri kavgacı, öfkeliydi tümünün. Birbirlerinden denizi kıskanıyorlardı sanki. Düdük sesleri ile selamlaşan vapurlar; martı seslerini bastırıyordu arada bir...

İstanbul minareleriyle, kuleleriyle, görkemli yapılarıyla, güzel bir görünüm içindeydi. Gökyüzü mavi, güneş pırıl pırılsa; İstanbul daha da güzelleşir. Kadıköy'den bakanlar, güzelliği çoğalmış bir İstanbul görürler...

Kıyıdaki "Halkın Çay Bahçesi"ndeydik. Masamız ön sıradaydı. Güneşli günde İstanbul'u rahat görebiliyorduk. Dedem çay içiyordu. Benim de elimde meyve suyu şişesi vardı.

(...)

Dedem hep karşıya bakıyordu. Dudaklarında gülümseyişin gerginliği vardı. İki yıldır İzmir'de oturuyordu. Uzak kaldığı kentini çok özlemiş olduğu belliydi.

— İzmir de İstanbul kadar güzel mi dedeciğim? dedim.

Çayından bir yudum aldıktan sonra cevap verdi.

— İzmir mi? Hiç kuşkusuz İzmir de güzel bir kent. Ama gerçeği söylemek gerekirse: İstanbul bambaşkadır. Tüm dünya kentleri içinde ayrıcalığı vardır güzellikte. Baksana şu minarelere! Baksana kentin denize karşı görkemli duruşuna!.. Marmara Denizi ayna, İstanbul da ona bakan bir güzeller güzeli!..

(...)

Abbas ÇILGA
(Kısaltılmıştır.)

1-6. soruları metne göre cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi martıların bir özelliği <u>değildir</u>?

A) Gürültücü olmaları B) Hızlı olmaları C) Sevecen olmaları D) Öfkeli olmaları

2. Abdullah Dede ile ilgili aşağıda verilen yargılardan hangisi doğrudur?

A) İzmir'i İstanbul'dan çok sevmesi
B) İki yıldır İzmir'de oturması
C) En sevdiği içeceğin çay olması
D) Her zaman güler yüzlü olması

3. Aşağıdakilerden hangisi metinde İstanbul'u güzel gösteren yapılar arasında sayılmıştır?

A) Hanlar B) Külliyeler C) Kütüphaneler D) Minareler

4. İstanbul'un aynası olan denizin adı nedir?

A) Akdeniz B) Ege Denizi C) Karadeniz D) Marmara Denizi

5. Aşağıdakilerden hangisi yazarın dedesinin İstanbul'u sevme nedenlerinden biri <u>değildir</u>?

A) Gün geçtikçe daha önemli bir kent hâlini alması
B) Tüm dünya şehirleri arasında ayrıcalıklı bir yeri olması
C) Birbirinden güzel camilere sahip olması
D) Denize karşı görkemli bir duruşa sahip olması

6. Aşağıdaki kelimelerin zıt anlamlılarını metinden yararlanarak bulunuz. Bunları metindeki anlamları dışında birer cümlede kullanarak yazınız.

Kelimeler	Zıt anlamlıları	Cümlelerim
çirkin		
gelmek		
çıkmak		
yavaş		
sahte		

7. Cümlelerdeki noktalı yerleri aşağıda verilen kelimelerden uygun olanla tamamlayınız.

atasözü | deyim | eş | gerçek | görenek | mecaz

- Söyleyeni belli olmayan (anonim), tecrübeler sonucunda oluşmuş, gerçeği içeren, topluma yol gösteren ve öğüt veren özlü sözlere _____ denir.
- Kimi atasözleri, yazılıp söylendiği gibi _____ anlamında kullanılır.
- Atasözlerinin birçoğu gerçek anlamında değil, _____ anlamda kullanılmaktadır.
- Atasözleri kelimelerin _____ anlamlısıyla ya da yerinin değiştirilmesiyle oluşturulamazlar. Çünkü atasözleri kalıplaşmış sözlerdir.
- Bazı atasözleri, ait olduğu toplumun gelenek, _____ , inanç ve tavırlarını yansıtır.

8. Aşağıda noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı cümlelerin başındaki kutucuklara "D", yanlış kullanıldığı cümlelerin başındaki kutucuklara da "Y" yazınız.

(...) Annesine doğru, büyük emin fakat yavaş adımlarla ilerliyordu.
(...) Ona bu şekilde davranma hakkını sana kim veriyor?
(...) Sen de oraya geliyor musun?
(...) Derste pergel, iletki, ve gönye kullandık.

(...) Sözcükler, genellikle cümle içindeki kullanışlarına göre anlam kazanırlar.

(...) Çabuk buraya gel, çok önemli bir şey oldu!

(...) Koltuğu alana kadar üç mağaza, iki mobilya dükkânı, bir de, marangoz gezdik.

(...) Sınıftan çıkmanı o mu söyledi?

(...) Şeref Efendi (!-1645) genellikle yaşadığı bölgeyi anlattı.

(...) Kafamdaki bu sorulara bir cevap verebilecek misin?

9. Aşağıdaki atasözlerini anlamlarıyla eşleştiriniz.

- Herkes ancak kendi çevresinde değer taşır ve sözünü orada geçirebilir.
- Giderini mutlaka gelirine uydurmalısın.
- İnsanlar küçük yaşta kolay eğitilir.
- Komşular en küçük şey için bile birbirlerine muhtaçtırlar.
- Karşılık beklemeden iyilik yap.
- Ağaç yaş iken eğilir.
- İyilik et denize at, balık bilmezse Halik bilir.
- Her horoz kendi çöplüğünde öter.
- Ayağını yorganına göre uzat.
- Komşu komşunun külüne muhtaçtır.
- İşleyen demir pas tutmaz.

10. Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Cümlelerdeki benzetme (teşbih) unsurlarını tespit ederek belirtilen yerlere yazınız.

Ahmet, aslan gibi güçlü bir çocuktu.

Benzeyen	Benzetilen	Benzetme edatı	Benzetme yönü

Yanakları elma gibi kırmızıydı.

Benzeyen	Benzetilen	Benzetme edatı	Benzetme yönü

2. TEMA

Millî Mücadele ve Atatürk

- DERSİMİZ: ATATÜRK
- ELÂZIĞLI HASAN ONBAŞI
- MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN SAMSUN'A ÇIKIŞI
- İNGİLİZ MEMİŞ
  (Dinleme / İzleme)
- ATATÜRK'Ü SON GÖRÜŞÜM
  (Serbest Okuma Metni)

BU TEMADA NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Metnin özetlenmesi
- Noktalama işaretleri (üç nokta (…), iki nokta (:))
- Güvenilir internet siteleri
- Tahmin ederek okuma yöntemi
- Metnin içeriğine uygun soru hazırlama
- Geçiş ve bağlantı ifadelerinin metne katkısı
- Şiir yazma
- Kelimelerin köklerini ve eklerini ayırt etme
- Kısa metinler yazma
- Hikâye edici metin türleri (hikâye, fabl, masal)
- Metnin hikâye unsurları
- Metindeki olayları canlandırma
- Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrama
- Konuşmada uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanma
- Medya metinlerini değerlendirme
- Grup hâlinde dinleme yöntemi

Hazırlık

1. Size göre Atatürk'ü diğer liderlerden ayıran özellikler nelerdir?
2. Atatürk'ün iyi bir lider olmasında kimlerin etkisi olmuş olabilir? Açıklayınız.

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Okumanızın ardından kendinizi 1. Etkinlik'te verilen ölçütlere göre değerlendiriniz.

DERSİMİZ: ATATÜRK

Atatürk'ün başımızdan ayrılışından bu yana dört kuşak geçmiş. Dünya başka bir dünya olmuş. İklim bile değişiyor. Ama biz Atatürk'ü hâlâ büyük bir saygı, sevgi, minnet ve özlemle anıyoruz.

Niye eskimiyor, niye bu kadar canlı? Neden minnetimiz azalmıyor, daha da artıyor?

Çok kısaca anlatmaya çalışayım.

Tarih, savaşlarda düşmana galip gelen büyük komutanlarla dolu. Tarihte milletlerini daha ileriye götürmek için çalışan birçok önemli önder var. Ama hiçbiri Atatürk gibi anılmıyor, özlenmiyor. Tarih sayfalarında uyuyorlar.

Çünkü aralarında Atatürk gibi hem vatanını düşmanlardan temizleyip yeni bir devlet kuran hem de milletini sömürüden uygarlığa kavuşturan biri yok.

(…)

Savaşların çok büyük çoğunluğu eşit kuvvetler arasında geçmiştir. Oysa Millî Mücadele başladığı zaman Türk ordusu dağıtılmış, silahları toplanmış, başkenti işgal edilmişti. Ulaştırma ve haberleşme sistemlerine el konulmuştu.

Kritik yerler üç galip ülkenin askerlerince işgal edilmişti. (…) Galipler İzmir ve çevresi ile Doğu Trakya'yı Yunanlılara veriyorlar. Yunan ordusu, İzmir'e çıkıyor. Doğu Anadolu'nun bir bölümünü Ermenilere vaat etmişler. Ermeniler Kars sınırında Erzurum'a girmek için bekliyor. Fransa, Çukurova'yı işgale başlamış. (…) Kuzeydoğuda Rumlar Pontus devletini kurmak için silaha sarılmış durumda. Bu koşullarda silahlanıp savaşmak, galip gelmek, gerçekleşmesi mümkün olmayan bir hayal sayılıyor.

Atatürk, bu hayali gerçekleştiren, örneği olmayan insandır!

(…)

Atatürk, bu yoksul, geri toplumu çağa açan, Türkiye'yi kalkındıran insandır.

Bu konuda da örneği yok.

Bu nedenle bazı yabancılar Atatürk saygımızı ve vefamızı anlamıyorlar, kavrayamıyorlar. Çünkü tarihlerinde böyle biri yok. (…)

Birliğimizi, dirliğimizi, geleceğimizi korumak için büyük küçük, kadın erkek herkese gerçek Atatürk'ü anlatmalıyız. Okulda, ailede, iş yerinde, basında, televizyonlarda, radyolarda, yurtdışında, her yerde, herkese…

(…)

Turgut ÖZAKMAN
Dersimiz Atatürk
(Kısaltılmıştır.)

Turgut ÖZAKMAN

1930'da Ankara'da dünyaya geldi. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Bir süre avukatlık yaptı. Almanya'da bir yıl kadar Tiyatro Bilimi Enstitüsünde tiyatro öğrenimi gördü. Devlet Tiyatrosunda ve Ankara Radyosunda çalıştı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih–Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümünde tiyatro dersleri verdi.

Tiyatro eserleri başta olmak üzere pek çok alanda kitaplar yazdı. Kitaplarından bazıları; *Korkma İnsancık Korkma, Romantika, Şu Çılgın Türkler, Diriliş–Çanakkale 1915, Unutulmaz Şiirler, Radyo Notları, Üç Destan, Delioğlan, Kardeş Payı, Ah Şu Gençler, Töre, Ak Masal Kara Masal* ve *Bir Şehnaz Oyun*'dur.

28 Eylül 2013 tarihinde hayata gözlerini yumdu.

1. Etkinlik

Okumanızı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Ölçütler	Evet	Hayır
Metni akıcı bir biçimde okudum.		
Metni, dudaklarımı oynatmadan sadece gözlerimle takip ederek okudum.		
Okumamda noktalama işaretlerine dikkat ettim.		
Kelimeleri doğru telaffuz ettim.		
Türün özelliklerine uygun okuma yaptım.		
Okumamın sonunda metnin konusunu ve ana fikrini belirledim.		

Cevaplarınızı kontrol ederek eksikliklerinizi gidermek için çalışmalar yapınız. Bu konuda öğretmeninizin yönergelerine uygun hareket ediniz.

2. Etkinlik

Aşağıda verilen "O Kelimeyi Söyleme" oyunuyla ilgili bilgileri okuyunuz. Oyunu, öğretmeninizin kontrolünde oynayınız.

O KELİMEYİ SÖYLEME

Her öğrenci anlamını bilmediği iki kelimeyi küçük kâğıtlara yazarak katlar. Katlanan kâğıtlar öğretmen masasının üzerine konur. Öğretmen tarafından bir öğrenci seçilir. Seçilen öğrenci masa üzerindeki kâğıtlardan bir tanesini alır. Kâğıttaki kelimeyi söylemeden arkadaşlarına buldurmaya çalışır.

Bunun için kelimenin çağrıştırdığı kelimeler varsa eş anlamlısı ve cümledeki bağlamı gibi yollardan faydalanılabilir. Anlatılan kelimeyi bilen öğrenci, anlatıcının yerine geçer ve anlatmak için bir kelime seçer. Oyun bu şekilde devam eder.

3. Etkinlik

Metnin konusunu ve ana fikrini yazınız.

Metnin konusu	Metnin ana fikri

4. Etkinlik

Metnin özetlenmesiyle ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyunuz. Ardından "Dersimiz Atatürk" metninin özetini yazınız. Bitirdikten sonra özetinizi kontrol ederek varsa yazım ya da noktalama hatalarınızı düzeltiniz.

Metnin Özetlenmesi

Bir metni konusunu ve ana fikrini değiştirmeden, önemli bilgileri içerecek şekilde kendi cümlelerimizle kısaca yazmaya özetleme denir.

Bir metni özetlerken uyulması gereken kurallardan bazıları şunlardır:

1. *Dikkatlice okuyarak metni anladığınızdan emin olunuz.*
2. *Metinde tekrarlanan bilgi ve düşünceleri tespit ediniz.*
3. *Olayların oluş sırasına dikkat ediniz.*
4. *Olay, duygu ve düşünceleri kendi cümlelerinizle ifade ediniz.*

ÖZETİM

5. Etkinlik

Okuduğunuz metinden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Atatürk'ün aramızdan ayrılışından bu yana dünyada ne gibi değişiklikler olmuştur?

_____

- Millî Mücadele başladığında Türk ordusu ne durumdaydı?

_____

_____

- Atatürk'e olan saygı ve vefamızın bazı yabancılar tarafından anlaşılmamasının nedenleri nedir?

_____

_____

_____

6. Etkinlik

Üç nokta (…) hakkında verilen aşağıdaki bilgileri okuyarak üç noktanın her görevi için örnek bir cümle yazınız.

Üç Nokta

1. Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonunda kullanılır.

Örnek cümlem: _____

_____

_____

2. Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine kullanılır.

Örnek cümlem: _____

_____

_____

_____

3. Sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümün okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmak için kullanılır.

Örnek cümlem: _____

_____

_____

_____

4. Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için kullanılır.

Örnek cümlem: _____

_____

_____

7. Etkinlik

ata.msb.gov.tr sitesi "gov" uzantılı resmî bir sitedir. Bu siteyi inceleyiniz. Genel ağ herkesin bilgi paylaşımında bulunduğu geniş bir alandır. Genel ağda yer alan bilgiler her zaman doğru olmayabilir. Genel ağdaki araştırmalarınızda yanlış bilgiler edinmemek için "gov" uzantılı resmî sitelerden ya da üniversitelere ait "edu" uzantılı sitelerden faydalanmalısınız.

"Sonraki Derse Hazırlık" aşaması için araştırma yaptığınız ata.msb.gov.tr sitesi sizce Atatürk ile ilgili yeterince bilgi içeriyor mu? Siz olsaydınız siteye başka hangi bilgileri eklerdiniz? Düşüncelerinizi açıklayınız.

8. Etkinlik

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında izlediğiniz çizgi film, film veya belgesellerden hareketle defterinize "Atatürk" konulu bir metin yazınız. Metninizi bitirdikten sonra aşağıdaki ölçütlere göre kendinizi değerlendiriniz.

Ölçütler	Evet	Hayır
Yazmaya başlamadan önce yazacaklarımı zihnimde tasarladım.		
Giriş, gelişme ve sonuç bölümleriyle ilgili yer vereceğim bilgileri önceden belirleyerek bir taslak oluşturdum.		
Yazıma başlık koydum.		
Anlatımımı güçlendirmek için uygun örnekler vererek Atatürk'ün sözlerinden faydalandım.		
Yazımı bitirdikten sonra gözden geçirdim.		
Yazım ve noktalama yanlışlarımı fark edip bunları düzelttim.		
Yazımı arkadaşlarımla paylaştım.		

Evet sayım: _____ Hayır sayım: _____

"Hayır"larınızı "Evet"e çevirmek için arkadaşlarınızdan ve öğretmeninizden yardım alabilirsiniz.

Sonraki Derse Hazırlık

Millî Mücadele döneminde kahramanlık göstermiş kişileri araştırınız. Bu kişilerden birinin yaptığı kahramanlığın hikâyesini defterinize yazınız. Varsa bu kişiye ait bir fotoğrafı sınıfa getirerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hazırlık

1. Çanakkale Zaferi yurdumuz için neden önemlidir?
2. Yandaki görseli inceleyiniz. Görselde gördüğünüz kişi Seyit Onbaşı'dır. Seyit Onbaşı, Çanakkale Savaşı'nın en önemli simgelerindendir. Son derece ağır top mermilerini tek başına sırtlamış ve topa yerleştirmiştir. Onun taşıdığı bu mermiler sayesinde düşman ilerleyememiş ve büyük kayıplar vermiştir. Seyit Onbaşı'yla karşılaşma ihtimaliniz olsaydı, ona ne söylemek isterdiniz?

Metni tahmin ederek okuma yöntemine göre okuyunuz. Bu yöntemin amacı sizi, okuma sürecinde etkin kılmak, metinde geçen duygu, düşünce ve olaylarla ilgili sizde merak uyandırmaktır. Bunun için metni okumaya başlamadan önce görselleri ve metnin başlığını okuyunuz. Görsellerden ve başlıktan hareketle metnin içeriğini tahmin ediniz.

Metnin ilk paragrafını okuduktan sonra ilk etkinliği yapınız. Ardından okumanıza kaldığınız yerden devam ediniz.

ELÂZIĞLI HASAN ONBAŞI

Aylardan Mayıs'tı. Gelibolu Yarımadası'nı sarı katırtırnakları, kırmızı gelincikler, mor ballıbabalar sarmıştı. Fakat bu güzel manzara içinde kıyametler kopuyor; savaş bütün hızıyla sürüp gidiyordu.

Devamlı çıkarma yapan İtilaf Kuvvetlerinden oluşan birlikler istedikleri yerleri bir türlü ele geçirememişlerdi. Ele geçirmeyi en çok istedikleri yer ise yarımadanın en üst noktası olan Alçıtepe'ydi. Burayı alırlarsa yarımadaya kolayca sahip olabileceklerdi. Bu yüzden en şiddetli çarpışmalar Alçıtepe yolu üzerinde bulunan Seddülbahir'de yapılıyordu. Düşman saldırıyor, Türk askerleri de onlara karşılık veriyordu.

(…)

İyice bastıran karanlıkta tüfeklerden çıkan alevler görülüyordu. Ortalık ara sıra patlayan top mermilerinden gündüz gibi aydınlanıyordu. İtilaf Kuvvetleri hızla ilerlemekteydi.

Ön siperlerden birinde olan Er Mustafa, bir ara ne olup bittiğini merak ederek yerinden doğruldu. Her taraftan mermi yağıyordu ve düşman karşı tepeden aşağıya doğru hızla akıyordu. Hemen kendisini sipere atıverdi.

Kendi kendine,

— Birazdan burada olurlar, dedi.

Hiç vakit kaybetmeden düşmanı çok iyi görebileceği bir yere mevzilendi. Bu sırada göğsünden göbeğine doğru bir şeylerin aktığını hissetti. Fakat aldırmadı. "Terimdir."

dedi içinden. Elleri tetikte, gözü düşmanda beklemeye devam etti. Biraz sonra tam kalbinin üstünde bir sızı duydu. Hemen eliyle göğsünü yokladı. Eli kana bulanmıştı.

— Ben vurulmuşum!

Arkadaşı Erzurumlu Arif, hemen elbisesinin düğmelerini açtı. Gördükleri karşısında dehşete kapıldı. Çünkü Mustafa'nın vücudundan oluk oluk kan akıyordu.

— Vurulduğumu hiç anlayamadım.

— Taze yara böyledir. Kan henüz sıcak olduğu için bir şey anlamamışsın.

Mustafa üşüyordu. Demek ki acısı artacaktı.

— Arif kardeşim! Ya düşman?..

Arif:

— Geliyorlar, dedi. Hem de hızla…

— Bana tüfeğimi verir misin?

— Mustafa, senin tüfek tutacak hâlin mi var?

— Olsun, ölürsem de silahım elimde öleyim. Silahımı ancak ben öldükten sonra alsınlar Arif…

— Haydi, ölümü düşünme şimdi!

Mustafa bu sözleri duyamadı. Bayılmıştı. Bunun üzerine Erzurumlu Arif arkadaşını sırtladı. Onu biraz ileri götürüp siperin içine yatırdı. Hemen yerine döndü. Dönmesiyle bulundukları yere bir top mermisinin düşmesi bir oldu. Ortalık cehenneme döndü. Hızla gelen düşman gemilerinin bombardımanını görünce bekleyip yavaş yavaş geri çekilmeye başladılar. Çünkü kendi gemilerinin bombardımanında can vermek istemiyorlardı.

Bombaların şiddetli gürültüsü az sonra yerini derin bir sessizliğe bıraktı. Mustafa kendine gelir gibi oldu. Yerinden güçlükle doğrularak etrafına bakındı. Silah arkadaşlarının hepsi yatıyordu. "Uyuyorlar herhâlde." dedi. Sürünüp bakmak istedi. Yanı başında Elâzığlı Hasan Onbaşı'yı gördü. Eli tetikte, düşmanın olduğu tarafa bakıyordu. Yanına iki üç tüfek daha almıştı. Mustafa ona seslenmek istedi. Âdeta inler gibi konuştu.

— Onbaşı'm…

Mustafa dudaklarını bile aralayamadı. Konuşmak istiyordu ama konuşamıyordu. Hayal meyal gördüğü kadarıyla Hasan Onbaşı yanından hiç ayrılmıyordu. Mustafa'nın tam anlayamadığı bazı şeyler söylüyordu.

— Çok kan kaybediyorsun dostum. Konuşup kendini yorma. Şu düşmanın ne yapacağını bir anlayabilsem. İşte o zaman geri seni siperlere götürebilirim. (…)

Fakat Mustafa'nın kanaması artıyordu. Yarası gittikçe ağırlaşıyordu. Bir ara şuuru açılır gibi oldu.

— Karanlık olmuş Onbaşı'm, diyebildi.

(…)

Elâzığlı Hasan Onbaşı, Mustafa'yı omuzladı. Yavaş yavaş yürümeye başladı. Sonra yerde yatan şehitlere dönüp,

— Sizi yalnız bırakmayacağım canlarım, dedi. Mustafa'yı bırakıp hemen geleceğim.

Düşman beni öldürmeden siperlerimizi ele geçiremeyecek.

(…)

Mustafa yine bayılmıştı. Bu kez Hasan Onbaşı koşmaya başladı. Arkadaşını Sargı Yeri'ne bir an evvel yetiştirmeliydi. Mustafa'nın göğsünden kanlar akıyordu. Hızlı adımlarla bir süre daha gittikten sonra en gerideki siperlere ulaştı.

(…)

Mustafa'nın ceketini, gömleğini kestiler. Yarasını temizlediler. Vücudunda dört tane kurşun vardı. Durumu kritik olduğu için hemen orada kurşunları çakıyla çıkardılar. Yarayı tekrar temizleyip sardılar. Dışarıda beklemekte olan Hasan Onbaşı'ya Mustafa'nın durumu hakkında bilgi verdiler.

— Tehlikeyi atlattı sayılır. Kendisini daha sonra hastaneye götüreceğiz.

— Sağ ol kardeşim! Allah razı olsun! Haydi kalın sağlıcakla!

Hasan Onbaşı koşarak karanlığın içine daldı. Şehit arkadaşlarının yattığı siperlere geldi.

(…)

Hemen etrafına bakındı. Ne gelen vardı ne giden. Bunun üzerine arkadaşlarının silahlarını toplayıp yanına dizdi. Siperin önünü küreğiyle biraz düzeltti. Sonra ay ışığının aydınlattığı siperlerin arkasına mezarlar açmaya başladı. Arkadaşlarını tek tek defnetti. Mezarların başlarında durup uzun uzun dua etti.

Sabah güneşi mezarların üzerine düştüğünde Elâzığlı Hasan Onbaşı, siperde nöbetteydi. Dikkatle karşı tarafı gözetliyordu. Az sonra tepenin yamacındaki fundalıkların içinden düşman askerleri çıkmaya başladı. Gittikçe çoğalıyorlardı. Terk edilen ön siperlerden doğruca hücuma geçtiler.

Onların hücum ettiğini gören Hasan Onbaşı etrafına bakındı. Siperlerde tek başınaydı. (…)

Hemen tüfeğindeki mermileri kontrol etti. Gözleri düşman askerlerinde, kararlı bir şekilde bekliyordu. İlerlemekte olan düşman askerleri siperlerden karşılık verilmeyince durakladılar.

(…)

— Kimse yok buralarda, dedikleri anda Elâzığlı Hasan Onbaşı askerlere ateş etmeye başladı.

Bir düşman eri hemen yere yığıldı. O kadar sık ateş ediyordu ki tüfeğinin namlusu ısınmıştı. Mermisi bitince hemen yedek tüfeklerden birini alıyor, onunla ateş etmeye devam ediyordu. Bir yandan da devamlı söyleniyordu.

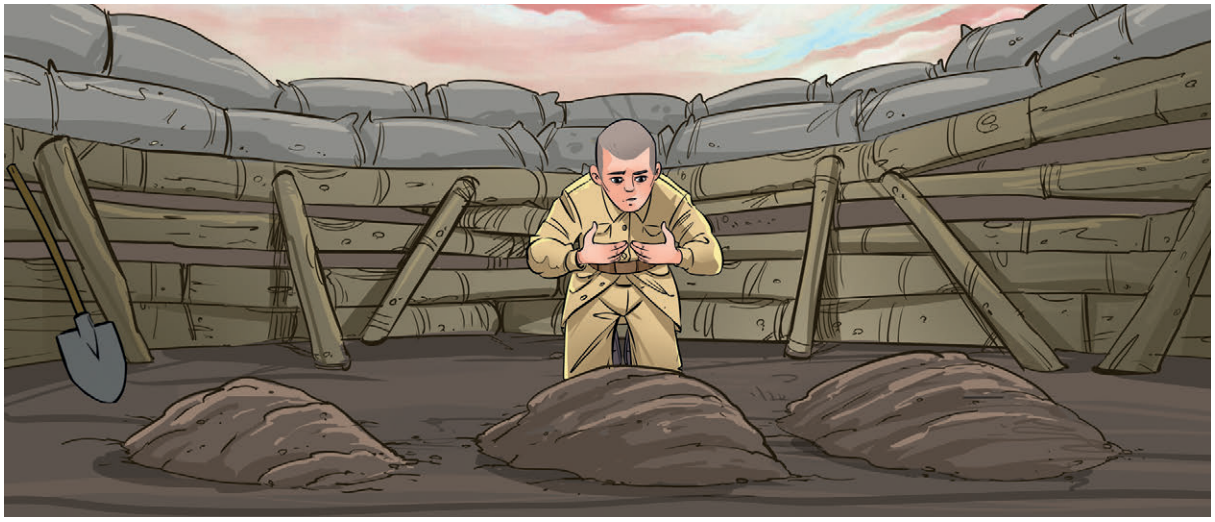

— Gelin de gününüzü görün!

Siperlerden seri bir şekilde ateş edilmesi üzerine şaşıran düşman askerleri tekrar hücuma geçtiler. Çok sayıdaki asker;

— Yaşasın Britanya, diye bağırıyordu.

Yaklaşanlar anında yere düşüyordu. Elâzığlı Hasan Onbaşı hiç boşa mermi atmıyordu. Attığını vuruyordu. Ama düşman o kadar çoktu ki…

İngiliz askerleri siperlere girmişlerdi. Bunun üzerine Hasan Onbaşı, siperlere giren askerlere süngüsüyle saldırdı. O esnada mermiler vücuduna saplandı. Bu hâliyle süngüsünü birkaç askere daha saplamayı başarmıştı.

Hasan Onbaşı tek başına düşmanı oyalamış, bu arada geri siperde yedekte bekleyen Türk askerleri de hücuma geçmişti.

Sipere ilk giren askerler, Hasan Onbaşı'nın yirmi dört düşman askerini öldürdüğünü görünce gözlerine inanamadılar.

Hasan Onbaşı ise yüzünde tatlı bir gülümsemeyle yerde yatıyor, sanki gece gömdüğü şehit arkadaşlarına "Sözümü yerine getirdim. Bakın sizi yalnız bırakmadım." diyordu.

İsmail BİLGİN

(Kısaltılmıştır.)

İsmail BİLGİN

1964 yılında Gelibolu'da doğdu. İlkokulu ve ortaokulu Evreşe bucağında, liseyi Gelibolu'da bitirdi. İstanbul Üniversitesi Jeoloji Mühendisliğini bitirdi. 2000 yılında akademik hayatını sürdürdüğü İstanbul Üniversitesinden ayrıldı. Hâlen bir kamu kuruluşunda çalışmaktadır. *Masal Ormanı, Çanakkale İçinde Vurdular Beni, Çanakkale'nin İsimsiz Kahramanları, Tarihimizi Yazanlar* ve *Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri* eserlerinden bazılarıdır.

1. Etkinlik

Metnin devamında neler olmuş, olaylar nasıl gelişmiştir? Tahmin ederek yazınız. Metni okuduktan sonra tahmininizin doğruluğunu kontrol ediniz.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

2. Etkinlik

Aşağıda okuduğunuz metinde geçen bazı kelimelerin sözlük anlamları ile görseller verilmiştir. Kelimeleri metinden bularak altlarını çiziniz. Kelimeleri anlamlarının bulunduğu kutucuklardaki noktalı yerlere yazınız.

alev | fundalık | nöbet | onbaşı | savaş | siper | yarımada

_____

Yalnız bir yanından ana karaya bağlı, öbür yanları suyla çevrili kara parçası.

_____

Yanan maddelerin veya gazların türlü biçimlerdeki ışıklı uzantısı.

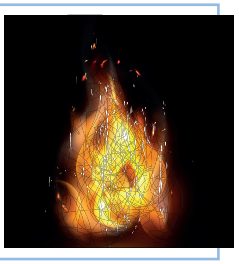

_____

Devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele.

_____

Korunulacak, arkasına, altına veya içine girerek saklanılacak yer.

_____

Funda ile kaplı yer.

_____

Sıra ile belirli süre bir yeri bekleme işi.

3. Etkinlik

Metnin konusunu yazınız.

_____

4. Etkinlik

Aşağıdaki başlıkları okuyunuz. Metne uygun olduğunu düşündüğünüz başlıkları işaretleyiniz. Bu başlıklardan en çok hangisini beğendiğinizi nedenleriyle yazınız.

Millî Mücadele'nin İsimsiz Kahramanı		Rüya	
Vatan Savunması		Çanakkale'de Bir Elâzığlı	
Siperden Sipere		Hasan Onbaşı'nın Fedekârlığı	
Gelecek Güzel Günler		Umudunu Asla Yitirme	

En beğendiğim başlık: _____

Bu başlığı beğenme nedenlerim: _____

_____

5. Etkinlik

Okuduğunuz metinle ilgili üç soru yazınız. Sorularınızın anlaşılır ve kesin cevaplarının olmasına dikkat ediniz. Sorularınızı arkadaşlarınıza sorup cevaplarını tartışınız.

1. sorum: _____

2. sorum: _____

3. sorum: _____

6. Etkinlik

a. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimeleri inceleyiniz. Bu kelimelerin cümleye nasıl bir anlam kattığını düşününüz.

- Bu sırada göğsünden göbeğine doğru bir şeylerin aktığını hissetti. <u>Fakat</u> aldırmadı.
- Konuşmak istiyordu <u>ama</u> konuşamıyordu.
- Yaklaşanlar anında yere düşüyordu. Elâzığlı Hasan Onbaşı hiç boşa mermi atmıyordu. <u>Ama</u> düşman o kadar çoktu ki…

1. satırda "fakat" ifadesi bir düşünceden başka bir düşünceye geçmek için kullanılmıştır. 2. satırda "ama" kelimesi, biri olumlu diğeri olumsuz anlamda olan iki cümleyi birbirine bağlamıştır. 3. satırdaki "ama" ifadesi "fakat" ifadesinde olduğu gibi başka bir düşünceye geçmek için kullanılmıştır. "Ama" ve "fakat" ifadeleri gibi "ancak" ve "lakin" ifadeleri de bu amaçla kullanılabilmektedir.

b. Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Altı çizili ifadelerin cümlelerin anlamına nasıl bir katkıda bulunduğunu ya da cümlenin anlamında nasıl bir değişikliğe yol açtığını yazınız.

- Çok sağlıklı beslenirdi fakat yine de hasta oldu.

  _____

- Dün akşam size gelecektim lakin kendimi iyi hissetmiyordum.

  _____

- Onu çok seviyordu ancak hiçbir zaman söylemedi.

  _____

7. Etkinlik

İki nokta (:) hakkında verilen aşağıdaki bilgileri okuyunuz. Bilgileri örneklerle eşleştiriniz.

İki Nokta

1. Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlenin sonunda kullanılır.
2. Karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişiyi belirten sözlerden sonra kullanılır.
3. Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonunda kullanılır.
4. Genel ağ adreslerinde kullanılır.
5. Matematikte bölme işareti olarak kullanılır.
6. Kataloglarda yazar adları ile eser adları arasında kullanılır.

— Buğdayla arpadan başka ne biter bu topraklarda?
Ziraatçı sayar:
— Yulaf, pancar, zerzevat, tütün… (Falih Rıfkı Atay)

24:3=8

Kek için gerekli malzemeler şunlardır: un, süt, yumurta, kabartma tozu.

Ümit: Geziye gelecek misin?
Erdem: Garip bir hâlsizlik var üzerimde. Belki gitmem.

https://www.turkiye.gov.tr

8. Etkinlik

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında sizden istenilen fotoğrafları öğretmeninizin kontrolünde sınıf tahtasına yapıştırınız. Ardından fotoğraflar arasındaki benzer ve farklı yönleri söyleyiniz. Sizce bu insanların göstermiş olduğu cesaretin sebebi ne olabilir? Hangi duygularla hareket etmişlerdir? Arkadaşlarınızla konuşunuz. Konuşmalarınızda "ama", "fakat", "ancak", "lakin" gibi uygun geçiş ifadelerini kullanınız.

Konuşmacı arkadaşlarınızın konuşma konusu olarak seçtikleri kahramanlara olan duygularını, sözlü olmayan mesajlarına yansıtıp yansıtmadıklarını değerlendiriniz.

9. Etkinlik

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında yazdığınız kahramanlık hikâyesini ve kahramana ait fotoğrafı arkadaşlarınızla paylaşınız. Aşağıdaki yazma alanına Millî Mücadele döneminden günümüze kadar vatanı ve milleti için canını feda eden şehitlerimize olan duygularınızı anlatan bir şiir yazınız. Şiirinizi bitirdikten sonra gözden geçirerek varsa yazım ya da noktalama hatalarınızı düzeltiniz. Şiirinizi arkadaşlarınızla paylaştıktan sonra öğretmeninizin kontrolünde sınıf panosunda sergileyiniz.

Sonraki Derse Hazırlık

Atatürk'ün Millî Mücadele döneminde katıldığı kongreler hakkında internetteki güvenilir kaynaklardan bir araştırma yapınız. Araştırmanız sonucunda ulaştığınız bilgilerle bir sunum hazırlayınız. Sunumunuzu desteklemek için sınıfa çeşitli görseller getiriniz. Sınıfta sunumunuzu yapmadan önce prova yapınız.

Hazırlık

1. Millî Mücadele döneminde bazı önemli tarihler vardır. Bu tarihleri söyleyiniz. Önemini açıklayınız.
2. 19 Mayıs 1919 tarihi size neleri çağrıştırıyor?

Şiiri öğretmeninizin örnek okumasından sonra vurgu, tonlama ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN SAMSUN'A ÇIKIŞI

Bir gemi açılır engine,
Bu tek gemi, bu küçük bir tekne
Bir yenilmez donanma heybetinde
Yarar Karadeniz'i…
İçinde bir asker var, bin asker gibi,
Bir kılıç var belinde, gücü bin kılıç…
Bir ordu gibi çıkar o tek asker
Samsun'a…
Kuşanır bir kılıç gibi Anadolu'yu,
Anadolu kuşanır onu bir kılıç gibi,
Erzurum yaylasında bir şafak söker,
Bir bayrağın som kızıllığı vurur
Yurdun üstüne…

Orhan Şaik GÖKYAY

Orhan Şaik GÖKYAY

1902 yılında Kastamonu'da doğdu. Ortaöğrenimini Aydın ve Kastamonu'da tamamladı. Ankara Muallim Mektebini bitirdi. Bir süre ilkokul öğretmeni olarak çalıştı. İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü okuyup buradan mezun olunca çeşitli liselerde edebiyat öğretmeni olarak görev aldı.

İlk şiirleri Kastamonu'da yayınlanan Açıksöz dergisi ile Balıkesir'de yayınlanan Çağlayan dergilerinde çıktı. *Birkaç Şiir–Poems, Bu Vatan Kimin?, Dede Korkut, Katip Çelebi Hayatı, Şahsiyeti* ve *Eserleri, Destursuz Bağa Girenler* eserlerinden bazılarıdır.

2 Aralık 1994'te İstanbul'da yaşamını yitirdi.

1. Etkinlik

Metinde anlamını bilmediğiniz kelimeleri aşağıya yazınız. Kelimelerin anlamlarını şiirdeki bağlamından yararlanarak tahmin ediniz. Kelimelerin sözlük anlamlarını da yazarak tahminleriniz ile karşılaştırınız. Bu kelimeleri birer cümlede kullanınız.

1. Kelimem: _____

Tahminim: _____

_____

Sözlük anlamı: _____

_____

Cümlem: _____

2. Kelimem: _____

Tahminim: _____

_____

Sözlük anlamı: _____

_____

Cümlem: _____

3. Kelimem: _____

Tahminim: _____

_____

Sözlük anlamı: _____

_____

Cümlem: _____

2. Etkinlik

Metinden hareketle aşağıdaki soruları sözlü cevaplayınız.

1. Gemi, küçük olmasına karşın neden bir donanma heybetine benzetilmiş olabilir?
2. Gemideki asker kimdir? Şair onu neden bin asker kadar güçlü görüyor?
3. Gemideki asker nereye gitmektedir?
4. "Erzurum yaylasında bir şafak söker" dizesiyle şair hangi olaya vurgu yapıyor olabilir?

3. Etkinlik

"Elindeki topu bana attı." cümlesindeki "at" kelimesinin hangi anlamda kullanıldığını söyleyiniz. "At" kelimesinin burada kullanılan anlamının dışında başka hangi anlama geldiğini açıkladıktan sonra eş sesli kelimelerle ilgili verilen bilgileri okuyunuz.

"At" kelimesi yukarıdaki cümlede "fırlatmak" anlamıyla kullanılmıştır.

"Köyde herkesin bir atı vardı." cümlesinde ise "at" kelimesi hayvan anlamıyla kullanılmıştır.

Yazılışları aynı, anlamları farklı olan kelimelere eş sesli (sesteş) kelimeler denir. Kelimeler örneklerde de gördüğünüz gibi kullanıldıkları cümleye göre anlam kazanır.

Aşağıdaki kelimeleri eş seslilik özelliğine uygun olarak iki ayrı cümlede kullanınız.

yüz

1. anlam: _____

2. anlam: _____

gül

1. anlam: _____

2. anlam: _____

4. Etkinlik

a. Kök ve eklerle ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

Kök: *Bir kelimenin anlamlı en küçük parçasına kök denir. Türkçede kök kelimenin başında yer alır. Kökler kelimenin bütünüyle de anlam ilişkisi içindedir.*

ör – gü (kök) *yan – gın* (kök)

Ek: *Kelimelerin cümledeki görevini belirtmek veya kelimelerden yeni sözükler türetmek için kullanılan ses ya da hecelere ek denir.*

duvar – cı (ek) *tuz – luk* (ek)

Aşağıdaki kelimeleri köklerine ve eklerine ayıralım:

1. Kelime: sevgili ➜ sev - gi - li

2. Kelime: kalemlikleri ➜ kalem - lik - ler - i

Birinci kelimede ekleri çıkardıktan sonra parçalayamayacağımız en anlamlı bölüm "sev" olduğundan kelimenin kökü "sev"dir.

İkinci kelimeyi eklerine ayırdığımızda kalan son parça "kale" kelimesidir. Ancak "kale" kelimenin tamamıyla bir anlam ilişkisi taşımadığından kelimenin kökü olamaz. Bu durumda kelimenin kökü "kalem"dir.

b. Önceki sayfada yer alan açıklamalardan hareketle aşağıdaki kelimeleri eklerine ve köklerine ayırınız.

Kelimeler	Eklerine ayrılmış hâli	Kelimeler	Eklerine ayrılmış hâli
soruşturmak		okulda	
çocuklara		çantası	
gemisi		silgiler	
öğretmeni		odasında	
arabamız		denizci	

5. Etkinlik

Atatürk'ün katıldığı kongrelerde yaptığı konuşmaları düşününüz. "Sizce konuşmaya başlamadan önce neler söyleyeceğini önceden tasarlamış mıdır? Konuşmaları esnasında nelerden faydalanmış olabilir? Bir lider nasıl konuşmalıdır?" sorularının cevaplarını düşününüz. Etkili konuşma konusunda kısa bir metin yazınız. Yazınızda anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri kullanmaya özen gösteriniz. Ayrıca dilimize henüz yerleşmemiş yabancı kelimelerin yerine Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz.

6. Etkinlik

a. "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında yaptığınız araştırmanın sonuçlarını, Atatürk'ün katıldığı kongreler hakkında edindiğiniz bilgileri, sınıfınıza getirdiğiniz görselleri de kullanarak arkadaşlarınıza sununuz. Sunumunuzun hazırlık aşamalarını maddeler hâlinde yazınız.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

b. Sunumunuzun ardından kendinizi aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Ölçütler	Evet	Hayır
Sunumum için gerekli hazırlıkları yaptım.		
Konuyu güvenilir kaynaklardan araştırdım.		
Sunumumu görsellerle destekledim.		
Sunumumda konu dışına çıkmadım.		
Kelimeleri anlamına uygun kullandım.		
Sunumumda beden dilimi etkili bir şekilde kullandım.		
Sunumumu yaparken nezaket kurallarına uygun davrandım.		
Sunumumu gerçekleştirirken dinleyicilerle göz teması kurdum.		
İşitilebilir bir ses tonuyla konuştum.		
Sunumumda anlamını yeni öğrendiğim kelimeleri de kullandım.		
Kelimeleri doğru telaffuz ettim.		

Evet sayım: _____ Hayır sayım: _____

Değerlendirme sonucuna göre eksikliklerinizi gidermek için neler yapmanız gerektiğini açıklayınız.

Sonraki Derse Hazırlık

15 Temmuz 2016 tarihinde ülkemizde gerçekleştirilmek istenen darbe girişimiyle ilgili bilgiler toplayınız.

Hazırlık

1. Ülkemizin başka bir devlet tarafından işgal edildiğini düşününüz. Böyle bir durumda neler hisseder, nasıl davranırdınız? Açıklayınız.
2. Kurtuluş Savaşı'nda milletimiz düşman işgali karşısında neler yapmıştır?

Dinleme/İzleme

Metni dinlemeye başlamadan önce 62. sayfadaki ilk etkinliği yapınız. Ardından metni dikkatle dinleyiniz. Metni dinlerken önemli bulduğunuz yerleri defterinize not ediniz.

İNGİLİZ MEMİŞ

1. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki paragrafı okuyunuz. Sizce metnin devamında, paragrafta anlatılan olay ne şekilde gelişmiş olabilir? Tahmin ederek yazınız. Metni dinledikten sonra tahmininizin doğruluğunu kontrol ediniz.

"İngiliz komutan Rumeli Feneri'ndeki camiyi abluka altına aldı. Namaz kılan Türklerin dışarı çıkmasını bekledi. Namazdan birer ikişer çıkmaya başlayan Türkler, karşılarında İngiliz askerlerini görünce şaşırdılar. Rumların kendilerini şikâyet ettiklerini anladılar. İngiliz yüzbaşı camiden çıkanların bir kenarda toplanmasını ve muhtarın gelmesini istedi."

Tahminim: _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

2. Etkinlik

"Aklımdaki Kelime" oyunuyla ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyarak oyunu öğretmeninizin kontrolünde oynayınız.

Aklımdaki Kelime

Metinde geçen anlamını bilmediğiniz bir kelimeyi aklınızda tutunuz. Öğretmeninizin kontrolünde tahtaya gelerek içinde bu kelimenin de olduğu altı kelimeyi tahtaya yazınız. Arkadaşlarınız size "Canlı mı? Hareket ediyor mu? Ses çıkarıyor mu? Renkli mi? Büyük mü? vb." sorular yöneltecektir. Sorulara verdiğiniz cevaplardan hareketle arkadaşlarınızın aklınızda tuttuğunuz kelimeyi bulmalarını sağlayınız.

Kelimeyi bulan arkadaşınızı tahtaya çağırarak kelimeyi bir cümle içerisinde kullanmasını isteyiniz. Bu sırada diğer arkadaşlarınızdan kelimenin anlamına Türkçe sözlükten bakmalarını, arkadaşınızın kelimeyi cümlede anlamına uygun kullanıp kullanmadığını kontrol etmelerini isteyiniz.

Seçilen kelime cümle içerisinde uygun bir şekilde kullanılmışsa cümleyi yazan öğrenci kendi seçtiği kelimenin içinde olduğu yedi kelimeyi yazma hakkı kazanır. Uygun değilse başka bir öğrenci tahtaya gelerek yeni bir cümle yazar. Oyun bu şekilde devam eder.

3. Etkinlik

Metnin konusunu ve ana fikrini yazınız.

Metnin konusu	Metnin ana fikri

4. Etkinlik

Aşağıdaki ifadelere göre metne farklı özellikte dört başlık belirleyip yazınız.

Tek kelimelik başlığım

İki kelimelik başlığım

Üç kelimelik başlığım

Cümle şeklindeki başlığım:

5. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- İngilizler Sarıyer'de Türk halkına ne tür zorluklar yaşatıyordu?
- Rumlar, İngiliz askerlerine yaptıkları şikâyetlerde Türkler için neler söylüyorlar?
- İngiliz komutan nereyi abluka altına alıyor?
- İngiliz komutan meydanda toplanan Türklerden ne istiyor?
- Muhtar Memiş'e neden 'İngiliz Memiş' adı veriliyor?
- İngiliz komutanın isteği karşısında siz olsaydınız nasıl davranırdınız?

6. Etkinlik

a. Metin türleriyle ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

Hikâye: *Olmuş ya da olması mümkün bir olayın çok uzun olmayacak şekilde anlatıldığı edebî türdür. Gerçekleşmesi mümkün bir olayı yer (mekân), zaman, kişi (şahıs) ve varlık kadrosu, olay örgüsü gibi unsurlarla birlikte anlatır.*

Fabl: *Fablların en önemli özelliği, okuyucuya hayat konusunda bir ders verecek şekilde mesajlar içermesidir. Bunun yanında olay kişileri çoğunlukla hayvanlardan veya bitkilerden seçilir.*

Masal: *Masalların en önemli özelliği ise tamamıyla hayal ürünü olmasıdır. Bu türde, çoğunlukla olağanüstü durum veya olaylar, olağanüstü nitelikteki kahramanlara dayandırılarak anlatılır.*

Dinlediğiniz metnin türü bunlardan hangisidir? Neden? Açıklayınız.

b. Metni bir kez daha dinleyiniz. Metne ait hikâye unsurlarını yazınız.

Şahıs kadrosu:

_____

_____

_____

Yer (mekân):

_____

_____

_____

Olay:

_____

_____

_____

Zaman:

_____

_____

_____

7. Etkinlik

Öğretmeninizin yönlendirmesi ile gruplara ayrıldıktan sonra İngiliz komutan, Muhtar Memiş, Şikâyetçi Rum ve Tercüman rollerinden birini seçiniz. Ardından gruplar hâlinde metindeki olayları canlandırınız.

8. Etkinlik

15 Temmuz 2016 tarihinde ülkemiz önemli bir tehditle karşılaştı. Hükûmeti devirip yönetimi ele almak isteyen bazı güçler, o gece onlara engel olmak isteyen çok sayıdaki vatandaşımızı şehit etti. "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında yaptığınız araştırmadan da yararlanarak o gece kahramanlık gösteren bir insanın hikâyesini defterinize yazınız. Hikâyenizi yazarken aşağıdaki aşamalara uyunuz.

1. Yazmaya başlamadan önce kişiler, zaman, yer, olay veya olaylar gibi hikâye unsurlarını belirleyiniz.
2. Hikâyenizde bu temada anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri kullanmaya özen gösteriniz.
3. Yazım kılavuzunu tarayarak metninizde kullanabileceğiniz kelimeler seçiniz. Bu kelimelerin anlamlarına sözlükten bakarak birer cümlede kullanınız.
4. Hikâyenizi yazarken anlatımı güçlendirmek için deyimler ve atasözlerinden yararlanınız.
5. Hikâyenizde “ama, fakat, lakin, ancak” gibi geçiş ve bağlantı ifadelerini doğru şekilde kullanınız.
6. Hikâyenize taslak oluşturarak yazmaya başlayınız. Taslağınızı gözden geçirip gereksiz bulduğunuz anlatımları çıkarınız. Eksik bulduğunuz yönleri de güçlendiriniz.
7. Hikâyenize başlık koyunuz.
8. Hikâyenizi bitirdikten sonra gözden geçirerek varsa yazım ya da noktalama hatalarınızı düzeltiniz.
9. Hikâyenizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Sonraki Derse Hazırlık

Yardıma muhtaç insanlar için çalışan kurum ve kuruluşları araştırınız.

ATATÜRK'Ü SON GÖRÜŞÜM

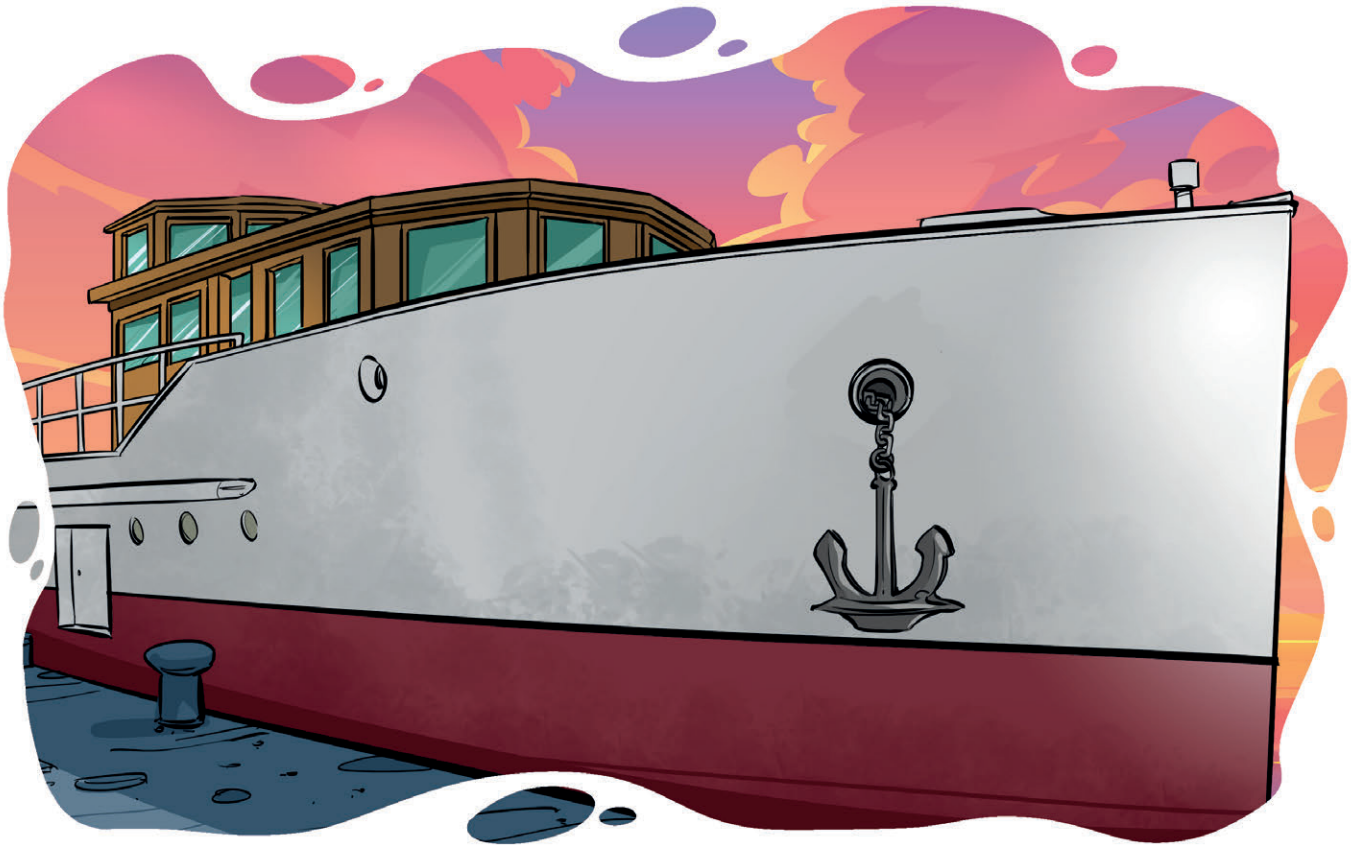

Eylül ayında İstanbul'da Suadiye'deki evimizde oturuyorduk. Öğleden sonra saat 5 yakınlarında telefonla bizim evi aradılar. Büyükada Polis Karakolundan bir komiser arıyordu. Diyordu ki "Atatürk, Kazım Paşa ile beraber Acar Motoru ile adadan hareket etmek üzeredir. Paşayı Kadıköy Vapur İskelesine bırakacaktır. Evden otomobili paşayı almak üzere Kadıköy Vapur İskelesine yollayınız. Ayrıca aldığım talimata göre paşanın oğlu Teoman, otomobille Kadıköy'e gitsin ve iskelede beklesin. Motor yanaştığında motora girsin. Atatürk kendisini görmek istiyor."

Hazırlık yaptım, otomobille Kadıköy'e gittim. Biraz sonra Acar Motoru geldi. Motorun salonuna girdiğimde, Atatürk ortada oturuyordu. Bir tarafında kız kardeşi Makbule Hanım, öbür tarafında babam oturuyordu. Bana evvela hatırımı, okul durumumu sordu, cevaplandırdım. "Hangi mesleği seçeceksin?" dedi. Ortaokul 3. sınıfa yeni geçmiştim. Bugüne kadar bu konuda fazla bir şey düşünmemiştim. (…) Sorduğu soruyu da çabuk cevaplandırmalıydım. "Henüz bir şey düşünmedim." dedim. Atatürk babama döndü, "Asker yapmayı düşünmüyor musun?" diye sordu. Babam, "Paşam, askerlik çok şerefli bir meslektir. Sizin, benim mesleğimizdir. Memlekete büyük hizmetler yapabilme fırsatlarını doğurur. Ancak çok iyi bildiğiniz gibi zor ve meşakkatli bir meslektir. Ben, 20-25 yıl içerisinde zamanın yarısını çadırlarda geçirdim. Teoman için tereddüt ediyorum." diye cevaplandırdı. Anlaşılan askerliği fazla zor olarak düşünüyor ve bana kıyamıyordu. Atatürk babama, "O devirlerin geçtiğini artık sen de iyi biliyorsun ama sen bilirsin, önemli olan memlekete hizmettir. Hangi meslekte olursa olsun memlekete hizmet fırsatları vardır." dedi. Sonra bana dönerek "Önemli olan iyi bir eğitim alabilmendir, sana başarılar dilerim." dedi.

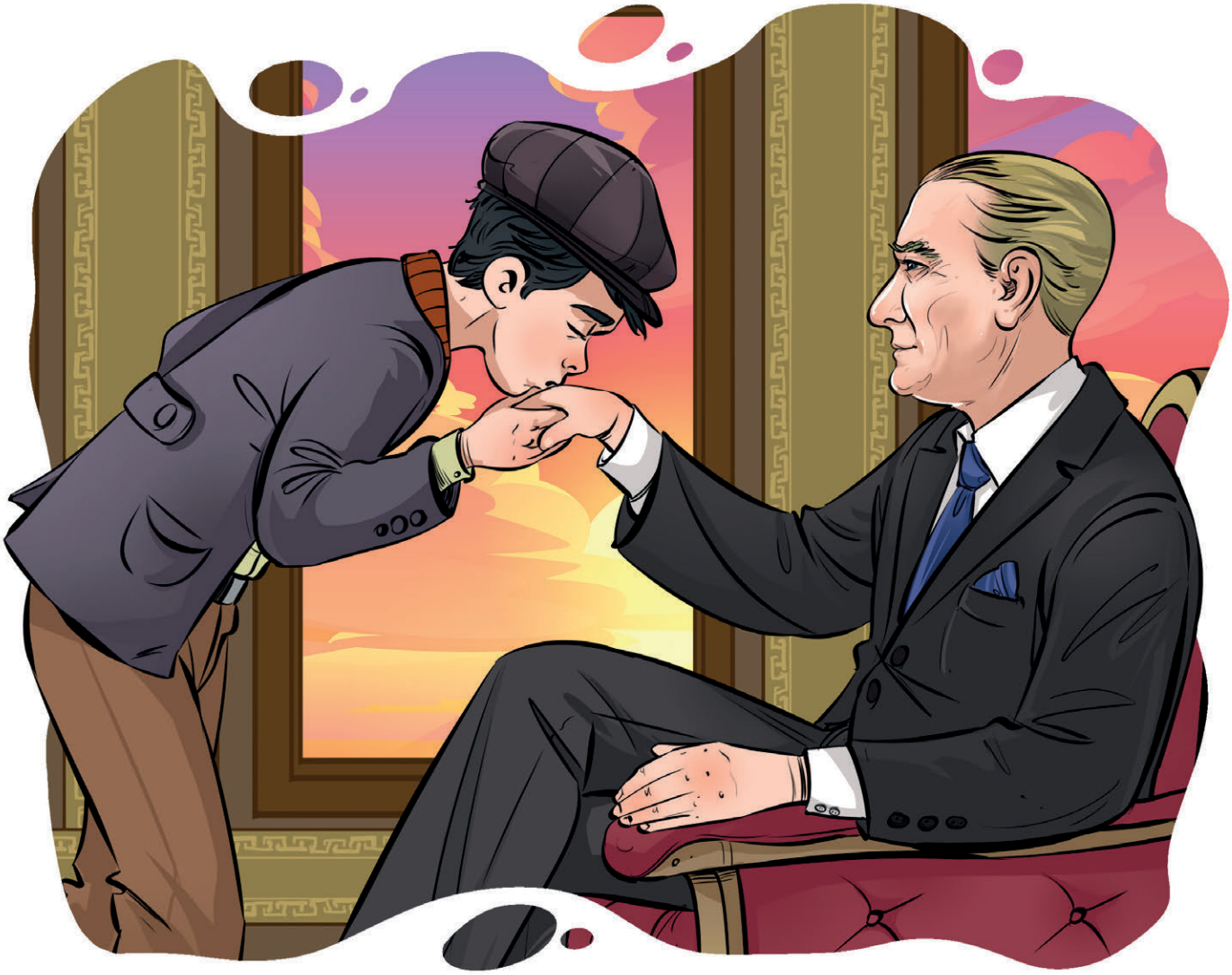

Türkiye hızla gelişiyordu. Değişik mesleklerden iyi yetişmiş çok sayıda elemana ihtiyaç vardı. Atatürk bunu iyi biliyor ve böyle istiyordu. Bununla beraber bir yakın arkadaşının oğlu için meslek seçiminde, kendi mesleğini düşünmüştü. Bu onun orduya bağlılığını göstermek yönünden ilginç bir örnekti. Elini öptüm. Babamla beraber motordan ayrıldık. (…)

Bu, Atatürk'ü son görüşümdü. Daha sonraları babamla yaptığı görüşmelerde beni sorduğunu ve selam söylediğini öğreniyordum.

Çocukluk yıllarımda olsa bile büyük etkisi altında kaldığım Atatürk'ü yakından tanımış olmanın bana verdiği mutluluğu daima yaşadım. Daha sonraki yıllarda, babamın anılarını dinledikçe ve okudukça, Atatürk'ün, Tanrı'nın Türk milletine büyük bir armağanı olduğuna inandım.

(…)

Teoman ÖZALP
(Kısaltılmıştır.)

Teoman ÖZALP

İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesini bitirdi. Bir dönem Bursa Belediye Başkanlığı görevinde bulundu. Millî Mücadele dönemi ve Cumhuriyet sonrası dönemde Atatürk'ün yanında bulunan Kazım Özalp'in oğludur. 2009 yılında hayata gözlerini yumdu.

2. Tema
Ölçme ve Değerlendirme Soruları

MENGENLİ AŞÇI KÂMİL

Askerlerimiz yanlarında bulundurdukları tuz, biber, kekik, kimyon karışımına ekmek banıp yerlerdi. Düşman ise en iyi şekilde beslenirdi. Her türlü konserve, çikolata ve yemek onların vazgeçemediği yiyeceklerdi. Özel aşçıları ve mutfakları vardı. Suları da eksik olmazdı. Su taşımakla görevli römorkör gemileri ile sandalları vardı. Yiyecek ve giyecekleri eksik oldu mu kolay kolay savaşmazlardı. Mehmetçik ise âdeta zorluklar içinde eğitilmişti. Günlerce aç ve susuz kalabilirdi.

(…)

Cephelerde herkesin diline dolanan iki düşman vardı: Açlık ve ayakkabısızlık! Köylerden gelen bazı askerler kendi köylerindeki otlara benzediği için yedikleri otlardan zehirlenerek ölmüşlerdi. Bu ota "gelineli" diyorlardı. Subaylar bunun önüne geçmek için bu ottan toplayarak bütün birliklere göndermişlerdi.

Yaşanan bunca sıkıntıya rağmen Türk komutanlar, askerlerin ihtiyacını karşılamak için tüm güçleri ile çalışıyordu. Karavanalar elden geldiğince dolu dolu olur, askerin doyması sağlanırdı. Hele saldırı öncesi askerlere en iyi yiyecekler verilmeye çalışılırdı.

(…)

Bolu'nun aşçıları o zaman da çok meşhurdu. Neredeyse Bolulu her erkek iyi bir aşçıydı. Bu nedenle Bolulu askerler hemen mutfaklara verilirdi. Diğer askerler de onlar sayesinde lezzetli yemekler yerdi.

Bunlardan biri de Geredeli Kâmil Çavuş'tu. Kâmil Çavuş, Çanakkale'nin Gelibolu Yarımadasının en meşhur aşçısıydı. Yaptığı yemeği bütün asker ve subaylar çok severdi. En kıt imkânlarda bile çok güzel yemekler yapardı.

(…)

Ercan DOLAPÇI
(Kısaltılmıştır.)

1-3. soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metinde Mehmetçiği düşman askerlerinden ayıran hangi özelliği üzerinde durulmuştur?

A) En kötü koşullarda bile iyimser olmaları
B) Açlık ve susuzluğa karşı dayanıklı olmaları
C) Düşmana karşı her zaman tetikte olmaları
D) Arkadaşlarına her durumda destek olmaları

2. Türk komutanlarının, askerlerimizin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmalarının sebebi hangisi olamaz?

A) Askerlerimizin güzel zaman geçirmesini sağlamak
B) Askerlerimizin evlerine yaralanmadan dönmesini sağlamak
C) Askerlerimizin daha iyi savaşmasını sağlamak
D) Askerlerimizin zorlukların üstesinden gelmesini sağlamak

3. Bolu'nun aşçılarının meşhur olmasının sebepleri neler olabilir? Aşağıya yazınız.

_____

_____

_____

4. Nehir, bir metnin özetini çıkarırken aşağıdaki kurallara göre hareket ettiğini söylüyor. İfadeleri doğruysa baş kısımlarına "D", yanlışsa "Y" yazınız.

(...) Özetini çıkardığım metni dikkatlice okudum.

(...) Metni anladığımdan emin olabilmek için kendime metnin içeriğiyle ilgili sorular sordum.

(...) Özetleme metni kısaltma değil, yorumlamadır, buna dikkat ettim.

(...) Metindeki olayları istediğim şekilde sıraladım.

(...) Metinde bazı cümleleri olduğu gibi aldım.

(...) Özetimde ayrıntılara geniş yer verdim.

(...) Özeti bitirdikten sonra birkaç kez okudum ve metni tekrar gözden geçirdim. Böylelikle eksik gördüğüm bazı önemli noktaları özetime ekledim.

5. Aşağıda verilen bilgilerin başında bulunan rakamları ilgili oldukları metin türlerinin altına yazınız.

1) Olmuş ya da olması mümkün bir olayın çok uzun olmayacak şekilde anlatıldığı bir türdür.
2) En önemli özelliği, okuyucuya hayat konusunda bir ders vermesidir. Bunun yanında karekter çoğunlukla hayvanlardan veya bitkilerden seçilir.
3) Hayal gücüne dayanır. Çoğunlukla olağanüstü durum veya olayları, olağanüstü nitelikteki kahramanlara dayanarak anlatılır.
4) Dizeler hâlinde yazılır. Duygular ön plandadır.

Anı	Fabl	Hikâye	Masal	Şiir
_____	_____	_____	_____	_____

6. Aşağıda verilen cümlelerde altı çizili kelimeleri eş sesli oldukları diğer anlamıyla cümle içinde kullanınız.

Sporun her <u>dalını</u> çok seviyordu.

_____

Sağ yanağında bir <u>ben</u> vardı.

_____

<u>Al</u> bayrağımız göklerde dalgalanıyor.

_____

Bu alanda <u>yüzün</u> üzerinde kişiyle görüştü.

_____

Denizi bu küçücük <u>salla</u> mı geçmeyi düşünüyorsun?

_____

<u>Çay</u> içmeyi çok seviyordu.

_____

7. Elif, Mehmet'e severek oynadığı bir oyunun kurallarını anlatıyor. Elif'in konuşurken dikkat etmesi gereken kurallar doğruysa sonuna "D", yanlışsa "Y" yazınız.

	Doğru	Yanlış
Konuşmasında seviyesine uygun cümleler kurmalıdır.		
Konuşmasını olabildiğince uzatmalıdır.		
Konuşurken Mehmet'le göz teması kurmalıdır.		
Mehmet'in oyun hakkında bilgi sahibi olması için bağırarak konuşmalıdır.		
Konu dışına çıkmadan konuşmalıdır.		
Mehmet'e karşı nezaket kurallarına uygun davranmalıdır.		
Mehmet'in oyunla ilgili sorularına cevap vermelidir.		
Konuşmasında kelimeleri doğru telaffuz etmelidir.		
Oyunun kurallarını açık ve net şekilde açıklamalıdır.		

8. Aşağıdaki cümlelerde yay ayraçların ( ) içine uygun noktalama işaretlerini koyunuz.

Sanki daha önce hiç kimse düşünmemiş gibi yüzünde kendini beğendiği oldukça belli bir ifadeyle girdi içeri( )

— Bu iş için gerekli olan malzemeleri sayıyorum( )

Tornavida( ) pense( ) çift taraflı bant( ) akıllı vida ve matkap( )

Kimse umursamadı( ) Nasılsa birazdan susardı( )Hep böyle olmuyor muydu( ) Herkes alışmıştı onun bu hâline( ) Ne de olsa iki üniversite bitirmiş( ) yüksek lisanslar yapmış( ) doktorasını tamamlamış( ) makaleler yayınlamış( ) bilmem hangi dergide yazısı çıkmış ve daha bir sürü şey( )

9. Aşağıdaki kelimeleri köklerine ve eklerine ayırınız.

Kelime	Kökü	Aldığı ekler
simitçiler		
gözlükçü		
kitabı		
kapıcı		
temizlik		
soru		
çorbacı		
yorgunluk		
bilim		

3. TEMA

Erdemler

BU TEMADA NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Söz korosu okuma yöntemi
- Yapım ekleri
- Serbest konuşma yöntemi
- Güdümlü konuşma yöntemi
- Hikâye yazma
- Şiirin konusunu ve ana duygusunu belirleme
- Noktalama işaretleri (yay ayraç ( ), kesme işareti ('), kısa çizgi (-)
- Metinleri tür ve biçim yönünden karşılaştırma
- Konuşmada geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanma
- Bilgilendirici metin yazma
- Deyimler
- Metindeki gerçek ve kurgusal unsurlar
- Karikatürü yorumlama
- Metinden çıkarımlarda bulunma

- İKİ KARDEŞİN FEDAKÂRLIĞI
- YÜREĞİNİZDE BİR YER AÇIN
- DOSTLUĞUN TÜRLERİ
- TATLI DİLE DAİR (Dinleme / İzleme)
- YARIN İÇİN (Serbest Okuma Metni)

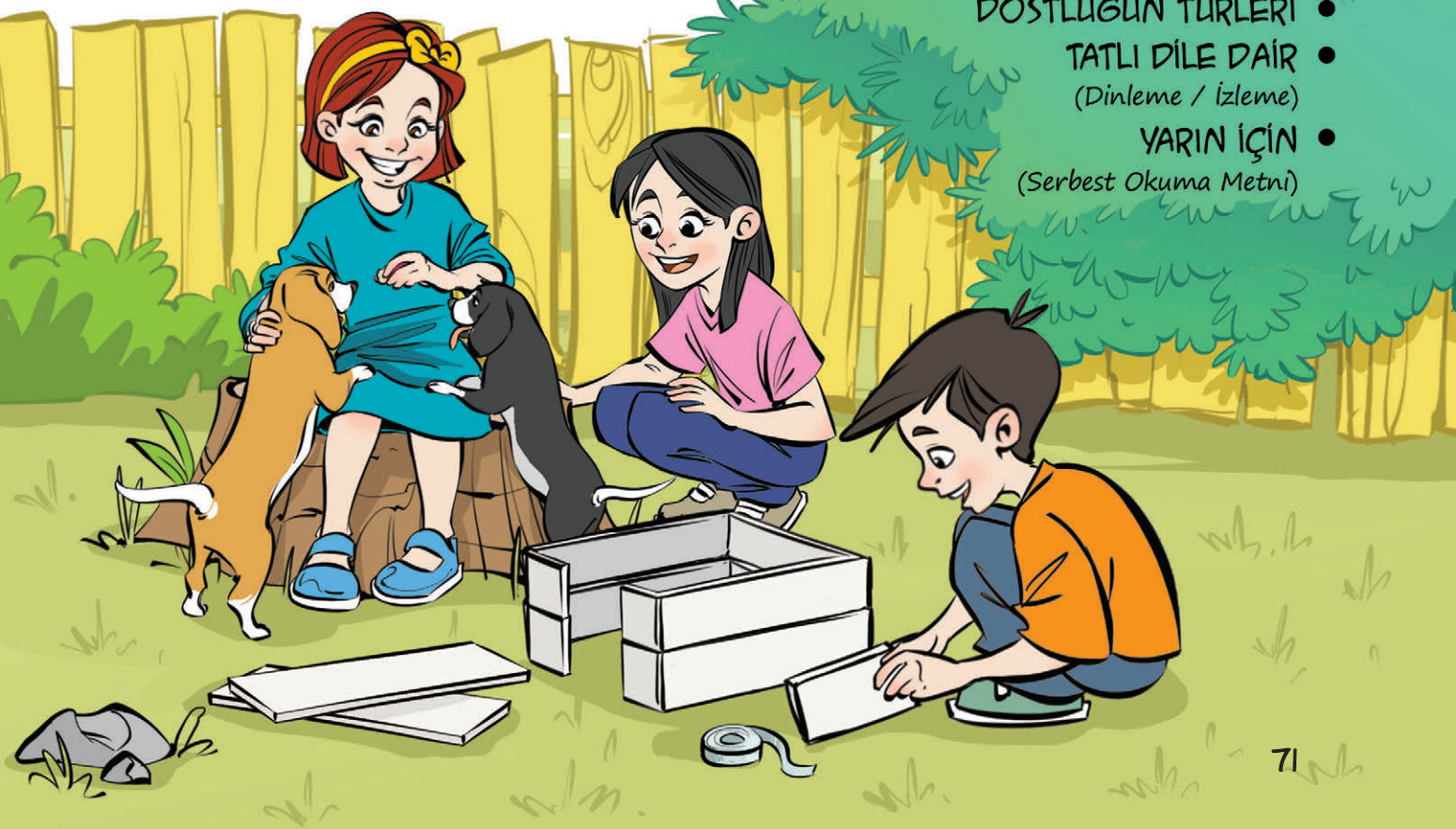

Hazırlık

1. Yardıma muhtaç insanlar için neler yapıyorsunuz?
2. Kantinden çok istediğiniz kalemi almak için sıraya giriyorsunuz. O sırada bir sınıf arkadaşınız yanınıza gelerek karnının çok acıktığını söylüyor. Bu durum karşısında nasıl davranırsınız?

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

İKİ KARDEŞİN FEDAKÂRLIĞI

İki kardeş çiftliklerinde birlikte çalışıyorlardı. Kardeşlerden biri bekârdı ve yalnız yaşıyordu. Öteki ise evliydi ve kalabalık bir ailesi vardı.

Her günün sonunda kardeşler, ne kadar kazanmışlarsa eşit olarak paylaşırlardı.

Bir gün bekâr kardeş, kendi kendine şöyle düşündü:

"Paramızı eşit şekilde paylaşmamız, bence hiç de doğru değil. Ben evli değilim, bir eşim ve çocuklarım yok. Ayrıca çok fazla bir ihtiyacım da olmuyor."

Bunları dedikten sonra her gece, kendi ambarından bir çuval tahıl alıp evlerinin arasındaki bahçeden sürükleyerek, kardeşinin ambarına götürmeye ve onun ambarına boşaltmaya başladı.

Kazandıklarını eşit olarak paylaşmak, kardeşlerden evli olanının da aklını kurcalamıştı. Bir gece o da şöyle bir karar aldı:

"Paramızı eşit olarak paylaşmamız bence hiç de doğru değil. Sonuçta ben evliyim ve ileride bana bakacak bir eşim ve çocuklarım var. Oysa kardeşimin ileride kendisine bakacak hiç kimsesi yok."

(...) Aynı biçimde o da her gece kendi ambarından bir çuval tahıl alıp evlerinin arasındaki bahçeden sürükleyerek kardeşinin ambarına boşaltmaya başladı.

Aradan geçen onca süre içinde, ambarlarındaki tahılın azalmadığını gördükçe iki kardeş de hem şaşırıyorlar, hem de buna bir anlam veremiyorlardı.

Bir gün, yine çok karanlık bir gecede birbirlerinin deposuna tahıl çuvalı taşırlarken karanlıkta çarpıştılar. İkisi de işte o an anladılar birbirlerinin depolarından onların depolarına tahıl taşıdıklarını.

Sırtlarındaki tahıl çuvallarını yere bıraktılar. Birbirlerine sıkı sıkı sarıldılar. İkisinin de aklından aynı düşünceler geçiyordu.

"Böyle düşünceli ve fedakâr bir kardeşim olduğu için sana şükürler olsun Allah'ım!"

haz.: **Saide Nur DİKMEN**

(Kısaltılmıştır.)

Saide Nur DİKMEN

1988 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Üniversitede Davranış Bilimleri okuduktan sonra iki yıl özel bir yuvada danışmanlık yaptı. Çocuk kitapları editörlüğü yapmaktadır. Aynı zamanda çocuklar için eğitici, öğretici ve eğlenceli çok sayıda öykü kitabı kaleme aldı. *Dürüstlük ve Doğruluk Öyküleri, Fedakârlık ve Duyarlılık Öyküleri, Paylaşma ve Mutluluk Öyküleri, Gezgin Eşek'in Oyun Atlası* eserlerinden bazılarıdır.

I. Etkinlik

Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını metinde geçtiği cümlenin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Kelimeleri, sözlük anlamlarından faydalanarak bulmacada uygun yerlere yerleştiriniz. Bu kelimelerden iki tanesini cümle içinde kullanınız. Anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri sözlüğünüze yazmayı unutmayınız.

AMBAR BEKÂR ÇİFTLİK

ÇUVAL EŞİT FEDAKÂRLIK

KURCALAMAK TAHIL

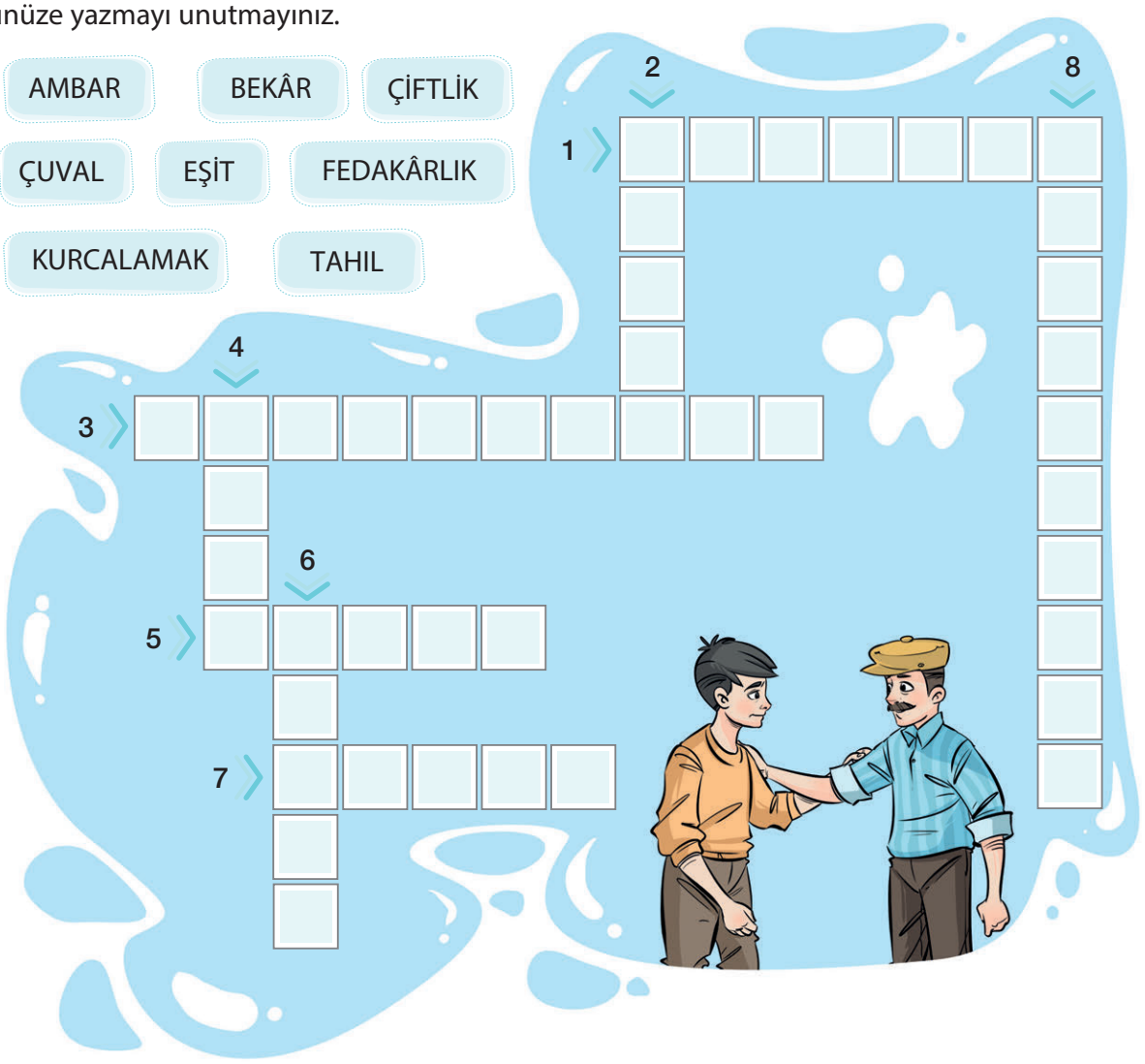

1. Tarım yapılan, hayvan yetiştirilen, çalışanlarının da oturması için evler bulunan geniş toprak parçası.
2. Pamuk, kenevir veya sentetik iplikten dokunmuş büyük torba.
3. Bir amaç uğruna veya gerçekleştirilmesi istenen herhangi bir şey için kendi çıkarlarından vazgeçmek, özveri.
4. Yapı, değer, boyut, nicelik ve nitelik bakımından birbirinden ne fazla ne eksik olmayan.
5. Buğday, arpa, mısır, yulaf, çavdar, pirinç vb. hasat edilen ürünler ile tohumlarının genel adı.
6. Genellikle tahıl saklanan yer.
7. Evlenmemiş kimse.
8. Meşgul ve rahatsız etmek.

2. Etkinlik

Metinde geçen aşağıdaki kelimelerin zıt anlamlılarını belirleyip yanlarına yazınız. Bulduğunuz kelimeleri cümle içinde kullanınız.

1. bekâr: _____

_____

2. fazla: _____

_____

3. karanlık: _____

_____

3. Etkinlik

a. Yapım ekleri hakkında aşağıda verilen bilgileri okuyunuz. Yapım eklerinin nasıl kullanıldığına dikkat ediniz.

Kelime kök veya gövdesine getirilerek kelimenin yeni bir anlam kazanmasını sağlayan eklere yapım eki denir. "Simit" kelimesinin anlamını sözlüğümüzden bulalım. Daha sonra "simit" kelimesinin sonuna "-çi" ekini getirelim. Oluşan "simitçi" kelimesinin anlamını da sözlüğümüzden bulalım. Bu iki kelimenin anlamlarını karşılaştıralım.

simit: Halka biçiminde, genellikle üzerine susam serpilmiş çörek.

simitçi: Simit yapan veya satan kimse.

Yukarıda da görüldüğü gibi yapım eki almış olan "simitçi" sözcüğü yeni bir anlam kazanmıştır.

b. Aşağıdaki varlık adlarında yapım eki almış olanları işaretleyiniz.

SAAT ( )

KALEMLİK ( )

KALEM ( )

SAATÇİ ( )

KAPI ( )

DEMİR ( )

KAPICI ( )

SU ( )

KUM ( )

DEMİRCİ ( )

KUMSAL ( )

SULUK ( )

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Kardeşler, çiftlikte kazandıklarını nasıl paylaşıyorlar?

- Evli olan kardeşin aklını kurcalayan sorun nedir?

- Kardeşler aynı düşüncelere sahip olduklarını nasıl anladılar?

- Kardeşlerin yerinde siz olsaydınız nasıl davranırdınız?

  Evli kardeşin yerinde olsaydım:

  Bekâr kardeşin yerinde olsaydım:

5. Etkinlik

Metnin konusunu ve ana fikrini yazınız.

Metnin konusu:

Metnin ana fikri:

6. Etkinlik

Metni bir kez daha okuyunuz.

Yazarın fedakârlık hakkındaki düşünceleri nelerdir? Yazar, kardeşliğe nasıl bakıyor? Düşününüz. Yazarın fedakârlık ve kardeşlik ile ilgili düşüncelerine katılıp katılmadığınızı nedenleriyle yazınız.

7. Etkinlik

Metnin hikâye unsurlarını yazınız.

Varlık kadrosu:

Yer (mekân):

Olay:

Zaman:

8. Etkinlik

Aile içinde veya arkadaşlar arasında yeri geldiğinde fedakârlık yapmanın önemi hakkında bir konuşma yapınız. Konuşmanızda günlük hayatınızdan örnekler veriniz.

9. Etkinlik

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında yaptığınız çalışmadan hareketle defterinize fedakârlık konusunda bir hikâye yazınız. Hikâyenize içeriği yansıtacak şekilde başlık belirleyiniz. Hikâyenizi bitirdikten sonra kontrol ederek varsa yazım ve noktalama hatalarınızı düzeltiniz. Hikâyenizi arkadaşlarınızla paylaşınız. Eğer isterseniz hikâyenizi sınıf ya da okul panosunda da sergileyebilirsiniz.

Sonraki Derse Hazırlık

Toplumdaki anlaşmazlıkların ve tartışmaların nedenleri ve çözüm yolları konusunda araştırma yapınız. Araştırmanızı yaparken bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanınız. Televizyon, internet veya gazete gibi çoklu medya kaynaklarında yer alan haberlerden faydalanınız. Araştırma yaparken yararlandığınız sitelerin güvenilir olduğundan emin olunuz. Ayrıca bu sayfalardaki köprü metinlere erişim sağlamayı unutmayınız (Köprü metin, dijital ortamındaki bir metin üzerinden başka bir metne bağlantıyı sağlayan kelime veya cümledir. Bazı dijital metinlerde bazı kelimeler farklı renk ve biçimde yazılıdır. Bu kelimelere tıklandığında başka bir sayfa açılarak yeni bir metne erişilir.).

Hazırlık

1. Arkadaşlarınızla yaşadığınız anlaşmazlıkları nasıl çözüyorsunuz?
2. Aşağıdaki görsellerde anlatılan sorunları tespit ediniz. Yaşanan bu sorunların çözüme kavuşabilmesi için görsellerdeki çocuklar birbirlerine nasıl davranmalıdırlar? Açıklayınız.

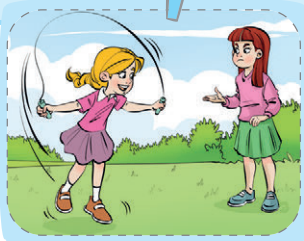

Metni öğretmeninizin örnek okumasından sonra vurgu, tonlama ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

YÜREĞİNİZDE BİR YER AÇIN

Ben henüz hayatın başındayım.
Savaş nedir, bilmiyorum.
Bu kavgalar neden?
Anlamıyorum.

Barışı öğretin bana.
Beyaz güller verin ellerime.
Kaybolmayayım,
Bir çığlığın orta yerinde.

Kardeşçe yaşamayı öğretin.
İnsan olmanın onurunu…
Zalimlerin zulmüne karışmasın hıçkırıklarım.
Öğretin bana doğruluğu.

Silinmesin renkleri gökkuşağımın.
Rüyalarım en güzel yerinde bölünmesin.
Umudunuzu bağladığınız yarınlarınız,
Korkuya yenilmesin.

Ben henüz hayatın başındayım.
Savaş nedir, bilmiyorum.
Bu kavgalar neden?
Anlamıyorum.
Ben,
Sevgiye, kardeşliğe, dostluğa…
Yüreğinizde bir yer açın diyorum.

Ülkü DUYSAK

Ülkü DUYSAK

Gaziantep'te doğdu. İlköğrenimini bu şehirde, ortaöğrenimini Kilis Öğretmen Lisesinde tamamladı. Isparta Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünden mezun olduktan sonra çeşitli illerde Türkçe öğretmenliği yaptı. Hâlen Türkçe öğretmenliğini sürdürmektedir.

Çocuklar için şiirler, tekerlemeler, kukla oyunları, öyküler ve masallar yazdı. *Bir Çiçektir Çocuklar* ve *Çocukluk Güzel* şiir kitaplarından bazılarıdır.

1. Etkinlik

a. Okuduğunuz şiirden alınan aşağıdaki kelimelerin anlamlarını şiirde yer aldığı dizelerden hareketle tahmin ediniz.

SAVAŞ	HAYAT	KAVGA
BARIŞ	ÇIĞLIK	ZULÜM
ZALİM	GÖKKUŞAĞI	RÜYA
SEVGİ	YÜREK	KARDEŞ

b. Tablodaki kelimelerden birini seçiniz. Seçtiğiniz kelimeyi arkadaşlarınızla paylaşmayınız. Öğretmeninizin kontrolünde tahtaya çıkarak seçtiğiniz kelimeyi konuşmadan, sadece çizerek arkadaşlarınıza anlatmaya çalışınız. Bunun için kelimenin anlamından ya da çağrışımlarından faydalanınız.

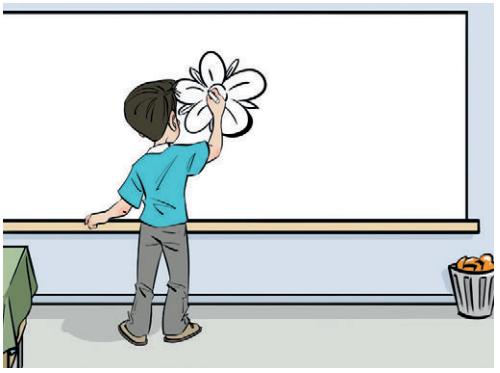

Arkadaşlarınızdan anlatmaya çalıştığınız kelimeyi tahmin etmelerini isteyiniz.

Arkadaşlarınızın tahminlerinden sonra kelimenin anlamını sözlükten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri sözlüğünüze yazınız. Bu kelimelerden üçünü cümlede kullanarak aşağıya yazınız.

Cümlelerim: _____

_____

_____

2. Etkinlik

Şiirin konusu ile ilgili olduğunu düşündüğünüz ifadeyi işaretleyiniz.

Barış → Savaş → Dostluk → Üzüntü

3. Etkinlik

Şiirin ana duygusu olan ifadeyi işaretleyiniz.

- Her çocuğun doğuştan getirdiği hakları vardır.
- Tarih, savaşlar ve zulümlerle doludur.
- Çocukların iyi şeyler öğrenmesi için çalışılmalıdır.
- Çocuklar, kötülüğün olmadığı bir dünyada yaşamalıdır.

4. Etkinlik

Metinden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Şiirde insanlara seslenen kimdir?

_____

- Çocuk, kendisine nelerin öğretilmesini istiyor?

_____

- Çocuğun isteklerine katılıyor musunuz? Neden?

_____

_____

_____

_____

5. Etkinlik

Aşağıda yay ayraç ( ) hakkında verilen bilgileri okuyunuz. Açıklamalarda belirtilen kullanımı, karşılarında verilen örneklerin üzerinde gösteriniz.

Yay Ayraç

1.	Cümledeki anlamı tamamlayan ve cümlenin dışında kalan ek bilgiler için kullanılır.	*Mahalledeki parka park demek için bin şahit gerekir. Park yeniden düzenlenecekmiş.*
2.	Doğum ve ölüm tarihleri yay ayraç içinde verilir.	*Yunus Emre 1240?-1320 kültürümüzün temel taşlarındandır.*
3.	Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır.	*İdil – Ağlayarak içeriye girer. Uyumak istemiyorum!*
4.	Alıntıların aktarıldığı eseri, yazarı veya künye bilgilerini göstermek için kullanılır.	*Rüzgâr yelkensiz de olsa gene rüzgârdır. Ama rüzgârsız yelken bir bezdir. Özdemir Asaf*
5.	Alıntılarda, alınmayan kelime veya bölümlerin yerine konulan üç nokta, yay ayraç içine alınabilir.	*Yavaşça ilerledi. ... Buradan hemen gitmeliyiz, diye bağırdı.*

6.	Bir söze alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırmak için kullanılan ünlem işareti yay ayraç içine alınır.	*Çok iyi ! bir insan olduğunu düşünüyor.*
7.	Bir bilginin şüpheyle karşılandığını veya kesin olmadığını göstermek için kullanılan soru işareti yay ayraç içine alınır.	*1240 ? yılında doğan Yunus Emre ünlü bir tasavvuf ve halk şairidir.*
8.	Bir yazının maddelerini gösteren sayı ve harflerden sonra kapama ayracı kullanılır.	*1 Âşık Veysel* *2 Neşet Ertaş*

6. Etkinlik

Aşağıda verilen "Dünyanın En İyi Öğretmeni" metnini okuyunuz. Metni tür ve biçim yönünden "Yüreğinizde Bir Yer Açın" metniyle karşılaştırınız.

DÜNYANIN EN İYİ ÖĞRETMENİ

49 yıl önce, bir yaz günü, annemin babamın beşinci çocuğu olarak dünyaya geldim. Doğduğum yeri her yıl ziyaret ederim. (…)

İlkokula başlamama yakın Kayseri'ye taşındık. Daha doğrusu, okullar açılınca şehre gidiyor, kapanınca köyümüze dönüyorduk. Hem iyiydi hem kötü. İyiydi, yaz boyu ağaçlara, tepelere tırmanabiliyordum. Ağabeyimle, kendi yaptığımız oltalarla Kızılırmak'tan balık tutuyorduk. Kuşlar, arılar, karıncalar biraz hayal gücüyle arkadaşa dönüşüveriyorlardı. Kötüydü, çünkü köydekiler şehirli konuşmama, şehirdekiler köylü konuşmama gülüyorlardı. Radyo en doğrusunu bilir diye, onun gibi konuşmaya başladım ben de. Bu kez herkes güldü. Artık bir kekemeydim. Kesintisiz süren tek arkadaşlığım kedimiz Elvan'laydı. Hasır sepetin içinde, ben nereye o oraya…

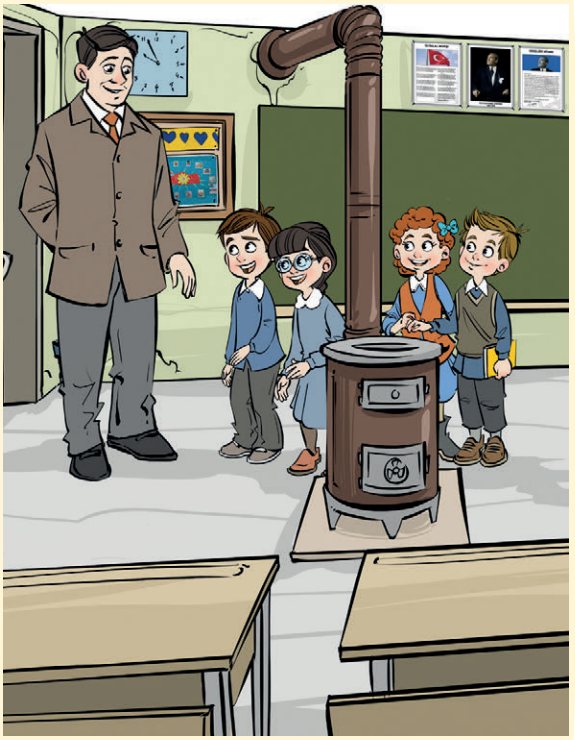

Okula başlamayı çok istiyordum ama korkuyordum da. Güzel konuşamazsam pekiyi

ile nasıl geçecektim? Üç yaş büyük ağabeyime, okulda öğrendiklerinin birazını da bana öğretmesi için yalvarıyordum. O da gürültü patırtı yapmamam, çantasını karıştırmamam koşuluyla bir şeyler öğretiyordu bana. Bu korkuyla, yüze kadar ileri geri saydım durdum.

Neyse ki dünyanın en iyi öğretmeni benim öğretmenim oldu.

"Yumurtanın kulpu yok
Gözlerimde uyku yok
Sür gemici gemiyi
Hiç kimseden korkum yok."

Türküsüyle başlıyorduk derse. Ben kulplu yumurtalar hayal ediyordum. Bir de denizi; önce dumanı, sonra bacası görünen gemiyi çok merak ediyordum. İlk şiirim deniz hakkındaydı. Şiirde hiç kimseden korkmadığımı anlatıyordum. Öğretmenim gurur duymuştu benimle. Şimdi, taa o zamandan kalma bir özlemle, denize, gemilere bakar dururum.

Zeynep UZUNBAY
(Kısaltılmıştır.)

Dünyanın En İyi Öğretmeni

Tür: _____

_____

_____

Biçim: _____

_____

_____

Yüreğinizde Bir Yer Açın

Tür: _____

_____

_____

Biçim: _____

_____

_____

7. Etkinlik

Okuduğunuz şiirden alınan yandaki dizeleri inceleyiniz. Dizelerdeki altı çizili sözcüklerin size çağrıştırdığı duygu ve düşünceler hakkında arkadaşlarınızla konuşunuz. Konuşmalarınızda dilimize henüz yerleşmemiş yabancı kelimelerin yerine Türkçelerini kullanınız. Uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini doğru yerde kullanırken beden dilinizi de etkili bir şekilde kullanınız. Konuşmalarınız esnasında dinleyici arkadaşlarınızla göz teması kurmayı unutmayınız.

8. Etkinlik

Anlaşmazlıkların, savaşların ve kavgaların olmadığı bir dünya hayal ediniz. Kardeşlik ve barışın hüküm sürdüğü bu dünyada insanlığın nasıl gelişeceğini düşününüz. "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında edindiğiniz bilgilerden de faydalanarak böyle bir dünyada yaşayabilmemiz için neler yapılması gerektiğini anlatan bilgilendirici bir metin yazınız.

Metninizi yazarken aşağıdaki aşamalara uyunuz:

1. Yazmaya başlamadan önce metnin konusunu ve ana fikrini belirleyiniz.
2. Giriş, gelişme ve sonuç bölümünden oluşan bir taslak hazırlayınız.
3. Metninizde günlük hayattan örnekler veriniz.
4. Yazınızı bitirdikten sonra metni gözden geçirerek varsa yazım ve noktalama hatalarınızı düzeltiniz.
5. Metninize başlık koymayı unutmayınız.

Sonraki Derse Hazırlık

Dostluk konulu çizgi filmler veya yaşınıza uygun filmler izleyiniz.

Hazırlık

1. Dostlarınızla nasıl vakit geçiriyorsunuz?
2. Dostlarınızla vakit geçirirken kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

DOSTLUĞUN TÜRLERİ

Yüz yüze dostluklar vardır; güneşle ayçiçeğinin dostluğu, böyle bir dostluktur mesela. Ayçiçeği sabahtan akşama kadar hiç ayıramaz yüzünü güneşten…

Uzak dostluklar vardır; denizlerin ortasındaki bir adayla dağların arasındaki bir göl, birbirlerinin uzak dostlarıdır. Dostluklarını, gündüz kuşlarla, gece yıldızlarla iletirler birbirlerine.

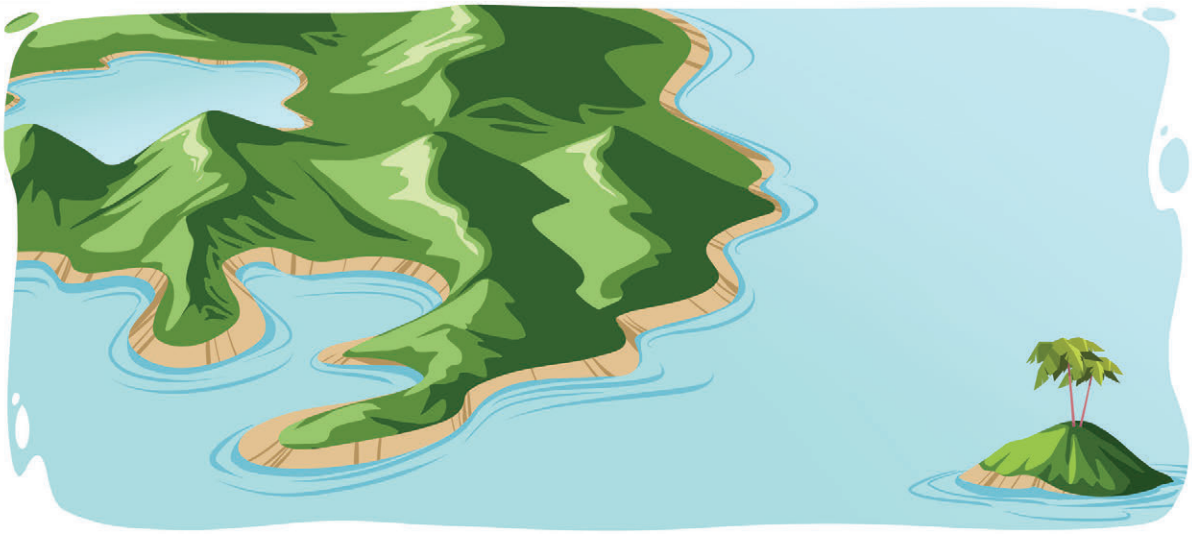

Sessiz dostluklar vardır; dilsiz bir adamla duymayan bir başka adamın elleri arasında sessiz bir dostluk oluşur. Her şeyden konuşur sessizce bu eller.

Zorunlu dostluklar vardır; pazar ile pazartesinin dostluğu gibi. Pazar ağır bir gündür, pazartesi hızlı bir gün. Ayak uyduramazlar birbirlerine. Ama dost olmak, yan yana durmak zorundadırlar.

Uzun dostluklar vardır; ikindi güneşinin altında uzayan gölgeler birbirlerine kavuşurlar ve uzun boylu bir dostluk oluşur aralarında.

Günün birinde ölen dostluklar vardır; bir bahçe içindeki ahşap ev ile yanı başında duran ceviz ağacının dostluğu gibi. Bir gün, kocaman elli adamlar ve kocaman gövdeli makineler o bahçeye girip de bir süre sonra evin ve ceviz ağacının yerinde asık suratlı binalar yükseldiği zaman ölen dostluklar.

Vakitsiz dostluklar vardır; bir peçete, bir kâğıt mendil vakitsizce dostu olur gözlerimizin. Ya da ayrılırken verilen bir dal karanfil, ellerimize o an gelen dostluktur.

Bakımsız dostluklar vardır bir de. Zaten var, zaten dostuz deyip yıllarca bir telefonun, birkaç cümlelik mektubun bile çok görüldüğü dostluklar…

Murat ÇİFTKAYA

Murat ÇİFTKAYA

1965'te Ceyhan'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini bu şehirde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetiminden, ardından da Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu.

Özel bir üniversitede öğretim görevlisi olarak çalışmaya devam etmektedir. Pek çok deneme ve öyküleri Zafer, Köprü ve Karakalem dergilerinde yayımlandı. *Başarı Öyküleri, Düşünen Öyküler, Gökkuşağı Öyküleri, Sevgi ve Şefkat Öyküleri* ve *Hayata Dair Zor Sorular* kitaplarından bazılarıdır.

1. Etkinlik

Aşağıda metinden alınan bazı kelimeler, harflerinin yerleri karıştırılarak verilmiştir. Karışık verilen harflerden anlamlı kelimeler oluşturarak yazınız. Ardından kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizi kelimelerin sözlük anlamlarıyla karşılaştırınız. Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri sözlü olarak cümle içerisinde kullandıktan sonra sözlük defterine yazınız.

1	Saydam olmayan bir cisim tarafından ışığın engellenmesiyle ışıklı yerde oluşan karanlık.		Ç-E-Ğ-İ-Ç-İ-A-Y _____
2	Deniz veya göl suları ile çevrilmiş küçük kara parçası.		A-A-D _____
3	Birleşikgillerden, sarı renkli çiçeği çok iri olan, yurdumuzda çok yetiştirilen bir bitki, günçiçeği, günebakan.		İ-K-D-İ-İ-N _____
4	Öğle ile akşam arasındaki zaman dilimi.		G-E-G-Ö-L _____
5.	Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıt, name.		T-U-P-M-E-K _____
			S-L-İ-Z-İ-D _____

2. Etkinlik

a. Deyimlerle ilgili aşağıdaki bilgileri okuyunuz.

Birden fazla kelimeden oluşan, bir kavramı karşılamak amacıyla kullanılan ve bir durumu en kısa yoldan anlatan, çoğu mecaz anlamlı kalıplaşmış söz gruplarına "deyim" dendiğini hatırlayınız. Deyimler şu özellikleri taşır:

1. *Birden fazla kelimeden oluşur.*
2. *Çoğunlukla bir anlam kaymasına (mecaz) uğrar.*
3. *Cümle içinde anlatıma çekicilik kazandırırlar.*
4. *Deyim kalıbı aynen kullanılır.*
5. *Deyimde kelimelerin yerini değiştiremeyiz.*
   Gözü kulağı olmak (Doğru)
   Kulağı gözü olmak (Yanlış)
6. *Deyimi oluşturan kelimelerin yerine eş anlamlısını kullanamayız.*
   Surat asmak (Doğru)
   Yüz asmak (Yanlış)

b. Metinde yer alan aşağıdaki deyimleri bulunuz. Bu deyimlerin cümlelerde hangi anlamda kullanıldığını yazınız.

Deyimler	Anlamları
Ayak uydurmak	
Çok görmek	

3. Etkinlik

Metnin konusuna en uygun olan görseli işaretleyiniz.

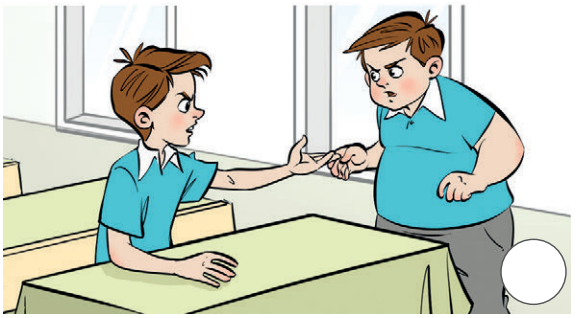

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Yazarın anlattığı dostluklar içinde size en ilginç gelen hangisidir? Neden?

- Uzak dostluklar nasıl yaşanmaktadır?

- Pazar ile pazartesinin dostluğu nasıl bir dostluktur?

- Yazarın serzenişte bulunduğu dostluk türü hangisidir?

- Size göre metinde anlatılanlar dışında başka hangi dostluk türleri vardır?

5. Etkinlik

Özet yazarken dikkat etmeniz gereken kuralları hatırlayınız. Ardından metni özetleyerek yazınız.

6. Etkinlik

a. Gerçek ve kurgusal unsurlar hakkında verilen bilgileri okuyunuz.

Gerçek Unsurlar

Günlük hayatta yaşanması, gerçekleşmesi mümkün olaylar, durumlar gerçek unsurları oluşturur.

"Kardeşiyle birlikte odasını topladı." cümlesinde anlatılan olay gerçek hayatta gerçekleşmesi mümkün bir olaydır. "Teneffüste maç yaptık.", "Su almak için kantine gittim." cümlelerinde anlatılan olaylar da günlük hayatta yaşadığımız olaylardandır.

Kurgusal Unsurlar

Yazarın zihninde geçen ve hayal ürünü olan olaylar kurgusal unsurlardır. Bazı metinlerde anlatılan kurgusal unsurlar birebir gerçeği yansıtırken bazılarında hayal gücü ön plandadır.

"Bulutlar sessizce birbirleriyle konuşuyorlardı. Öyle olunca güneş yüzünü arada bir onlara gösteriyor, gülümsüyordu." cümlelerinde anlatılan olay, günlük hayatımızda tanık olabileceğimiz bir olay değildir. Hayvanların kişileştirilmesi, cansız varlıkların konuşması gibi unsurlar, kurgusal unsurlardır.

b. Yukarıdaki açıklamaları da dikkate alarak metindeki gerçek ve kurgusal unsurları yazınız.

Gerçek unsurlar:

Kurgusal unsurlar:

7. Etkinlik

Yazarın dostlukla ilgili söylediklerine katılıyor musunuz? Nedenleriyle birlikte yazınız.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

8. Etkinlik

Aşağıda, kesme işaretiyle (') ilgili verilen bilgileri okuyunuz, bu noktalama işaretinin her görevi için örnek bir cümle yazınız.

Kesme İşareti

1.

Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır.

UYARI: Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman ekten önce kesme işareti kullanılır: *Boğaz'dan, Hisar'dan.*

UYARI: Kurum, kuruluş, kurul, birleşim, oturum ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz: *Türkiye Büyük Millet Meclisine, Türk Dil Kurumundan.*

UYARI: Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz: *Türklük, Ankaralı, Selimler.*

UYARI: Sonunda p, ç, t, k ünsüzlerinden biri bulunan Mehmet, Faruk, Halit, Sertap; Sinop, Zonguldak gibi özel adlara ünlüyle başlayan ek getirildiğinde kesme işaretine rağmen Mehmedi, Faruğu, Sinobu, Zonguldağı biçiminde son ses yumuşatılarak söylenir.

UYARI: Özel adlar yerine kullanılan "o" cümle içinde büyük harfle yazılmaz ve kendisinden sonra gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz.

Örnek cümlem: _____

_____

_____

_____

2.

Kişi adlarından sonra gelen saygı ve unvan sözlerine getirilen ekleri ayırmak için kullanılır.

Örnek cümlem: _____

_____

3.

Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için kullanılır.

Örnek cümlem: _____

_____

4. Sayılara getirilen ekleri ayırmak için kullanılır.

Örnek cümlem: _____

5. Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen ekleri ayırmak için kullanılır.

Örnek cümlem: _____

6. Bir ek veya harften sonra gelen ekleri ayırmak için kullanılır.

Örnek cümlem: _____

9. Etkinlik

"Dostluk sizin için neler ifade ediyor? Dostlarınıza nasıl davranıyorsunuz?" sorularından hareketle aşağıdaki karikatürü inceleyiniz. Karikatürde verilen mesaj ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. Konuşma ve dinleme süreci esnasında aşağıdaki kurallara uygun hareket ediniz.

1. Konuşmalarınızda kelimeleri anlamına uygun kullanınız.
2. Konuşmalarınızda dilimize henüz yerleşmemiş yabancı kelimeler yerine Türkçelerini kullanınız.
3. Konuşmalarınızda beden dilinizi etkili bir şekilde kullanınız.
4. Konuşmalarınızda ama, fakat, lakin ve ancak gibi uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanınız.
5. Konuşmacı arkadaşınızın sözlü olmayan mesajlarını dikkate alarak beden dilini etkili bir şekilde kullanıp kullanmadığını açıklayınız.

10. Etkinlik

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında izlediğiniz çizgi film veya filmlerdeki olayları hatırlayınız. Olaylardan hareketle çıkardığınız anlamlar hakkında konuşunuz. Ardından aşağıda yer alan hikâyeyi tamamlayınız. Hikâyeyi tamamlarken izlediğiniz filmlerdeki mesajlardan ve günlük hayattaki deneyimlerinizden faydalanınız. Hikâyenize uygun başlık koymayı unutmayınız.

_____

Elif sıcakkanlı, sevgi dolu bir kızdı. Elinden geldiğince herkese yardım eder, kimseleri kırmazdı. Ama en çok Özge'yi severdi. En iyi dostuydu Özge onun. Aynı filmleri seyreder, aynı müzikleri dinlerlerdi. Hatta sevdikleri yemekler bile aynıydı. Bir gün… _____

Sonraki Derse Hazırlık

"Tatlı dil, iyilik yapmak, nazik olmak" konulu özlü sözler araştırınız. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgileri sınıfa getiriniz.

Hazırlık

1. Arkadaşlarınızla konuşmalarınızda nelere dikkat ediyorsunuz?
2. "Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır." atasözünden anladıklarınızı açıklayınız.

Dinleme/İzleme

Metni "not alarak dinleme" yöntemine göre dinleyiniz.
Dinleme sürecinde metinde önemli bulduğunuz bilgileri veya cümleleri 1. Etkinlik'e yazınız.

TATLI DİLE DAİR

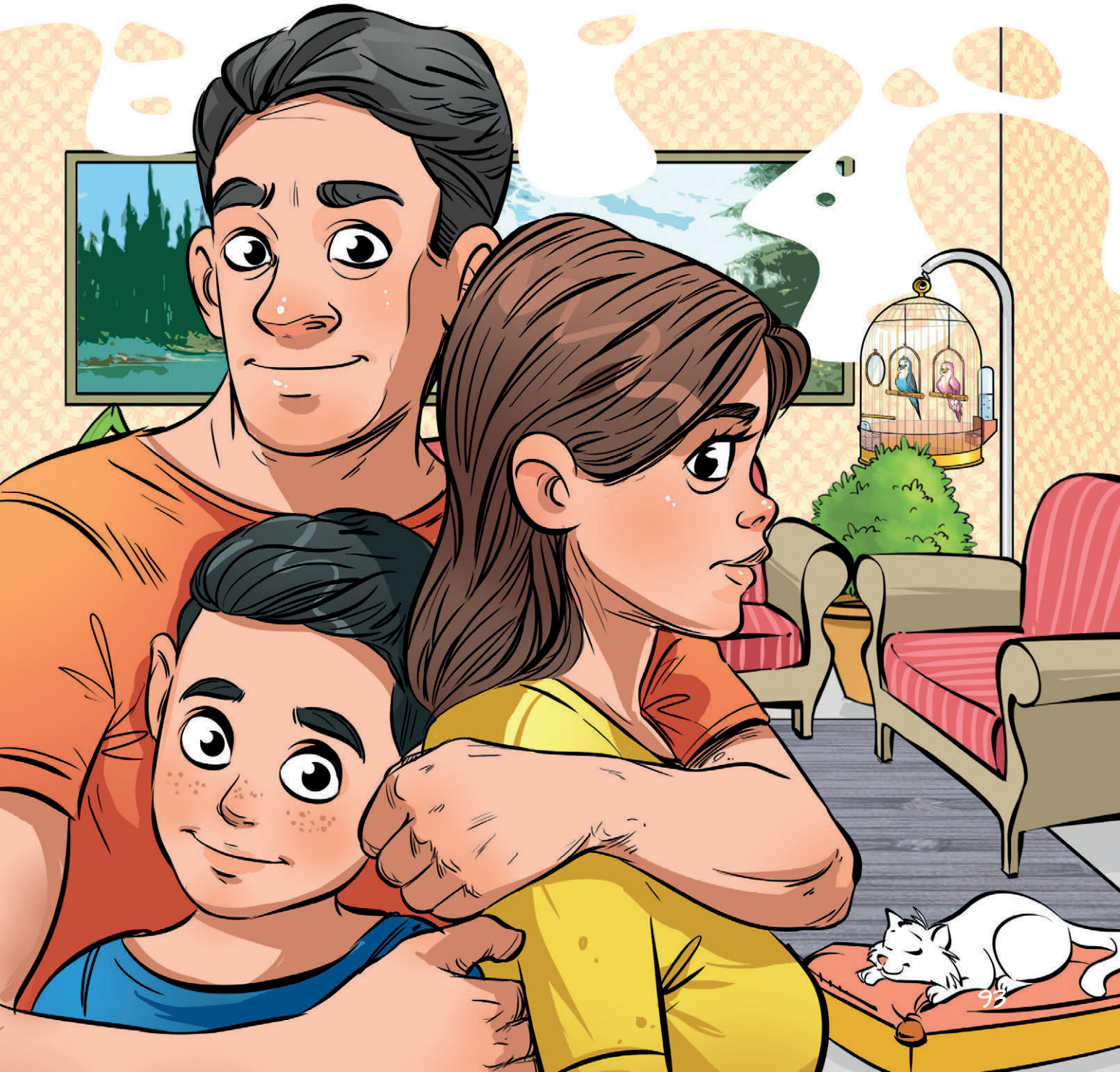

1. Etkinlik

Metni dinlerken önemli gördüğünüz bilgi ve cümleleri aşağıya not alınız.

2. Etkinlik

Metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelimeleri defterinize yazınız. Kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Kelimelerin sözlük anlamlarını tahminlerinizle karşılaştırınız. Bu kelimeleri birer cümlede kullanınız.

3. Etkinlik

Metni özetleyerek yazınız. Özetinizi yazarken kendi cümlelerinizi kullanmaya ve tekrar eden ifadelerden kaçınmaya dikkat ediniz.

4. Etkinlik

Metnin konusunu yazınız.

5. Etkinlik

Metnin ana fikri olan ifadeyi işaretleyiniz.

- Sadece tartışırken tatlı dilli olmalıyız.
- Tatlı dilli olabilmek için bol bol kitap okumalıyız.
- Tatlı dil zihnimizi güçlendirir.
- İnsanlar tatlı dille birçok sorunun üstesinden gelebilir.

6. Etkinlik

Metinle ilgili düşünceleriniz nelerdir? Metni beğendiniz mi? Sizce yazarın metinde eksik bıraktığı bir şey var mı? Açıklayarak yazınız.

7. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Yazara göre mağaza vitrinlerindeki mankenlerin soğuk bulunmasının sebebi nedir?
- Dil yarası neden yaraların en derinidir?
- Kalbi imar eden nedir?
- Annenizden bir şey isteyeceğiniz zaman talebinizi nasıl dile getiriyorsunuz? Bir örnekle açıklayınız.

8. Etkinlik

Kısa çizgi (-) konusunda verilen aşağıdaki bilgileri okuyunuz. Kısa çizginin kullanıldığı yerlerle ilgili örnekler yazınız.

Kısa Çizgi

	Örneklerim:
1. Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonunda kullanılır.	
2. Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur, bitişik yazılır.	
3. Kelimelerin köklerini, gövdelerini ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır.	
4. Heceleri göstermek için kullanılır.	
5. Matematikte çıkarma işareti olarak kullanılır.	
6. Sıfırdan küçük değerleri göstermek için kullanılır.	
7. Arasında, ve, ile, ila, …-den …-e anlamlarını vermek için kelimeler veya sayılar arasında kullanılır. **UYARI:** Cümle içinde sayı adlarının yinelenmesinde araya kısa çizgi konmaz.	

9. Etkinlik

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında yaptığınız araştırmanın sonuçlarını da kullanarak "İnsan ilişkilerinde tatlı dilli olmanın önemi" konusunda bir konuşma yapınız.

Konuşmanızda araştırma sonucunda derlediğiniz özlü sözleri de kullanınız. Konuşurken konu dışına çıkmamaya özen gösteriniz.

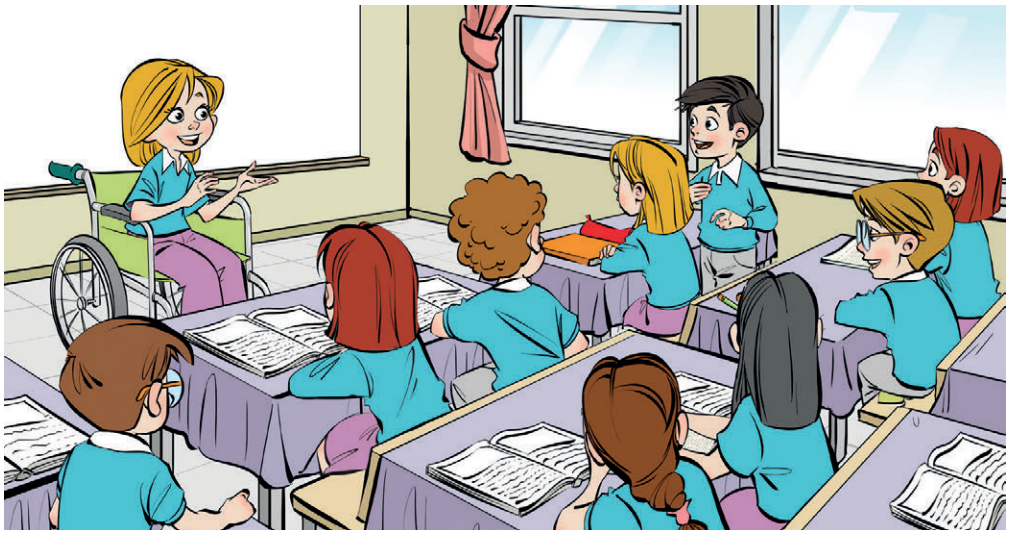

10. Etkinlik

Aşağıdaki atasözlerini anlamlarıyla eşleştiriniz. Ardından bu atasözlerini kullanarak defterinize etkili konuşmanın önemini anlatan bilgilendirici bir metin yazınız. Metninizi yazmaya başlamadan önce yazınızın konusunu ve ana fikrini belirleyiniz. Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde ele alacağınız konuları ve örnekleri önceden tasarlayınız. Metninizde günlük hayatınızdan örnekler vererek yazınızın inandırıcılığını ve etkisini artırabilirsiniz.

Anlamları

- Hakaret, ağır söz vb. gönül kırıcı davranışlar hiçbir zaman unutulmaz.
- Kişinin başına ne gelirse dilini tutmamasından gelir.
- Gönül alıcı, okşayıcı sözlerle karşımızdakinin inadı yenilebilir.

Atasözleri

1. Dilim seni dilim dilim dileyim, başıma geleni senden bileyim.
2. Bıçak yarası geçer, dil yarası geçmez.
3. Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.
4. Dile gelen ele gelir.

Sonraki Derse Hazırlık

"Millî Kültürümüz" temasının ilk metni olan "Bayrağımın Türküsü" şirini ezberlemeye çalışınız.

YARIN İÇİN

Ben çalışmayı, para kazanmayı severim. İnsanın iyi yaşaması için gerekli bir şey para. Bunun için de işten hiç yılmam. Arkadaşlarım hep takılırlar bana: "Sen parayı çok seviyorsun. Paracıl birisin. Böyle giderse kısa sürede zengin olacaksın." diyorlar.

Varsın öyle düşünsünler, varsın öyle desinler. Benim öyle bir amacım yok. Ancak bugünün bir de yarını var. Yarının neler getireceğini kim bilebilir? Bugünden yarını da düşünmek zorundayız. Bu düşünceme arkadaşlar katıla katıla gülüyor, gırgıra alıyorlar beni. "Şu düşündüğüne bak be İsmail. Bugünden yarını ne diye düşünelim ki? Yaşadığımız günün tadını çıkarmalıyız. Yarını şimdiden düşünmeye ne gerek var?" diyorlar.

Ama ben böyleyim işte. Yarının bize neler getireceğini aklımdan çıkarmam hiç. Yaşamımı ona göre düzenlerim.

Haklıymışım. Doğru düşünüyormuşum. Başıma gelenler bunu bana öğretti. Bakın ne oldu? Üç ay önce soğuk bir ocak akşamıydı. Çalıştığım fabrikadan arkadaşlarla çıkmış, evlerimize gidiyorduk. Bizim ev kasabanın öte yakasındadır. Ahşap bir evdir. Dedemin dedesinden kalmış ata yadigârı. Bu nedenle içinde oturduk, satmayı ya da yeni bir ev almayı düşünmedik. Dedim ya, ata yadigârı.

Köprünün tam yanına gelmiştim ki birden bizim evin bulunduğu yerden alevlerin yükseldiğini gördüm. Bağrışmalar, çığlıklar, "Yetişin, yangın var!" Sesler ortalığı dolduruyordu. Koşuşan koşuşana.

Hemen koşmaya başladım. Gördüğüm manzarayı ömrüm boyunca unutamam. Anam, karım ve iki çocuğum dövünüyor, alevler içindeki eve bakıyorlar. Onları dışarıda görünce ferahladım. Demek can kaybı yoktu. Mal nasıl olsa yerine konurdu. Beni görünce daha çok ağlamaya başladılar. Anam dizlerini dövüyor, bir yandan da:

"Gitti, oğlum her şeyimiz yandı kül oldu. Mahvolduk, mahvolduk. Hiçbir şeyimiz kalmadı, ah hiçbir şeyimiz kalmadı." diye ağlayarak konuşuyordu. Çocuklar da ona katılıyor, ağlaşıyorlardı. Komşular, susturmaya, yatıştırmaya çalışıyorlardı. Ne ki susacak gibi değillerdi.

Bizim kasabada evler aralıklı kurulmuştur. Yangın öteki evlere sıçramadı. Bir bizim evde kaldı. Yılların kuruttuğu, yaşlı ahşap bir evdi. Alevler kısa sürede yalayıp yuttu. Komşuların yardımıyla birkaç parça eşyamız kurtulmuştu. Geceyi dayımların evinde geçirdik. Anamlara:

"Üzülüp ağlamanın hiçbir yararı yok. Yanan şeyleri geri getiremeyiz ama yenilerini almak elimizdedir. Üzülmeyin." dedim.

Ertesi sabah işe koyuldum. Yarın kaygısıyla biriktirdiğim para vardı. Bugünleri, başımıza gelecek kötü olayları düşünerek biriktirmiştim. Hiç düşünmeden harcamaya başladım. Önce köprü altında yeni yapılan apartmanlardan bir daire satın aldım. İçini dayayıp döşedim. Her şeyimizi yeniledim. İki hafta içerisinde hiçbir eksiğimiz kalmadı.

Yeni evimize taşındığımız gün bir anam üzüntülüydü. Yanan evde geçmişti bütün ömrü. Sanki yangın onun anılarını da yakmıştı. O akşam bana:

"Her şeyi yeniledin, her şeyin en iyisini aldın. Ama çok da para harcadın oğlum." dedi. "Ne zorluklarla kazanmıştın sen o parayı."

"Olsun, üzülme ana." dedim. "İnsan, böyle günler için para biriktirir; yoksa ne diye biriktirelim."

Emin ÖZDEMİR

3. Tema
Ölçme ve Değerlendirme Soruları

DÖNÜŞMEK

İyilik et herkese,
Paylaşmayı bil,
İşte gör o zaman
Yürek sevgiye dönüşür.

Kavganın sonu karanlık,
Kötülük dikenli bir yol,
Barış içinde yaşarsan
Dostluk kardeşliğe dönüşür.

Kitaba eğil, bilime sarıl,
Kurut cahilliğin kökünü,
Okuyup düşündükçe
Gece gündüze dönüşür.

Sen çalış durmadan, didin,
Yitirme umudunu,
Unutma ki sabırla
Koruk helvaya dönüşür.

M. Güner DEMİRAY

1-4. soruları şiire göre cevaplayınız.

1. Şiire göre yürek ne zaman sevgiye dönüşür?

A) Özlem ortadan kalkınca
B) Doğruluk yolumuz olursa
C) İnsanlar kardeşçe yaşarsa
D) Herkes birbirine iyilik yaparsa

2. Şiire göre kavganın sonu ne olur?

A) Cahillik B) Karanlık C) Kötülük D) Umutsuzluk

3. Şiire göre cahilliğin kökü nasıl kurutulabilir?

A) Barış içinde yaşayarak
B) İyilik yaparak
C) Kitaba eğilip bilime sarılarak
D) Her şeyi unutarak

4. Şiirin konusu ve ana duygusu nedir?

Şiirin konusu: _____

Şiirin ana duygusu: _____

5. Kök hâlinde verilmiş kelimelerden yeni kelimeler türeterek aşağıya yazınız.

Kök	Yeni kelimeler	Kök	Yeni kelimeler	Kök	Yeni kelimeler
göz		bil		gör	
Kök	**Yeni kelimeler**	**Kök**	**Yeni kelimeler**	**Kök**	**Yeni kelimeler**
yaz		oku		sev	

6. Aşağıdaki tabloda aldığı ekle yeni bir anlam kazanan kelimelerin önündeki kutucuklara (X) işareti koyunuz.

	bencil		çizelge		el
	eve		gelenek		genci
	içecek		iyiler		kapısı
	süzgeç		taşlık		vatandaş

7. Aşağıda verilen kelimelere yapım ekleri getirerek yeni kelimeler elde ediniz. Elde ettiğiniz kelimeleri cümle içerisinde kullanarak yazınız.

Kelimeler	Cümlelerim
sıcak	
ev	
tuz	
sev	
yaş	
ip	
kapı	
su	

8. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili deyimleri inceleyiniz. Cümleden hareketle deyimlerle anlamlarını eşleştiriniz.

- Biraz daha sabredersen her şeyi rayına oturtacak.
- Paçaları sıvayıp işe koyuldular.
- Topu ters köşeye atarak beni gafil avladı.
- Derdini anlatmaya çalışmaktan dilinde tüy bitti.
- Sınav sonucunu öğrenince ağzı kulaklarına vardı.
- Babasının geleceği saati iple çekiyordu.

- Bir iş yapmaya güçlü bir biçimde, istekle hazırlanmak.
- Tekrar tekrar söylemekten usanmak, bıkmak.
- Sabırsızlıkla beklemek.
- Birinin çalışmasının karşılığını gereğince değerlendirmek.
- Bir işi yoluna, yöntemine koymak, düzgün işler duruma getirmek.
- Umulmadık, beklenmedik bir zamanda yakalamak, zor duruma düşürmek.
- Çok sevinmek.

9. Cümlelerdeki noktalı yerleri uygun noktalama işaretleriyle tamamlayınız.

yay ayraç | kısa çizgi | kesme işareti

- Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen ekleri ayırmak için _____ kullanılır.
- Cümledeki anlamı tamamlayan ve cümlenin dışında kalan ek bilgiler için _____ kullanılır.
- Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başında ve sonunda _____ kullanılır.
- Tiyatro eserlerinde konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için _____ kullanılır.
- Alıntılarda, alınmayan kelime veya bölümlerin yerine konulan üç nokta, _____ içine alınabilir.
- Sayılara getirilen ekleri ayırmak için _____ kullanılır.
- Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için _____ kullanılır.

10. Aşağıdaki söz öbeklerinden deyim olanları işaretleyiniz.

☐ Çok sevinmek	☐ Derdini anlatmak	☐ Dil dökmek
☐ Düğün bayram etmek	☐ Eli yaralanmak	☐ Halay çekmek
☐ İnce eleyip sık dokumak	☐ İyice yorulmak	☐ Kulak misafiri olmak

4. TEMA

Millî Kültürümüz

BU TEMADA NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Ezberleyerek okuma yöntemi
- Hızlı Okuma yöntemi
- Hazırlıklı konuşma yapma
- Eş sesli (sesteş) kelimeler
- Öznel ve nesnel ifadeler
- Metinden yazarın bakış açısını yorumlama
- Noktalama işaretleri (Eğik çizgi (/), Köşeli Ayraç [ ], uzun çizgi (—))
- Gerçek, mecaz ve terim anlamlı kelimeler
- Ünlü düşmesi
- Ünlü daralması
- Sayıların yazılışı

- BAYRAĞIMIN TÜRKÜSÜ
- DEDEM KORKUT ÖYKÜLERİ ÜZERİNE
- PADİŞAHA SU HEDİYE EDEN ADAM
- BENDEN SELAM OLSUN BOLU BEYİ'NE
  (Dinleme / İzleme)
- HACİVAT İLE KARAGÖZ
  (Serbest Okuma Metni)

Hazırlık

1. Bağımsızlık deyince aklınıza neler geliyor?
2. Bayrakların milletler için önemi nedir?

Metni ezberleyerek okuma yöntemine göre okuyunuz. Bu amaçla aşağıdaki şiiri birkaç kez okuyup ezberleyiniz. Ezberleyerek okuma, okuyucunun söz varlığını zenginleştirmek ve hafızasını güçlendirmek amacıyla yapılan bir okuma türüdür. Bu okuma türünde okuyucunun Türkçeyi doğru ve etkili bir şekilde kullanması hedeflenir.

BAYRAĞIMIN TÜRKÜSÜ

Kundak olmuş al rengin
Ayına yıldızına
Gökler selâm duruyor
Tatlı peri kızına

Destanların söylenir
Tarihi duya duya
Resmini çizeceğim
Dalgasız durgun suya

Üstündeki ay yıldız
Zaferlerin gök süsü
Durmadan söylenecek
Bayrağımın türküsü

Mustafa Ruhi ŞİRİN

Noktalama ve yazım yönünden metnin orjinaline bağlı kalınmıştır.

Mustafa Ruhi ŞİRİN

1955 yılında Trabzon'da doğdu. İlkokulu doğduğu Uğurlu köyünde, Maçka ve Ahlat'ta okudu. Ortaöğrenimini Of'ta tamamladı.

Üniversiteden mezun olduktan sonra bir dönem TRT'de çalıştı. 1981–1988 yılları arasında İstanbul Radyosunda program yapımcısı, çocuk yayınları şef prodüktörü ve yönetici olarak çalıştı.

Pek çok türde eserler yazdı. *Masal Mektuplar, Gökyüzü Çiçekleri, Altın Kiremitli Saray, Yüzük Taşı, Bilgi Ağacı, Leyleğin Aklı* bunlardan bazılarıdır.

1. Etkinlik

Aşağıda şiirden alınan bazı kelimeler, harflerinin yerleri karıştırılarak verilmiştir. Karışık verilen harflerden anlamlı kelimeler oluşturarak yazınız. Ardından kelimelerin anlamlarını tahmin ederek kelimeleri sözlük anlamlarıyla eşleştiriniz. Anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri sözlüğünüze yazınız.

1	Doğaüstü güçleri olduğuna inanılan, hayal ürünü varlık.	☐	D-K-A-K-U-N	_____
2	Hareket etmeyen, kımıldamayan, sakin.	☐	R-İ-P-E	_____
3	Yeni doğmuş çocuğu ilk aylarda sıkıca sarıp sarmalamaya yarayan geniş bez.	☐	T-A-N-D-E-S	_____
		☐	F-R-E-Z-A	_____
4	Savaşta kazanılan başarı.	☐	G-U-D-N-U-R	_____
5	Olağanüstü olayları konu alan şiir.	☐	K-Ü-R-Ü-T	_____

2. Etkinlik

Aşağıda bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimelerin zıt anlamlılarını şiirdeki kelimeler arasından bulup yazınız.

_____ → altındaki

_____ → dalgalı

_____ → yenilgi

3. Etkinlik

Şiirde geçen "al" kelimesinin anlamını söyleyiniz. Bu kelimeyi eş seslilik özelliğini gösterecek şekilde iki ayrı cümlede kullanınız.

al _____

_____

al _____

_____

4. Etkinlik

Şiirin ana duygusunu yansıtan görseli işaretleyiniz.

5. Etkinlik

Şiirin konusunu yazınız.

_____

_____

6. Etkinlik

Aşağıdaki soruları şiire göre cevaplayınız.

- Bayrağımıza selam duran nedir?

  _____

  _____

  _____

- Şair, bayrağın resmini nereye çizmek istiyor?

  _____

- Bayrağımızla ilgili durmadan söylenecek olan nedir? Siz bu konuda şaire katılıyor musunuz? Neden?

  _____

  _____

7. Etkinlik

"Bayrağımın Türküsü" şiirine farklı bir başlık belirleyiniz. Bu başlığı belirleme nedenlerinizi yazınız.

Başlığım:

Bu başlığı seçme nedenim: _____

_____

_____

8. Etkinlik

a. Bayrağımızla ilgili aşağıda verilen metni okuyunuz. Metindeki altı çizili sayıların yazılışına ve okunuşuna dikkat ediniz.

Türk bayrağı, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 3. maddesine göre, "şekli kanunda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır." 22 Eylül 1983'te 2893 Sayılı Türk Bayrağı Kanunu ile bayrak ölçütleri belirlenmiş ve bayrak son hâlini almıştır. Bayrağın al renginin kodları aşağıda gösterilmiştir.

Al rengin koordinatları;

Parlaklık (aydınlık) = 27,5

Kırmızılık-yeşillik = 44,8

Sarılık-mavilik = 15,6

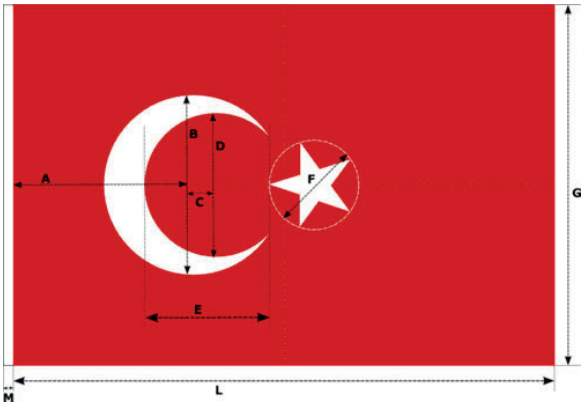

Kaynak: Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı

b. Sayıların yazılışları hakkında verilen bilgileri ve örnekleri inceleyiniz.

1. Sıra sayıları yazıyla ve rakamla gösterilebilir. Rakamla gösterilmesi durumunda ya rakamdan sonra bir nokta konur ya da rakamdan sonra kesme işareti konularak derece gösteren ek yazılır: *3., 5'inci...*

UYARI: Sıra sayıları ekle gösterildiklerinde rakamdan sonra sadece kesme işareti ve ek yazılır, ayrıca nokta konmaz: 6.'ncı değil *6'ncı...*

2. Birden fazla kelimeden oluşan sayılar ayrı yazılır: *1.459 (bin dört yüz elli dokuz), 14.256 (on dört bin iki yüz elli altı)*
3. Dört veya daha çok basamaklı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve aralarına nokta konur: *2.893, 21.564, 36.254, 378.541, 4.258.947*
4. Sayılarda kesirler virgülle ayrılır: *27,5 (27 tam onda 5); 44,8 (44 tam onda 8)*
5. Üleştirme sayıları rakamla değil yazıyla belirtilir: *10'ar* değil *onar*, *7'şer* değil *yedişer*.
6. Bir zorunluluk olmadıkça cümle rakamla başlamaz.

C. Sayıların doğru yazıldığı cümlelerin sonuna "D", yanlış yazıldığı cümlelerin sonuna "Y" yazınız.

	D/Y
Sınavda her öğrenciye 20'şer soru sorulacakmış.	
Aşı 850.654 kişi üzerinde olumlu sonuç verdi.	
Yirmi bir bin kişilik saha tamamen doldu.	
Yarın okula saat 12:40'ta gelecek.	
Düğüne dörtyüz elli kişi katılacak.	
2010'un aralığında dünyaya geldi.	
Gübrenin 24,2'sini toprağa döktü.	
Salona girdiğimde içeride 10000'den fazla kişi vardı.	
Bilimdeki asıl gelişim 2030'dan sonra başlayacak.	
Bir karınca yuvasında yaşayan karınca sayısı 20.000.000 ile 200000000 arasında değişmektedir.	

9. Etkinlik

Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Görsellerin altındaki kavramlardan birini seçerek bunun anlamı ve size çağrıştırdıkları hakkında kısa bir konuşma yapınız.

Bağımsızlık

İnanç

Birlik ve beraberlik

10. Etkinlik

15 Temmuz 2016 tarihinde ülkemizde darbe yapmak isteyenlere karşı halkımız, eline bayrak alıp sokaklara çıktı, tankların önünde durdu.

Aşağıdaki yazma alanına, bayrağın önemini anlatan bir yazı yazınız.

Yazınıza başlamadan önce bir planlama yapınız. Yazınızda hangi bilgilere yer vereceğinizi; giriş, gelişme ve sonuç bölümünde ele alacağınız konu ve örnekleri tasarlayınız.

Yazınızı bitirdikten sonra gözden geçirerek varsa tespit ettiğiniz yazım ve noktalama hatalarını, anlatım bozukluklarını düzeltiniz.

Sonraki Derse Hazırlık

Oğuz Türklerinin gelenek, görenek ve yaşamları hakkında güvenilir kaynaklardan araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgileri not alarak sınıfa getiriniz.

Hazırlık

1. Ne tür hikâyeler okumaktan hoşlanırsınız?
2. Dede Korkut hakkında neler biliyorsunuz?

Metni, öğretmeninizin kontrolünde hızlı okuma yöntemiyle okuyunuz.

Hızlı okuma, kısa süre içerisinde metni anlamayı sağlayan bir okuma türüdür. Hızlı okuma göz takibiyle ve geri dönüşler olmadan yapılır. Okuma esnasında dikkat tamamen okunulan metne verilmelidir.

DEDEM KORKUT ÖYKÜLERİ ÜZERİNE

Türklerin Anadolu'ya gelişi, 11. yüzyıla rastlar. Bu gelenler Oğuz Türkleriydi. Bunlara daha sonra Türkmen de denildi. Bunları biliyoruz.

Yazının kullanılmadığı dönemlerde, sözlü edebiyat geleneği vardı. Atasözleri, bilmeceler, mâniler, türküler, şiirler, destanlar, masallar, öyküler, ağıtlar sözlü edebiyatın başlıca türleriydi. Bunlar, toplumun ortak ürettiği güzelliklerdi. Anlatıla anlatıla, ağızdan ağıza geçe geçe kimi gelişip yaygınlaşır, kimi de yozlaşır, unutulup giderdi. Sözlü edebiyattan yazılı edebiyata geçiş ancak yazının öğrenilip kullanılmasından sonra olmuştur. Söz uçar gider ama yazı kalıcıdır.

Dedem Korkut Öyküleri, Oğuz Türkleri arasında anlatılan birtakım destansı öykülerin yazıya geçirilmiş örneklerinden biri ve en önemlisidir. Oğuzların dilden dile dolaşan destansı öykülerini, adı bilinmedik bir ozanın, 15. yüzyılın ikinci yarısında derleyip yazıya geçirdiği düşünülebilir. Bu öykülerin yazıya geçirilmiş biçiminden, yüzyıllardır kimsenin haberi yoktu. Bu yazılı metin, daha geçen yüzyılda, Avrupa'da bulundu. Biri Dresden Kitaplığında, biri de Vatikan Kitaplığında bulunan iki farklı el yazması, bu büyük belgenin kaybolmadığını kanıtladı. Adı da Oğuzların diliyle Dedem Korkut Kitabı'ydı.

Bu kitap (…) 14-15. yüzyıllar arasında, Oğuzların, kendi aralarındaki çekişmeleri, sürtüşmeleri, doğaüstü yaratıklarla savaşımları, komşuları olan Rum, Ermeni ve Gürcü beyleriyle giriştikleri çatışmaları anlatıyor.

Dedem Korkut, bu öykülerin başkişisidir. Bütün öyküler, Dedem Korkut'un çevresinde oluşup gelişir. Öyküleri anlatan da odur. Oğuzlar sık sık gelip ona başvururlar, ona danışırlar. Herkesçe sevilen, sayılan Dedem Korkut da kopuzunu eline alır, yer yer şiir biçiminde, yer yer konuşma düzeninde bilgece sözler eder, akıl verir, yön gösterir.

Bu öyküler, Oğuz Türklerinden bugüne kalan biricik yazılı belgedir. Türk dilinin ve Türk edebiyatının en önemli, en görkemli kaynaklarından biridir.

(…) Bu öykülerde canlandırılan kişilerdeki yüreklilik, mertlik, elseverlik, okuyanlarda, dinleyenlerde şaşırtıcı etkiler bırakacak boyutlardadır. Hele bu kişilerdeki o aşırı iyimserlik, kendine güven, güçlükleri aşma tutkusu, o bitmek bilmeyen umut, bu destansı öykülerin değişmeyen, bugün de canlı kalmasını sağlayan ana özelliklerindendir.

(…)

Erdal ÖZ
(Kısaltılmıştır.)

Erdal ÖZ

1935'te Sivas'ta doğdu. Devlet memuru olan babasıyla Türkiye'nin birçok yerini dolaştı. Ankara Hukuk Fakültesini bitirdi. 1981'de Can Yayınlarını kurdu ve başta çocuk edebiyatı olmak üzere, Türk ve dünya edebiyatının en önemli yapıtlarını yayınladı. *Odalarda, Yaralısın, Gülünün Solduğu Akşam, Defterimde Kuş Sesleri, Yorgunlar, Cam Kırıkları, Sular Ne Güzelse, Allı Turnam, Kırmızı Balon, Dedem Korkut Öyküleri, Babam Resim Yaptı* adlı kitaplarıyla Türk edebiyatı içerisinde önemli bir yer edindi. 6 Mayıs 2006'da vefat etti.

1. Etkinlik

Aşağıda verilen kelimelerin anlamlarını metinden hareketle tahmin ediniz. Kelimeleri, sözlük anlamlarından yararlanarak bulmacaya yerleştiriniz. Anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri sözlüğünüze yazmayı unutmayınız.

BELGE | DOĞAÜSTÜ | EDEBİYAT | GÖRKEMLİ

KOPUZ | MERT | OZAN | YOZLAŞMAK

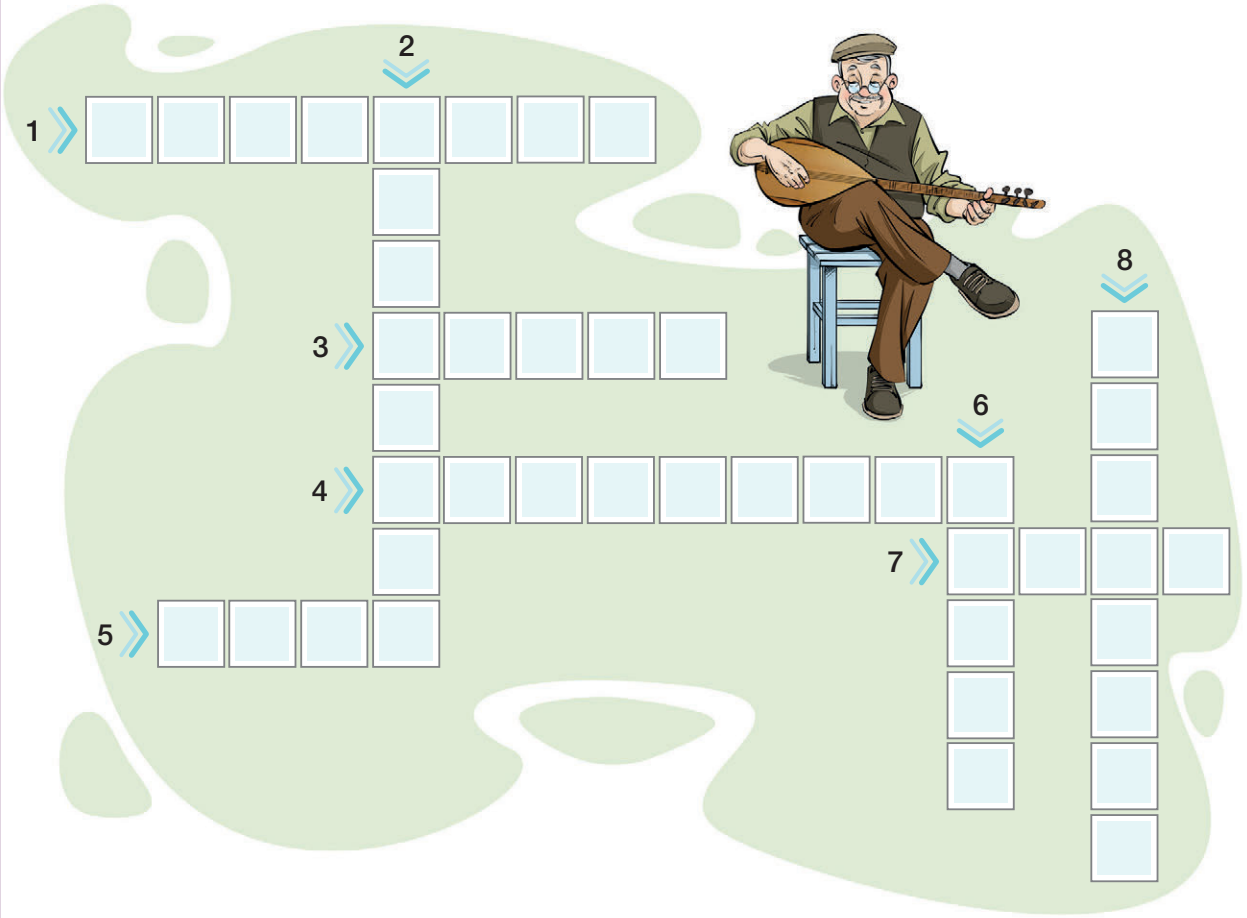

1. Büyüklüğü, görünüşü ve güzelliğiyle görenleri etkileyen, gösterişli, debdebeli, haşmetli, ihtişamlı, muhteşem, şaşaalı, şatafatlı, tantanalı, anıtsal.
2. Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın.
3. Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb.
4. Özündeki iyi nitelikleri birtakım dış etkenlerle zamanla yitirmek, özünden uzaklaşmak, bozulmak.
5. Güçlü ve yürekli, alp, kahraman, yiğit.
6. Ozanların çaldığı telli Türk sazı.
7. Şiir söyleyen veya yazan kimse, şair.
8. Doğa yasalarına uymayan, doğa yasalarıyla açıklanamayan.

2. Etkinlik

Yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları farklı olan kelimelere eş sesli kelimeler dendiğini hatırlayınız. Metinde geçen eş sesli iki kelime bularak sözlük anlamlarını karşılarına yazınız. Kelimeleri her iki anlamıyla cümle içinde kullanınız.

Eş sesli kelime: _____

1. anlamı: _____

Cümlem: _____

2. anlamı: _____

Cümlem: _____

Eş sesli kelime: _____

1. anlamı: _____

Cümlem: _____

2. anlamı: _____

Cümlem: _____

3. Etkinlik

Metnin konusunu ve ana fikrini yazınız.

Metnin konusu

_____

_____

_____

Metnin ana fikri

_____

_____

_____

4. Etkinlik

"Dedem Korkut Öyküleri Üzerine" metnine bir kelimelik ve iki kelimelik iki yeni başlık belirleyiniz. Bu başlıkları ve başlıkları seçme nedenlerinizi aşağıya yazınız.

Tek kelimelik başlığım: _____

_____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

_____

_____

İki kelimelik başlığım: _____

_____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

_____

_____

5. Etkinlik

a. Nesnel ve öznel ifadelerle ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

Nesnel ifadeler: *Söyleyenin duygu veya düşüncesini içermeyen; doğruluğu veya yanlışlığı kişiden kişiye göre değişiklik göstermeyen ifadelerdir.*

Örnek: Ankara, ülkemizin başkentidir.

Öznel ifadeler: *Söyleyenin kendi düşüncesini, duygusunu veya beğenisini içeren ifadelerdir.*

Örnek: Türkiye, dünyanın en güzel ülkesidir.

b. Metinde geçen nesnel ve öznel ifadelere üçer örnek yazınız.

Öznel ifadeler: _____

_____

_____

_____

_____

Nesnel ifadeler: _____

_____

_____

_____

_____

6. Etkinlik

Yazarın duygu ve düşüncelerini aktarma biçimini beğenip beğenmediğinizi nedenleriyle aşağıya yazınız.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

7. Etkinlik

Eğik çizgi (/) hakkında verilen bilgileri okuyunuz. Eğik çizginin (/) görevleriyle bu görevlere ait örnekleri eşleştiriniz.

Eğik Çizgi

1. Dizeler yan yana yazıldığında aralarında kullanılır.

2. Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasında kullanılır.

3. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için kullanılır.

4. Dil bilgisinde eklerin farklı biçimlerini göstermek için kullanılır.

5. Genel ağ adreslerinde kullanılır.

6. Matematikte bölme işareti olarak kullanılır.

7. Fizik, matematik vb. alanlarda birimler arası orantıları gösterirken eğik çizgi araya boşluk konulmadan kullanılır.

Çambaşı Caddesi 25/2 Keçiören/ ANKARA ( )

Ayrılma durumu ekleri şunlardır: -den/-dan; -ten/-tan ( )

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak / Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak / O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak / O benimdir, o benim milletimindir ancak. (Mehmet Âkif Ersoy) ( )

01/01/2011 tarihinde doğdum. ( )

36 / 2 = 18 ( )

Okulumuzun genel ağ sitesine https://barismancoortaokulu.meb.k12.tr adresinden ulaşabilirsiniz. ( )

Hız, km/h olarak gösterilir. ( )

Annesini/babasını çok özlemişti. ( )

8. Etkinlik

Dede Korkut hikâyelerinde Oğuzların gelenek, görenek ve yaşam tarzına dair birçok bilgi verilmektedir. Millî birlik ve beraberliğe verdikleri önem, çocuklarına isim koyma törenleri, düğün eğlenceleri bunlardan bazılarıdır.

Oğuzlar, Orta Asya'da yaşayan Türklerin atası olarak kabul edilmektedir. Oğuzlarla aramızda gelenek, görenek ve yaşam tarzı konularında ne tür benzerlik ya da farklılar vardır? Geçmişten günümüze değin gelenek, görenek ve yaşam tarzımızda ne tür değişimler olmuştur? "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında hazırladığınız notlardan faydalanarak arkadaşlarınızla konuşunuz.

9. Etkinlik

Siz de defterinize, Dede Korkut Hikâyeleri gibi gelenek ve göreneklerimizi anlatan, gelecek nesillere aktarılacak bir hikâye yazınız. Hikâyenizi bitirdikten sonra kendinizi aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Ölçütler	Evet	Hayır
Yazmaya başlamadan önce hikâyemin konusunu ve ana fikrini belirledim.		
Yazmaya başlamadan önce şahıs kadrosu, olay, yer ve zaman gibi unsurları belirledim.		
Hikâyemde noktalama işaretlerini doğru yerlerde kullandım.		
Yazılarımda "ama, fakat, lakin, ve, ancak" gibi bağlantı ve geçiş ifadelerini doğru yerde kullandım.		
Anlamını yeni öğrendiğim kelimeleri doğru ve yerinde kullandım.		
Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullandım.		
Yazımı gözden geçirerek yaptığım yanlışları belirleyip düzelttim.		
Yazımı yayımlayarak, okuyarak veya panoya asarak paylaştım.		

"Hayır" cevaplarınız için öğretmeninizden ve arkadaşlarınızdan yardım alınız.

Sonraki Derse Hazırlık

Ülkemizde bulunan tarihî ve turistik yerler hakkında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (https://www.ktb.gov.tr) sitesinden araştırma yaparak bu yerlere ait görselleri bulup sınıfınıza getiriniz.

Hazırlık

1. İnsanlara yardım ettiğinizde hissettiklerinizi açıklayınız.
2. Hangi konularda cömert davranırsınız?

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Metni okumaya başlamadan önce metne ait görsellerden ve metnin başlığından hareketle metnin konusunu tahmin ediniz. Metni okuduktan sonra tahmininizin doğruluğunu kontrol ediniz.

PADİŞAHA SU HEDİYE EDEN ADAM

Bir zamanlar Bağdat'ta çok cömert bir halife vardı. Cömertliği dillere destan olmuştu. Kendisinden yardım isteyenleri güler yüzle karşılar, istediklerini onlara fazlasıyla verirdi. Bu halifenin şehrinden çok uzak bir çölde yoksul bir adam yaşardı. Adamın karısı her akşam kocasına dert yanar, yoksulluklarından yakınırdı. Derdi ki:

— Herkes bolluk içinde yaşıyor. Biz ise ekmeği zor buluyoruz.

Kocası da ona hep sabretmesini söyleyip,

— Zaten ömrümüzün yarısı geçmiş, hâlimize şükredelim. O kadar da kötü durumda değiliz, derdi.

Adamın bu sözleri karısının kulağına girmez, şöyle karşılık verirdi:

— Bunlar boş laf. Hem yoksulsun hem de kendini beğenmiş. Kendini beğenmişlik kötü bir şey. (…)

Sonunda kadının sözleri etkili oldu ve adam yoksulluklarına son vermek için bir şeyler yapmayı kabul etti. Ama ne yapacağını bilmiyordu. Karısına,

— Madem öyle, bu konuda ne yapmamı önerirsin, diye danıştı.

Karısı, cömert halifenin ününü duymuştu.

— Halifeye git, dedi, o seni boş çevirmez.

Adam:

— İyi ama, dedi, büyüklerin huzuruna eli boş gidilmez. Ona ne götürebilirim ki?

Kadının aklına iyi bir fikir gelmişti:

— Ona bir testi su götür. Bizim bu çölde sudan daha değerli bir varlığımız yok. Eminim halife de böyle güzel bir su görmemiştir.

Zavallı kadın, halifenin yaşadığı Bağdat şehrinde Dicle Nehri'nin aktığını bilmiyor, çöldeki gibi orada da su sıkıntısı olduğunu sanıyordu.

Kocası, bu fikri çok beğendi ve hemen bir testi alıp çölün en iyi kuyusundan su doldurdu ve ağzını sıkıca kapadı. Yolda başına bir şey gelmesin diye de testiyi iyice sarıp sarmaladı. Adam yola koyuldu. Karısı onu dualarla uğurladı ve kocasına testiyi hırsızlara kaptırmaması için dikkatli olmasını söyledi. Adam yolda dikkatle ilerliyor, kadın da testinin başına bir şey gelmemesi için dualar ediyordu.

Sonunda adam Bağdat'a ulaştı. Resmî giyimli birilerini görünce onlara halifenin sarayını sordu. Adamın yoksulluğu her hâlinden belliydi. Görevliler hemen onu alarak saraya götürdüler. Çünkü halifenin adamları da halife gibi cömert ve iyilikseverlerdi. Adam özenle getirdiği su dolu testiyi halifeye verilmek üzere onlara teslim etti. Adam, testiyi sağ salim getirdiği için şükrediyordu.

— Çok şükür diyordu, bu çok değerli hediyemi başına bir şey gelmeden yerine ulaştırdım. Eşim bunu bilse çok sevinir!

Halifenin adamları bu durum karşısında neredeyse güleceklerdi ama hiç belli etmediler. Adamın hediyesini aldıktan sonra karnını doyurup dinlenmesini sağladılar. Sonra da halifenin huzuruna vararak hediye olarak getirdiği su dolu testiyi sundular. Halife, adamın samimi davranışından çok etkilenmişti. Adamlarına şöyle dedi:

— Bu testiyi altınla doldurun. Kendisi ve ailesi için giyecekler verin. Fakat onu mutlaka Dicle Nehri üzerinden evine gönderin. Çünkü Dicle üzerinden yol daha kestirme olur.

Halifenin adamları, "Sana halifenin selamı var." diyerek adama altın dolu testiyle birlikte birçok hediye verdiler. Sonra da onu halifenin buyurduğu gibi Dicle Nehri kıyısında bir gemiye bindirdiler. Adam gemiye binip Dicle Nehri'ni görünce getirdiği hediyeden dolayı kendi kendine utandı.

— O büyük halife, ne kadar cömertmiş, dedi. Benim o değersiz hediyemi çok değerli bir şeymiş gibi kabul etti. Karşılığında da bunca değerli hediyeler verdi.

(…)

Hicabi KIRLANGIÇ
(Mesnevi'den Öyküler)
(Kısaltılmıştır.)

Hicabi KIRLANGIÇ

1966 yılında Almanya'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini doğduğu ülkede tamamladı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih–Coğrafya Fakültesinde, Fars Dili ve Edebiyatı alanında öğrenim gördü. Aynı bölümde yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tamamladı. 1988 yılından bu yana aynı üniversitede öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

Hicabi Kırlangıç'ın üç şiir kitabının yanında İran edebiyatı, tarih ve tasavvuf hakkında yayımlanmış telif ve çeviri çalışmaları bulunmaktadır.

1. Etkinlik

Metinde anlamını bilmediğiniz kelimeleri belirleyip defterinize yazınız. Bu kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizi, kelimelerin sözlük anlamlarıyla karşılaştırınız. Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri sözlük defterinize yazdıktan sonra bunları birer cümlede kullanınız.

2. Etkinlik

a. Gerçek, mecaz ve terim anlamlı sözcüklerle ilgili verilen aşağıdaki bilgileri okuyunuz.

Gerçek anlam: *Bir kelimenin aklımıza gelen ilk anlamıdır. Kelimelerin, sözlükte yer alan ilk anlamları da gerçek anlamlarıdır. Kelimelerin gerçek anlamlarına sözlük anlamı da denir.*

Mecaz anlam: *Kelimenin gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak bir ilgi veya benzetme sonucu kazandığı anlamlara mecaz denir. Mecaz, anlatımı zenginleştirmek için kullanılır.*

Terim anlam: *Bilim, sanat, spor ya da farklı meslek alanlarına özgü kelimelere terim anlamlı kelimeler denir.*

"Katı" kelimesinin cümle içindeki kullanımlarını inceleyelim:

1. Katı toprağı kazmaya çalışıyordu. → (katı: Sert, yumuşak karşıtı.)
2. Oğluna karşı oldukça katıydı. → (katı: Hoşgörüsüz, merhametsiz, acımasız.)
3. Katı maddelere kuvvet uygulayarak şekillerini değiştirebiliriz. → (katı: Sıvıların ve gazların tersine, içinde bulunduğu kabın veya üstünde bulunduğu yerin biçimini almayan.)

1. cümlede kelime gerçek,
2. cümlede mecaz,
3. cümlede ise terim anlamıyla kullanılmıştır.

b. Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Bu cümlelerde altı çizili kelimelerden hangisi gerçek, hangisi mecaz, hangisi terim anlamıyla kullanılmıştır? Yazınız.

Bir zamanlar Bağdat'ta çok cömert bir halife vardı.

"cömert" kelimesi bu cümlede _____ anlamıyla kullanılmıştır.

Bu cömert topraklarda her şey yetişirdi.

"cömert" kelimesi bu cümlede _____ anlamıyla kullanılmıştır.

— Bu testiyi altınla doldurun.

Bu cümlede "doldurmak" kelimesi _____ anlamıyla kullanılmıştır.

Seni iyice doldurmuşlar yoksa sen bu sözleri söylemezdin.

Bu cümlede "doldurmak" kelimesi _____ anlamda kullanılmıştır.

"Çöl, nehir, dağ" kelimeleri coğrafya bilimine özgü kelimelerdir.

"Çöl, nehir, dağ" kelimeleri bu cümlede _____ anlamıyla kullanılmıştır.

Roman, günümüzde çok okunan edebî bir türdür.

"Roman" kelimesi bu cümlede _____ anlamıyla kullanılmıştır.

Metnin konusunu ve ana fikrini yazınız.

Metnin konusu	Metnin ana fikri
_____	_____
_____	_____

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Cömert halife nerede yaşarmış?

  _____

- Yoksul adamın karısı, yoksulluktan kurtulmak için kocasına ne önermiş?

  _____

- Halife, su dolu testiyi görünce yoksul adam hakkında ne düşünmüş?

  _____

- Halifenin kişilik özellikleri nelerdir?

  _____

  _____

5. Etkinlik

Metni tür ve biçim yönünden daha önce ezberlediğiniz "Bayrağımın Türküsü" metniyle karşılaştırınız.

PADİŞAHA SU HEDİYE EDEN ADAM	BAYRAĞIMIN TÜRKÜSÜ
Tür: _____	Tür: _____
Biçim: _____	Biçim: _____

6. Etkinlik

a. Ünlü düşmesi ve ünlü daralmasıyla ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

Ünlü düşmesi: İki heceli bazı kelimeler ünlüyle başlayan bir ek aldıklarında ikinci hecelerindeki dar ünlüler (ı, i, u, ü) düşer. Bu ses olayına ünlü düşmesi denir. Aşağıdaki örnekleri inceleyelim.

ağız → *ağız-ı* → *ağzı* *beyin* → *beyin-imiz* → *beynimiz*

Ünlü daralması: Dilimizde "a" ve "e" geniş ünlüleriyle biten kelimelere "y" ünsüzüyle başlayan bir ek getirildiğinde kelimenin sonundaki geniş ünlüler daralarak "ı, i, u, ü" dar ünlülerine dönüşür. Bu kurala ünlü daralması denir.

Ünlü daralmasında; "a" ünlüsü "ı" veya "u" ünlüsüne; "e" ünlüsü ise "i" veya "ü" ünlüsüne dönüşerek daralır.

Örnek:

koşma – yor	→	*koşmuyor*	*dile - yor*	→	*diliyor*
sevme – yor	→	*sevmiyor*	*ara - yor*	→	*arıyor*
ye – y-en	→	*yiyen*	*de-y-e*	→	*diye*

b. Okuduğunuz metinde geçen ünlü düşmesine ve ünlü daralmasına uğramış kelimeleri bularak altlarını çiziniz. Ardından bu ses olaylarına aşağıdaki gibi ikişer örnek yazınız.

Ünlü düşmesi örnekleri: _____

Ünlü daralması örnekleri: _____

7. Etkinlik

a. Aşağıdaki görselleri inceleyiniz, verilen bilgileri okuyunuz.

b. Tarihî ve turistik bakımdan oldukça zengin bir ülkede yaşamaktayız. Yukarıda görselleri verilen Diyarbakır Kalesi, Kapadokya Peribacaları ve Süleymaniye Camisi bu yerlerden bazılarıdır. Yıl içinde birçok yerli ve yabancı turist ağırlayan bu yerler; bize tarihimiz ve doğamız hakkında bilgi vermekte, diğer ülkelere bizi tanıtan bir kimlik özelliği taşımaktadır. Bu nedenle tarihî ve turistik yerlerimizi özenle korumalıyız. "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında hazırlayarak sınıfınıza getirdiğiniz görselleri ve görsellere ait bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu yerleri korumak için neler yapılması gerektiği hakkında bir konuşma yapınız.

8. Etkinlik

Ülkemizdeki tarihî zenginlikleri ve doğal güzellikleri diğer ülkelerde yaşayan insanlara duyurmak için yapılması gerekenler hakkında defterinize bilgilendirici bir metin yazınız. Yazmaya başlamadan önce metnin konusunu ve ana fikrini belirleyerek giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan bir taslak oluşturunuz. Metninizde anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri kullanmaya özen gösteriniz. Metninizi desteklemek için "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında hazırlayıp sınıfa getirdiğiniz görsellerden de faydalanınız. Metninize başlık koymayı unutmayınız.

Metninizi bitirdikten sonra gözden geçirerek varsa yazım ya da noktalama hatalarınızı düzeltiniz. Eğer isterseniz metninizi öğretmeninizin kontrolünde tahtaya çıkarak okuyabilirsiniz.

Sonraki Derse Hazırlık

Yaşadığınız yöreye ait bir türkü ezberleyiniz.

Hazırlık

1. Ne tür müzikler dinliyorsunuz?
2. Türkü dinlemekten hoşlanıyor musunuz? Bildiğiniz türküler nelerdir?

Dinleme/İzleme

Türküyü vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek dinleyiniz.

BENDEN SELAM OLSUN BOLU BEYİ'NE

1. Etkinlik

Dinlediğiniz türküden alınan aşağıdaki kelimeler bulmacanın harfleri arasına gizlenmiştir. Bu kelimeleri bulup örnekteki gibi belirginleştiriniz. Ardından kelimelerin anlamını tahmin ederek ifadelerin başına yazınız.

BEY | EFE | KALKAN | KARAYAZI | KIN

KIZAN | KİŞNEMEK | SEDA | TABUR | TÜFEK

K	A	E	İ	E	F	E	U	L	T
A	B	S	Z	R	H	G	M	Y	A
L	K	İ	Ş	N	E	M	E	K	B
K	I	B	U	İ	E	A	T	M	U
A	N	E	T	Ü	F	E	K	Y	R
N	F	Y	R	K	I	Z	A	N	S
Ü	H	S	E	D	A	P	Ö	C	B
T	K	A	R	A	Y	A	Z	I	Ç

_____: Atın bağırır gibi yüksek ses çıkarması.

_____: Kötü yazıldığına inanılan alın yazısı.

_____: Yiğit, özellikle Batı Anadolu köy yiğidi, zeybek.

_____: Dört bölükten kurulan, bir binbaşının komutasındaki asker birliği.

_____: Bıçak, kılıç vb. kesici araçların kabı.

_____: Kulağın duyabildiği titreşim, ses, ün.

_____: Küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı.

_____: Savaş veya avda kullanılan, uzun namlulu ateşli silah.

_____: Ok, kılıç vb.nden korunmak için savaşçıların kullandığı korunmalık.

_____: Erkek çocuk.

2. Etkinlik

"Benden Selam Olsun Bolu Beyi'ne" metnine farklı iki başlık belirleyerek bu başlıkları ve başlıkları seçme nedenlerinizi yazınız.

Birinci başlık: _____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

İkinci başlık: _____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

3. Etkinlik

Metnin konusunu ve ana duygusunu yazınız.

Metnin konusu

Metnin ana duygusu

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Bolu Beyi'ne seslenen kimdir?
- Bolu Beyi nasıl bir insandır?

Bolu / Kent Meydanı

- Bu türküden hareketle Köroğlu'nun kişiliği hakkında neler söyleyebilirsiniz?

5. Etkinlik

"Benden Selam Olsun Bolu Beyi'ne" türküsünü daha önce dinlediniz mi? Metni dinlerken ritim tutarak ya da mırıldanarak eşlik ettiniz mi? Metni beğendiniz mi? Nedenleriyle açıklayınız.

6. Etkinlik

Köşeli ayraç ([ ]) ve uzun çizgi (konuşma çizgisi) (—) hakkında aşağıda verilen bilgileri okuyunuz. Köşeli ayracın ve uzun çizginin görevleriyle bu görevlere ait örnekleri eşleştiriniz.

Köşeli Ayraç

1.	Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce köşeli ayraç kullanılır.	*Reşat Nuri [Güntekin], Çalıkuşu, Dersaadet, 1922.*
2.	Metin aktarmalarında, çevirilerde, alıntılarda çalışmayı yapanın eklediği sözler için kullanılır.	*Halikarnas Balıkçısı [Cevat Şakir Kabaağaçlı (1886-1973)] en güzel eserlerini Bodrum'da yazmıştır.*
3.	Kaynak olarak verilen kitap veya makalelerin künyelerine ilişkin bazı ayrıntıları göstermek için kullanılır.	*"Eldem, Osmanlıda en önemli fark[ın] , mezar taşının şeklinde ortaya çık [tığını] söyledikten sonra..." (Hilmi Yavuz)*

Uzun Çizgi

1.	Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. Buna konuşma çizgisi de denir.	*Meşe — Gölgenizden güneşi asla göremeyeceğim.* *Söğüt — Boşuna üzülüyorsun meşecim. Güneş bir yolunu bulup mutlaka ulaşacaktır sana.*
2.	Oyunlarda uzun çizgi konuşanın adından sonra da konabilir.	*Arkasını dönüp:* *— Senin ne işin var burada?* *— Burası benim de evim!* *— Kapıyı çarpıp gitmeden önceydi o!*

Defterinize köşeli ayraç ve uzun çizginin kullanımı ile ilgili ikişer cümle yazınız.

7. Etkinlik

Türküler, Türk toplumunun tarihini, gelenek ve göreneklerini, alışkanlıklarını en iyi şekilde yansıtan unsurlardır. Türkülerimiz, dilden dile, kuşaktan kuşağa yaşamaya devam etmektedir. Geçmişten günümüze yaşadığımız olayları, yaşam tarzımızı, kültürümüzü anlatırlar bizlere. Sadece anlatmakla kalmaz onları yazanların, söyleyenlerin duygularıyla yaşatırlar da. "Benden Selam Olsun Bolu Beyi'ne" türküsünü bir kez daha dinleyiniz. Türkünün yazıldığı döneme ait ne tür bilgiler verdiğini belirleyiniz. "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında ezberlediğiniz türküleri arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu türkülerin gelenek, görenek ve yaşam tarzımıza dair ne tür bilgiler içerdiği hakkında arkadaşlarınızla konuşunuz.

8. Etkinlik

Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Görsellerde verilen müzik aletlerinden hangileri geleneksel çalgılarımıza aittir? İşaretleyiniz. Kültürümüze ait müzik aletlerinden çalabildikleriniz var mı? Hangi geleneksel müzik aletini çalmak isterdiniz? Açıklayarak yazınız. Yazınıza başlık koymayı unutmayınız. Yazılarınızda dilimize yabancı dillerden geçmiş ancak henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanınız.

Sonraki Derse Hazırlık

Ormanların korunması için yapılması gerekenleri araştırınız.

HACİVAT İLE KARAGÖZ

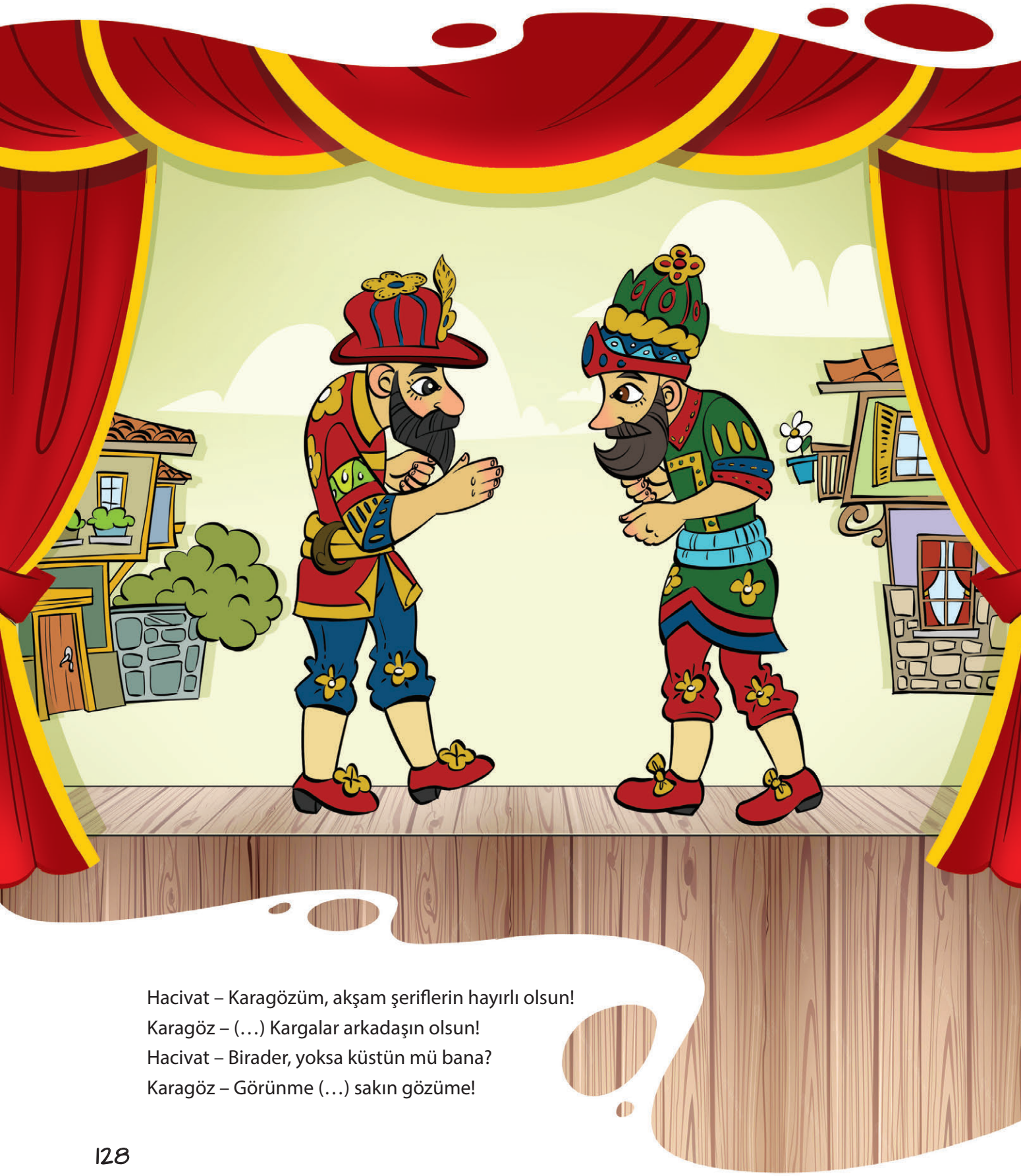

Hacivat – Karagözüm, akşam şeriflerin hayırlı olsun!
Karagöz – (…) Kargalar arkadaşın olsun!
Hacivat – Birader, yoksa küstün mü bana?
Karagöz – Görünme (…) sakın gözüme!

Hacivat – Birader, böyle (…) ömür geçer mi?

Karagöz – Ne yapalım huyum kurusun, (…) içim rahat etmez.

Hacivat – Bak, Karagözüm, insan için öğrenmenin yaşı yoktur.

Karagöz – Öyledir, Hacivat öyle.

Hacivat – (…) Şimdi Karagöz sana bazı şeyler öğreteceğim. El şakası yerine dil şakası ile gönlümü alır, bana da dua edersin.

Karagöz – Sahi mi Hacivat?

Hacivat – Şimdi sana bir şeyler söyleyeceğim, sen hızlı hızlı tekrar edeceksin.

Karagöz – Peki Hacivat.

Hacivat – Dikkat et Karagöz, başlıyorum.

Karagöz – Tamam.

Hacivat – Üç tunç tas kaysı hoşafı… Bunu üç dört kez hızlı hızlı söyleyebilirsen o zaman düdüğü çaldın.

Karagöz – Bunu söyledikten sonra bir de düdük mü çalacağız?

Hacivat – Hayır canım, sözün gelişi.

Karagöz – Neydi o söylediğin? Unuttum çoktan, sen şunu tekrar söyle!

Hacivat – Efendim, Üç tunç tas kaysı hoşafı.

Karagöz – Tamam, üç tuş taş kaysı yassı.

Hacivat – Olmadı, Karagözüm, galiba bunu beceremeyeceksin. Dur, biraz daha kolayını söyleyeyim, belki onu söylersin.

Karagöz – Olur, onu söyle Hacivat.

Hacivat – Şu ateşi kıvılcımlandırmalı mı, kıvılcımlandırmamalı mı?

Karagöz – Şu ateşi kıvılcırmalı mı, kırcırmamlı mı?

Hacivat – Bu da olmadı Karagözüm. Bir tane daha söylüyorum. Bak bu kez dikkatli dinle, söylemeye çalış!

Karagöz – Tamam.

Hacivat – Şu karşıda bir kuru dal, dala konmuş kırk kartal, kartal kalkar dal tartar; dal kalkar kartal tartar. Anladın mı?

Karagöz – Anladım, bu iş kartalın başında mı Hacivat?

Hacivat – Öyle Karagözüm.

Karagöz – Anladım. Kartal tarıt ratar aparıt tar tar tart…

Hacivat – Anlaşıldı. Bu tekerlemeye senin dilin dönmüyor.

Karagöz – Hani şekerleme?

Hacivat – Aman kardeşim, senin bu işlere kafan erik değil.

Karagöz – Benim kafama erik mi dedin?

Hacivat – Yok, birader, bu akşam hazırcevaplığın üzerinde.

Karagöz – Öyle.

Karagöz, Hacivat'ı kovalar. Birlikte perdeden ayrılırlar.

Halil İbrahim ŞAHİN

(Kısaltılmıştır.)

4. Tema
Ölçme ve Değerlendirme Soruları

HER MASALIN BAŞI

Bizim de masal dünyamız var; uçsuz, bucaksız bir dünya bu! Keloğlan'ı da içine alır Köroğlu'nu da; peri kızını da içine alır dev anasını da; seni de içine alır beni de; gene de bir fındık kabuğuna sığar, yedi dünyaya sığmaz. Hani, şu masal dünyasını bir dönüp dolanayım diye, demir çarık, demir asa yola düşseniz; dere tepe düz, altı ayla bir güz gitseniz, bir arpa boyu yol gidersiniz ancak! İyisi mi, gelin derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi geçerek; lale, sümbül derleyip soğuk sular içerek daha da yorulursanız Hızır'ın atına binerek bir tandır başına götüreyim sizi. Vay ne masallar ne masallar var orada; makas kesmedik, iğne batmadık masallar! Oturup bunları dinlemekle kalkıp şu dünyayı dolaşmak bir bence… Öyle ya, masal deyip geçmeyin; kökleri vardır geçmişte, dayanır durur dağ gibi… Dalları var üstümüzde; yeşerir gider, bağ gibi… Ama anlatılacağı gibi anlatılırsa… Zira asıl tadı anlatılışındadır bunların, hele masal ağzıyla iki tekerleyip bir yuvarlanmasını bilen masal ustalarından dinlenirse tadına doyum olmaz doğrusu. Ha işte bu niyetle sizi bir tandır başına götüreyim dedim ama yer bulabilirsek ne mutlu! Çünkü Allah'ın kışı, tandırın başı olur da kim gelmez? Çağrılan da gelir, çağrılmayan da; haylanan da gelir, huylanan da; ahlanan da gelir, ohlanan da; kambur Ese de gelir, Sarı köse de; hasılı, seyrek basandan sık dokuyana, bir taşla iki kuş vurandan her yumurtaya bir kulp takana kadar kim var, kim yok, sırtı bütün karnı tok…

(…)

Eflatun Cem GÜNEY

(Kısaltılmıştır.)

1-4. soruları metne göre cevaplayınız.

1. Yazarın sözünü ettiği masal dünyamızda aşağıdakilerden hangisinin adı geçmemektedir?

A) Keloğlan B) Köroğlu C) Peri kızı D) Nasrettin Hoca

2. Tandırın başında yer bulunmamasının sebebi ne olabilir?

A) Her zaman güzel yemeklerin pişmesi

B) Orada güzel masalların anlatılması

C) Tandırların toplanma yerleri olması

D) Soğuk günlerde tandırların sıcak olması

3. Aşağıdakilerden hangisi metnin ana fikri olabilir?

A) Türk masalları çok zengin bir içeriğe sahiptir.

B) Masal türü diğer edebi türlere göre daha ilgi çekicidir.

C) Masal kahramanları çok çeşitli değildir.

D) Masal dünyamız bugün eskiye göre daha zengindir.

4. Metinde geçen "kökleri vardır geçmişte, dayanır durur dağ gibi..." ifadesi sizce ne anlatmaktadır. Düşüncelerinizi yazınız.

_____

_____

_____

5. Aşağıda verilen ifadelerden nesnel olanların başına "N", öznel olanların başına "Ö" yazınız.

(...) Bu kazak sana hiç yakışmamış.

(...) Ay, Dünya'nın uydusudur.

(...) Kırmızı renkli bir kazak giyiyordu.

(...) Yeterince araştırma yapmamış gibisin.

(...) İnekler otçul hayvanlardır.

(...) Hayatımda izlediğim en güzel diziydi.

(...) Oldukça sinirli ve kaba biriydi o.

6. Altı çizili kelimelerin bulundukları cümlelerde hangi anlamda kullanıldığını belirleyiniz. Tespitleriniz doğrultusunda ilgili bölümü işaretleyiniz.

Cümleler	Gerçek anlam	Mecaz anlam
Seçil'in sözleri, Selahattin'i çok yaraladı.		
Ağaçtan düşüp elini yaraladı.		
Ona bakarken acı acı güldü.		
Yemeğin acısı biraz fazla olmuştu.		
Yüreğimin tam ortasına büyük bir sıkıntı oturdu.		
Kısa bir süre koltukta tek başına oturdu.		
İki ülke yıllardır savaşıyordu.		
Ülkemiz ne olursa olsun salgına karşı bu savaşı kazanacaktır.		

7. Aşağıdaki kelimelerden ünlü düşmesine uğramış olanların başındaki kutucuğu işaretleyiniz.

☐ ağzım	☐ beyincik	☐ burnum	☐ emretti
☐ önlünü	☐ gönülsüz	☐ ismini	☐ karnı
☐ kaynama	☐ kıvrımlar	☐ kokusu	☐ oğlu
☐ ömürden	☐ sabırlı	☐ savurdu	☐ uyusun

8. Aşağıdaki kelimelerden ünlü daralmasına uğramış olanları işaretleyiniz.

☐ anlamıyor	☐ ağlıyor	☐ çıkarıyor	☐ duymuyor
☐ gelmiyor	☐ geziniyor	☐ kaçıyor	☐ saklanıyor
☐ seçmiyor	☐ söylüyor	☐ temizlemiyor	☐ tuzluyor
☐ uçuyor	☐ veriyor	☐ yaşıyor	☐ yiyor

9. Aşağıdaki açıklamalarla noktalama işaretlerini eşleştiriniz.

Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasında kullanılır.

Kaynak olarak verilen kitap veya makalelerin künyelerine ilişkin bazı ayrıntıları göstermek için kullanılır.

Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce kullanılır.

Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır.

Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için kullanılır.

Dizeler yan yana yazıldığında aralarında kullanılır.

Köşeli ayraç

Eğik çizgi

Uzun çizgi

10. Aşağıdaki cümlelerde yapılan yazım yanlışlarını düzelterek cümleleri yeniden yazınız.

Öğlene kadar otuzdört tane simit satmalıyım.

_____

2022de pandemiden kurtulacağız.

_____

Kitapları raflara 7'şer 7'şer dizmelisin.

_____

15 ocak 2021 tarihinde ağabeyim askerden dönecek.

_____

23 Nisan Pazartesi günü oyuncak müzesine gideceğiz.

_____

Yolda günde onbirbin yedi yüzaltı araç geçiyordu.

_____

Güvercinler özellikle 3üncü katın penceresine konuyorlar.

_____

5. TEMA

Doğa ve Evren

KÜÇÜK ÇAM AĞACI
YILDIZLAR GAYET MEMNUN
DÜNYANIN BEYAZ DEVLERİ BUZULLAR
SONSUZLUK VE ÖTESİ
(Dinleme / İzleme)
GÜLDEN GÜLE KONUR ZER KELEBEKLER
(Serbest Okuma Metni)

BU TEMADA NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Grup hâlinde okuma yöntemi
- Ünsüz yumuşaması
- Ünsüz türemesi
- Formu yönergelerine uygun doldurma
- Abartılı anlatım
- Şiir yazma ve yazılan şiiri görselle destekleme
- Neden-sonuç cümleleri
- Amaç-sonuç cümleleri
- Koşul cümleleri
- Örneklendirme cümleleri
- Katılımlı dinleme yöntemi
- Dinleme metninin içeriğini değerlendirme

Hazırlık

1. Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Görsellerdeki ağaçlarla isimlerini eşleştiriniz.

Çam Kavak Meşe Söğüt

2. Ağaçların faydaları nelerdir?

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek grupla okuma yöntemiyle okuyunuz.

Bu okuma türünde amaç farklı görüşlere açık olmak ve saygı duymak, birlikte çalışma alışkanlığı kazanmaktır. Öğrenciler okumaya başlamadan önce gruplara ayrılır. Her grup metnin belirli bir bölümünü paylaşarak okur.

KÜÇÜK ÇAM AĞACI

Çok çok eski zamanlardan birinde küçük bir şehri çevreleyen kalenin içinde, tam hendeğin ardındaki kocaman sivri kazıkların dibinde küçük bir çam ağacı yaşarmış. Bu çam ağacını kalede yaşayan ahaliden birinin oğlu olan küçük bir çocuk dikmiş oraya.

Küçük çam ağacı, hendeğin arkasındaki kazıkların hemen dibinde yaşarmış o günden beri. Daha bebekken ormandan sökülüp getirilmiş meğer. Çam ağacını ormandan söküp getiren, bu sevimli çocuğun babasıymış. Oğluyla birlikte, ona yaşıt bir ağaç büyütmek istermiş. Küçük oğlan da bu çam ağacını çok sever, onun çevresinde oynar, onunla konuşur dururmuş. Yağmurun yağmadığı sıcak yaz günlerinde serinlesin diye ona su taşırmış. Küçük oğlan her yıl ağacın tepesinde büyüyen açık yeşil taze iğne yapraklara sevinçle bakarmış.

O böyle sevgi içinde büyüyedursun, kaleyi çevreleyen duvarın kazıkları kendi aralarında söylenir dururlarmış. Bu çam ağacı onlara hem gençliklerini hem de yapamadıkları şeyleri hatırlatıyormuş. Hatırlatıyormuş ama çok da kibirliymiş küçük çam ağacı. Sabahtan akşama, geceden gündüze kendi aralarında konuşup durdukları hâlde, bilinmez neden, onları hiç duymuyormuş.

Ya hiç duymuyormuş ya da kendisinin de onlardan biri olduğunu (…) anlayamıyormuş. Kazıklar bu duruma gittikçe daha çok sinirleniyor, sonra rüzgârla daha bir takırdıyorlarmış. Küçük çam ağacı ise bütün bunlardan habersiz kendi küçük dünyasında oyalanıyor, yaşamın keyfini sürüyormuş.

Ona göre bu kalenin içinde, çevresinde kendisinden büyük bu birkaç ağaçla birlikte bir ömür yaşayıp gidebilirlermiş. Kale içindeki insanlar, biraz da gençliğinin sevimliliğinden olacak, en çok küçük çam ağacıyla ilgilenirlermiş. Öteki ağaçlar çok yaşlandıkları, çok yaprak döktükleri için olsa gerek bu kadar ilgi görmezlermiş. Küçük çam ağacı da kendisinin avludaki bütün ağaçlardan, hatta orman dedikleri o yer neredeyse oradaki bütün ağaçlardan daha güzel, daha gösterişli olduğuna inanırmış. Bu yüzden de insanlar dışında hiçbir şey umurunda olmazmış.

Gecelerden bir gece, tam arkasında bir fısıltı duymuş. Bakınmış bakınmış, hiçbir insan görememiş. Fakat ses de kesilmemiş.

"Hey! Baksana buraya. Küçük çam ağacı dinle hele, baksana buraya!" diyormuş havadaki ses.

Sonunda küçük çam ağacı bu sesin arkasındaki kazıklardan geldiğini anlamış. Hayretle onlara bakmış. Kazıkların en irisi başlamış konuşmaya:

"Sen, oradaki, genç çocuk! Sen hiç arkandaki sesleri, fısıltıları duymaz mısın? Bütün bir bahar seninle konuşmaya çabaladık, bir dönüp bakmadın."

"Sizi duymadım." demiş küçük çam ağacı. "Kazıkların konuşabildiğini bilmiyordum."

"Sen ne sanıyorsun kendini?" demiş yaşlı kazık. "Biz de bir zamanlar senin gibi küçük ağaçlardık. Hem biz senin gibi öyle avlularda değil, ulu ormanlarda büyüdük, ulu ağaçlar olduk!" demiş.

"O zaman neden şimdi buradasınız?" demiş küçük çam ağacı. "Hem dallarınıza, yapraklarınıza ne oldu? Siz ağaç mıydınız gerçekten?"

"Ağaçtık tabii ya… Kokumuzu almıyor musun? Biz ormanda ağaçtık ama sonra senin o çok sevdiğin insanlar geldi, devirdiler bizi. Birçoğumuzu kestiler. Kestikleri ağaçların bir kısmını da böyle doğrayıp buralara diktiler!" demiş.

Küçük çam ağacı bunu duyunca öyle üzülmüş öyle üzülmüş ki gözlerinden yaş gelmiş. Kendi sonunun da buna benzeyeceği düşüncesiyle ürpermiş.

Onun bu hâlini gören kazıklar dersini aldığını görerek yine kendi kendilerine konuşmaya dönmüşler. Küçük çam ağacı o gece sabaha kadar kazıkların dibinde kendi başına titreyip durmuş.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra küçük çam ağacı, avludaki ağaçların seslerini duymuş bir gece. Kendi aralarında sohbet ediyorlarmış. Her biri kendi köklerinin alındığı ormanları anlatıyormuş. O ormanlar öyle güzel, öyle yüce, öyle yeşilmişler ki aralarına bir tüy düşse yere inemeyecek kadar birbirlerine sarmalanmışmış dalları. Onlar hasretle geldikleri ormanlardan söz ederken küçük çam ağacının burnunun direği sızlamış. Böyle büyük küçük bir sürü arkadaşının olacağı bir ormanda hayal etmiş kendisini. Ama çok küçükken alındığı için ormanı hatırlamıyormuş.

O günden sonra, küçük çam ağacı her gece kazıkları, avludaki ağaçları dinler olmuş. Hatta sonraları geceleri avluya bırakılan köpekleri, gündüzleri dallarına konan kuşları da dinlemiş. Her biri başka bir hikâye anlatıyormuş. Her birini dinleye dinleye kendinden geçmiş. Küçük çam ağacı, etrafını kuşatan herkesi dinleye dinleye o çirkin kibrinden kurtulmuş. Avludaki ağaçlarla, kazıklarla, köpeklerle, ördek ve tavuklarla, kuşlarla arkadaş olmuş. Küçük çam ağacı artık çok mutluymuş. Çünkü sadece insanlarla değil, çevresindeki büyük küçük her varlıkla arkadaş olmuş.

Fakat bir gün bir haber yayılmış avluya. Kalenin komutanı avludaki bütün ağaçların kesilmesi emrini vermiş. Askerler gün ağarırken baltalarıyla çıkmışlar avluya. Bunu gören küçük çam ağacı tir tir titremeye başlamış. Avludaki ağaçlar, aralarında fısıldaşıyorlarmış. Bu sırada küçük çam ağacını ormandan getiren çocuk koşup sarılmış ağaca. Askerler onu çekmek istemişler, ayrılmamış ağaçtan. Bunu gören babası da çocuğun yanına gelmiş. "Hayır!" demiş. "Kesmeyin ağaçları, niye kesiyorsunuz?" O böyle durunca kalede yaşayan köylüler de birer birer ağaçların önüne geçmişler: "Kesmeyin ağaçlarımızı!" demişler.

Bunu gören kazıklar hep birlikte omuzlarını silkerek ayaklanmışlar. Gelip ağaçlara siper olmuşlar. Sonra avludaki kedi, köpek, kuş, tavşan, kirpi, tavuk, ördek, at, inek… Ne kadar hayvan varsa ağaçların tarafına geçmiş. "Kesmeyin ağaçları!" demişler.

Kale komutanı olan biteni görünce çok korkmuş. Askerleri, kaleyi, her şeyi bırakıp atına atladığı gibi uzak diyarlara kaçmış.

Ondan sonra küçük çam ağacı, avludaki ağaçlarla, kaledeki insanlarla, kazıklarla, küçüklü büyüklü bütün hayvanlarla mutlu mesut yaşamış. O günü hiç unutmamışlar.

Nalân KİRAZ

Nalân KİRAZ

1972'de İzmir'de doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Yazmaya öyküyle başladı. Türkiye'nin önemli edebiyat dergilerinde öyküleriyle yer aldı. İlk kitabı olan *Şeyler Denizi*'ni 2009'da yayımlandı. Bu kitabını *Titreyen Sesi Rüzgârın*, *Gölgeli Konak* ve *Günindi* kitapları izlemiştir.

I. Etkinlik

Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını metinden hareketle tahmin ediniz. Kelimeleri, sözlük anlamlarından yararlanarak bulmacaya yerleştiriniz. Anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri sözlüğünüze yazmayı unutmayınız.

AHALİ | AVLU | HENDEK | KALE

KAZIK | KİBİR | TAKIRDAMAK | ULU

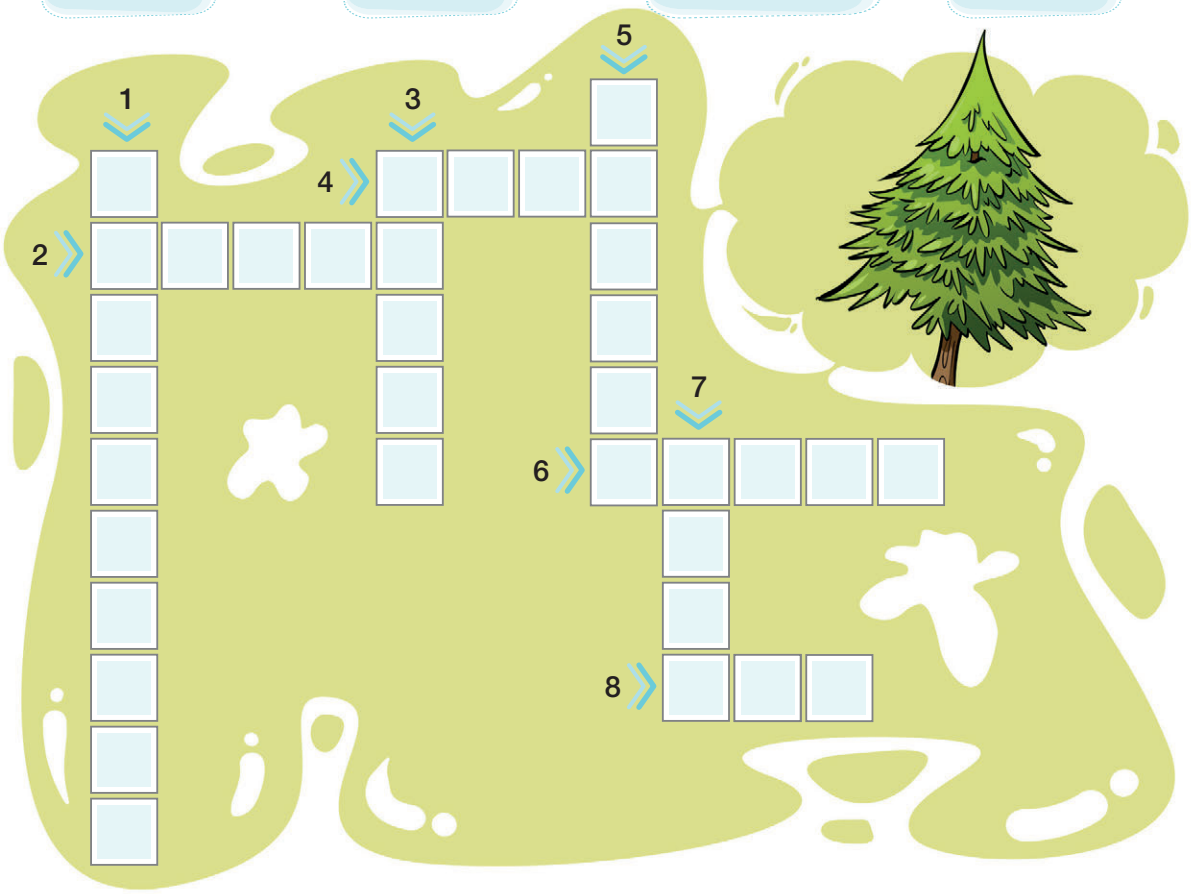

1. "Takırtı" sesi çıkarmak.
2. Aralarında aynı yerde bulunmaktan başka hiçbir ortak özellik bulunmayan kişilerden oluşan topluluk.
3. Kendini beğenme, başkalarından üstün tutma.
4. Düşmanın gelmesi beklenilen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı.
5. Geçmeye engel olacak biçimde uzunlamasına kazılmış derin çukur.
6. Toprağa çakılmak için hazırlanmış, ucu sivri demir veya ağaç.
7. Bir yapının veya yapı grubunun ortasında kalan üstü açık, duvarla çevrili alan.
8. Erdemleri bakımından çok büyük, yüce.

2. Etkinlik

Metinde geçen aşağıdaki deyimlerin anlamlarını araştırıp öğreniniz. Bu deyimleri anlamlarına uygun şekilde birer cümlede kullanınız.

burnunun direği sızlamak _____

siper olmak _____

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Küçük çam ağacı nerede yaşarmış?

  _____

- Bu ağacı kim, neden buraya dikmiş?

  _____

- Küçük çam ağacı neden yaşadığı yerdeki en güzel ağaç olduğunu düşünürmüş?

  _____

- Kazıklar, küçük çam ağacına nasıl bir ders vermiş?

  _____

- Küçük çam ağacı neyin hasretini çekermiş?

  _____

- Küçük çam ağacının kibirli olduğu düşüncesine katılıyor musunuz? Neden? Açıklayınız.

  _____

  _____

4. Etkinlik

Aşağıya metnin içeriğinden hareketle iki soru yazınız. Sorularınızı arkadaşlarınıza sorunuz. Cevaplarını altlarına yazınız.

1. soru: _____

_____

Cevap: _____

_____

2. soru: _____

_____

Cevap: _____

_____

5. Etkinlik

Metnin konusunu ve ana fikrini yazınız.

Metnin konusu	Metnin ana fikri
_____	_____
_____	_____
_____	_____

6. Etkinlik

Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Metinle ilgili olanları işaretleyiniz.

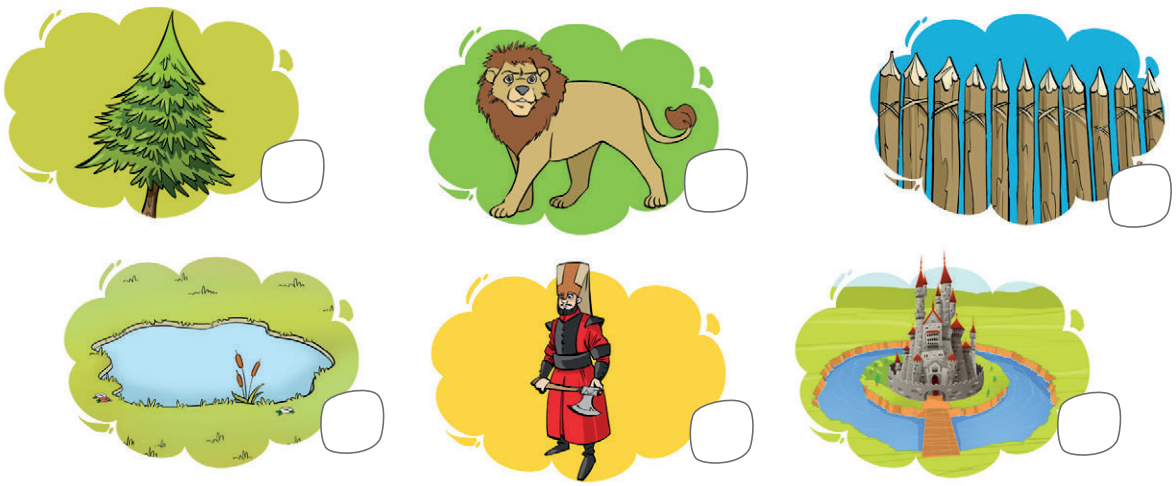

7. Etkinlik

Ses olaylarıyla ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyarak örnekleri inceleyiniz. Daha sonra açıklamaların altındaki cümlelerde görülen ses olaylarını belirtilen yere yazınız.

Ünsüz yumuşaması

Dilimizdeki p, ç, t ve k ünsüzleriyle biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde sonundaki ünsüz yumuşayarak b, c, d, g, ğ'ye dönüşür.

p ünsüzü b ünsüzüne, ç ünsüzü c ünsüzüne, t ünsüzü d ünsüzüne, k ünsüzü de g veya ğ ünsüzüne dönüşerek yumuşar.

Örnek: *kitap - ı → kitabı, topaç - ı → topacı, kâğıt - ı → kâğıdı, pamuk - u → pamuğu*

Metinden alınan aşağıdaki cümlede hangi kelimelerde ünsüz yumuşaması olmuştur? Kelimelerin altlarını çiziniz.

"*Çam ağacını ormandan söküp getiren bu sevimli çocuğun babasıymış.*"

_____

Ünsüz türemesi

Dilimizde bazı kelimelerin başka kelimelerle birleşmesi sonucunda veya ünlüyle başlayan bir ek aldığında bir sesin ortaya çıkmasına ünsüz türemesi denir.

Örnek: *af + etmek ----affetmek, his + etmek ----hissetmek, zan-ım-ca ----zannımca, zam + ı ----zammı, hak + ı ----hakkı*

Aşağıdaki cümlede hangi kelimelerde ünsüz türemesi olmuştur? Bu kelimelerin altlarını çiziniz.

"*Zannederim bu sorunu kolayca hallederiz.*"

_____

8. Etkinlik

a. Aşağıda verilen görseli inceleyerek gazete haberini okuyunuz. Haberdeki altı çizili ifadelere dikkat ediniz. Altı çizili ifadelerin önemli noktaları vurgulayıp vurgulamadığını açıklayınız.

Orman yangınları için korkutan tahmin! İşte Türkiye'nin en riskli bölgeleri

Türkiye 2021 yazında orman yangınlarıyla sarsıldı. 28 Temmuz 2021'de Antalya'nın Manavgat ilçesinde başlayan ve Türkiye'nin pek çok şehrine yayılan orman yangınları hepimizin yüreğini yaktı. Başta Akdeniz ve Ege olmak üzere Marmara, Batı Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde 49 ilde çıkan 299 orman yangınında 8 kişi hayatını kaybetti, yüzbinlerce hektar orman küle döndü, birçok hayvan yaşamını yitirdi. Peki, yakın gelecekte Türkiye'yi neler bekliyor? Bu yıl canımızı yakan orman yangınları felaketi her yaz yaşanabilir mi?

Basından

b. Ormanlarımız bilinçsiz yapılaşma, erozyon, yangınlar, kontrolsüz kesim gibi birçok sebepten ötürü gün geçtikçe azalıyor. Ormanları korumak bir sorumluluk değil mecburiyettir. "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında edindiğiniz bilgilerden de faydalanarak soluduğumuz oksijeni ve daha birçok kaynağı bize sunan ormanları koruyabilmek için neler yapılması gerektiği hakkında bir konuşma yapınız.

9. Etkinlik

Ülke topraklarımızı tehdit eden erozyon ve çölleşme tehlikesine dikkat çekmek, kendiliğinden yetişen doğal ormanları korumak, ağaçlandırma çalışmaları yaparak topluma ağaç sevgisi aşılamak gibi birçok amacı gerçekleştirmek için kurulan TEMA Vakfına ait aşağıdaki gönüllü formunu inceleyiniz. Siz de bir TEMA gönüllüsü olmak istiyorsanız genel ağ sayfalarına girerek formu uygun şekilde doldurunuz.

UYARI: Formu doldururken acele etmeyiniz. Sizden istenilen bilgileri doğru ve eksiksiz bir şekilde yazınız. Yazınızın okunaklı ve güzel olmasına dikkat ediniz. Formda başka biri tarafından doldurulacak kısımları boş bırakınız. Bu tür etkinliklerde mutlaka bir büyüğünüzün yanınızda olmasına dikkat ediniz.

TEMA VAKFI GÖNÜLLÜ BAŞVURU FORMU (0 - 17 YAŞ)

Lütfen aşağıdaki formu **velinizin onayıyla eksiksiz ve okunaklı** olarak doldurunuz.

Başvuru Tarihi: .....

TEMA Temsilciliği Türü: (Bu bölüm TEMA temsilcisi tarafından doldurulacaktır. Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

☐ İl Temsilciliği ☐ İlçe Sorumluluğu ☐ Mahalle/Belde/Köy Sorumluluğu ☐ Genç TEMA

TEMA Temsilciliği: .....

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad ve Soyadı: ..... **Doğum tarihi:** ...../...../...../

T.C. Kimlik No: ..... **Cinsiyet:** ☐ **Erkek** ☐ **Kadın**

İLETİŞİM BİLGİLERİ

E-posta: ..... **Cep Telefonu:** .....

(Sizin cep telefonunuz ve/veya posta adresiniz yoksa lütfen velinizin bilgilerini yazınız.)

Adık Adres: (Belirteceğiniz adrese Gönüllü Kartınız ve Gönüllülük Rozetiniz gönderilecektir. Lütfen eksiksiz doldurunuz.)

.....

..... **İl:** ..... **İlçe:** .....

EĞİTİM BİLGİLERİ

Eğitim durumu: ☐ Okul Öncesi ☐ Anaokulu Öğrencisi ☐ İlkokul Öğrencisi ☐ İlkokul Mezunu ☐ Ortaokul Öğrencisi ☐ Ortaokul Mezunu ☐ Lise Öğrencisi ☐ Lise Mezunu ☐ Üniversite Öğrencisi

Öğrenci ise Okulu: ..... **Bölümü:** .....

Oğlum/Kızım.....'nın velisi olarak **TEMA Gönüllüsü** olmasını onayladığımı beyan ederim.

Veli Ad-Soyad* : Anne ..... Baba .....

İmzası : Anne Baba

Yasal Veli Ad-Soyad** : ..... **İmzası:**

***Anne ve baba tarafından birlikte imzalanacaktır. **Zorunlu nedenlerin varlığı hâlinde hukuken belirlenmiş veli tarafından imzalanacaktır.**

YAŞ ARALIĞINIZI VE GÖNÜLLÜLÜK BAĞIŞINIZI BELİRTİNİZ

☐ 0 - 13 yaş arası 10 TL ☐ 14 - 24 yaş arası 10 TL

(14 yaşına geldiğinizde kaydınızı yenilemeniz gerekmektedir.) (25 yaşına geldiğinizde kaydınızı yenilemeniz gerekmektedir.)

BANKA HAVALESİYLE GÖNÜLLÜLÜK BAĞIŞLARINIZI YATIRABİLECEĞİNİZ HESAP NUMARALARI

T. İş Bankası* — **Levent Şb.** **TR7900064000001103508215 91**

Ziraat Bankası — **İst. Kurumsal** **TR62000100175301576812509 7**

*T. İş Bankası'nda şube kanalı ile bağış yatırılırken havale masrafı alınmaması için "NAR bağış ekranlarını kullanarak bağış yapmak istenildiği" ve hesap isminin "Gönüllülük" olduğu belirtilmelidir.

T: Halaskargazi Mah. Halaskargazi Cad. No:22 Kat:7 Şişli/İstanbul T: 0212 291 90 90 F: 0212 284 95 93

TEMA

Sonraki Derse Hazırlık

Güneş ve Güneş sistemi hakkında güvenilir kaynaklardan araştırma yapınız. Araştırmalarınızda öncelikli olarak "gov" ve "edu" uzantılı genel ağ sitelerini tercih ediniz.

Hazırlık

1. Geceleri gökyüzünde hangi gök cisimlerini görüyorsunuz? Bu gök cisimlerinin özelliklerini biliyor musunuz?
2. Gökyüzünü seyretmeyi sever misiniz? Açıklayınız.

Metni vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek sesli okuyunuz.

YILDIZLAR GAYET MEMNUN

Bu dünyada ne varsa,
Güneşten ışık umar.
Güneş çekip giderse,
Dünya gözünü yumar.

Ağaçlar gözlerini
Yıldızlar gayet memnun,
Severler seyretmeyi,
Konuşmazlar pek uzun!

Güneşin karşısında
Karanlıklar, diz çöker;
Çünkü sabaha kadar
Gökler, göz nuru döker…

Gece akar su gibi
Yıldızları götürür.
Sabah olunca güneş
Göğü siler süpürür…

Hasan AKAY

Hasan AKAY

1957'de İzmit'te doğdu. İlk ve ortaöğrenimini burada yaptı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirdi. Bir süre özel bir okulda öğretmen, daha sonra da İstanbul Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesinde öğretim üyesi olarak çalıştı. Yeni Türk Edebiyatı profesörüdür.

Eserlerinden bazıları; *Gökkuşağı Alnım, Ay Dervişleri, Savaş Görmüş Çocukların Şiiri, Şairlerin Gözüyle İstanbul, Şiir Alâmetleri, Doğrandıkça Artan Ekmek, Mavi Kuşlu Tükenmez Kalem*'dir.

1. Etkinlik

Metinde anlamını bilmediğiniz kelimeleri belirleyip anlamlarını tahmin ediniz. Kelimeleri ve tahminlerinizi defterinize yazınız. Kelimelerin sözlük anlamlarına bakarak tahminlerinizin doğruluğunu kontrol ediniz. Kelimeleri sözlüğünüze yazınız.

Metinden alınan "yıldız" kelimesinin sözlükteki anlamları aşağıda verilmiştir. Bu kelimenin metinde hangi anlamıyla kullanıldığını işaretleyiniz.

- ☐ **1.** Çekirdeğinde oluşan füzyon sonucunda açığa çıkan enerjiyi uzaya ışınım biçiminde yayan, ışıklı gök cisimlerinden her biri.
- ☐ **2.** Sinema, tiyatro veya müzikhol sanatçısı, star.
- ☐ **3.** Bir noktadan çevreye beş veya daha fazla çıkıntısı olan çok köşeli şekil.
- ☐ **4.** Bu biçimde olan.
- ☐ **5.** Bir toplulukta, bir meslekte, üstün başarı gösteren kimse.
- ☐ **6.** Baht, şans, talih.

2. Etkinlik

Şiirin konusunu en iyi yansıtan görseli (X) ile işaretleyiniz.

3. Etkinlik

Şiirin ana duygusunu yazınız.

_____

4. Etkinlik

Metinde kişileştirme (teşhis) sanatının nasıl yapıldığını örnekler vererek aşağıya yazınız.

5. Etkinlik

"Yıldızlar Gayet Memnun" metnine farklı iki başlık belirleyiniz. Bu başlıkları ve başlıkları seçme nedenlerinizi aşağıya yazınız.

Birinci başlık:

İkinci başlık:

Bu başlığı seçme nedenim:

Bu başlığı seçme nedenim:

6. Etkinlik

Aşağıdaki soruları şiire göre cevaplayınız.

- Dünyadaki varlıklar güneşten ne umuyor?
- Yıldızlar neden pek uzun konuşmuyor?
- Güneşin karşısında karanlıklar niçin diz çöker?
- Güneş, göğü ne zaman silip süpürüyor?

7. Etkinlik

Şiiri okurken hissettiğiniz duyguları nedenleriyle birlikte aşağıya yazınız.

8. Etkinlik

Bir olayı daha etkili, dikkat çekici ve merak uyandırıcı bir şekilde göstermeye, gerçekte görülmesi zor ya da mümkün olmayan ifadelerle anlatmaya abartma denir. "İhsan, bir bebek gibi iki gözü iki çeşme ağlıyordu." cümlesinde "ağlama işi" abartılarak anlatım zenginleştirilmiştir.

Verilen bilgilerden hareketle şiirde abartılı bulduğunuz dizeleri, abartılı bulma nedenlerinizle birlikte yazınız.

9. Etkinlik

a. Aşağıdaki bilgileri okuyup görseli inceleyiniz.

"Güneş, yaydığı ısı ve ışık sayesinde canlıların yaşamasını sağlamaktadır. Mevsimlerin oluşumu ve iklimler üzerinde Güneş'in büyük bir etkisi vardır. Fakat güneş ışınları yüksek derecede radyasyon içerir. Bizi bu radyasyondan atmosfer korur. Atmosfer, Güneş'in zararlı ışınlarını süzer. Ayrıca Güneş, ışınlarının bir kısmını Dünya'da tutarak Dünya'nın soğumasını engeller. Güneş sistemi içinde bulunan gezegenlerden sadece Dünya yaşanabilir bir atmosfere sahiptir. Çeşitli amaçlarla yakılan ateşler, fabrika ve ev bacalarının dumanları, araçların egzoz gazları havaya zehirli gazların bol miktarda karışmasına neden olur. Bu gazların oluşturduğu hava kirliliği atmosfere ciddi şekilde zarar verir."

b. Atmosferin önemi ve hava kirliliğinin nasıl önleneceği konularında arkadaşlarınızla konuşunuz. Konuşmalarınızda anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri de kullanmaya özen gösteriniz.

10. Etkinlik

İçinde "Güneş, yıldız ve Ay" kelimelerinin geçtiği bir şiir yazınız. Şiirinizin içeriğine uygun başlık koymayı unutmayınız. Çizim alanına şiirinize uygun bir görsel çizmeyi deneyiniz.

Sonraki Derse Hazırlık

Küresel ısınma hakkında güvenilir kaynaklardan araştırma yapınız.

Hazırlık

1. Dünyamızda önemli bir yer kaplayan buzullar sizce insan yaşamı için neden önemlidir?
2. İklim değişikliği ifadesinden neler anlıyorsunuz? Açıklayınız.

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

DÜNYANIN BEYAZ DEVLERİ BUZULLAR

Buzullar ağırlıklarının ve yerçekiminin etkisiyle eğimli bir yüzey üzerinde hareket edebilir. Ayrıca buzulların taban kısımları ağırlıklarının etkisiyle eriyebilir. Bu da burada çok ince bir su tabakasının oluşmasına neden olur. Bu su tabakası kaygan bir zemin oluşturarak buzulun hareketini kolaylaştırır. Buzulun bu hareketi bir nehrin akışına benzer ama hissedilmeyecek kadar yavaştır. Buzullar hareket ederken üzerinden geçtikleri kayaları çizer, parçalar ve kaya parçalarının bazılarını sürükler. Diğer bir deyişle geçtikleri yerleri aşındırırlar. Bu nedenle yeryüzünü şekillendirmede buzulların önemli bir rolü vardır.

Buzullar vadiler boyunca kayarak denizlerin ve okyanusların kıyılarına kadar ilerleyebilir. Kıyıya ulaşan buzulun bir bölümü de suyun üzerinde yüzer. Buzulun suyun üzerinde yüzen bölümünden bazen gelgit ya da tsunami sonucunda oluşan dalgaların etkisiyle büyük parçalar kopabilir. Kıyıdan uzaklaşarak suda yüzen bu buz parçalarına "buzdağı" denir.

Tüm buzullar sıcaklık değişikliklerinden etkilenir. Yaz aylarında hava sıcaklığının yükselmesiyle birlikte erimeye başlarlar. Özellikle uzun dönemli sıcaklık artışı buzulların belirgin şekilde küçülmesine neden olur. Geçtiğimiz yüzyılda küresel ısınma nedeniyle birçok buzul küçülmüş, bazıları da tamamen yok olmuştur.

Buzullar, geçmişteki iklim koşullarına ilişkin pek çok bilgi sağlar. Bu nedenle iklim değişikliği konusunda çalışan bazı bilim insanları buzullar üzerinde araştırma yapar. Araştırmalar sırasında özel aletler yardımıyla buzullardan uzun, silindir biçimli örnekler alınır. Bu buz örnekleri üzerinde çeşitli incelemeler yapılır. Örneğin içlerinde bulunan hava baloncukları incelenir. Geçmişte atmosferde bulunan bazı gazlar baloncukların içinde hapsolup günümüze kadar ulaşır. Bu gazların incelenmesiyle atmosferin o zamanlardaki bileşimi belirlenir. Elde edilen veriler sayesinde iklim değişikliğine ilişkin tahminlerde bulunulur.

Pınar DÜNDAR

1. Etkinlik

Aşağıda okuduğunuz metinden alınan bazı kelimeler, harflerinin yerleri değiştirilerek verilmiştir. Karışık hâlde verilen harflerden anlamlı kelimeler oluşturarak belirtilen yere yazınız. Ardından kelimelerin anlamlarını tahmin ederek kelimeleri sözlük anlamlarıyla eşleştiriniz. Anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri sözlüğünüze yazınız.

1	Ay ve Güneş'in yer yuvarlağı üzerindeki çekim güçleri sebebiyle deniz yüzünde, özellikle ana denizlerde su düzeyinin alçalması, kabarması olayı.	☐	B-A-T-A-K-A	_____
2	Yeryüzünün herhangi bir yerinde hava olaylarına bağlı olarak gerçekleşen etkilerin uzun yılların ortalamasına dayanan durumu.	☐	Ğ-İ-M-E	_____
3	Bir yüzeyin yatay düzleme doğru eğilmesi, eğiklik.	☐	G-İ-T-L-G-E	_____
4	Dev dalga.	☐	L-U-B-U-Z	_____
5	Katman.	☐	T-S-M-İ-A-N-U	_____
		☐	K-İ-L-İ-M	_____

2. Etkinlik

Metinde geçen terim anlamlı sözcüklerden iki tanesini belirleyerek aşağıya yazınız. Bu kelimeleri birer cümle içinde kullanınız.

1. Kelimem: _____

Cümlem: _____

2. Kelimem: _____

Cümlem: _____

3. Etkinlik

Okuduğunuz metin, bilgilendirici bir metin örneğidir. "Dünyanın Beyaz Devleri Buzullar" isimli metinden yararlanarak bilgilendirici metinlerin genel özelliklerinden birkaçını aşağıya yazınız.

_____

_____

_____

4. Etkinlik

Metnin ana fikrini yazınız.

5. Etkinlik

Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Metnin konusunu en iyi yansıtan görseli işaretleyiniz.

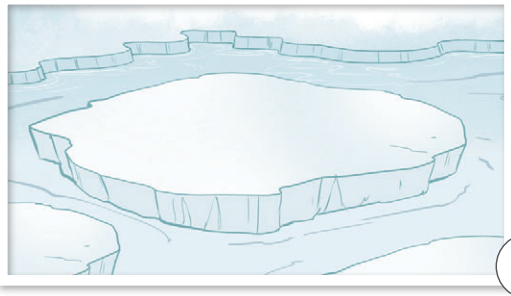

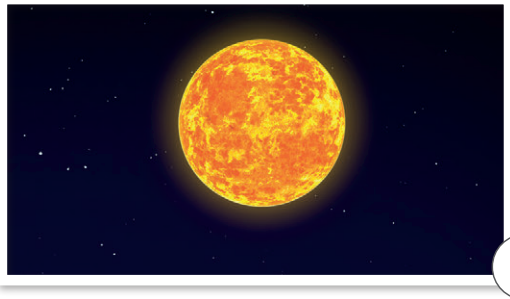

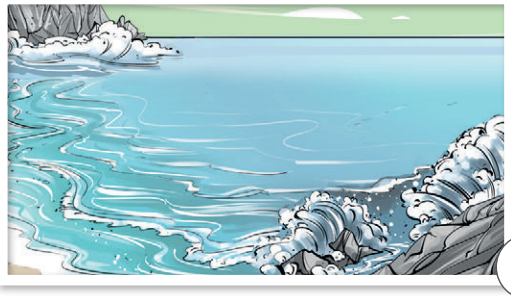

6. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Buzullar nasıl hareket eder?
- Buzullar yeryüzünü nasıl şekillendirir?
- Buzdağı nedir?
- Buzullar bize hangi konuda bilgi sağlar?
- Buzulların erimesinin okyanuslara ve denizlere nasıl bir etkisi olabilir? Açıklayarak yazınız.

7. Etkinlik

Metni özetleyerek yazınız.

_____

_____

_____

_____

_____

8. Etkinlik

Aşağıdaki başlıklardan hangileri metne yeni bir başlık olabilir? Bu başlıklardan birini ve bu başlığı seçme nedeninizi yazınız.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BUZULLAR

SUDA YÜZEN DAĞLAR

DÜNYAMIZIN DENGESİ

Seçtiğim başlık: _____

_____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

_____

9. Etkinlik

a. Aşağıda verilen bilgileri okuyarak örnekleri inceleyiniz. Cümleleri, yönergelere uygun şekilde tamamlayınız.

Bir insanın yerine getirmek istediği düşünce amacı ifade eder. Düşünceyle ilgili yapılan iş, oluş, hareket ise sonuçtur.

"Küçük fil su bulabilmek için saatlerce yürüdü." cümlesini amaç-sonuç ilişkisi bakımından inceleyelim.

Amaç: Su bulabilmek *Sonuç: Saatlerce yürümek*

Aşağıdaki cümleleri amaç-sonuç ilişkisi kuracak ifadeler yazarak tamamlayınız.

Amaç: _____ *olmak için çok sıkı çalışıyordu.*

Sonuç: İklim değişikliklerinin önüne geçebilmek için _____

_____

Bir olayı ve durumu gerektiren, doğuran başka olay veya duruma neden denir.

"Başı ağrıdığı için erkenden uyudu." cümlesini neden-sonuç ilişkisi bakımından inceleyelim.

Neden: Başının ağrıması *Sonuç: Erken uyumak*

UYARI: *Amaç-sonuç ve neden-sonuç cümleleri birbirleriyle karıştırılmamalıdır. Cümlenin neden-sonuç cümlesi olup olmadığını anlamak için cümledeki "için" kelimesi yerine "amacıyla" kelimesini getiririz. Eğer cümle anlamlı oluyorsa amaç-sonuç, anlamlı olmuyorsa neden-sonuç cümlesidir.*

- *Bir şeyin gerçekleşmesi için başka bir durumun yerine getirilmesine koşul denir.*

"İstanbul'a gidersen mutlaka teyzeni ziyaret et." cümlesini koşul ve gerçekleşmesi istenen durum ilişkisi bakımından inceleyelim.

Koşul: İstanbul'a gitmek *Gerçekleşmesi istenen durum: Teyzenin ziyaret edilmesi*

- *Bilgilendirici bir metinde anlatımı güçlendirmek için örneklendirmelere ihtiyaç olabilmektedir. Örneklendirmeler kavramları, kişileri, olayları, eserleri söylemek şeklinde olabilir. Metinden alınan aşağıdaki bölümü inceleyelim.* ***İtalik*** *yazılan ifadeye dikkat edelim.*

"Araştırmalar sırasında özel aletler yardımıyla buzullardan uzun, silindir biçimli örnekler alınır. Bu buz örnekleri üzerinde çeşitli incelemeler yapılır. **Örneğin içlerinde bulunan hava baloncukları incelenir.***"*

Koyu yazılan ifadede yazar incelemenin nasıl yapıldığını örneklemiştir.

b. Neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul ve örneklendirme cümlelerine birer örnek vererek yazınız.

Neden-sonuç cümlem: _____

_____

Amaç-sonuç cümlem: _____

_____

Koşul cümlem: _____

_____

Örneklendirme cümlem: _____

_____

_____

10. Etkinlik

Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Görsellerdeki durumların sebeplerini düşününüz? Küresel ısınmanın etkileri ve küresel ısınmayı engellemenin yolları hakkında arkadaşlarınızla konuşunuz. Konuşmalarınızda uygun geçiş ifadeleri kullanınız.

11. Etkinlik

Öğretmeninizin kontrolünde dörderli gruplara ayrılınız. Grup içerisinde bir arkadaşınızı yazıcı olarak belirleyiniz. Aşağıda verilen küresel ısınma başlığı altındaki konulardan birini seçiniz. Bu konudaki düşüncelerinizi bir kâğıda yazarak yazıcı olarak seçilen arkadaşınıza veriniz. Yazıcının verilen metinleri düzenleyerek gözden geçirmesinin ardından yazdıklarınızı diğer gruplarla paylaşınız.

Küresel Isınma:

a. Küresel ısınmanın etkileri

b. Küresel ısınmanın nedenleri

c. Küresel ısınmayı engellemenin yolları

ç. Toplumların küresel ısınmaya bakışı

Yazdıklarınızda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanınız. Yazdıklarınızda anlatımı güçlendirmek için uygun geçiş ifadeleri ile atasözü, deyim ve özdeyişlere yer veriniz. Yazdıklarınızı öğretmeninizin kontrolünde sınıf ya da okul panosunda sergileyiniz.

Sonraki Derse Hazırlık

Türkiye Uzay Ajansına ait genel ağ sayfasını inceleyiniz.

Hazırlık

1. Gezegenler ve yıldızlar hakkında neler biliyorsunuz?
2. Uzay yolculuğuna çıkmak ister miydiniz? Nedenleriyle açıklayınız.

Dinleme/İzleme

Metni grup hâlinde dinleme yöntemiyle dinleyiniz. Bu dinleme yönteminin amacı öğrencilerin birbirleriyle etkileşimde bulunmalarıdır. Gruplar oluşturularak her grup kendi içinde metnin farklı bir yönünü takip eder. Grupların elde ettiği bilgileri diğer gruplarla paylaşarak konunun bütününü yansıtan bir metin hazırlamaları istenir. Bu şekilde metin tamamen anlaşılmış olur.

Metni dinlerken anlamını bilmediğiniz kelimeleri not alınız ve 1. Etkinliğe yazınız.

SONSUZLUK VE ÖTESİ

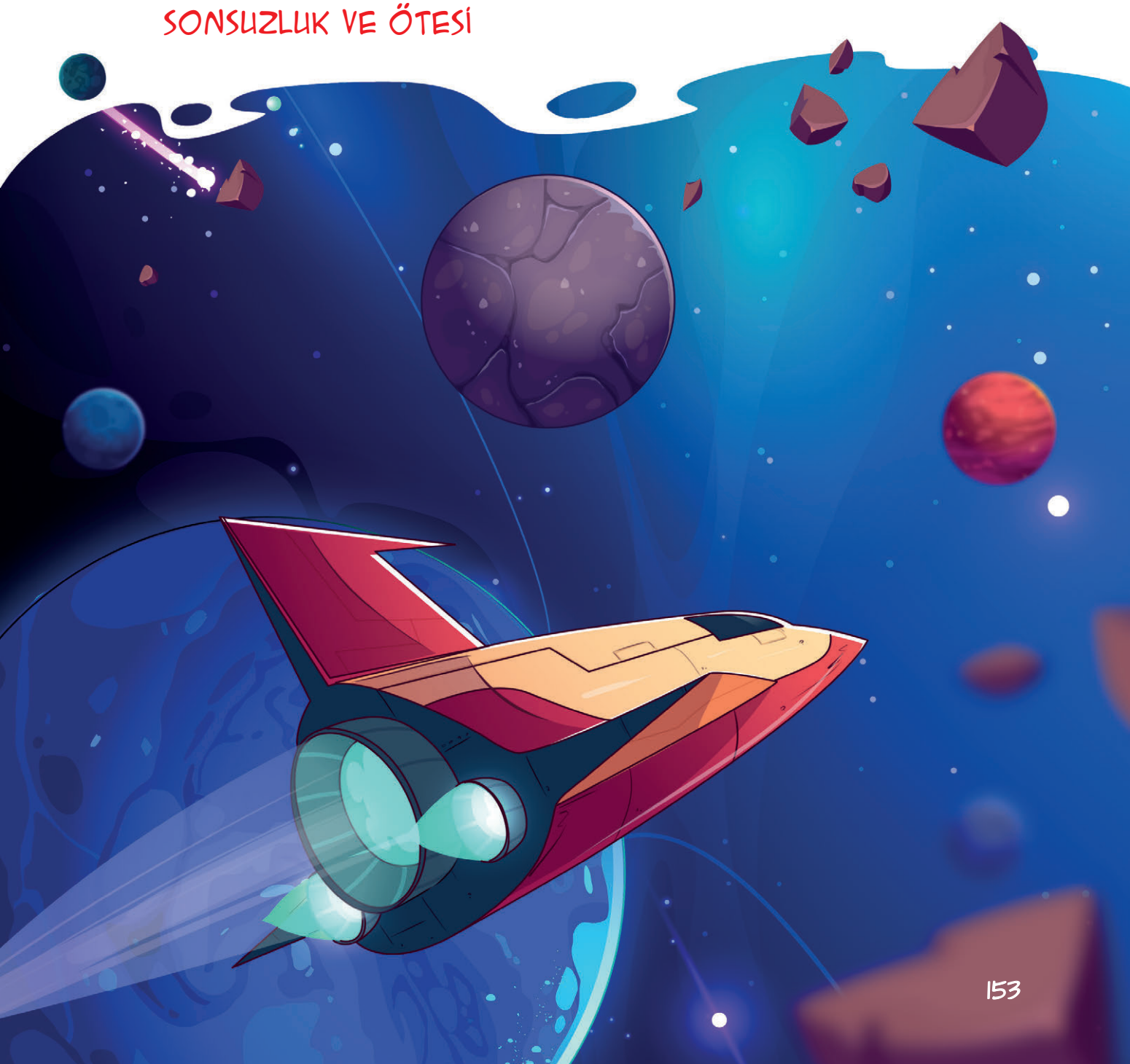

1. Etkinlik

Metinde anlamını bilmediğiniz kelimeleri aşağıya yazınız. Kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Kelimelerin sözlük anlamlarını da yazarak tahminleriniz ile karşılaştırınız. Bu kelimeleri birer cümlede kullanınız.

1. Kelimem: _____

Tahminim: _____

Sözlük anlamı: _____

Cümlem: _____

2. Kelimem: _____

Tahminim: _____

Sözlük anlamı: _____

Cümlem: _____

3. Kelimem: _____

Tahminim: _____

Sözlük anlamı: _____

Cümlem: _____

4. Kelimem: _____

Tahminim: _____

Sözlük anlamı: _____

Cümlem: _____

2. Etkinlik

Metnin ana fikri olan ifadeyi işaretleyiniz.

- Güneş en büyük yıldızdır.
- Yıldızlar da tıpkı Güneş gibi ısı yayar.
- Hiçbir yıldız sonsuza dek yaşayamaz.
- Yıldızlara ulaşmak ışık hızıyla bile gidilse çok zaman alır.

3. Etkinlik

Metnin konusunu yazınız.

Metnin konusu: _____

4. Etkinlik

Metni özetleyerek aşağıya yazınız.

5. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Geceleri gökyüzünde duran küçük parlak noktalar aslında nedir?
- Yıldızları ziyaret edemememizin sebebi nedir?
- Metinde Güneş'in hangi özelliklerinden bahsedilmektedir?
- Güneş'ten de büyük olan yıldızlar nasıl ölür?
- Evrenin içinde bulunduğu sonsuz yaşam döngüsü hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Açıklayarak yazınız.

6. Etkinlik

"Sonsuzluk ve Ötesi" metnine iki kelimeden oluşan farklı iki başlık belirleyiniz. Bu başlıkları ve başlıkları seçme nedenlerinizi yazınız.

Birinci başlık: _____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

İkinci başlık: _____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

7. Etkinlik

Sizce yazar uzay, yıldızlar ve gezegenler hakkında yeterli bilgiye sahip midir? Nedenleriyle yazınız.

8. Etkinlik

Metni beğenip beğenmediğinizi nedenleriyle yazınız.

Beğendim, çünkü:

Beğenmedim, çünkü:

9. Etkinlik

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında yaptığınız çalışmadan ve aşağıda verilen bilgilerden hareketle ülkemizin uzay çalışmaları hakkında arkadaşlarınızla konuşunuz.

Türkiye Uzay Ajansının Uzay Programının Amaçları:

- Ülkemizde uzay teknolojileri alanındaki ihtiyaçlar ve yetenekler çerçevesinde öne çıkacak teknolojilerin ve altyapıların geliştirilmesi,
- Ülkemizin dışa bağımlılığının azaltılması,
- Uzay teknolojilerinin ülkemizin kalkınmasında bir araç olarak kullanımının planlanması,
- Uzay alanında mevcut teknolojilerin ve başarıların millî teknolojiler ile daha ileriye taşınması,
- İnsanlığın bilimsel bilgi ve tecrübesine katkı sağlanması,
- Başta gençler olmak üzere ülkemiz insanında uzay farkındalığının artırılması.

Kaynak: Türkiye Uzay Ajansı

Sonraki Derse Hazırlık

(https://hsgm.saglik.gov.tr) adresinden dengeli beslenmeyle ilgili araştırma yapınız.

GÜLDEN GÜLE KONUR ZER KELEBEKLER

Gülden güle konup zer kelebekler
Bildirmek istiyor var olduğunu.
Allanıp, hallanıp güller, çiçekler
Bildirir hayata vurulduğunu.
Sular şakırdayıp gösterir bize
Yerlerin terkinden car olduğunu.
Kuşlar şarkı deyip kandırır bize
Dünyanın arzuya dar olduğunu.

Bahtiyar VAHAPZÂDE

Bahtiyar VAHAPZÂDE

1925 yılında Azerbaycan'ın Şeki kentinde doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de tamamladı. 1947 yılında Bakü Devlet Üniversitesi Filoloji Bölümünden mezun oldu. Aynı yıl öğretim üyesi olarak dersler vermeye başladı. 1980 yılında Azerbaycan İlimler Akademisi üyeliğine seçilen Vahapzâde, 1990 yılında emekli olana kadar üniversitede ders verdi.

Bahtiyar Vahapzâde 40'ı aşkın şiir kitabı, 11 ilmi eser, 2 monografi, çeşitli piyesler ve yüzlerce makale yayımlamıştır. Eserlerinde çoğunlukla özgürlük, yurt sevgisi, din ve bilim gibi temalar işlemiştir. 2009 yılında hayata gözlerini yuman Vahapzâde'nin bazı eserleri şunlardır: *Menim Dostlarım, Bahar, Çınar, Ebedi Heykel, Şeb-i Hicran, Özümle Sohpet* ve *Mugam.*

5. Tema
Ölçme ve Değerlendirme Soruları

Atık üretmek, yalnızca insanlara özgü değil. Her canlı kaçınılmaz olarak atık ortaya çıkarır. Bu, doğal bir şey! Ama, bu gidişte doğal olmayan bir şey var: O da, biz insanların ardında bıraktığı atıkların miktarının ve çeşidinin çokluğu. Tarih boyunca, yeni üretim yöntemleri ortaya çıktıkça, tüketimimiz de artmış. Bizler, pek çok açıdan atalarımızdan daha şanslıyız. Beslenme, barınma gibi gereksinimlerimizi daha kolay sağlıyoruz. Tüketim konusunda çok fazla seçeneğe sahibiz. Ancak, çok fazla çöp üretiyoruz!

Geçmişte, insanların ürettiği atıklar, daha çok, dokumalar, ağaç, kâğıt, kül gibi doğada kolay bozulan, doğal malzemelerden oluşuyormuş. Bugünse, çöpe attığımız atıkların büyük bir bölümü, dayanıklı olmaları için özel olarak üretilmiş malzemelerden oluşuyor. Üstelik de, çöplerin gömüldüğü çöp alanlarının koşullarında bozulma çok yavaş gerçekleşiyor.

Evlerimizde, işyerlerinde, devlet kurumlarında, okul ve hastane gibi kurumlarda üretilen atıkları bir düşünün. Paketleme malzemeleri, şişeler, plastik kaplar, artık yiyecekler, piller, boya artıkları, gazeteler, eski giysiler, bozuk aygıtlar, hatta eski mobilyalar… Her gün, hiç görmediğimiz hâlde, çok sayıda atığın ortaya çıkmasına da farkında olmadan katkıda bulunuruz. Bunlar, satın aldığımız, tükettiğimiz şeylerin üretim sürecinde oluşurlar. Üstelik, bunların önemli bir bölümü, çevreye ve insan sağlığına zararlıdır.

(…)

Aslı ZÜLAL
(Kısaltılmıştır.)

1-7. soruları metne göre cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi bu metnin başlığı olabilir?

A) Canlılar Dünyası
B) Atıkları Tanıyoruz
C) Tüketim Malzemeleri
D) Geri Dönüşüm

2. Geçmişte insanların ürettiği atıkların en temel özelliği nedir?

A) Doğada kolay kolay çözülememeleri
B) Geri dönüşüme uygun olmaları
C) Kimyasal maddelerden üretilmeleri
D) Doğal malzemelerden üretilmeleri

3. Aşağıdakilerden hangisi metnin ana fikri olabilir?

A) Tüketiciler olarak doğal ürünleri tercih etmeliyiz.
B) Yeni üretim yolları bulmalı ve geliştirmeliyiz.
C) Günümüz insanı çok fazla atık üretmektedir.
D) Çöplerden kurtulmak için teknolojiden yararlanmalıyız.

4. Sizce günümüzde en çok hangi alanlarda atık üretilmektedir?

_____

_____

5. Evsel atıkların geri dönüşüme kazandırılması için ne tür çalışmalar yapılabilir?

_____

_____

6. Metinde geçen eş anlamlı üç kelime belirleyiniz. Bu kelimeleri cümlede kullanarak yazınız.

_____

_____

_____

_____

_____

7. Metinde önemli bulduğunuz bilgileri aşağıya yazınız.

_____

_____

_____

8. Metinde geçen "doğal" kelimesi birden çok anlama gelmektedir. "Doğal" kelimesi ile ilgili açıklamaları uygun olan cümlelerle eşleştiriniz.

1 Doğada olan, doğada bulunan.

2 Doğada rastlanan, doğaya uygun olan.

3 Kendiliğinden olan, insan eliyle yapılmamış.

4 Yapmacık olmayan.

5 Olağan, alışılmış, her zamanki gibi.

6 Sağduyuya, mantığa uygun olan.

☐ Doğal güzellikler çok fazla.

☐ Buradaki doğal limanı gördün mü?

☐ Bu durumun onu sevindirmesi doğal.

☐ Su doğal bir şekilde akıyor.

☐ Erdem o kadar doğaldı ki kimse buna şaşırmıyordu.

9. "Doğa ve Evren" temasında okuduğunuz bir kitapla ilgili aşağıdaki bilgileri yazınız.

Adı: _____

Yazarı: _____

Konusu ve ana fikri: _____

10. Aşağıdaki cümlelerden amaç-sonuç anlamı taşıyanları işaretleyiniz.

- ( ) Sınavdan yüksek not alabilmek için bu hafta dışarıya çıkmayacak.
- ( ) Ev alabileyim diye para biriktiriyorum.
- ( ) Kira artışı yüzünden para biriktiremiyor.
- ( ) Sinemaya yetişebilmek için işten erken ayrıldı.
- ( ) Annesini görmek umuduyla memlekete gitmiş.
- ( ) Kilo vermek için spor yapıyor.
- ( ) Kar yağışı nedeniyle arabayla gelmiyor.
- ( ) Otobüsü kaçırmamak için yarın sabah erkenden kalkacak.
- ( ) İyi bir sunum yapabilmek için sürekli prova yapıyordu.
- ( ) Dişlerinin çürümesini istemiyorsan her gün dişlerini fırçalamalısın.

11. Aşağıdaki ifadeleri inceleyiniz. İfadelerde anlatılan durumların gerçekleşebilmesi için ifadeleri uygun şekilde tamamlayınız.

Ürünlerin bollaşması için _____

Yarın dışarı çıkabilirsin ancak _____

İstediğin kadar oynayabilirsin yeter ki _____

Yemeğini yersen _____

Düzenli antrenman yapmadıkça _____

Maske takmazsak _____

Yarın geri vermek üzere _____

12. Cümlelerdeki noktalı yerleri aşağıda verilen kelimelerden uygun olanıyla tamamlayınız.

düşmesi	türemesi	yumuşaması

- Dilimizde bazı kelimelerin başka kelimelerle birleşmesi sonucunda veya ünlüyle başlayan bir ek aldığında bir sesin ortaya çıkmasına ünsüz _____ denir.
- Dilimizdeki p, ç, t ve k ünsüzleriyle biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde sonundaki ünsüz yumuşayarak b, c, d ve g'ye dönüşmesine ünsüz _____ denir.

6. TEMA

Sağlık ve Spor

- MAVİ EŞOFMANLI ADAM
- OLİMPİYAT OYUNLARI
- UYKU
- SALINCAK (Dinleme / İzleme)
- 3,2,1... BAŞLAYIN! (Serbest Okuma Metni)

BU TEMADA NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Metindeki sorunlara çözüm üretme
- Ünsüz benzeşmesi
- Olayları oluş sırasına göre sıralama
- Bilgilendirici metin yazma
- Noktalama işaretleri (noktalı virgül (;), ünlem işareti (!)
- Metinleri türlerine göre karşılaştırma
- Karşılaştırma
- Duygu belirten ifadeler
- Grafik yorumlama
- Metinde gelişebilecek olayları tahmin etme
- Dinleme metniyle ilgili görüş bildirme
- Farklı yazı karakterlerini okuma
- Bilgi kaynaklarını etkili şekilde kullanma

Hazırlık

1. Sağlığınızı korumak için neler yapıyorsunuz?
2. Spor yapmayı seviyor musunuz? En çok hangi spor dallarına ilgi duyuyorsunuz.

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek grupla okuma yöntemiyle okuyunuz.

MAVİ EŞOFMANLI ADAM

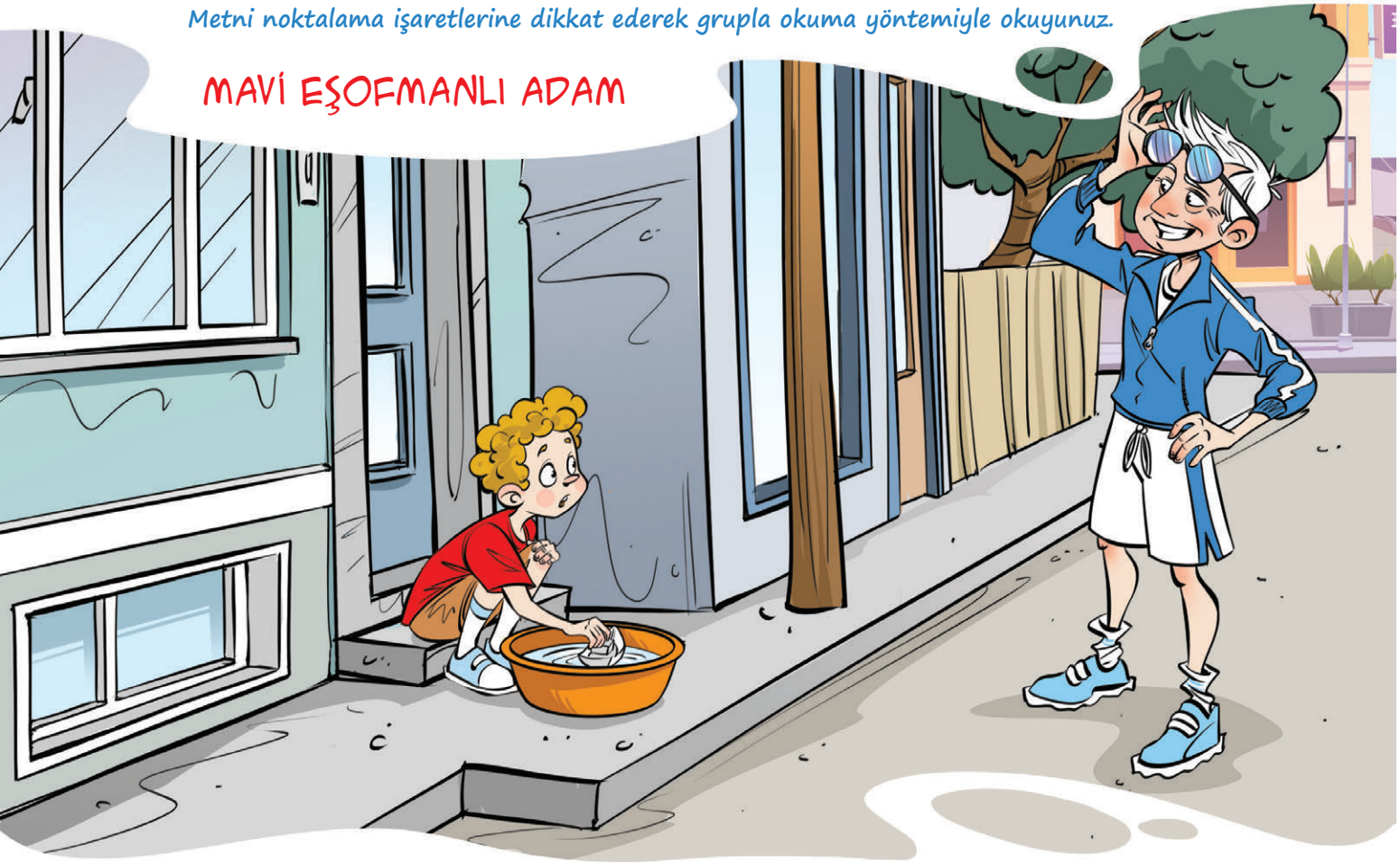

Ona ilk rastladığımda, gözüme çarpan ne bembeyaz saçları, ne yuvarlak kırmızı yüzü, ne de düşük çoraplı, kaslı bacaklarıydı. Gözlerimi sulandıran aynalı gözlükleriydi. Bir sabah bizim evin önünde karşılaştık. Ben leğende plastik gemimi yüzdürüyordum, o mavi eşofmanıyla ağır ağır koşuyordu. Birden parlak bir ışık gözümü aldı. Emre gözüme ayna tutuyor sandım. Gülerek ışığın geldiği yere baktım. Aaa! O değilmiş. Işık mavi eşofmanlı adamın aynalı gözlüklerinden yansıyormuş.

Gözlüklerini tepesine kaldırdı, yanıma geldi. Gözleri sarı ve benekliydi.

"Söyle bakalım," dedi tıpkı öğretmenimiz gibi. "Dünyada en önemli şey nedir?"

(…)

"Işık… anne… karne… okul… oyuncak ayım… yıldız savaşları…"

Ben sayarken alaycı alaycı sırıtıyordu. Utanmıştım.

Başımı önüme eğdim.

"Bilemeyeceğim işte," dedim.

(…)

Başımı sevgiyle okşadı.

"Üzülme canım. Senin söylediklerin de önemli. Ama benim istediğim yanıt farklıydı."

"Neydi?"

"Bana göre, dünyanın en önemli şeyi sağlıktır."

"Aaa! (…) Biliyordum tabii. Bedenimiz konusunu işlerken öğrenmiştik. Sağlıklı olmazsak hiçbir şey yapamayız. Üstelik de sağlam kafa sağlam bedende bulunur."

Söylediklerim onu mutlu etmişti. Yüzüne sevimli, genç bir hava gelmişti. Çenemin altını gıdıklar gibi tatlı tatlı okşadı.

"Aferin! Leb demeden leblebiyi anlıyorsun. Şimdi de söyle bakalım: Sağlam bir bedenimiz olması için ne yapmalıyız?"

İpucu vermek için durduğu yerde koşarmış gibi yaylandı. Hemen anlamıştım.

"Koşmalıyız!" diye bağırdım.

"Yaşa! (…) Biliyorsun da neden koşmuyorsun tembel!"

Gemimi suya bıraktım. Islak ellerimi üstüme sürerek kuruttum. Ben de onun gibi yerimde koşarmış gibi yaptım.

"Koşarım," dedim. "Hem de şimdi."

"Güzel. Hadi koşalım öyleyse."

Koşarken kendinden söz etti. Çok hızlı konuşuyordu. Anlattıklarının çoğu bir kulağımdan girdi, ötekinden çıktı. Yeni emekli olduğunu, çocukluğunun mahallemizde geçtiğini, emekli olunca buradan bahçeli bir ev aldığını, koşarak sağlığını korumaya çalıştığını aklımda tutabildim sadece. En büyük ideali mahallede koşu kulübü kurmakmış. Bu yüzden koşarken yolda, pencerede, balkonda gördüğü herkesi koşmaya davet ediyordu.

Önce nazik bir sesle, "Günaydın," diyor, sonra da, "Yarın saat 8'de birlikte koşmaya ne dersiniz?" diye ekliyordu.

Kimse olmaz dememişti bu nazik davete. Ya nazikçe gülümsüyorlar ya da evet anlamında başlarını sallıyorlardı.

Ayrılırken bana da,

"Yarın saat 8'de," dedi.

Ben sözümü tuttum. Saat tam 8'de şortumu giyip kapının önüne çıktım. Benden önce gelmişti. Aynalı gözlüklerini çıkarmış, boynuna bir düdük asmıştı.

Birden içimi tatlı bir heyecan kaplamıştı. Eee, kolay mı? Bir sürü insan koşmak için bizi bekliyordu.

Hikâyenin devamında koşuya katılan mahallelinin sayısının çok olmadığını görürüz. Bunun üzerine Mavi Eşofmanlı Adam pes etmez. Komşularını her gün kendisiyle birlikte koşmaya davet eder. Koşanların sayısı bir türlü artmayınca aklına bir fikir gelir. Her binanın bahçesine bir kayısı fidanı dikerek mahalleyi yeşillendirmek ister. Yeşillikler içinde insanın iyimser olacağını ve sağlığını korumak için daha dikkatli davranacağını öngörür. Başlangıçta fidanların bir kısmı tutmasa da zamanla mahallede pek çok ağaç olur. Böylelikle Mavi Eşofmanlı Adam amacına ulaşır.

Sevim AK

(Kısaltılmıştır.)

Sevim AK

1958'te Samsun'da doğdu. Kimya mühendisliği ve biyokimya uzmanlığı alanlarında eğitim aldı. 1985 yılından itibaren çocuk edebiyatı alanında eserler yazmaya başladı. İlk kitabı *Uçurtmam Bulut Şimdi* ile Akademi Kitabevi Öykü ödülünü kazandı.

Kırık Şemsiye adlı resimli öykü kitabı Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneğince 2006 yılının en iyi resimli kitabı seçildi.

Güneşin Çocukları, Babamın Gözleri Kedi Gözleri, Anahtar Öyküler, Karşı Pencere, Dörtgöz, Çilekli Dondurma, Vanilya Kokulu Mektuplar, Gözlerinde Güneş Var kitaplarından bazılarıdır.

1. Etkinlik

Metinde anlamını bilmediğiniz kelimeleri belirleyip defterinize yazınız. Bu kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Kelimelerin sözlük anlamlarına bakarak tahminlerinizi sözlük anlamlarıyla karşılaştırınız. Kelimeleri Türkçe sözlüğünüze yazınız. Metinden alınan "tatlı" kelimesinin sözlükteki anlamları aşağıda verilmiştir, okuyunuz. Önceki bilgilerinizden de faydalanarak kelimenin metinde hangi anlamıyla kullanıldığını işaretleyiniz. Kelimeyi metinde kullanıldığı anlamının dışındaki anlamlarıyla birer cümlede kullanınız.

1. Şeker tadında olan.
2. Acı olmayan, acı karşıtı.
3. Şekerle veya şekerli şeylerle yapılan yiyecek.
4. İnsanı çeken, göze, kulağa hoş gelen, rahatlatan, dinlendiren, sevindiren.
5. Sevimli, hoş.
6. Hoşa gidecek bir biçimde, tatlılıkla.

1. cümlem: _____

2. cümlem: _____

3. cümlem: _____

4. cümlem: _____

5. cümlem: _____

2. Etkinlik

Metinde geçen eş sesli kelimeleri belirleyiniz. Bu kelimeleri ve cümlelerdeki anlamlarını aşağıya yazınız.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

3. Etkinlik

Metnin konusunu yazınız.

4. Etkinlik

Aşağıdaki sözleri okuyunuz. "Mavi Eşofmanlı Adam" metninin ana fikrini en iyi yansıtan atasözünü işaretleyiniz.

- Güneş girmeyen eve doktor girer.
- Sağlam kafa, sağlam vücutta bulunur.
- Ne ekersen onu biçersin.
- Emek olmadan yemek olmaz.

5. Etkinlik

Metinde Mavi Eşofmanlı Adam, yaşadığı mahallede, insanlar spor yapsınlar diye çözüm yolları arıyor. Size göre insanları ikna etmek için hangi yollara başvurmalıdır? Önerilerinizi aşağıya yazınız.

6. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Mavi Eşofmanlı Adam'ın fiziksel özellikleri nelerdir?

_____

_____

_____

- Mavi Eşofmanlı Adam'ın "Dünyada en önemli şey sağlıktır." sözüne katılıyor musunuz? Düşencelerinizi nedenleriyle yazınız.

_____

_____

- Mavi Eşofmanlı Adam, koşuya katılanların sayısı az olunca sonunda nasıl bir çözüm yolu buluyor? Bu çözüm yolunun başarılı olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

_____

_____

_____

7. Etkinlik

Ünsüz benzeşmesiyle ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyunuz. Metinde ünsüz benzeşmesinin görüldüğü kelimeleri bularak aşağıya yazınız.

Ünsüz Benzeşmesi

Dilimizde "ç, f, h, k, p, s, ş, t" sert ünsüzlerle biten bir kelimeye yumuşak ünsüzler "c, d, g" ile başlayan bir ek geldiğinde ekin başındaki ünsüz "ç, t, k" harflerine dönüşerek sertleşir.

Ünsüz benzeşmesinde; c ünsüzü ç ünsüzüne, d ünsüzü t ünsüzüne, g ünsüzü k ünsüzüne dönerek sertleşir.

Örnek:

dolap – da ----------dolapta

yavaş – ca ----------yavaşça

unut – gan --------unutkan

Kelimeler: _____

_____

_____

_____

_____

8. Etkinlik

a. Ünlem işareti (!) ve noktalı virgül (;) hakkında aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

Ünlem İşareti

Ünlem işareti; özlem, korku, acıma, sevinç, pişmanlık, şaşkınlık gibi çeşitli duyguları dile getiren veya seslenme bildiren sözcüklerden sonra kullanılır. Bu işareti, ünlem sözcüğünden hemen sonra kullanabileceğimiz gibi cümlenin sonuna da koyabiliriz. Ünlem işaretinden sonra büyük harfle başlamalıyız:

- Hey, beni bekleyin!
- Hey! Beni bekleyin.

Bu açıklamadan hareketle aşağıda verilen yazma alanına yay ayraç içindeki duyguları içeren cümleler yazınız.

(sevinç) _____

(korku) _____

(özlem) _____

(can sıkıntısı, usanma) _____

(acıma, üzülme) _____

(öfke) _____

(seslenme) _____

Noktalı Virgül

b. Noktalı virgülün kullanımı ile ilgili aşağıdaki açıklamaları, verilen örnek cümlelerle eşleştiriniz.

1. Noktalı virgül, bir cümlede virgüllerle ayrılmış olan tür veya takımları birbirinden ayırmak için kullanılır.

2. Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılır.

3. Ögeleri arasında virgül bulunan cümlelerde özneden sonra noktalı virgül kullanılır.

Ahmet; Ali, Ayşe, Ömer ve Arda'dan daha azimli bir çocuktur. ☐

Gün gelir, devran döner; sabah olur, karanlık biter. ☐

Nar, üzüm, kiraz; salatalık, soğan; fındık ve badem en sevdiğim yiyeceklerdir. ☐

Parkta oturan Asude; Ezgi, Filiz ve Merve'nin geldiğini görünce ayağa kalkıp onlara doğru yürüdü. ☐

Çantasına iğne, iplik; gömlek, tişört, pantolon; kitap ve defter koyacağını söyledi. ☐

At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır. ☐

9. Etkinlik

Aşağıdaki anlamları ilgili oldukları deyimlerle eşleştiriniz.

Anlamlar	Deyimler
1 Sağlıklı, çok güzel ve temiz (çocuk).	☐ Sağlık olsun!
2 Sağlıktan büyük zenginlik olmaz.	☐ Nur topu
3 Üzücü bir durum veya bir zarar karşısında avunma sözü olarak söylenen bir söz.	☐ Turp gibi
4 Sağlıklı, sapasağlam, vücut sağlığı yüzünden belli olan (kimse).	

10. Etkinlik

a. Sağlıklı ve sağlıksız besinleri gruplayarak yazınız.

Sağlıklı besinler	Sağlıksız besinler

b. Sağlıklı ve sağlıksız besinlerin renk, koku, üretim şekli, tat gibi özelliklerini karşılaştırınız. Sağlıksız besinlerin vücudumuza verdiği zararları söyleyiniz. "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında edindiğiniz bilgilerden faydalanarak tabloda "sağlıklı besinler" kısmında yer alan besinleri tüketmenizin vücudunuza ve sağlığınıza nasıl bir etkisi olabilir? Tükettiğiniz besinlerin yaşam kaliteniz üzerindeki etkileri nedir? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

II. Etkinlik

Aşağıdaki yazma alanına "sağlık ve spor" konulu bir yazı yazınız.

1. Metninizi yazmaya başlamadan önce metnin konusunu ve ana fikrini belirleyiniz.
2. Giriş, gelişme ve sonuç bölümünden oluşan bir taslak hazırlayınız.
3. Metninizde günlük hayattan örnekler veriniz.
4. Metninizde anlatımı desteklemek için grafik ya da tablo kullanınız.
5. Metninizi bitirdikten sonra gözden geçirerek varsa yazım ve noktalama hatalarını düzeltiniz.
6. Metninize bir başlık koymayı unutmayınız.

Sonraki Derse Hazırlık

Olimpiyatlar ve olimpiyatlarda yer alan spor dalları hakkında güvenilir kaynaklardan araştırma yapınız.

Hazırlık

Aşağıda görselleri verilen spor dallarının adlarını söyleyiniz. İlgi duyduğunuz bir spor dalı varsa bu dalla ilgili bildiklerinizi söyleyiniz.

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

OLİMPİYAT OYUNLARI

Olimpiyat Oyunları'nın geçmişi, binlerce yıl önce Eski Yunan'da yapılan festivallere dayanıyor. Bu festivallerden ilki Elis kentindeki Olympia bölgesinde yapılmış. Sonra da gelenek hâline gelmiş. Yarışma için diğer Yunan kentlerinden Olympia'ya çok sayıda atlet gelirmiş. Zaman geçtikçe festival sporları arasına cirit atma, uzun atlama, disk fırlatma, güreş, at arabası yarışları gibi yeni dallar eklenmiş. Eski Yunan'da uzun yıllar boyunca düzenlenen festivallere MÖ 393 yılında son verilmiş.

Modern Olimpiyat Oyunları'nın ilki, 1896 yılında Yunanistan'ın başkenti Atina'da Fransız eğitimci ve tarihçi Pierre de Coubertin'in (Piyer dö Köbertin) öncülüğünde düzenlendi. De Coubertin aynı zamanda Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ni kurdu.

Olimpiyat Oyunları'yla ilgili çeşitli gelenekler var. Bunların belki en ilginç olanı olimpiyat ateşi. Olimpiyat ateşi, Olimpiyat Oyunları'nın ilk gününde olimpiyat alanında yakılır ve kapanış töreninde söndürülür. Olimpiyat alanındaki ateşi yakmak için Yunanistan'daki Olympia'dan meşaleyle getirilen ateş kullanılır. Meşalenin yolculuğu kimi durumlarda aylar sürer. Meşale, yolculuğun büyük bölümünde sporcular, sanatçılar, öğrenciler gibi pek çok kişi tarafından elden ele geçirilerek taşınır.

Olimpiyat Oyunları'nın sloganı olan "Citius, Altius, Fortius" Türkçede "daha hızlı, daha yüksek, daha güçlü" anlamına geliyor. Bu slogan ilk kez 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'nda kullanılmış.

Hem yaz hem de Kış Olimpiyat Oyunları'nın hemen ardından düzenlenen bir etkinlik daha var. Paralimpik Oyunları adı verilen bu etkinlikte de engelli sporcular yarışıyor. Tenis, yüzme, atletizm, bisiklet, voleybol, okçuluk Paralimpik Oyunları'nda yer alan spor dallarından birkaçı.

(...)

Kübra SIVIŞOĞLU
(Kısaltılmıştır.)

I. Etkinlik

a. Aşağıda metinde geçen bazı kelimelerin anlamları verilmiştir. Anlamları, ilgili oldukları kelimelerle eşleştiriniz.

1	Disk atmada kullanılan ve erkekler için 2, kadınlar için 1 kilogram ağırlığında olan, genellikle metal bir çember ile çevrelenmiş tahta.	( )	FESTİVAL
2	Çeşitli engelli gruplarından sporcuların katıldığı çok sporlu etkinlik.	( )	DİSK
3	Çeşitli milletlerin arasında yapılan, milletlerin arasında çok yönlü ilişkilerle ilgili olan.	( )	MEŞALE
4	Dönemi, yapıldığı çevre, katılanların sayısı veya niteliği programla belirtilen ve özel önemi olan sanat gösterisi.	( )	OLİMPİYAT
5	Ucunda alev çıkarabilen yanıcı bir madde bulunan, aydınlatmaya yarayan değnek.	( )	ULUSLARARASI
		( )	PARALİMPİK OYUNLARI

b. Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanarak yazınız.

_____

_____

_____

_____

_____

c. Metinde geçen spor terimlerini belirleyiniz. Bunları birer cümlede kullanarak defterinize yazınız.

2. Etkinlik

Okuduğunuz metinde geçen kelimelerden bazıları aşağıda verilmiştir. Bu kelimeleri alt sıradaki eş anlamlılarıyla eşleştiriniz.

yıl | hâl | kent | festival | etkinlik | yarışma

şehir | sene | faaliyet | durum | şenlik

3. Etkinlik

Metnin konusunu ve ana fikrini yazınız.

Metnin konusu: _____

Metnin ana fikri: _____

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Olimpiyat oyunlarının geçmişi nereye dayanmaktadır?

  _____

- Modern olimpiyat oyunları ilk kez nerede ve hangi tarihte düzenlenmiştir?

  _____

- Olimpiyat ateşi nasıl taşınır?

  _____

- Olimpiyat oyunlarının sloganı nedir?

  _____

  _____

- Paralimpik Oyunları'nda yer alan spor dalları nelerdir?

  _____

  _____

  _____

  _____

5. Etkinlik

"Olimpiyat Oyunları" metnini tür ve biçim yönünden "Sağlık ve Spor" teması içinde yer alan "Mavi Eşofmanlı Adam" metniyle karşılaştırınız.

OLİMPİYAT OYUNLARI

Tür: _____

_____

_____

Biçim: _____

_____

_____

MAVİ EŞOFMANLI ADAM

Tür: _____

_____

_____

Biçim: _____

_____

_____

6. Etkinlik

Metne ait görselleri inceleyiniz. Bu görsellerin metni yeterince destekleyip desteklemediğini nedenleriyle yazınız.

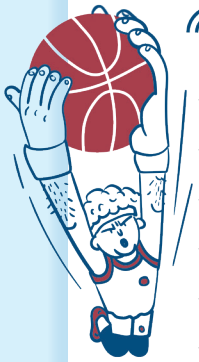

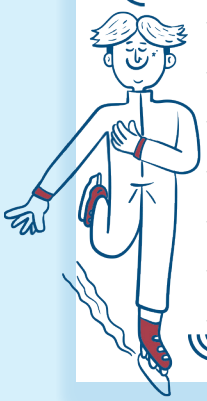

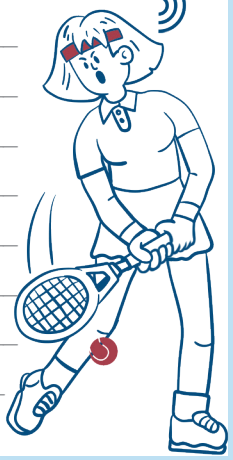

7. Etkinlik

a. Karşılaştırma ve duygu belirten ifadelerle ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

Herhangi bir düşünceyi açıklamak için iki varlık, iki kavram arasındaki benzerlik ya da karşıtlıkların belirtildiği ifadelere karşılaştırma denir. *"Naim Süleymanoğlu ikinci denemesinde birincisinden daha büyük bir ağırlık kaldırdı." cümlesinde Naim Süleymanoğlu'nun halteri ikinci kez kaldırışı birincisiyle karşılaştırılarak anlam güçlendirilmiştir.*

Şaşırma, kaygı, korku, küçümseme, sevgi, özlem… gibi duyguları anlatan ifadelere duygu belirten ifadeler denir. *"Bu kadar zamandır hastanedeyim bir kere bile ziyaretime gelmedi." cümlesi duygu bakımından incelendiğinde "sitem" anlamı taşımaktadır.*

b. Karşılaştırma ve duygu belirten ifadelerle ilgili örnek cümleler yazınız. Cümlelerdeki karşılaştırma unsurlarını ve duyguları söyleyiniz.

Karşılaştırma cümlelerim: _____

_____

_____

Duygu belirten ifadelerle ilgili cümlelerim: _____

_____

_____

8. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki paragrafı okuyunuz. Sıra arkadaşınızla iş birliği yaparak Olimpiyat Oyunları için iki slogan üretip yazınız.

Olimpiyat Oyunları'nın sloganı olan "Citius, Altius, Fortius" Türkçede "daha hızlı, daha yüksek, daha güçlü" anlamına geliyor. Bu slogan ilk kez 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'nda kullanılmış.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

9. Etkinlik

a. Aşağıda verilen haberi okuyunuz, görseli inceleyiniz.

Olimpiyatlar sona erdi: İşte Türkiye'nin karnesi

2020 Tokyo Olimpiyatları'nda Türkiye 13 madalya kazandı.

Türkiye, Tokyo 2020'de ilk 14 günde okçulukta Mete Gazoz ile altın, karatede Eray Şamdan ile gümüş madalya kazandı. Tekvandoda Hakan Reçber ile Hatice Kübra İlgün, güreşte Rıza Kayaalp, Yasemin Adar ve Taha Akgül, jimnastikte ise Ferhat Arıcan, karatede Ali Sofuoğlu ve Merve Çoban, bronz madalya kazandı. Oyunların 15. gününde ise iki kadın millî boksörden madalya geldi. Boksta önce 51 kiloda Buse Naz Çakıroğlu gümüş madalya kazanırken, sonrasında 69 kiloda da Busenaz Sürmeneli altın madalyaya ulaştı.

Basından

b. Haber metninde adı geçen altı çizili spor dallarını inceleyiniz. Bu spor dallarını daha önce duydunuz mu? Bu sporlardan hangisini ya da hangilerini yapmak isterdiniz? Siz de olimpiyatlarda ülkenizi temsil etmek ister miydiniz? "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında edindiğiniz bilgilerden faydalanarak arkadaşlarınızla konuşunuz. Konuşmalarınızda beden dilinizi etkili bir şekilde kullanınız.

10. Etkinlik

Olimpiyatlarda başarılı olan sporcularımızı düşününüz. "Madalya kazanmak için neler yapmış, nasıl çalışmış olabilirler? Sizce başarılarının sırrı sadece antrenman yapmak mıdır? Bir sporcunun kişilik özellikleri neler olmalıdır?" sorularından hareketle defterinize bir hikâye yazınız. Yazdıklarınızda anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri kullanınız. Yazarken doğruluğundan emin olmadığınız sözcükler için yazım kılavuzundan faydalanınız.

Sonraki Derse Hazırlık

Uykunun insan üzerindeki etkileri hakkında güvenilir kaynaklardan araştırma yapınız.

Hazırlık

1. Dinlenirken neler yaparsınız?
2. Uykunuzun derecesini nasıl tanımlarsınız? İşaretleyiniz.

☐ Hafif ☐ Normal ☐ Ağır

Metni vurgu, tonlama, telaffuz ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

UYKU

Uyku
Nerden bilir bütün gün
Koşup oynayıp yorulduğumu?
Daha değmeden başım yastığa
İndirir göz kapaklarımı usulca.
Ak bulut bir yorgan örtüp üstüme
Çeker götürür beni düşler ülkesine.
Uyku
Öyle garip bir öykü ki
Ne yeri ne zamanı belli
Ne başı ne de sonu.
Uyku
Öyle sevecen bir hırsız ki
Gün ışır ışımaz
Alır götürür tüm yorgunluğumu.

Ayla ÇINAROĞLU

Ayla ÇINAROĞLU

1939'da Ankara'da doğdu. 1961 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Sanatlar Bölümünü bitirdi, grafiker olarak çalıştı. 1972 yılından bu yana çocuklar için yazıyor. Çeşitli yaş gruplarındaki çocuklara yönelik yayımlanmış 90'ı aşkın kitabı bulunmaktadır.

Demet'in Bahçesi, Ayy Ay, Küçük Mor Balık, Gün Bilmecelerle Başlar, Turunca Güzelleme, Yedi Yapılı Kent, Eski Demir Kapı ve *Mavi Balon* eserlerinden bazılarıdır.

1. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Kelimelerin sözlük anlamlarını sözlükten öğrenip yazarak tahminleriniz ile karşılaştırınız. Bu kelimeleri birer cümlede kullanınız.

düş

Tahminim: _____

Sözlük anlamı: _____

Cümlem: _____

sevecen

Tahminim: _____

Sözlük anlamı: _____

Cümlem: _____

ışımak

Tahminim: _____

Sözlük anlamı: _____

Cümlem: _____

2. Etkinlik

Metnin konusuyla ilgili görseli işaretleyiniz.

3. Etkinlik

Metinde, içinde teşbih (benzetme) ve teşhis (kişileştirme) sanatlarının geçtiği dizeleri belirleyiniz. Bu dizelerde teşbih ve teşhisin nasıl yapıldığını açıklayarak yazınız.

Teşbih (Benzetme)

_____
_____
_____
_____
_____
_____

Teşhis (Kişileştirme)

_____
_____
_____
_____
_____
_____

4. Etkinlik

Şiirle ilgili iki soru hazırlayıp arkadaşlarınıza sorunuz. Sorularınızı ve aldığınız doğru cevapları aşağıya yazınız.

1. sorum: _____

Cümlem: _____
_____

2. sorum: _____

Cümlem: _____
_____

5. Etkinlik

Aşağıdaki başlık önerilerinden şiire en uygun bulduğunuzu işaretleyiniz. Bu başlığı seçme nedeninizi yazınız.

- ◯ RÜYA EVİ
- ◯ BULUTTAN YASTIK
- ◯ KAPATIRIM GÖZ KAPAKLARIMI
- ◯ ANNEMİN DİZLERİ

Başlığı seçme nedenim: _____
_____

6. Etkinlik

Melisa'nın bir gününü nasıl geçirdiğini gösteren aşağıdaki grafiği inceleyiniz. Grafikle ilgili soruları cevaplayınız.

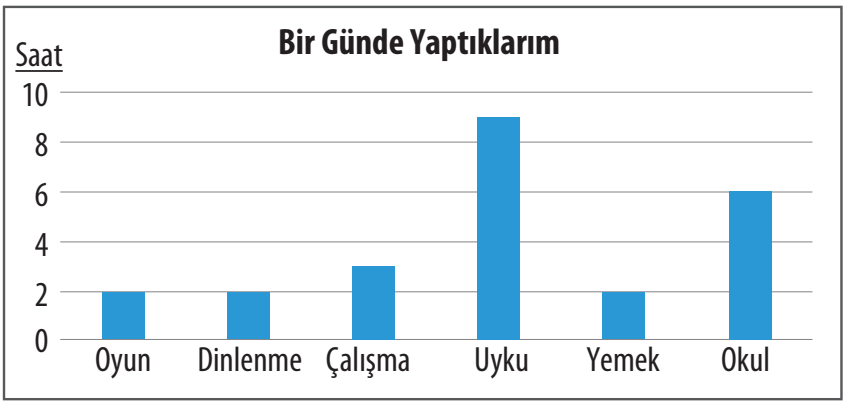

- Melisa, gün içinde en çok hangi faaliyete zaman ayırmaktadır?

_____

- Melisa, günde kaç saat dinlenmektedir?

_____

- Melisa, gününün kaç saatini okulda geçirmektedir?

_____

- Beşinci sınıf öğrencisi olan Melisa'nın uykuya ayırdığı süre yeterli midir?

_____

- Melisa, yemek ve oyun için toplam ne kadar vakit ayırmaktadır?

_____

- Melisa'nın en az zaman ayırdığı faaliyetler nelerdir? Siz, bu faaliyetlere ne kadar zaman ayırıyorsunuz?

_____

_____

7. Etkinlik

Şiirden alınan aşağıdaki dizeyi okuyunuz. Bu dizede geçen "yastığa" kelimesinde hangi ses olayı gerçekleşmiştir? Aşağıya yazınız.

"Daha değmeden başım yastığa"

Ses olayı: _____

8. Etkinlik

a. Daha iyi bir uyku için aşağıdaki önerileri okuyunuz. Bu önerilerden uyduklarınızı işaretleyiniz.

- ☐ Yatmadan önce uykuyu bozan yiyecek ve içecekleri tüketmeyin.
- ☐ Aynı saatte yatmaya özen gösterin.
- ☐ Gündüz değil gece uyuyun, şekerleme yapmayın.
- ☐ Yatma saatine yakın egzersiz yapmayın.
- ☐ Uyuduğunuz yerin havalandırılmış olmasına dikkat edin.
- ☐ Dengeli beslenin.

b. "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında edindiğiniz bilgilerden de yararlanarak bir konuşma yapınız. Konuşmanızda "Gelişme çağında olan insanlar için uykunun önemi nedir? Bu insanlar gün içinde ne kadar uyumalıdır? Yeterince uyumayan insanlar sağlık problemleri yaşayabilirler mi? Uyku sadece bedenimizi mi dinlendirir?" sorularının cevaplarını arkadaşlarınızla kısaca tartışınız. Konuşmanızda dilimize henüz yerleşmemiş yabancı kelimelerin yerine Türkçelerini kullanınız.

9. Etkinlik

"Uyku" şiirini bir kez daha okuyunuz. Şiirin konusuna ve ana duygusuna bağlı kalarak bir şiir yazınız. Şiirinizi bitirdikten sonra "Uyku" şiiriyle karşılaştırarak benzer ve farklı yönlerini söyleyiniz. Eğer isterseniz şiirinizi öğretmeninizin kontrolünde tahtaya çıkarak arkadaşlarınıza okuyabilirsiniz.

Sonraki Derse Hazırlık

Bir sporcunun nasıl beslenmesi gerektiği hakkında güvenilir kaynaklardan araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgilerden faydalanarak bir beslenme programı hazırlayınız. Hazırladığınız beslenme programını sınıfa getiriniz.

Hazırlık

1. Okul içindeki müsabakalara katılır mısınız? Nedenleriyle açıklayınız.
2. Herhangi bir sportif etkinliğe katılmadan önce ne tür hazırlıklar yaparsınız?

Dinleme/İzleme

Aşağıdaki görseli inceleyiniz. Metnin konusunu tahmin ediniz. Tahminlerinizi 1. Etkinlik'teki yazma alanına yazınız.

SALINCAK

1. Etkinlik

Metnin konusunu tahmin edip yazınız.

_____

_____

2. Etkinlik

Dinlediğiniz metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelimeleri defterinize yazınız. Bu kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Ardından sözlüğe bakarak kelimelerin anlamını tahminlerinizle karşılaştırınız. Defterinize anlamlarını yazdıktan sonra kelimeleri birer cümlede kullanınız. Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri sözlük defterinize eklemeyi unutmayınız.

3. Etkinlik

"Salıncak" metnine farklı bir başlık belirleyiniz. Bu başlığı belirleme nedenlerinizi yazınız.

Seçtiğim başlık:

Bu başlığı seçme nedenim: _____

_____

_____

4. Etkinlik

Dinlediğiniz şiirin konusunu ve ana duygusunu yazınız.

Şiirin konusu: _____

_____

Şiirin ana duygusu: _____

_____

5. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Çocuk salıncakta sallanırken neden şaşırıyor?

_____

- Çocuğun sevincinin içinden taşmasının sebebi nedir?

_____

- Çocuğun sallanırken sayılardan söz etmesinin sebebi ne olabilir?

_____

_____

- Çocuk, sallanırken hangi duygular içerisindedir? Böyle olmasında arkasında babasının olmasının katkısı var mıdır? Açıklayınız.

_____

6. Etkinlik

Şiiri bir kez daha dinleyiniz. En beğendiğiniz bölümü nedenleriyle aşağıya yazınız.

_____

_____

_____

_____

_____

7. Etkinlik

Oyun parkında tek başınıza veya arkadaşlarınızla oynarken neler hissediyorsunuz? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

Konuşmanızın ardından kendinizi aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Ölçütler	Evet	Hayır
Konuşmaya başlamadan önce söylemek istediklerimi zihnimde tasarladım.		
Konu dışına çıkmadan konuştum.		
Konuşmamda beden dilimi etkili bir şekilde kullandım.		
Arkadaşımla göz teması kurdum.		
İşitilebilir bir ses tonuyla konuştum.		
Konuşma esnasında anlamını yeni öğrendiğim kelimeleri kullandım.		

8. Etkinlik

Arkadaşlarınızla birlikte severek oynadığınız bir oyunun aşamalarını aşağıya yazınız.

Yazınızı yazarken anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri kullanmaya özen gösteriniz.

Yazınızı bitirdikten sonra okuyunuz. Gördüğünüz yazım, anlatım ve noktalama yanlışlarını düzeltiniz.

Sonraki Derse Hazırlık

Bilim ve bilimin alanları hakkında güvenilir kaynaklardan araştırma yapınız.

3, 2, 1... BAŞLAYIN!

Size evde yapabileceğiniz birkaç egzersiz önerimiz var... Üzerinize rahat giysilerinizi giyin, evde uygun bir yer bulun ve işe koyulun!

Her hareketi 30 saniye boyunca tekrarlamaya çalışın. Hareketler kolay gelirse daha hızlı yapmaya çalışabilirsin. Yorulursan hareketler arasında onar saniye ara verebilirsin.

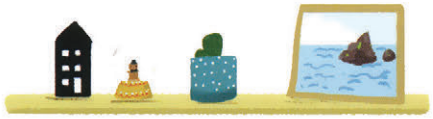

1 İlk hareketimiz çok kolay. Bu harekette önce bir dizinizi sonra da diğerini gövdenize doğru çekerek olduğunuz yerde yürüyormuş gibi yapın. Bunu yaparken kaldırdığınız bacağınızın tam tersi yöndeki kolunuzu ileriye doğru uzatın. Tören yürüyüşü yapan bir asker gibi!..

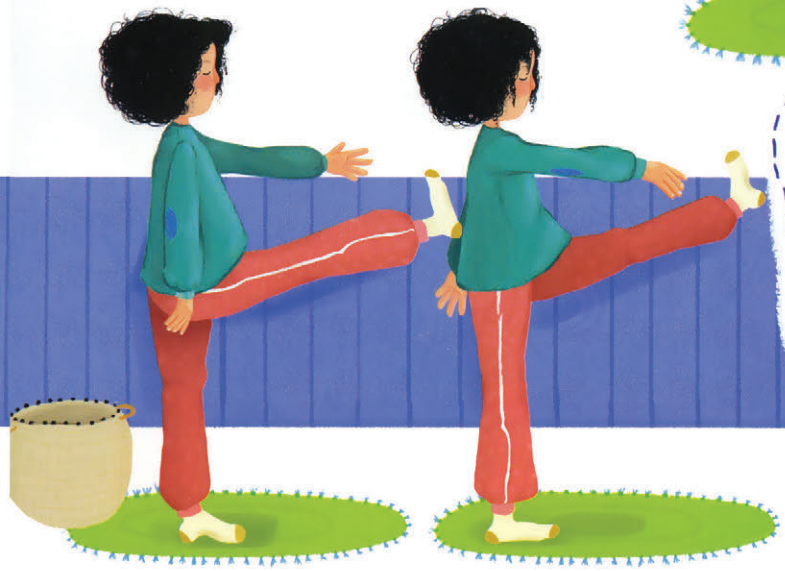

2 Şimdi de ayakta durun. Sağ bacağınızı dizinizi kırmadan olabildiğince yukarıya kaldırın. Sol elinizle de sağ ayağınıza dokunmaya çalışın. Sağ bacağınızı yere koyun ve hemen sol bacağınızı kaldırın. Sağ elinizle de sol ayağınıza dokunun. Bu şekilde hızlı hızlı harekete devam edin.

3 Gelelim bir diğer harekete... İlk önce vücudunuz dik olacak biçimde ve kollarınızı iki yana sarkıtarak ayakta durun. Sonra yukarıya doğru zıplayarak bacaklarınızı iki yana açın. Bunu yaparken kollarınızı da yukarıya uzatın. Ardından tekrar zıplayarak başlangıç pozisyonunuza dönün. Süre bitene kadar bu hareketi tekrar edin. Hazırsanız süre başlasın!

4 Yere, yaklaşık 20 santimetre yüksekliğinde bir cisim koyun. Bu üst üste birkaç kitap, yapı oyuncaklarından oluşturduğunuz bir kule ya da herhangi başka bir oyuncak olabilir. Bacaklarınızı birleştirin ve ortaya koyduğunuz cisme değmeden onun üzerinden bir sağa bir de sola zıplayın.

Son üç hareket için bir kişiye daha gereksiniminiz var. Evdeki bir büyüğünüzü ya da kardeşinizi sizinle egzersiz yapmaya ikna ettiyseniz başlayalım.

5 Karşılıklı durup el ele tutuşun. Bacaklarınızı omuz hizasında açın. Sırayla biriniz ayaktayken diğeriniz yere doğru sanki bir sandalyeye oturur gibi çömelsin.

6 Bu hareket için yüzüstü şınav pozisyonunda durun. Ellerinizi ve ayak parmak uçlarınızı yere koyun. Kollarınızın dik, vücudunuzun düz olmasına özen gösterin. Böylece yerle vücudunuz arasında bir boşluk oluşacak. Birlikte egzersiz yaptığınız kişi, bu boşluktan emekleyerek geçip ayağa kalksın. 30 saniye boyunca buna devam ettikten sonra rolleri değiştirin.

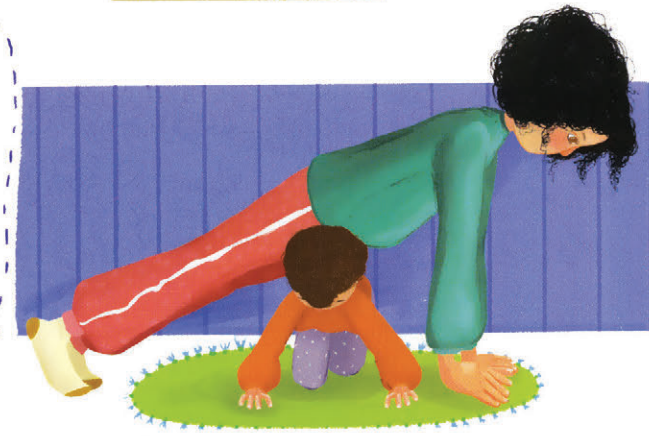

7 Son harekette de yine aynı pozisyonda durun. Ancak bu sefer birlikte egzersiz yaptığınız kişi de sizin tam karşınızda aynı pozisyonda dursun. Sırasıyla birer elinizi kaldırın ve karşınızdaki kişinin ters yöndeki eliyle avuç içlerinizi birbirinize vurun.

Nihan YAPICI
Çizim: Nurdan UYKAL

6. Tema
Ölçme ve Değerlendirme Soruları

HASTALIK NEDİR?

Sağlığı olumsuz yönde etkileyen bir durum olduğunda, vücut bunu bozukluk, rahatsızlık veya hastalık şeklinde dışa vurur. Bir anlamda bu, vücudumuzun ilgilenilmesi gereken bir sorunla karşı karşıya olduğumuzu anlatma biçimidir. Örneğin omuz ağrılarımız, ders çalışırken veya iş yaparkenki yanlış beden duruşumuzdan kaynaklanıyor olabilir. Düzgün beslenmediğimiz ya da hava koşullarına uygun giyinmediğimiz takdirde soğuk algınlığına yakalanabiliriz. Yemeklerden önce ellerimizi yıkamazsak ağız yoluyla bulaşan ve karın ağrısına sebep olan mikroplardan korunamayız.

Gördüğünüz gibi hastalıklardan korunmak ve sağlıklı kalmak için dikkatli ve tedbirli davranmayı alışkanlık hâline getirmek çok önemlidir. Ancak hastalık ortaya çıktığında da tedavi uygulanması gerekir. Bazı durumlarda yarayı mikroplardan arındırıp (dezenfekte edip) yara bandıyla kapatmak gibi evde uygulanabilecek basit tedavi yöntemleri yeterli olur. Ancak inatçı öksürük veya yüksek ateş gibi daha ciddi durumlar, sağlık uzmanlarına danışmayı gerektirir. Rahatsızlıkların kaynağına inip hastaları iyileştirmek, sağlık uzmanlarının görevidir.

Aleix CABRERA (Aleyks Kabrira)
Çeviren: Simge Konu Ünsal

1-5. soruları metne göre cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisinin, sağlığı olumsuz yönde etkileyen bir durum sonucu ortaya çıktığı belirtilmemektedir?

A) Bozukluk B) Hastalık C) Huzursuzluk D) Rahatsızlık

2. Aşağıdakilerden hangisi hastalığı meydana getiren sebepler arasında sayılmamıştır?

A) Günlük uykumuzu alamamak
B) Mevsim koşullarına uygun giyinmemek
C) Yemeklerden önce ellerimizi yıkamamak
D) Dengeli ve düzgün beslenmemek

3. Sağlığı olumsuz etkileyen durumlar deyince aklınıza neler geliyor?

_____
_____
_____

4. Metnin türü nedir?

_____

5. Metinden alınan aşağıdaki kelimelerin karşısına zıt anlamlılarını yazınız. Yazdığınız kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelimeler	Zıt anlamlıları	Cümlelerim
yüksek		
yanlış		
soğuk		
kapatmak		

6. Aşağıdaki kelimelerden ünsüz benzeşmesine uğrayanları işaretleyiniz.

ağacı	çalışkan	dişçi
dolabını	kaldı	kitapçı
mektubu	simitçi	yaptı

7. Aşağıdaki cümleleri verilen kelimelerden uygun olanla tamamlayınız.

kadar | en | daha | göre | çok | için

- Mehmet, Ali'den _____ hızlı koşuyor.
- Türkiye'nin _____ güzel kayısısı Malatya'da yetişir.
- Onun _____ zeki bir çocuk görmedim.
- Erdem, Elif'ten _____ çalışıyor.
- Babama _____ ben çok daha fazla oyun oynamışım.

8. Aşağıda verilen cümlelerin anlattıkları duyguları boş bırakılan yerlere yazınız.

İnsan bunca saattir bir kere aramaz mı?

_____

Artık kalacak bir evi bile yok.

_____

Hayatım boyunca onun kadar güzel birini görmedim.

_____

Heyecandan kalbi duracaktı.

_____

Keşke yanımda okuyacak birkaç kitap getirseydim.

_____

9. Aşağıdaki cümlelerde verilen yay ayraçların içine uygun noktalama işaretlerini yerleştiriniz.

Bir şey söyleyeceğim( ) Hayat her zaman acımasız değildir( )

Dün( ) öğleye doğru( ) senin dediğin gibi kar yağdı( )

Biraz daha gidelim( ) dedi( )

Sevdiği dersler( ) matematik( ) Türkçe( ) din kültürü ve görsel sanatlardır( )

Benim için üç değer önemlidir( ) Özgürlük( ) adalet( ) sevgi( )

10. Aşağıdaki kelimeleri köklerine ayırarak yazınız.

Kelime	Kök	Kelime	Kök
yoğurtçu		gözcüye	
saklıyor		kırık	
çorabı		tabakta	
kitaptan		yiyorlar	
buzullar		sağlıkçı	

11. "Sağlık ve Spor" temasındaki okuma becerilerinizi aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Ölçütler	Evet	Hayır
Heceleme, geri dönüşler ve kelime tekrarı yapmadan okuyorum.		
Kelimeleri doğru telaffuz ediyorum.		
Okumamda vurgu ve tonlamalara dikkat ediyorum.		
Şiirleri ve düzyazıyı birbirinden ayırt ederek okuyorum.		
Okumamı uygun hızda yapıyorum.		
Noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyorum.		
Hikâye edici metinlerde karşılıklı konuşmaları, kahramanları canlandırarak okuyorum.		
Okuduklarımı anlıyorum.		
Okuma stratejilerini uyguluyorum.		

"Hayır"larınız "Evet"lerinizden fazlaysa arkadaşlarınızdan ve öğretmeninizden yardım alınız.

7. TEMA

Bilim ve Teknoloji

- BİR BİLİM İNSANI NELER YAPAR?
- ZAMAN İÇİNDE GEZERKEN GÖRDÜKLERİMİZ
- KUŞLU MEKTUPLAR
- EL CEZERÎ (Dinleme / İzleme)
- İĞNENİN DELİĞİ (Serbest Okuma Metni)

BU TEMADA NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Grupla dinleme yöntemi
- Soru sorarak okuma yöntemi
- Özdeyişler
- Kısaltmaların yazımı
- Metni yorumlama
- Yapım eki
- Metnin hikâye unsurları
- Bir işin veya işlemin işlem basamaklarını yazma
- Konuşmalarımızda dilimize henüz yerleşmemiş yabancı kökenli kelimeler yerine Türkçelerini kullanma
- Beden dilini doğru ve etkili şekilde kullanma
- Görsellerle ilgili sorulara cevaplar verme
- Hikâye yazma

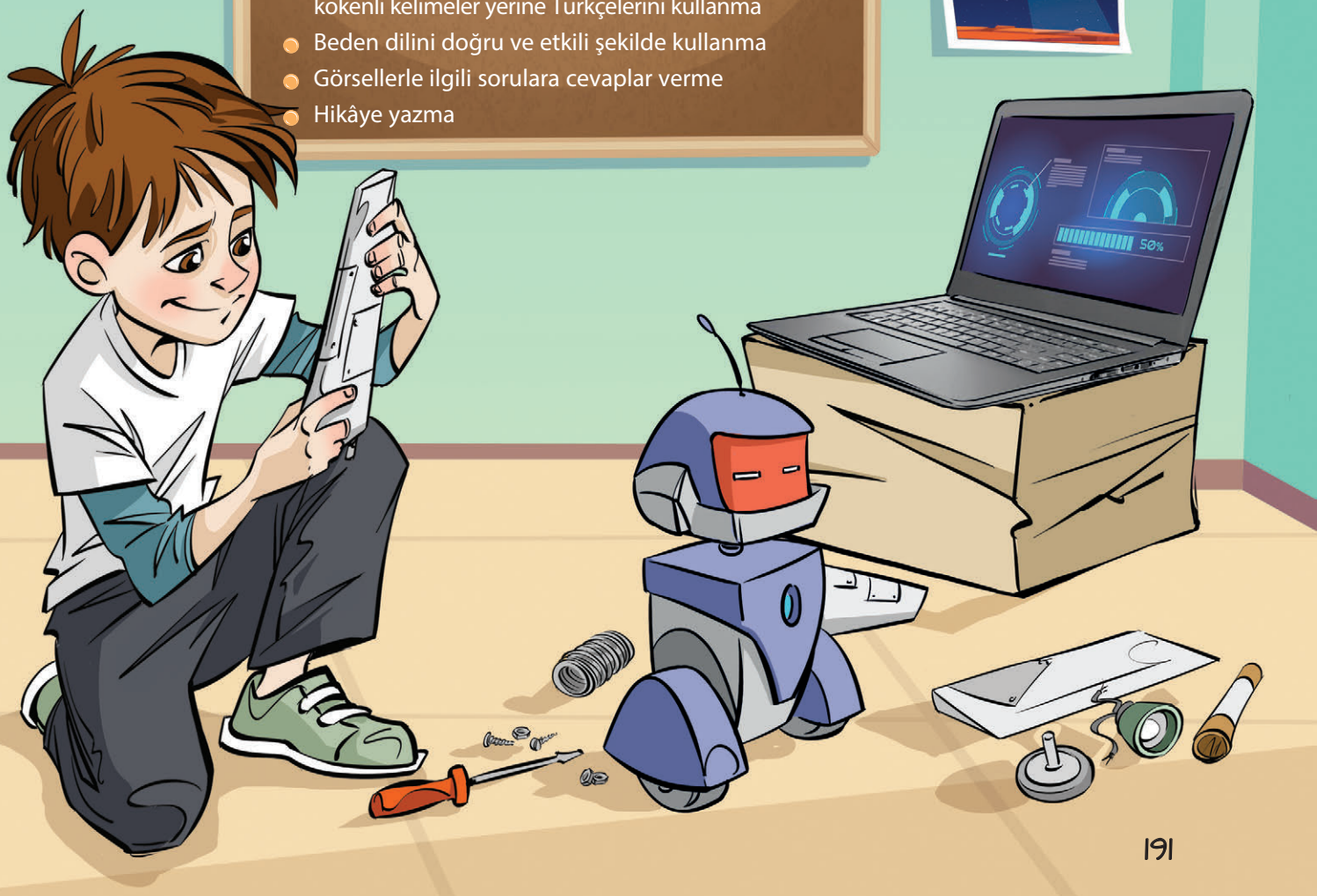

Hazırlık

1. Merak ettiğiniz konular nelerdir?
2. Merak ettiğiniz bir konuda nasıl bilgi topluyorsunuz?

Metni soru sorarak okuma yöntemiyle okuyunuz. Okurken noktalama işaretlerine dikkat ediniz.

Bu okuma yönteminde amaç metin üzerine düşündürerek metnin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır.

Öğrenciler dörderli gruplara ayrılır. Okuma öncesi ya da okuma esnasında gruplar metinle ilgili çeşitli sorular hazırlar. Bunun için metnin başlığından, görsellerinden ve metne ait diğer unsurlardan faydalanırlar. Okuma sonrasında hazırlanan sorular tahtaya ya da kâğıda yazılarak diğer grup üyeleri tarafından cevaplanır.

BİR BİLİM İNSANI NELER YAPAR?

Bilim insanı olmak için sahip olunması gereken bazı özellikler ve kazanılması gereken bazı alışkanlıklar var. Belki bazılarınız da ileride, ilgi duyduğu alanda başarılı bir bilim insanı olmak istiyordur. O zaman gelin, bilim insanı olmak için neler gerekir ve bir bilim insanı neler yapar birlikte bakalım.

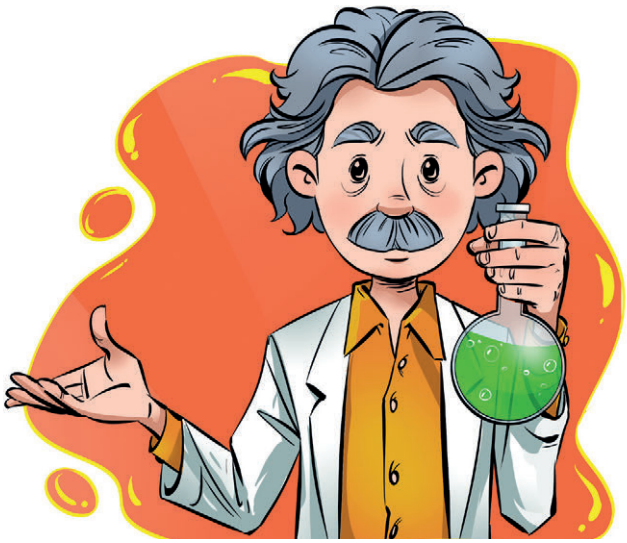

Bilim insanlarının merak ettiği ve ilgi duyduğu bir konu vardır. Genellikle bu konuyla ilgili her ayrıntıyı öğrenmek isterler. Ayrıntıları öğrendikçe ortaya sorulacak yeni sorular çıkar. Bir bilim insanı için sorular hiç bitmez!

Sorularına yanıt bulabilmek için pek çok kaynaktan bilgi toplamaya çalışır. Kütüphaneye gider, internetteki kaynakları araştırır, aynı konuya ilgisi olan diğer bilim insanlarına danışır. Başkaları tarafından sorulan soruları ve onların yanıtlarını inceler. Böylece kendi sorularına yön verir. Peki kendi yanıtlarını nasıl oluşturur dersiniz? Bunun için deney ve gözlemler yapar. Bu deney ve gözlemler sonucunda elde ettiği bulguları dikkatli bir biçimde not eder. Bulgularını, o alanda yapılmış diğer çalışmaların bulgularıyla karşılaştırır ve bunlardan bir sonuç çıkarmaya çalışır. Bazen de aradığı yanıtları bulamayabilir. Ancak böyle zamanlarda kararlılıkla çalışmaya devam eder. Aradığı yanıtı hâlâ bulamıyorsa sorduğu soruyu ya da araştırma yöntemini değiştirebilir. En sonunda bulduğu yanıtlardan yola çıkarak bir sonuca ulaşır. Bazen bu sonuçları kullanarak bir buluş da ortaya koyabilir. Bunları bilim dünyasıyla paylaşmak için bilimsel makale yayınlayabilir ve konferanslarda sunum yapabilir.

Yaptığı çalışma diğer bilim insanlarına esin kaynağı olur. Aynı konuya ilgi duyan diğer bilim insanları ya da bilim insanı olmak isteyenler onun çalışmalarını takip eder ve kendi araştırma konularını belirler. Böylece bilim dünyası gelişir ve yeni çalışmalar ortaya çıkmaya devam eder!

Nihan YAPICI

1. Etkinlik

Metinde anlamını bilmediğiniz kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizi kelimelerin sözlük anlamlarıyla karşılaştırınız. Kelimeleri sözlüğünüze yazınız.

Aşağıda bir kelimenin sözlükteki anlamları yer almaktadır. Bu anlamların metinde geçen hangi kelimeye ait olduğunu bularak kelimeyi yazınız. Kelimenin metinde hangi anlamıyla kullanıldığını işaretleyiniz. Kelimeyi metinde kullanıldığı anlamının dışında iki anlamıyla birer cümlede kullanarak yazınız.

1. Kullanılmamış veya az kullanılmış olan, eski karşıtı.

2. Oluş veya çıkışından beri çok zaman geçmemiş olan.

3. En son edinilen.

4. İşe henüz başlamış.

5. O güne kadar söylenmemiş, görülmemiş, gösterilmemiş, düşünülmemiş olan.

6. Tanınmayan, bilinmeyen.

7. Daha öncekilerden farklı olan.

8. Eskisinin yerine gelen.

9. Biraz önce, çok zaman geçmeden.

Kelime

1. cümle: _____

2. cümle: _____

2. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki kelimeleri köklerine ayırarak yazınız.

Kelime	bilim	soru	yanıtları	çalışma
Kök				
Kelime	sonuca	kaynağı	gelin	alışkanlıklar
Kök				

3. Etkinlik

"O zaman gelin, bilim insanı olmak için neler yapmak gerekir ona bakalım." cümlesindeki "gelin" kelimesini isim olarak bir cümlede kullanınız.

_____

_____

4. Etkinlik

Aşağıdaki deyimleri anlamlarıyla eşleştiriniz. Boşta kalan anlama uygun deyimi bulmaya çalışınız.

Deyimler	Anlamları
geceyi gündüze katmak	Yapacağından vazgeçmemek, hiçbir şeye aldırmamak, korkmamak.
	Kendisinden üstün birinin ortaya çıkmasıyla gözden düşmek.
pabuç bırakmamak	Aralıksız, gece gündüz çalışmak, büyük çaba göstermek.

5. Etkinlik

a. Özdeyişlerle ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

Özdeyiş

Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir ilkeyi kısa ve kesin bir biçimde anlatan, genellikle kim tarafından söylendiği bilinen özlü sözlere özdeyiş denir. Atasözlerinden farkı, söyleyeninin ya da yazanın bilinmesidir. Özdeyişler de tıpkı atasözleri gibi yaşanan olaylardan, gözlemlerden ve deneyimlerden çıkarılan sonuçlara, derslere dayanır.

b. Aşağıda verilen özdeyişlerin anlamlarını yazınız.

"Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir." (Mustafa Kemal Atatürk)

_____

_____

"Geleceğin güvencesi, sağlam temellere dayalı eğitime, eğitim ise öğretmene dayalıdır."

(Mustafa Kemal Atatürk)

_____

_____

6. Etkinlik

Metnin konusunu belirten ifadeyi işaretleyiniz.

- Bilimin hayatımızdaki önemi ◯
- Bilimin faydaları ◯
- Bilimin gelişimi ◯
- Bilim insanlarının özellikleri ◯

7. Etkinlik

Metnin ana fikrini yazınız.

_____

_____

8. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Bilim insanı olmak için hangi özellikleri taşımak gerekir?

  _____

  _____

- Bilim insanı neler yapar?

  _____

- Bilim insanı sorularına nasıl yanıt bulur?

  _____

- Bilim insanı aradığı yanıtları bulamadığında ne yapar?

  _____

  _____

- Çevrenizde yaptıklarından esinlendiğiniz insanlar var mı? Sizin yaptıklarınızdan esinlenen kimseler var mı? Açıklayarak yazınız.

  _____

  _____

  _____

  _____

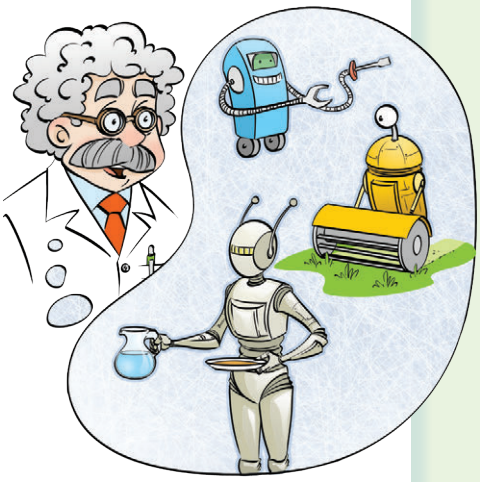

9. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümlelerdeki geçiş ve bağlantı ifadelerini belirleyiniz. Bu ifadelerin cümleye nasıl bir anlam kattığını açıklayarak yazınız.

"Bazen de aradığı yanıtları bulamayabilir. Ancak böyle zamanlarda kararlılıkla çalışmaya devam eder."

10. Etkinlik

Metnin türünü ve bu türe ait bildiğiniz özellikleri, önceki bilgilerinizi de kullanarak yazınız.

11. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yay ayraç içlerine uygun noktalama işaretlerini koyunuz.

- Dr( ) Pakize ARSLAN( )ın bugün ameliyatı var( )
- Ona baktığımda iyilikten( )güzellikten( )temizlikten( )insanlıktan başka bir şey görmüyorum( )
- Türkiye( )nin tuz deposu olan Tuz Gölü( ) İç Anadolu( )da yer almaktadır( )
- Babası Beren( )e ( )Hâlâ ne duruyorsun burada( ) ( ) dedi( )
- ( )Otuz Beş Yaş( ) şiiri Cahit Sıtkı Tarancı( )nın en güzel şiirlerindendir( )
- Saat 13.25( )te burada olmanızı rica ediyorum.
- Yaşlı adam sırada bekleyen gence dönerek( )

  ( )Oğlum( )bana yardım eder misin( )dedi( )

12. Etkinlik

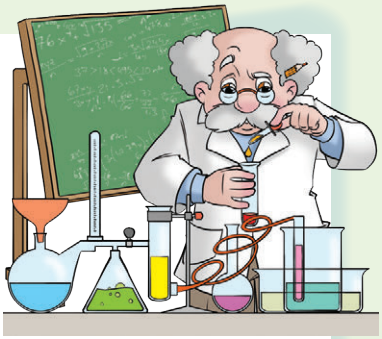

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında edindiğiniz bilgilerden hareketle bilim ve bilim alanlarında yapılan araştırmalar ve bu araştırmalar sonucunda ortaya çıkan buluşları düşünüz. Bir bilim insanı olsaydınız bilimin hangi alanında bir buluş yapardınız? Arkadaşlarınızla konuşunuz. Konuşmalarınızda beden dilinizi etkili bir şekilde kullanınız. Arkadaşlarınızın sözünü kesmeyiniz.

13. Etkinlik

Sonraki Derse Hazırlık aşamasında edindiğiniz bilgilerden hareketle bilim insanının taşıması gereken özellikler hakkında bir yazı yazınız.

Yazınızı gözden geçiriniz. Gördüğünüz yazım ve noktalama yanlışlarını düzelttikten sonra yazınızı arkadaşlarınıza okuyarak paylaşınız.

Sonraki Derse Hazırlık

Sınıfınıza Anadolu uygarlıkları ve bu uygarlıkların inşa ettikleri yerlere ait görseller getiriniz.

Hazırlık

1. İnsanın tarihini bilmesi neden önemlidir?
2. Sizce gelecekte zamanda yolculuk mümkün olacak mıdır? Neden?

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuma yöntemiyle okuyunuz.

ZAMAN İÇİNDE GEZERKEN GÖRDÜKLERİMİZ

Aşağıdaki metin "Geçmişten Gelen Konuklar" adlı romandan alınmıştır. "Zaman Bisikleti" romanının devamı niteliğinde olan bu romanda, Yağmur ve Damla adlı iki kardeşle babaları, geçmişten gelen Çuka ve Anin adlı konuklarıyla gizemli yolculuklara çıkarlar. Serinin birinci kitabında Yağmur, Damla ve babaları, geçmişteki Karain Mağarası'na gidip orada Çuka ve Anin'le tanışıp birçok ilginç buluşa tanıklık ederler. "Geçmişten Gelen Konuklar"daysa Çuka ve Anin, onları görmeye gelir. Bir süre sonra da zaman bisikletiyle farklı çağlara giderler. Orada ilginç olaylara tanıklık ederler. Okuyacağınız bölüm zaman yolculuğunu yöneten bilgisayarın pilinin bitmesiyle Damla, Yağmur ve babalarının (...) Fatih Sultan Mehmet dönemine gidişlerini ve orada yaşadıklarını anlatmaktadır.

Zaman bisikletiyle, zaman içinde ileriye ya da geriye doğru giderken görülebilen tek şey, sizi çepeçevre sarmış, uçuşan bir ışık ve renk cümbüşüdür. Sizi bir anda sararlar, gideceğiniz zamana ulaştığınızda da bir anda kaybolurlar. İlk anda, uykudan uyanırken gördüğünüz gibi bir parça bulanık görürsünüz çevrenizi.

Bu sefer öyle olmadı. Işık ve renk topları kesik kesik kayboldular. Utanma duygusu, her zamankinden birazcık daha uzun sürdü. Sonra çevreyi gördüm.

Hiç tanımadığımız bir yerde ve bilmediğimiz bir zamandaydık yine.

"Olamaaaz!" diye bağırdığımı anımsıyorum.

Öfke ve korkudan kendimi yitirmiştim.

Az sonra kendime geldim.

"Zaman içinde sonsuza kadar böyle dolanıp duracak mıyız?" diye söylenip duruyordum kendi kendime.

"Hişşt, baba…" diye dürttü Yağmur. "Merak etme, önemli değil, doğru yoldayız. Yalnızca bilgisayarın pilinin gücü bitti."

"Eee?"

"E'si bilgisayarı bisikletin dinamosuna bağlayacağız ve öyle gideceğiz. Gidişimiz biraz yavaş olur ama kendi zamanımıza ulaşırız merak etme…"

Bu hem iyi hem de kötü bir haberdi.

"Bisikletin pedallarını kim çevirecek?"

"Seeen…"

"Gördün mü? Eziyeti yine çekeceğim."

"Aman babaaa…" diye söze girdi Damla, "yakındığın şeye bak. Ne olacak boyum yetse ben çevirirdim pedalları."

"Ama bir tek benim boyum yetiyor, değil mi?" dedim.

Daha çok söylenirdim ama "Hadi baba, sızlanmayı bırakıp bilgisayarı dinamoya bağla da, bir an önce şuradan gidelim." diye sözümü kesti Yağmur.

Bilgisayarı bisikletin dinamosuna bağlayıp homurdanarak pedalları çevirmeye başladım.

Aslında, homurdanıp yakınacak hiçbir şey yoktu. Çok keyifli bir yolculuktu yaptığımız. Bilgisayar kendi gücüyle gitse, çağları göz açıp kapayana kadar aşıyorduk ama ışık toplarından başka hiçbir şey göremiyorduk. Oysa pedal gücüyle, yani bisikletin dinamosuyla giderken, tarih gözümüzün önünden, hızlı çekilmiş bir film gibi akıp gidiyordu. Pedal çevirmeyi hızlandırırsam, tarih filminin akışı hızlanıyor, yavaşlatırsam yavaşlıyordu. Zamanın akışında oluşturduğumuz bozukluğu düzeltebildiysek -düzeltmiş olduğumuzu sanıyordum- böylesi çok keyifli bir yolculuk oluyordu bizim için. Hattiler, Hititler, Sümerler derken kendi çağımıza doğru hızla yol alıyorduk.

Bir ara Büyük İskender'i görür gibi oldum. Çok büyük bir ordunun başında, Anadolu'yu geçip gidiyordu. Sonra Selçukluları gördüm. Anadolu'da anıtsal yapılar yapıyorlardı.

Sonra Osmanlı akıncıları…

Tarihi gerçekten sinemada film seyreder gibi izliyorduk.

Bir ara, "Baba yavaşla!" diye bağırdı kızların ikisi birden. Onlar böyle bağırınca, yavaşlamak söz mü, duruverdim. O da ne? Bildik bir yerdi burası. Dikkatlice bakınca tanıdım. İstanbul'da Rumelihisarı'ndaydık. Ama yıkık dökük bir hâldeydi hisar. Duvarlar, kuleler hep yıkıktı. Çevresi taşlar, molozlarla doluydu. Bizim bildiğimiz Rumelihisarı 550 yılı aşkın bir süredir dimdik ayaktaydı. Orada konserler bile verilirdi.

"Kızlar, Rumelihisarı yıkılmış olduğuna göre, zamanda çok ileri gittik sanırım. Biraz geri dönmeliyiz." dedim.

"Dikkatli baksana baba." dedi Yağmur.

Bu kez daha dikkatlice bakınca, hisarın yeni inşa edilmekte olduğunu gördüm. Yüzlerce usta taş yontuyor, duvar örüyordu. Çalışanların arasında, sırtında taş taşıyan paşalar bile vardı.

"Fatih Sultan Mehmet'in zamanına geldiiik!" diye el çırparak bağırdı Damla. Tarihin en önemli dönemeç noktalarından biriydi bu.

"Öyleyse burada biraz oyalanabiliriz." dedim. "Belki Fatih'i bile görebiliriz."

"Yaşasıın!" diye bağırdı Yağmur.

Rumelihisarı yeni inşa edildiğine göre, demek henüz fetih savaşı başlamamıştı. Görebileceğiniz pek çok şey vardı. Bisikletin pedallarını yavaş yavaş çevirdim. Hisarın yapımı, lego oyuncaklar gibi hızla gelişiyordu. Kulelerden biri tamamlanmıştı bile.

"Baba yavaşla!" diye bağırdı Yağmur.

O bağırtıyı duyunca, hemen durdum yine.

"Ne oldu?"

"Gelenlere baksana. Sanırım şu en öndeki Fatih Sultan Mehmet."

Gerçekten de at üstünde kalabalık bir topluluk geliyordu; en öndeki Fatih'ti. Atının üstünde, uçmaya hazır bir kartal gibi duruyordu. Keskin bakışlarıyla çevreyi süzüyordu.

Fatih'in İstanbul'a Girişi - Fausto Zonaro

Fatih, bir an bizim bulunduğumuz yere bakar gibi oldu.

Aman bizi görmesin diye korkuyla pedallara basıverdim. Yavaşlamayı akıl ettiğimde, Rumelihisarı çoktan tamamlanmış, savaş başlamıştı bile.

Aslında 29 gün süren savaşı, biz 29 dakikada izledik. Her güne bir dakika. Böyle izleyince, olaylar çok hızlı gelişiyordu ama bunlar daha önce kitaplardan okuduğumuz şeyler olduğu için pek güzel anlıyorduk. Fatih'in İstanbul surlarından içeri girmesine kadar her şeyi bir güzel izledik. Ama ondan sonra, "Yeter, yorulduuuum!" diye bağırdım.

(…)

Romanın devamında Yağmur, Damla ve babaları zaman bisikleti üzerindeyken daha pek çok önemli olaya tanıklık ederler. Farklı olaylar yaşarlar. Geçmişten gelen Çuka ve Anin geldikleri zamana dönerler. Yaşadıkları maceralardan dolayı oldukça yorulan baba da artık zaman yolculuğu yapmak istemez. Kızlarından, zaman bisikletini göremeyeceği bir yere koymalarını ister.

Bilgin ADALI
(Kısaltılmıştır.)

Bilgin ADALI

1944–2012 yılları arasında yaşadı. Jules Verne'nin (Jul Vern) kitaplarından etkilendi. Çocuk edebiyatında pek çok eser verdi. *Alev Kız Aninna, Büyük Göç, Atlantis'in Çocukları, Dünyamızın İlk Şafağı, Bolluk ve Savaş, Zaman Bisikleti, Genlerin Şifresi, Güneşi Arayan Çocuk* ve *Kralın Adaleti* eserlerinden bazılarıdır.

1. Etkinlik

Aşağıda verilen kelimelerin ve kelime grubunun anlamlarını metinden hareketle tahmin ediniz. Kelimeleri, sözlük anlamlarından yararlanarak bulmacadaki yerlerine yerleştiriniz. Anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri sözlüğünüze yazmayı unutmayınız.

AKINCI | BULUŞ | CÜMBÜŞ | DİNAMO | HİSAR

HOMURDANMAK | KENDİNİ YİTİRMEK | MOLOZ

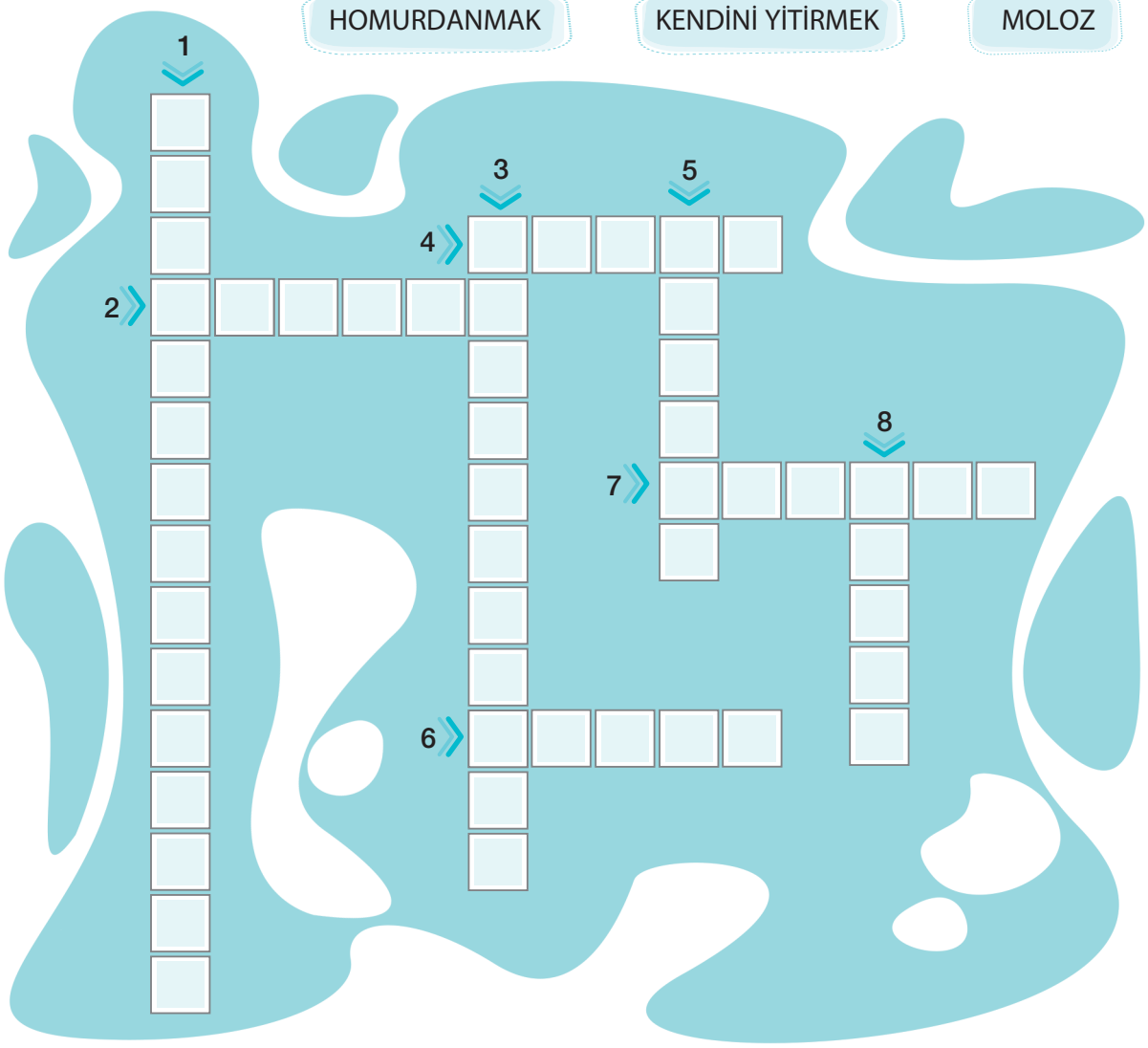

1. Aşırı duygulanma dolayısıyla çevrede olup bitenin farkına varamamak.
2. Herhangi bir mekanik enerjiyi elektrik akımına çeviren aygıt.
3. Öfke, kızgınlık, can sıkıntısıyla anlaşılmaz sesler çıkarmak.
4. Bir şehrin veya önemli bir yerin korunması için taştan yapılmış, yüksek duvarlı ve kuleli, çevresinde hendekler bulunan küçük kale.
5. Düşman ülkesine akın yapan savaşçı.
6. Toprak ve kireçle karışık taş kırıntıları, yapı döküntüsü, inşaat atığı.
7. Neşeli, hoşça vakit geçirme işi.
8. Bilinen bilgilerden yararlanarak daha önce bilinmeyen yeni bir bulguya ulaşma veya yöntem geliştirme, icat.

2. Etkinlik

Metinde geçen gerçek, mecaz ve terim anlamlı sözcükleri aşağıya yazınız.

Gerçek anlamlı kelimeler	Mecaz anlamlı kelimeler	Terim anlamlı kelimeler

3. Etkinlik

Aşağıdaki kelimelerden yapım eki almış olanları işaretleyiniz.

simitçi ☐ şemsiye ☐ Türkçe ☐ silgi ☐ karga ☐

gözcü ☐ yolluk ☐ dağcı ☐ çekici ☐ bencil ☐ pazar ☐

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne uygun şekilde sözlü olarak cevaplayınız.

- Zaman bisikletiyle yolculuk yaparken görülebilen tek şey nedir?
- Zaman bisikletinin durmasının sebebi nedir?
- Zaman yolcuları zaman bisikletini tekrar çalıştırmak için nasıl bir çözüm buluyorlar?
- Zaman bisikletinin pedallarını kim çeviriyor?
- Yolcular, zaman bisikletinin pedallarını çevirmeye başladıktan sonra kimleri gördüler?
- Metnin kahramanları, tarihteki hangi önemli olaylara tanıklık ediyorlar?

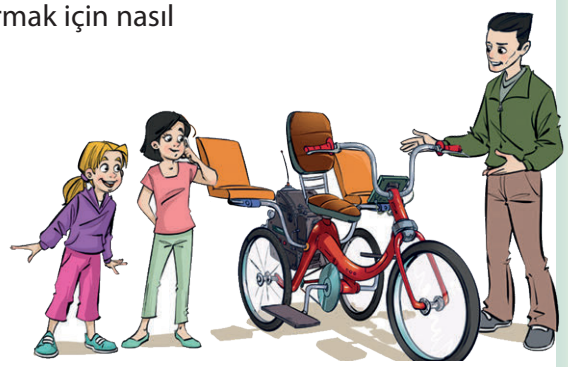

5. Etkinlik

Metnin hikâye unsurlarını yazınız.

Şahıs kadrosu:

Yer (mekân):

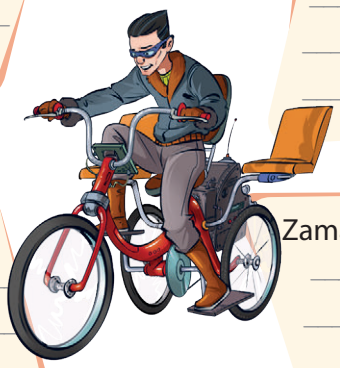

Olay:

Zaman:

6. Etkinlik

Metindeki olayları oluş sırasına göre anlattıktan sonra özetleyerek aşağıya yazınız.

7. Etkinlik

Metindeki gerçek ve kurgusal unsurları belirleyerek yazınız.

Gerçek unsurlar

Kurgusal unsurlar

8. Etkinlik

Aşağıda verilen noktalama işaretlerinin birer görevini yazınız. Ardından noktalama işaretlerini birer cümle içinde kullanınız.

Görevi:

Cümlem:

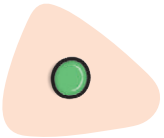

Görevi:

Cümlem:

Görevi:

Cümlem:

9. Etkinlik

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında hazırlayarak sınıfa getirdiğiniz fotoğrafları öğretmeninizin kontrolünde tahtaya yapıştırınız.

Bir zaman makinesi icat ettiğinizi düşününüz. Zaman makinenizle tahtadaki fotoğraflarda bulunan yerlerden hangisine gitmek isterdiniz? Bu yere gitmek istemenizdeki sebepler nelerdir? Arkadaşlarınızla konuşunuz. Konuşmalarınızda beden dilinizi etkili bir şekilde kullanınız.

10. Etkinlik

Aşağıda verilen bir buluşa ait işlem basamaklarını okuyunuz. İşlem basamaklarına uyarak bir buluş yapmanın mümkün olup olmadığı hakkındaki düşüncelerinizi açıklayınız.

1. Düşünün İlginizi çeken ve bilgi sahibi olduğunuz alan ne? Yeni bir ürün icat etmek istiyorsanız bilgi birikiminizin olduğu bir alana odaklanmanız gerekir.

2. Bir fikir seçin Olası bütün seçenekleri düşündükten sonra icat için en iyi fikri seçin. Sıra geldi projenin detaylarını düşünmeye. İcadınızın nasıl görünmesini istiyorsunuz? Kafanızdaki imaja göre birkaç taslak çizin ve daha sonra bazı önemli soruları dikkate alın. Bu ürünü geliştirmek için neler ekleyebilirsiniz? İcadınızı özel yapan şey nedir ve insanlar neden bu ürünü almak istesinler? İcadınızı iyi yapan şey nedir?

3. İcadınızı araştırın İcadınız konusunda kendinize güveniyorsanız ve gerekli bütün değişiklikleri yaptıysanız fikrinizin gerçekten eşsiz olduğundan emin olmak için güvenilir kaynaklardan araştırma yapın.

4. İcadınızı yapın İcadınızı yaparken uygun malzemeler kullandığınızdan emin olun. İlk seferde icadınızdan bir adet yaparak çalışıp çalışmadığını test edin. Malzeme israfından kaçının. Geri dönüşümden faydalanın. İcadınızı yaparken yaralanmalardan korunmak için uygun kıyafetler tercih edin.

5. Bir sunum hazırlayın Faydalı bilgiler, görseller ve şemalar kullanın. Ürünün özelliklerini, kullanım şekillerini gösterdiğinizden emin olun. Hazırladığınız sunumu icadınızın tanıtımı ve bilgilendirme için kullanın.

Sonraki Derse Hazırlık

Gelecekte haberleşme araçlarında meydana gelebilecek değişimleri araştırınız.

Hazırlık

Daha önce trenle hiç seyahat ettiniz mi? Ettiyseniz yaşadıklarınızı anlatınız. Etmediyseniz trenle yolculuk yapmak isteyip istemeyeceğinizi nedenleriyle açıklayınız.

Metni vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek sesli okuyunuz.

KUŞLU MEKTUPLAR

Bana kuşlu mektuplar getir postacı
Sabahları açacağım zarflarını
Uçsunlar güneşe kadar

Bana tramvaylı mektuplar getir
Ray da döşe içine
Evimizin resmini çiz
Bırakıver vatman amcanın önüne

Bana ıslık çalan mektuplar getir
Şarkı söyleyen mektuplar getir
Kocaman pullu mektuplar getir
Gemi geçsin yanından

Bana mektuplar getir postacı
Hiç kimsenin yazmadığı mektuplar getir

Güngör TEKÇE

Noktalama ve yazım yönünden metnin orjinaline bağlı kalınmıştır.

Güngör TEKÇE

1937'de İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesini ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünü bitirdi. 1965'te metin yazarı olarak TRT İstanbul Radyosuna atandı. Şiir, anı ve antoloji kitapları yayımladı. 2022 yılında hayata gözlerini yumdu.

Anadolu Efsaneleri, İki Oyun Dört Konuk, Bozkır Rüzgârı, Mutluluğa Çağrı eserlerinden bazılarıdır.

1. Etkinlik

Aşağıda metinde geçen bazı kelimelerin anlamları verilmiştir. Anlamları ilgili oldukları kelimelerle eşleştiriniz. Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanarak defterinize yazınız.

1. Tramvay sürücüsü.
2. Tren tramvay vb. taşıtlarda tekerleklerin üzerinde hareket ettiği demirden yol.
3. İçine mektup veya başka kâğıtlar konulan kâğıttan kese.
4. Posta parası karşılığı mektup zarfı, kartpostallara yapıştırılan, basılı küçük kâğıt parçası.
5. Şehirlerde yol üzerinde döşenmiş özel raylarda hareket eden yolcu taşıtı.

- zarf
- tramvay
- ıslık
- ray
- vatman
- pul

2. Etkinlik

"Kuşlu Mektuplar" metnine farklı iki başlık belirleyerek bu başlıkları ve başlıkları seçme nedenlerinizi yazınız.

Birinci başlığım: _____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

İkinci başlığım: _____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

3. Etkinlik

Metnin konusunu ve ana duygusunu yazınız.

Metnin konusu: _____

Metnin ana duygusu: _____

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları şiire göre cevaplayınız.

- Şair kimden istekte bulunuyor?

_____

- Şair, hangi tür mektupların kendisine gelmesini istiyor?

_____

- "Kuşlu mektuplar" ifadesinden ne anlıyorsunuz?

_____

_____

- Size göre şiirde hangi duygular ön plandadır?

_____

_____

_____

5. Etkinlik

Şiirde, içinde teşhis (kişileştirme) sanatının geçtiği dizeleri aşağıya yazınız. Bu dizelerde teşhis sanatının nasıl yapıldığını da karşılarına yazınız.

Dizeler	

6. Etkinlik

Şiirden alınan aşağıdaki dizede altı çizili kelimenin hangi anlamıyla kullanıldığını işaretleyiniz.

Bırakıver <u>vatman</u> amcanın önüne

Gerçek anlam ☐

Mecaz anlam ☐

Terim anlam ☐

7. Etkinlik

Aşağıdaki görsellerde Zeynep'in giysi alışverişiyle ilgili işlem basamakları karışık hâlde verilmiştir. Bunları sıraya koyarak numaralandırınız. Ardından size alınan bir eşyanın alışveriş sürecindeki işlem basamaklarını Zeynep'in yaşadıklarından hareketle sıralayarak aşağıya yazınız. Zeynep'in yüz ifadelerinden hareketle duygu değişimini açıklayınız.

8. Etkinlik

Eski çağlarda insanlar dumanla, güvercinlerle haberleşmeye çalışırken günümüz insanı çok daha hızlı ve kolay bir yöntemle haberleşebilmektedir. Özellikle internetin gelişmesiyle haberleşme ileri bir boyuta taşınmıştır. Bir zamanların yaygın kitle iletişim araçlarında da farklılıklar mevcuttur. Gazete, dergi, broşür gibi basılı iletişim araçları yerini gittikçe dijital içeriklere bırakmaktadır.

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında yaptığınız araştırmanın sonuçlarını da kullanarak gelecekte iletişim araçlarında olabilecek değişiklikler hakkında konuşunuz.

Konuşmanızda konu dışına çıkmamaya dikkat ederek kelimeleri anlamlarına uygun kullanınız. Ayrıca dilimize henüz yerleşmemiş yabancı kelimeler yerine Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz.

9. Etkinlik

Sevdiğiniz bir iletişim aracını anlatan kısa bir şiir yazınız. Şiirinizin içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz. Şiirinizi bitirdikten sonra arkadaşlarınıza okuyunuz. Şiirinizi öğretmeninizin kontrolünde sınıf ya da okul panosunda sergileyiniz.

Sonraki Derse Hazırlık

Robotların günümüzde ne tür işlerde kullanıldıklarını güvenilir kaynaklardan araştırınız.

Hazırlık

1. Türk bilim insanlarından kimleri tanıyorsunuz? Bu bilim insanlarının yaptıkları çalışmalar hakkında bildiklerinizi açıklayınız.
2. İlk robotu sizce kimler icat etmiştir? Böyle düşünmenizin nedeni nedir?

Dinleme/İzleme

Metni dinlemeye başlamadan önce metnin başlığından ve metinle ilgili görselden faydalanarak metnin konusunu tahmin ediniz. Tahmininizi 1. Etkinlik'e yazınız. Metni dinlerken aklınıza takılan ya da önemli bulduğunuz yerleri 2. Etkinlik'e not alınız.

EL CEZERÎ

El Cezerî'nın temsili resmidir.

Çiğdem CAN

1972 yılında doğdu. Bilim, bilim insanları ve başvuru kitapları alanında önemli eserler yazdı. *Bilim İnsanları*, *Her Bi'şeyin İlginç ve Kısa Tarihi*, *Hiç*, *Kolay*, *Kısa ve Keyifli Bilim* eserlerinden bazılardır.

1. Etkinlik

Metnin başlığından ve görselinden hareketle tahmin ettiğiniz metnin konusunu aşağıya yazınız. Metni dinledikten sonra tahmininizin doğruluğunu kontrol ediniz.

2. Etkinlik

Metinle ilgili aklınıza takılan ya da önemli bulduğunuz yerleri not alınız. Notlarınızın kısa ve anlaşılır olmasına dikkat ediniz. Aklınıza takılan noktaları açıklığa kavuşturmak için arkadaşlarınıza sorunuz.

3. Etkinlik

Aşağıdaki anlamlarla kelimeleri eşleştiriniz. Ardından bu kelimeleri birer cümlede kullanınız.

1	Herhangi bir bilim dalında yazılmış olan yazı veya eserlerin bütünü.
2	Endüstride, yönetimde ve bilimsel işlerde insan aracılığı olmadan işlerin otomatik olarak yapılması.
3	Ticaretle uğraşan kimse.
4	Bir şeyin toplandığı, biriktirildiği yer.
5	Canlılarda ve makinelerde kontrol, iletişim ve işleyişi inceleyen bilim.
6	Bilimsel bir konuda çok bilgisi olan kimse.

	âlim
	tacir
	sibernetik
	literatür
	hazne
	otomasyon
	makine

4. Etkinlik

"El Cezerî" metnine farklı iki başlık belirleyiniz. Bu başlıkları ve başlıkları seçme nedenlerinizi yazınız.

Birinci başlık: _____

_____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

_____

_____

İkinci başlık: _____

_____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

_____

_____

5. Etkinlik

Metnin konusunu ve ana fikrini yazınız.

Metnin konusu	Metnin ana fikri

6. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. El Cezerî kimdir?

_____

2. El Cezerî nerede yaşamıştır?

_____

3. El Cezerî'nin yazmış olduğu kitapta ne tür bilgilere yer vermiştir?

_____

_____

4. El Cezerî hangi yılda ölmüştür?

_____

7. Etkinlik

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte insansı robotlar günlük yaşantımızda büyük bir yer edinecek. Günümüzde robotlar konuşuyor, yürüyor, çeşitli işlerde bize yardım ediyor… "Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız. Robot teknolojisinin hızlı gelişimi bize ne nasıl faydalar sağlayabilir? Robotların gelecekte insan hayatına ne tür etkileri olabilir? Arkadaşlarınızla konuşunuz. Konuşmalarınızda beden dilinizi etkili bir şekilde kullanınız.

8. Etkinlik

Aşağıda verilen giriş bölümünden hareketle hikâyeyi tamamlayınız. Hikâyenize başlık koymayı unutmayınız. Hikâyenizi zaman, mekân, olay ve varlık kadrosu unsurlarına dikkat ederek yazınız. Hikâyenizi bitirdikten sonra arkadaşlarınıza okuyunuz.

_____

Herkes büyük bir heyecanla bekliyordu. Yücel, kapıdan gözüktüğünde alkışlar koptu. Yücel, yedi yıl sonunda insansı robot üzerindeki çalışmasını bitirmişti. Salonda herkes gözünü ona dikmiş, merakla ne diyeceğini bekliyordu.

Yücel, yavaşça öne ilerledi. Gözlerinin içi gülüyordu. _____

Sonraki Derse Hazırlık

Fiziksel ve ruhsal özelliklerinizi adınızı belirtmeden bir kâğıda yazarak sınıfınıza getiriniz.

İĞNENİN DELİĞİ

Elias Howe'un (Elyas Hov), sabahtan akşama kadar çalışıp didindiği ama yine de yeterli miktarda para kazanamadığı bir işi vardı. Pamuk ipliği ile ilgili makineler üretmeye çalışan bir firmada çalışıyordu. Az kazanıyordu ama işini de seviyordu.

Bir gün, imalathanenin kapısından içeriye bir adam girdi.

"Dikiş dikebilen bir makine yapılsa ne iyi olurdu! Böyle bir makineyi yapan adam, yemin ediyorum, üç aya varmadan zengin olur!" dedi.

Howe, tüm günü adamın söylediği bu sözler üzerinde düşünerek geçirdi. Dikiş dikebilen bir makine! Yani bir dikiş makinesi yapılamaz mıydı? Elbette yapılabilirdi!

Ama nasıl?

Herhâlde bu iş düşüne düşüne olacak değildi.

Howe, kolları sıvadı ve gecesini gündüzüne katarak dikiş makinesi üzerinde çalışmaya başladı.

Bir süre sonra ucunda iğnesi olan bir makine yapmayı başardı. Fakat çok ciddi bir sorunu vardı bu makinenin. Şu hâliyle hiçbir genç kızın alıp çeyizine koymayı hayal edebileceği bir şey değildi. Hem el işiyle rekabet edebilecek kadar iyi dikemiyor hem de iğnesi çok çabuk kırılıyordu.

Howe, iğneye açtığı delikte bir problem olduğunu anlamıştı. Delik, iğnenin tam ortasında minicik bir yuvarlak olarak açılmıştı. İyi de başka nasıl olacaktı ki? İpin geçirileceği delik, nereye açılabilirdi?

Howe düşünüyor ama işin içinden çıkamıyordu. Dikiş makinesi ise çatır çutur iğneleri kırmaya devam ediyordu. Makinesi üzerinde gecenin ilerleyen saatlerine kadar çalışan Howe, yorgun ve ümitsiz bir hâlde yatıp uyudu. Gözlerini kapar kapamaz da kendisini vahşi bir ormanda buldu.

Howe, bu ormanda uzun boylu yerliler tarafından esir alınmıştı.

Yüzü korkunç renklerle boyalı iri yarı şef, Howe'un gözlerinin içine doğru eğildi ve köy meydanının ortasındaki iğnesiz dikiş makinesini göstererek:

— O makineyi bitireceksin! O makine bitecek! Anladın mı beni!" dedi.

— Pe… Pe… Pe… Peki efendim! Ama so… So… Sorabilir miyim acaba; (…) benim dikiş makinemle neden bu kadar ilgileniyorsunuz?

Şef o kadar kızdı ki! Gözlerinin beyazına kadar kıpkırmızı kesildi:

— Eğer o makineyi bitirmezsen, seni şu gördüğün kara kazanın içinde yahni yaparım! Anladın mı ha!

— Evet! Evet! Çok iyi anladım. Fakat dikiş makinesini bitiremiyorum işte! İğnenin deliğini nereye açacağıma bir türlü karar veremedim. Ne yapsam, kırılmasına engel olamıyorum. Üstelik bu hâliyle diktiği dikişler berbat!

Howe bu sözleri söylediğine pişman olacaktı! Şef gök gürültüsü gibi gürledi!

— Alın bunu ve şu kazığa bağlayıp akşam yemeği için hazırlayın!

— Hey hey hey! Durun bir dakika! Bana biraz zaman verin…

Yerliler Howe'u dinlemiyorlardı bile. Onu uzunca bir ağaç direğine sıkıca bağladılar. İçlerinden biri mızrağını hazırladı.

Howe, adamın elindeki keskin uçlu mızrağa bakıyor ve son duasını ediyordu.

Yerli mızrağını kaldırdı ve Howe'a doğru nişan aldı.

Howe'un gözü o korku dolu anlarda mızrağın ucuna takıldı. Mızrağın sivri ucunda, göz şeklinde bir delik vardı.

— Buldum! diye bağırdı Howe. Ama çok geç kaldım!

Aslında hiç geç kalmamıştı. Çünkü yerlinin mızrağını fırlatmasıyla birlikte, o da yattığı yerden fırladı.

Howe, hayatının en korkunç kâbusunu görmüştü ama bu korkunç kâbus, ona aylardır çözemediği dikiş makinesinin iğne problemini çözmesine yardımcı olmuştu.

Doğruca atölyesine gitti ve tıpkı rüyasında gördüğü mızrağın ucu gibi delikleri iğnelerin en ucuna göz şeklinde açtı.

"İşte bu kadar."

İlk dikiş makinesi, tıkır tıkır çalışıyordu artık…

Tarık USLU
(Kısaltılmıştır.)

7. Tema
Ölçme ve Değerlendirme Soruları

AYAK İZLERİNİN ESRARI

Fenton Rumplemayer (Fentın Rampılmeyır) New York (Niv York) Doğa Tarihi Müzesi'nin kapısından girdi, danışma masasının yanında duran görevliye el salladı. Müzedeki herkes Fenton'ı tanırdı. Annesi ile babası müzede fosil bilimci olarak çalışıyordu. Yani işleri müzedeki dinozor kemiklerini incelemek ve onları bir araya getirmekti. Fenton kendini bildi bileli müzeye gelip giderdi.

Orada, dinozor iskeletlerini çizerek saatler geçirmişti. Müzedeki dinozorların her birini ezbere biliyordu. Bugün okulun son günüydü. Fenton uzun ve sıcak yaz günlerini soğuk ve karanlık salonlarda resim yaparak geçirmek için can atıyordu. Fenton'a sorarsanız müze dünyanın en güzel yeriydi. Büyüyünce ne olacağına çoktan karar vermişti: Dünyanın en ünlü dinozor uzmanı...

Dinozorların yanına gitmeden önce laboratuvara uğrayıp annesiyle babasına müzeye geldiğini söylemesi gerekiyordu. Fenton önce müzenin hediyelik eşya satılan bölümünden ve ardından da göktaşı odasından geçerek ikinci kata çıkan merdivenleri tırmandı. Üstünde "ÖZEL MÜZE GÖREVLİLERİNDEN BAŞKASI GİREMEZ" yazan ağır kapıyı iterek içeri girdiğinde annesi ile babasını, üzerinde küçük kemiklerden oluşan bir yığın bulunan masaya eğilmiş buldu.

(…)

B.B. CALHOUN (B. B. Kalhun)
Çeviren: Özlem ÖZBAL
(Kısaltılmıştır.)

1-6. soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metinde Fenton, hangi özelliğiyle öne çıkmaktadır.

A) Sıkılgan olması
B) Heyecanlı olması
C) Kararlı olması
D) Maceraperest olması

2. Fenton'ın annesi ve babası müzede ne iş yapıyorlar?

A) Fosil bilimci olarak çalışıyorlar.
B) Müzede idari işler yapıyorlar.
C) Müzede güvenlik işlerine bakıyorlar.
D) Müzede rehberlik yapıyorlar.

3. Fenton yaz günlerini nasıl geçirmeyi planlıyor?

A) Annesi ve babasıyla birlikte çalışarak
B) Müzede dinozor kemiklerini sınıflandırarak
C) Müzede hediyelik eşya tasarlayarak
D) Müzede resim yaparak

4. Metne göre Fenton aşağıdaki kavram çiftlerinden hangisine ilgi duymaktadır?

A) Bilim-Spor
B) Sanat-Bilim
C) Tarih-Spor
D) Tarih-Turizm

5. Fenton'ın yerinde siz olsaydınız, böyle bir müzede neler yapmak isterdiniz?

_____

_____

_____

6. "Karar" kelimesini metinde bulunuz. Kelimenin aşağıdaki anlamlarından hangisinde kullanıldığını işaretleyiniz.

- ( ) Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.
- ( ) Herhangi bir durum için tartışılarak verilen kesin yargı, hüküm.
- ( ) Bu yargıyı bildiren belge.
- ( ) Değişmeyen, düzenli durum, düzenlilik, yöntemlilik.
- ( ) Tam ölçüsünde, ne az ne çok.
- ( ) Türk müziğinde, taksim yaparken ana makama dönüş.

7. Aşağıda verilen kelimelerden türemiş olanların başındaki kutucuğu işaretleyiniz.

	balık		bilgi		bitmiş		bulut
	dengeli		evli		göçmen		gözlükçü
	mutluluk		öğretmen		seviyor		tat
	vatan		yazar		yorgun		yurdum

8. Cümlelerdeki noktalı yerleri aşağıda verilen kelimelerden uygun olanla tamamlayınız.

edu | gov | org | güvenli

- _____ olmayan sitelerden resim, video, dosya veya program indirmemeliyiz.
- _____ uzantısı genel ağ sitesinin devlet kurumlarına ait olduğunu gösterir.
- _____ uzantısı genel ağ sitesinin üniversitelere ait olduğunu gösterir.

9. Aşağıdaki resimlere uygun deyimler yazınız. Bu deyimlerin anlamlarını altlarına yazınız.

_____ _____ _____	_____ _____ _____	_____ _____ _____
Anlamı:	Anlamı:	Anlamı:

10. "Bilim ve Teknoloji" temasındaki yazma çalışmalarınızı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Ölçütler	Evet	Hayır
Yazma konumu belirledim.		
Konumu belirledikten sonra bir taslak oluşturdum.		
Hikâye edici metinlerde, hikâye unsurlarını konuya bağlı olarak belirledim.		
Yazılarımda giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini nasıl işleyeceğimi belirledim.		
Taslak oluşturduktan sonra yazımda çıkarmak istediğim yerleri belirledim.		
Yazımı düzenlerken eklemek istediğim bilgi ve ifadeleri gözden geçirdim.		
Yazımda noktalama işaretlerini doğru yerde kullandım.		
Yazımda satır sonlarına sığmayan kelimeleri doğru yerden böldüm.		
Yazımı gözden geçirerek varsa yaptığım yanlışları belirleyip düzelttim.		

8. TEMA

Sanat

BU TEMADA NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Başlıktan ve görselden hareketle metnin içeriğini tahmin etme
- Türemiş kelimeler
- Metni özetleyerek yazma
- Atasözleri ve deyimler
- Metindeki bilgilere uygun grafik ve tablo oluşturma
- Dilekçe ve dilekçe yazma
- Güdümlü yazma yöntemi

ÇOCUKLUĞUN DEĞERİ •
ÜNLÜ RESSAM •
ŞİİR NEDİR? •
PİYANO VE PİYANİST •
(Dinleme / İzleme)
ŞARKI •
(Serbest Okuma Metni)

Hazırlık

1. Sanat denince aklınıza neler geliyor?
2. Aşağıdaki görsellerde hangi sanat dallarının anlatıldığını söyleyiniz.

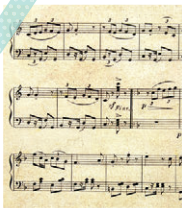

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

ÇOCUKLUĞUN DEĞERİ

Annem İstanbullu, babam Balıkesirli. Ben Ankara'da doğmuşum ama doğaldır ki ilk çocukluk yıllarımda, onların birbirinden çok da farklı olmayan kültür birikimleriyle beslenmişim. Ankara'nın yöresel aksanını, geleneksel davranışlarını edinmemiş olsam da övünçle "Ankaralıyım" derim. İlkokulu ve sonra beş yıllık Sanat Enstitüsünü orada bitirdim. Bütün çocukluğum çok sevdiğim Ankara'da geçti.

50'li yılların ortalarında İstanbul'a göç ettik. O günden bugüne değin içinde yaşadığım bu muhteşem kent, beni çok kısa zamanda bütün benliğimle içine alıverdi.

Tüm sanat dallarına olan sevgi ve ilgim, beni Güzel Sanatlar Akademisine yöneltti. Beş yıllık eğitim sürecinden sonra desinatörlük ve grafikerlik bölümlerini bitirdim.

Yıllar sonra çocuğum dünyaya gelince, çağdaş eğitimin vazgeçilmezi olduğuna inandığım çocuk edebiyatı ile ilgilenmeye başladım. O yıllarda ülkemde bu konuda büyük bir eksiklik olduğu bir gerçekti ve ben yazmayı seviyordum. Üstelik grafiker olduğum için resimli kitaplar da yapabilirdim, yapmalıydım çocuklar için.

İyi yetişmiş, her açıdan donanımlı çocukların, ülkemin ve dünyanın yarınlarını daha güzel yapacaklarına inandım hep. Çocuklara güzel kitaplar hazırlayabilmenin çok ciddi bir iş olduğuna inandım. Bu konuda başarılı olabilmek için çok çalışmak gerektiğini, dahası yaşamımı bu konuya adamak gerektiğini biliyordum.

İşte böylece başladım yazmaya. Bu nedenle, yaşım ilerlemiş olsa da bugün de çalışıyor, yeni şeyler öğrenmeye ve yazmayı sürdürmeye çalışıyorum.

Okullara gittiğimde hep sorar çocuklar, "En sevdiğiniz kitabınız hangisi?" diye. Bu soruyu yanıtlamak çok güç. Birini ayırıp söylemem mümkün değil. Ama çocukluğumun anılarını öyküleştirdiğim "Mavi Boya" adlı kitabımı, her elime alışımda beni eskilere, taa çocukluğuma götürüyor. Zaten hep içimde olan çocukluğumun duygularını yeniden yaşatıyor bana. Bir daha asla ele geçmeyecek, bir daha yaşanmayacak çocukluğun değerini yeniden anımsatıyor.

Ayla ÇINAROĞLU

1. Etkinlik

Aşağıda metinde geçen bazı kelimelerin anlamları verilmiştir. Anlamları, ilgili oldukları kelimelerle eşleştiriniz. Boşta kalan kelimenin anlamını tahmin ederek sözlük anlamıyla karşılaştırınız.

1	Bir üniversiteye bağlı veya bağımsız bir kuruluş olarak genellikle araştırma yapan ve bazı durumlarda öğretime de yer veren eğitim kurumu.
2	Mesleği desen yapmak olan kimse.
3	Grafik tasarımcısı.
4	Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü.
5	Üst düzeyde uygulayıcı meslek elemanı yetiştiren yükseköğretim kurumu.
6	Belli bir yöre ile ilgili, yerel.

- KÜLTÜR
- YÖRESEL
- ENSTİTÜ
- AKADEMİ
- GRAFİKER
- SANAT
- DESİNATÖR

2. Etkinlik

Metinde geçen aşağıdaki kelimelerin eş anlamlılarını birer cümle içinde kullanınız.

Metindeki kelime: farklı Eş anlamlısı: _____

Cümlem: _____

Metindeki kelime: değin Eş anlamlısı: _____

Cümlem: _____

Metindeki kelime: gerçek Eş anlamlısı: _____

Cümlem: _____

Metindeki kelime: yaşam Eş anlamlısı: _____

Cümlem: _____

3. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki cümleyi okuyunuz. Cümlede altı çizili olan kelimenin hangi anlamıyla kullanıldığını işaretleyiniz.

> Ama çocukluğumun anılarını öyküleştirdiğim "Mavi Boya" adlı kitabımı her elime alışımda beni eskilere, taa çocukluğuma götürüyor.

Gerçek anlam ☐ Mecaz anlam ☐ Terim anlam ☐

4. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki kelimelerden türemiş olanları işaretleyiniz. Kelimelerin köklerini yanlarına yazınız.

kitaplar _____

sanat _____

okullara _____

eksiklik _____

çocukluk _____

yaşım _____

sevgi _____

göç _____

5. Etkinlik

Aşağıda verilen alana metnin konusunu anlatan bir resim yapınız.

6. Etkinlik

Metnin ana fikrini yazınız.

7. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Yazar, İstanbul'a ne zaman göç etmiştir?
- Yazar, güzel sanatlar akademisinde hangi bölümleri bitirmiştir?
- Yazarın en sevdiği kitabı hangisidir?
- Yazar, neden çocuk edebiyatıyla ilgilenmeye başlamıştır?
- Ayla Çınaroğlu gibi başarılı olabilmek için yapılması gerekenler nelerdir?

8. Etkinlik

Metnin türünü ve bu türe ait bildiğiniz özellikleri, önceki bilgilerinizi de kullanarak yazınız.

9. Etkinlik

Sosyal bir canlı olan insan, duygu ve düşüncelerini anlatmaya ihtiyaç duyar. Fakat bu anlatım her zaman konuşarak gerçekleşmez. Bazen resim yaparak, bazen yazarak bazen de sadece beden diliyle gerçekleşir. Siz duygu ve düşüncelerinizi nasıl anlatıyorsunuz? Duygu ve düşünceleri aktarmada konuşmanın mı yoksa yazmanın mı daha etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Arkadaşlarınızla konuşunuz. Konuşmanızda dilimize henüz yerleşmemiş yabancı kelimelerin yerine Türkçelerini kullanınız.

10. Etkinlik

a. "Beni Bul" oyunuyla ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyarak oyunu oynayınız.

BENİ BUL OYUNU

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında hazırlayarak sınıfa getirdiğiniz kâğıtları öğretmen masasının üzerine karışık şekilde koyunuz. Ardından öğretmeninizin kontrolünde tahtaya çıkınız. Kâğıtlardan birini seçerek okuyunuz. Kâğıtta yer alan bilgilerin hangi arkadaşınıza ait olduğunu bulmaya çalışınız. Bu konuda arkadaşlarınızdan yardım alabilirsiniz. Oyunu öğretmeninizin uygun gördüğü süre boyunca oynayınız.

b. Oyunda dinlediklerinizden hareketle siz de bir arkadaşınızı tanıtan bir metin yazınız. Metninizde anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri kullanınız. Metninizi tamamladıktan sonra arkadaşlarınızla paylaşınız.

Sonraki Derse Hazırlık

Resim ve ünlü Türk ressamları hakkında https://www.kulturportali.gov.tr/portal/turk-ressamlar adresinden araştırma yapınız. Araştırmanızın sonucunda ilginizi çeken ressamlara ait resimlerden birini sınıfa getiriniz.

Hazırlık

Resim yapmaktan hoşlanıyor musunuz? Nedenleriyle açıklayınız.

Metni okumaya başlamadan önce metnin görsel ve başlığından hareketle metnin konusunu tahmin ederek 1. Etkinlik'e yazınız. Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek grupla okuma yöntemiyle okuyunuz.

ÜNLÜ RESSAM

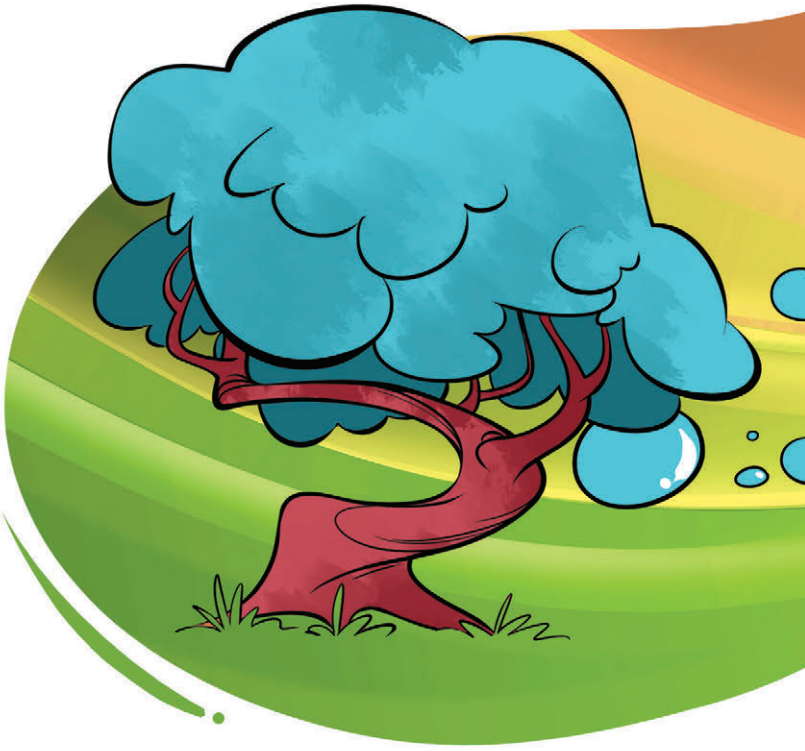

Ünlü ressam sesini hiç yükseltmiyordu, ağır ağır konuşmaya başladı:

— Çocukların yaptığı resimlere bayılıyorum. Çok özgür çalışıyor onlar. Bir şey yapmak isterlerken başka şeyler de çıkıyor ortaya.

— Nasıl yani?

— Renkler ve çizgiler onları alıp götürüyor.

— En çok neye kızarsınız?

— Resim yaparken cetvel kullananlara. Bir kedi, düşünün. Yumuşacık, yuvarlak bir yaratıktır kedi. Ama nerdeyse kediyi bile çizerken cetvel kullanacak kimseler var. Onlara çok kızarım.

— Ama düz çizgili nesneler var. Ev gibi, vapur gibi, masa gibi…

— Resim cetvelle yapılmaz efendim, isterse yamuk olsun, elimizle yapacağız evi de, vapuru da, masayı da. Canımı sıkan bir şey daha var; bazıları resmi önce kurşun kalemle yapıp sonra boyayla üstünden gidiyorlar.

— Resim düzeltilmez mi?

— Düzeltmemek daha iyi. Ben olsam, düzeltmem, yenisini yaparım.

— Ama o başka bir resim olup çıkar.

— Bazı ressamların doğadaki renkleri başka türlü kullandıkları görülüyor. Örneğin ağacı mavi yapraklı yapıyorlar.

— Önce renkleri yerinde kullanmayı öğrenmeli. Ondan sonra her şey serbest.

— Yedi renkle mi?

— Ne yedisi? Boyaları birbirine karıştırınca milyonlarca renk çıkar.

— Ressam kime denir?

— Renklerle yaşayan kimseye.

— Şair?

— Şair de sözcüklerle yaşar.

— Demirci?

— Demir döğer.

— Kuş?

— Uçar. Bazen de konar.

— Çarşamba?

— Çarşaf dokur.

— Üç ressam adı, sayar mısınız?

— Leonardo Da Vinci, Rafaello, Picasso.

— Üç Türk ressamı?

— Şeker Ahmet Paşa, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cihat Burak.

— Bir de Fatih Sultan Mehmet'in portresini yapan sanatçı vardı.

— Bellini'dir onun adı. İtalyan'dır. Sonradan Venedik Cumhuriyeti'nin ressamı olmuştur.

— Poster ne demek?

— Ticaret amacı olmayan afiş demek.

Ünlü ressam bu son sözü söyledikten sonra gözlüklerini çıkardı. Sildi. Gözleri belirsiz bir ikindi vakti gibiydi.

Cemal SÜREYA

Cemal SÜREYA

1931'de Erzincan'da doğdu. Asıl adı Cemalettin Seber'dir. 1954'te Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye ve İktisat Bölümünü bitirdi. 1982 yılına kadar Maliye Bakanlığında müfettiş olarak çalıştı. 1990 yılında hayata gözlerini yumdu.

Cemal Süreya, Türk edebiyatının en önemli şairlerindendir. *Üvercinka, Göçebe, Sevda Sözleri, Sıcak Nal ve Güz Bitiği* şiir kitaplarından bazılarıdır. Düzyazı eserleri arasında *Şapkam Dolu Çiçekle, 99 Yüz, 999. Gün, Uzat Saçlarını Frigya'yı* sayabiliriz.

1. Etkinlik

Metnin görsel ve başlığından hareketle metnin konusunu tahmin ederek aşağıya yazınız. Metni okuduktan sonra da tahmininizin doğruluğunu kontrol ediniz.

_____

_____

_____

2. Etkinlik

Metinde anlamını bilmediğiniz kelimeleri belirleyip defterinize yazınız. Tespit ettiğiniz kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Kelimelerin sözlük anlamlarına bakarak tahminlerinizin doğruluğunu kontrol ediniz. Kelimeleri sözlüğünüze yazınız. Metinden alınan "ağır" kelimesinin aşağıda verilen sözlük anlamlarını okuyunuz. Önceki bilgilerinizden de faydalanarak kelimenin metinde hangi anlamıyla kullanıldığını işaretleyiniz.

1. ◯ Tartıda çok çeken, hafif karşıtı.

2. ◯ Çapı, boyutu büyük.

3. ◯ Yavaş.

4. ◯ Yoğun.

5. ◯ Fiziksel sebeplerden dolayı güç işiten (kulak).

6. ◯ Değeri çok olan, gösterişli.

7. ◯ Dokunaklı, insanın gücüne giden, kırıcı.

8. ◯ Ciddi.

9. ◯ Sıkıntı veren, bunaltan.

10. ◯ Çetin, güç.

11. ◯ Ağırbaşlı, ciddi.

12. ◯ Keskin, boğucu (koku).

13. ◯ Kısık, alçak.

14. ◯ Davranışları yavaş olan.

15. ◯ Sindirimi güç (yiyecek).

16. ◯ Ağır sıklet.

17. ◯ Yavaş bir biçimde.

3. Etkinlik

Metinde geçen aşağıdaki kelimelerin zıt anlamlılarını belirtilen yerlere yazınız. Bulduğunuz kelimeleri birer cümle içinde kullanarak aşağıya yazınız.

Kelimeler	başlamak	sonra	yeni	son
Zıt anlamlıları	_____	_____	_____	_____

1. cümlem: _____

2. cümlem: _____

3. cümlem: _____

4. cümlem: _____

4. Etkinlik

Aşağıdaki atasözlerini anlamlarıyla eşleştiriniz.

1	Sanatına hor bakan (sanatını hor gören) boğazına torba takar.	☐	Evlat, babasının ölümünden sonra sanatını sürdürür.
2	Sanat altın bileziktir.	☐	Kişi tek başına ne kadar çalışırsa çalışsın işin inceliklerini bir bilenden öğrenirse o işi daha çabuk ve kolay yapabilir.
3	Sanatı ustadan görmeyen (öğrenmeyen) öğrenmez.	☐	İşini küçümseyen kişi istediği gibi para kazanamaz ve sonunda dilenci olur.
		☐	Kişinin elindeki sanat, değeri hiç eksilmeyen bir servettir.

5. Etkinlik

"Ünlü Ressam" metnine farklı iki başlık belirleyiniz. Bu başlıkları ve başlıkları seçme nedenlerinizi yazınız.

Birinci başlığım: _____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

İkinci başlığım: _____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

6. Etkinlik

"Ünlü Ressam" metninin konusunu ve ana fikrini yazınız.

Metnin konusu: _____

Metnin ana fikri: _____

7. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Ressam neden çocukların yaptığı resimlere bayılıyor?

_____

- Ressam en çok neye kızıyor?

_____

- Ressam resmi düzeltmek yerine neyin yapılması gerektiğini söylüyor?

_____

- Ressama göre kaç tane renk vardır?

_____

- Resim çizerken siz nelere dikkat ediyorsunuz? Açıklayınız.

_____

_____

8. Etkinlik

Metindeki ressam, kendisine sorulan sorulara cevap verirken "ressam, şair, demirci, kuş, çarşamba" kelimelerinin tanım ve anlamlarını kendine özgü bir tarzda cevaplıyor. "Oyuncu, marangoz, kedi, pazartesi" kelimelerinin anlamlarını siz de kendi cümlelerinizle size özgü olacak şekilde aşağıya yazınız.

oyuncu: _____

marangoz: _____

kedi: _____

pazartesi: _____

9. Etkinlik

Metni özetleyerek aşağıya yazınız.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

10. Etkinlik

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında hazırlayarak sınıfa getirdiğiniz resimleri arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu resimlerin sizde uyandırdığı duygular nelerdir? Ressamlar bu resimleri çizerken cetvel kullanmış olabilirler mi? Metinde cetvel kullanan ressamlar hakkındaki düşüncelere katılıyor musunuz? Arkadaşlarınızla konuşunuz. Konuşmalarınız esnasında arkadaşlarınızın sözünü kesmeyiniz.

11. Etkinlik

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında edindiğiniz bilgilerden hareketle defterinize "Sanat ve Resim" konulu bilgilendirici bir metin yazınız. Metninizi yazarken aşağıdaki aşamalara uyunuz. Metninizi yazmadan önce çevrenizdeki insanlara "en çok sevdikleri sanat dalını" sorunuz. Aldığınız cevapları grafik hâline getiriniz. Bunun için öğretmenlerinizden destek alınız.

1. Yazmaya başlamadan önce metnin konusunu ve ana fikrini belirleyiniz.
2. Giriş, gelişme ve sonuç bölümünden oluşan bir taslak hazırlayınız.
3. Metninizde günlük hayattan örnekler veriniz.
4. Metninizi yazarken anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri kullanınız.
5. Metninizde dilimize henüz yerleşmemiş yabancı kelimelerin yerine Türkçelerini kullanınız.
6. Yazınızda oluşturduğunuz grafiği ve grafikteki bilgileri de kullanınız.
7. Metninizi bitirdikten sonra gözden geçirerek varsa yazım ve noktalama hatalarınızı düzeltiniz.
8. Metninize başlık koymayı unutmayınız.
9. Metninizi arkadaşlarınıza okuyunuz.

Sonraki Derse Hazırlık

Ünlü Türk şairleri hakkında güvenilir kaynaklardan araştırma yapınız. Bu şairlerden birine ait bir şiiri defterinize yazarak sınıfa getiriniz.

Hazırlık

1. Sevinçli veya üzüntülü olduğunuzda duygularınızı nasıl ifade edersiniz?
2. En çok hangi şairleri seviyorsunuz? Neden?

Şiiri noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

ŞİİR NEDİR?

Sözcüklerin içinden harfler
Düş gibi dökülüyorsa

Harflerin uzayıp giden treni
Beni rüya dersine götürüyorsa

Ay ışığı yüzümden alıyorsa ışığını
Güneş gülüşümü taklit ediyorsa

Yıldızlar gökyüzünün koca evinde oturup
Çocukları sayıyorsa

Dedemin adı Yunus
Dili Türkçeyse

Şiir odur!

İsmail KARAKURT

İsmail KARAKURT

1964'te Yozgat'ta doğdu. Yazmaya üniversite yıllarında başladı. Şiirleri ve yazıları Aylık Dergi, Albatros, Araf, Ardıç, Argos, Az Edebiyat, Değirmen, Dergah, Hece, Kanat, Türk Dili gibi dergilerde yayımlandı.

İlk şiir kitabı *Simurg* ile Türkiye Yazarlar Birliği tarafından şiir ödülüne layık bulundu. *Mahrem Mecazlar, Çürük Yeşil, Üç Şiir, Şifalı Otlar Dükkânı, Pörçük Meşkler* kitaplarından bazılarıdır.

1. Etkinlik

a. Okuduğunuz metinde geçen kelimelerden bazıları aşağıda verilmiştir. Bu kelimelerin varsa eş anlamlılarını ve zıt anlamlılarını aşağıya yazınız.

sözcük | iç | düş | koca

Zıt anlamlılar: _____

Eş anlamlılar: _____

b. "düş ve koca" kelimelerini şiirdeki anlamından farklı olacak şekilde birer cümlede kullanarak yazınız.

düş: _____

koca: _____

2. Etkinlik

a. Aşağıda verilen bölüme şiirin konusunu yazınız.

_____

_____

b. Metne göre şair, şiiri tanımlamaktadır. Siz de kendi şiir tanımınızı aşağıya yazınız.

_____

_____

_____

_____

3. Etkinlik

Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. Metnin ana duygusunu yansıtan ifadeyi işaretleyiniz.

- Düz yazıya duyulan hayranlık. ( )
- Şiire duyulan özlem. ( )
- Hikâyeye duyulan sevgi. ( )
- Şiire duyulan sevgi. ( )

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları şiire göre cevaplayınız.

- Sözcükler harflerin içinden nasıl dökülüyor?

_____

- Şairin gülüşünü taklit eden nedir?

_____

- Şaire göre, yıldızlar nerede oturuyor?

_____

- Şairin dedem diye bahsettiği Yunus sizce kim olabilir?

_____

_____

5. Etkinlik

Metinde, içinde teşbih (benzetme) ve teşhis (kişileştirme) sanatlarının geçtiği dizeleri belirleyip aşağıya yazınız.

Teşbih (Benzetme)

_____

_____

_____

_____

Teşhis (Kişileştirme)

_____

_____

_____

_____

6. Etkinlik

Dilekçeyle ilgili aşağıda verilen bilgileri okuyunuz.

Dilekçe

Bir dileği bildirmek için resmî makamlara sunulan, imzalı ve adresli, pullu veya pulsuz yazılara dilekçe denir.

Dilekçede anlaşılır ve ciddi bir dil kullanılmalıdır. Dilek, istek veya şikâyet açık bir şekilde ifade edilmelidir. Ayrıca dilekçede belirtilen konunun yasalara uygun olması, bir şikâyet iletiliyorsa şikâyete konu olay ya da durumun kanıtlanabilir olması gerekir. Dilekçe, ilgili kuruma hitapla başlamalıdır. Tarih, adres bilgileri, ad soyad yazılmalı ve imza atılmalıdır.

Aşağıdaki dilekçe örneğini inceleyiniz.

ATATÜRK ORTAOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE
KEÇİÖREN/ANKARA

5-A sınıfında okumakta olan 478 numaralı öğrenciyim. Öğretmenlerimizin rehberliğinde arkadaşlarımla birlikte mayıs ayı içerisinde "Karantina ve Okumak" konulu bir kompozisyon yarışması düzenlemek istiyoruz.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

21.01.2022
Cahit ARSLAN

ADRES:

Okulda bir şiir yarışması düzenleyeceğinizi tasarlayınız. Defterinize ilgili yerlerden izin almak için bir dilekçe yazınız. Düzenleyeceğiniz yarışma için çeşitli resmî kurumlardan da yardım alabilirsiniz.

7. Etkinlik

"Sonraki Derse Hazırlık" aşamasında defterinize yazıp sınıfa getirdiğiniz şiirleri arkadaşlarınızla paylaşınız. Şiirlerin duyguları nasıl anlattıkları hakkında düşününüz. Edebî türlerin en eskilerinden biri olan şiirin duygu, düşünce ve hayalleri bu kadar etkili şekilde anlatmasının sebebi ne olabilir? İnsanları bilgilendirmek ya da haber vermek için de şiir yazılabilir mi? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

Hazırlık

1. Ne tür müzikler dinlemekten hoşlanırsınız?
2. Aşağıda görselleri verilen müzik aletlerinden hangilerinin seslerini beğeniyorsunuz? Neden?

Dinleme/İzleme

Metni dinlemeye başlamadan önce metnin başlığından ve metinle ilgili görsellerden faydalanarak metnin konusunu tahmin ediniz. Metni dinledikten sonra tahmininizin doğruluğunu kontrol ediniz. Metni dinlemeye başlamadan önce 1. Etkinlik'i yapınız. Metni dikkatinizi vererek dinleyiniz.

PİYANO İLE PİYANİST

1. Etkinlik

Dinleyeceğiniz metinden alınmış aşağıdaki paragrafı okuyunuz. Sizce metnin devamında paragrafta anlatılan olay ne şekilde gelişmiş olabilir? Tahmin ederek yazınız. Metni dinledikten sonra tahmininizin doğruluğunu kontrol ediniz.

"Doğrusu bu tam aradığım gibi bir piyano." dedi. Kuyruklu Piyano kulaklarına inanamadı. Doğru mu duymuştu! Gerçekten onun aradığı gibi bir piyano muydu? Genç adam parmaklarını Kuyruklu Piyano'nun üzerinde gezdirdi.

Tahminim: _____

_____

_____

_____

2. Etkinlik

Aşağıda verilen kelimelerin anlamlarını metinden hareketle tahmin ediniz. Kelimeleri, sözlük anlamlarından yararlanarak bulmacadaki yerlerine yerleştiriniz. Anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri sözlüğünüze yazınız.

AKORT | ALICI | BURUŞTURMAK | EZGİ | BESTE

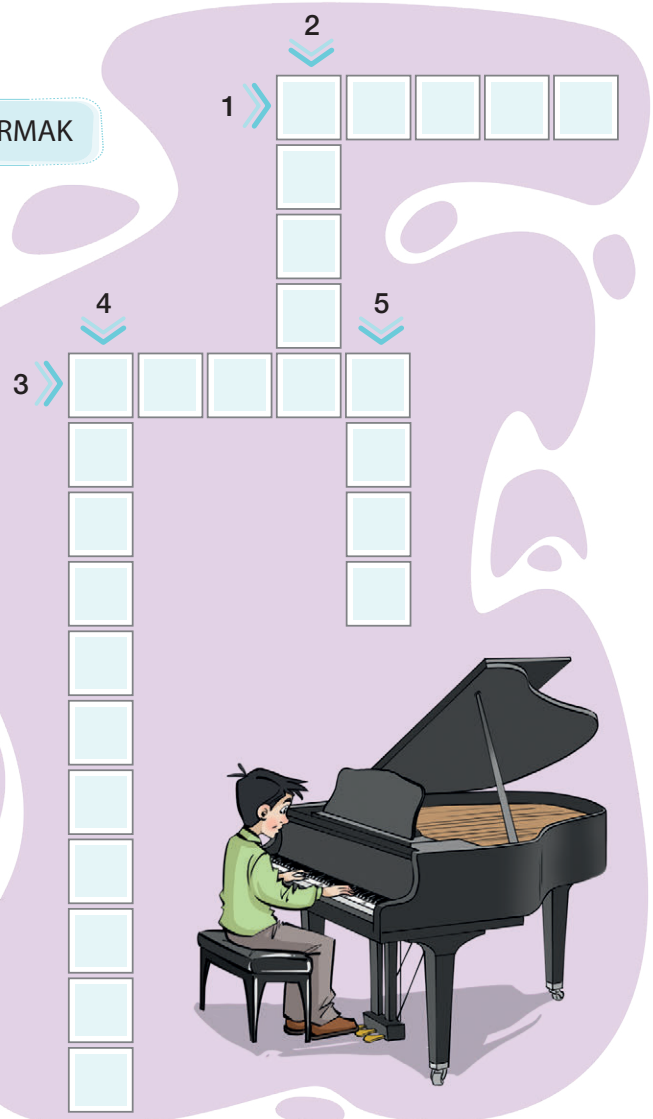

1. Bir ürünü satın almak isteyen kimse, müşteri.
2. Bir çalgıda doğru ses vermesi için yapılan ayar, düzen.
3. Bir müzik eserini oluşturan ezgilerin bütünü.
4. Sıkıştırarak veya kıvrım yaparak bir şeyin alanını ve hacmini küçültme işi.
5. Belli kurallara göre düzenlenmiş, kulağa hoş gelen ses dizisi.

3. Etkinlik

Siz Kuyruklu Piyano'nun yerinde olsaydınız dükkândan çıkabilmek için neler yapar, nasıl davranırdınız? Aşağıya yazınız.

_____

_____

_____

_____

4. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki deyimleri anlamlarıyla eşleştiriniz. Deyimleri birer cümlede kullanarak belirtilen yere yazınız.

Deyimler	Anlamları
1 nefes almak	☐ Bilinci işlemez olmak.
2 el ovuşturmak	☐ İşlerin ters gitmesi yüzünden karamsar olmak.
3 kendinden geçmek	☐ Ferahlığa kavuşmak.
	☐ Birinin karşısında ezilip büzülmek.

Nefes almak: _____

El ovuşturmak: _____

Kendinden geçmek: _____

5. Etkinlik

"Piyano ile Piyanist" metnine tek kelimelik ve cümle şeklinde birer başlık belirleyiniz. Bu başlıkları ve başlıkları seçme nedenlerinizi aşağıya yazınız.

Tek kelimelik başlık: _____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

_____

Cümle şeklindeki başlık: _____

Bu başlığı seçme nedenim: _____

_____

6. Etkinlik

Metnin ana fikrini en iyi ifade eden atasözünü işaretleyiniz.

- Denize düşen yılana sarılır. ( )
- Sakınan göze çöp batar. ( )
- Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır. ( )
- Baca eğri de olsa dumanı doğru çıkar. ( )

7. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre sözlü olarak cevaplayınız.

- Müşteriler Kuyruklu Piyano'yu neden almıyorlar?
- Kuyruklu Piyano, yanına gelen iyi giyimli adamla başta neden ilgilenmiyor?
- Kuyruklu Piyano satın alınacağını nasıl anlıyor?
- İyi giyimli adam Kuyruklu Piyano için salonunda nasıl yer açmayı düşünüyor?
- Kendinize bir şeyler alırken nelere dikkat ediyorsunuz?

8. Etkinlik

Metni bir kez daha dinleyiniz. Metne ait hikâye unsurlarını yazınız.

Şahıs kadrosu:

Yer (mekân):

Olay:

Zaman:

9. Etkinlik

Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümlelerdeki yazım ve noktalama yanlışlarını düzelterek yeniden yazınız.

ahmetin bu davranışı onu hayli üzmüştü

İstiklâl marşımızın yazarı Mehmet akif Ersoydur.

19 mayıs Atatürkü anma Gençlik ve Spor bayramını coşkuyla kutladık

10. Etkinlik

Bir müzik grubu kurduğunuzu hayal ediniz. Grubunuzda kimlerin yer alacağı, hangi enstrümanları çalacakları, vokalin kim olacağı ve grubunuzun söyleyeceği şarkılar hakkında kısa bir hikâye yazınız. Metninize, içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz. Yazmaya başlamadan önce ana fikrinizi belirleyiniz. Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan bir taslak oluşturunuz. Taslağınızda bu bölümlerde ne tür bilgilere yer vereceğinizi belirleyiniz.

Yazınızı bitirdikten sonra gözden geçirerek varsa yazım ve noktalama hatalarınızı düzeltiniz. Hikâyenizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

ŞARKI

Şarkı söylemek
Dallarda hep birlikte
Kuşlar gibi cıvıldaşmaktır
Bir bahar sevinciyle.
Dolaşmaktır kelebekler gibi
Çiçekten çiçeğe keyifle.

Çocuklar şarkı söyleyince,
Işıklar saçılır çevreye,
Yüzlerine bir ay doğar,
Pınarlar çağıldar seslerinde.
Şarkı umuttur
Geleceğe duyulan.
Çocuklar umutla büyür
En karanlık gecede bile

Melisa GÜRPINAR

Melisa GÜRPINAR

1941'de İstanbul'da doğdu. İstanbul Belediyesi Konservatuvarı Tiyatro Bölümünü bitirdi. İlk şiir kitabı *Umut Pembeleri*, 1962'de yayımlandı. *İstanbul'un Gözleri Mahmur* adlı şiirsel öyküleri, Halil Kocagöz Şiir Ödülü'nü aldı. İstanbul üzerine anı ve denemeleri de olan yazarın *Okul Arkadaşım, Geceyarısı Notları, Sözcüklerin İçinde, Salkımsöğütlerin Gölgesinde* ve *Her Harf Bir Melek* adlı kitapları bulunmaktadır.

8. Tema
Ölçme ve Değerlendirme Soruları

BİR DÜŞ YOLCUSU

(…) Her çocuk gibi kanatlıydım ben de… Oyunları sevdim, en çok da masalları… Bir gülümsemeye bütün oyuncaklarımı değişecek, bir oyuncağa yüreğini verecek bir çocuktum. Yıldızlar, ay, bulutlar, yağmurlar hepsi benimdi. İlk kez aya ayak basıldığı gün uzun uzun seyretmiştim gökyüzünü, görmeye çalışmıştım o astronotu.

Kelebeklerin, çiçeklerin, böceklerin aralarında hangi dili konuştuğunu çok merak eder, büyüklere hep bunu sorardım. (…)

En sevdiğim oyunlardan biriydi beyazbulut oyunu. Bulutların aldığı bin bir şekille gökyüzünün mavisinde masallar yazdığını düşünür, o masalları düşlerdim. İşte böyle bir beyazbulut yolcusuydum.

En çok oynadığım oyunlardan biri "yazarcılık" oyunuydu. Kendime bir masa kurar, renkli kalemler koyar, masayı iyice süsler, "Ben şimdi burada oturup şiir yazacağım." derdim. Yazdıktan sonra, sıra yazdığım şeyleri yüksek sesle okumaya gelirdi. O zaman da radyoculuk oyununa geçerdim. Radyoda sunucu olur, yazdığım şeyi dinleyicilere okurdum güya!

(…)

Arkadaşlarım düşseldi. Örneğin Küçük Prens, Tom Amca, Alice, Cin Ali, Kemalettin Tuğcu'nun anlattığı sokak çocukları, sıklıkla odama gelirdi.

Çocukluğumun yürek galerisini güzelleştiren, varsıllaştıran herkese, her şeye şükran borcum ve teşekkürüm var. Belki de kitaplarımı o borcu ödeyebilmek için (…)

Mavisel YENER
(Kısaltılmıştır.)

1-5. soruları metne göre cevaplayınız.

1. "Her çocuk gibi kanatlıydım ben de…" ifadesiyle yazar ne demek istiyor?

2. Beyazbulut oyunu nasıl bir oyundur? Bu oyun size ilginç geldi mi? Neden?

3. Yazarın "yazarcılık" oyunu kaç aşamadan oluşmaktadır? Bu oyunun hangi aşaması size daha ilginç geldi?

4. Yazarın çocukluk arkadaşlarını "düşsel" varlıklar olarak nitelemesinin nedeni ne olabilir?

5. Yazar, kitaplarını yazarken kimlere gönül borcu olduğunu söylüyor?

6. Metinde geçen gerçek ve terim anlamlı kelimelere ikişer örnek yazınız.

Gerçek anlamlı kelimeler _____

_____

Terim anlamlı kelimeler _____

_____

7. Aşağıdaki yazma alanlarına başta verilen noktalama işaretlerini kullanarak cümleler yazınız.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sayıların yazımı ile ilgili bir yazım yanlışı yapılmıştır?

A) Duru yarışmada 3. oldu.
B) Eylül 5'şer 5'şer sayabiliyor.
C) Emir on iki şınav çekti.
D) 12 Nisan günü geri döneceğim.

9. Aşağıdaki cümlelerde altı çizgili sözcüklerin hangisinde ünsüz yumuşaması, ünsüz benzeşmesi ya da ünlü düşmesi gibi bir ses olayı <u>yoktur</u>?

A) <u>Alnından</u> boncuk gibi ter damlıyordu.
B) <u>Kitabın</u> kapağı bence çok çok güzeldi.
C) <u>Nasıl</u> davranacağını kendisi de bilmiyor.
D) <u>Bugün</u> hava daha güzel olacakmış.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eş sesli bir sözcük vardır?

A) Yaz gelince satranç kursuna kayıt olacağım.
B) Nereye gidiyorsun böyle, dedi ona.
C) Ablamın bu tavrını beğenmedim.
D) Ona verdiğim kitabı geri getirmedi.

11. *"Bebeğini ilk defa kucağına aldığında* _____ ." ifadesinde aşağıdaki yargılardan hangisiyle tamamlanırsa diğerlerinden farklı bir anlam elde edilir?

A) dünyalar onun olmuştu
B) ağzı kulaklarına varmıştı
C) gözlerinin içi güldü
D) eli ayağı titredi

12. Aşağıda yer alan paragrafları okuyunuz. Paragraflara ait ana fikirleri belirleyerek eşleştiriniz.

1. Evcil hayvanlar da insanlar gibi birçok haklara sahiptir. Karınlarının doyurulması, bakımlarının yapılması, barınmaları bu haklarından bazılarıdır.

2. Kış mevsiminde yabani hayvanlar için yaşadıkları yerlere yiyeceklerin konulması önemli bir davranış şeklidir. Onların yaşamlarını sürdürmeleri, doğal dengenin korunması açısından da son derece önemlidir.

3. Hayvanların farklı özelliklerini keşfetmek için onlara yakın olmak gerekir. Onlara yakın olduğumuzda bir kalplerinin olduğunu görecek ve bazı davranışlarına hayran olacağız.

( ) Yabani hayvanların korunması son derece önemlidir.
( ) Hayvanları tanımak kolaydır.
( ) Hayvanlar dünyanın her yerinde bulunmaz.
( ) Hayvanları yakından tanımalıyız.
( ) Evcil hayvanların da temel halkları vardır.
( ) Hayvanların özelliklerinin keşfedilmesi zevklidir.

13. Cümlelerdeki noktalı yerleri aşağıda verilen kelimelerden uygun olanla tamamlayınız.

cümle | üçlü | rakamla | yazıyla | ayrı | sıra

- Birden fazla kelimeden oluşan sayılar _____ yazılır.
- Üleştirme sayıları rakamla değil _____ belirtilir.
- Bir zorunluluk olmadıkça _____ rakamla başlamaz.
- Dört veya daha çok basamaklı sayılar sondan sayılmak üzere _____ gruplara ayrılarak yazılır ve aralarına nokta kullanılır.
- Sıra sayıları yazıyla ve _____ gösterilebilir.

SÖZLÜK

A

abluka: Bir ülkenin veya bir yerin dış dünya ile olan her türlü bağlantısını kuvvet kullanarak kesme.
akıcı: Kolay anlaşılabilen, okunabilen.
aksak: Aksayan, hafifçe topallayan.
alıntı: Bir yazıya başka bir yazarın yazısından alınmış parça.
allamak: Kırmızı duruma getirmek.

B

bağımsızlık: Bağımsız olma durumu.
bağlam: Herhangi bir olguda olaylar, durumlar, ilişkiler örgüsü veya bağlantısı.
bellemek: Öğrenip akılda tutmak.
bildirge: Bir kimsenin resmî bir kuruluşa herhangi bir durumu bildirmek için verdiği çizelge.
bucak: İlçelerin, bir müdürle yönetilen bölümlerinden her biri.
buyruk: Belirli bir davranışta bulunmaya zorlayıcı söz.

C

car: Çağrı, tellal ile duyurma, ilan.
cirim: Bir cismin uzayda doldurduğu boşluk.
cürüm: Törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış.

Ç

çağıldamak: Sular akarken taşlara, kayalara çarparak "çağıl çağıl" ses çıkarmak.
çağrıştırmak: Akla getirmek, hatırlatmak.
çekirdek: Bir şeyin temelini oluşturan.

D

densiz: Yakışıksız ve saygısızca davranan kimse.
devir: Kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası.
devirmek: Bir yönetim organının veya başkanının yönetim gücünü zorla elinden almak.
didinmek: Çok güçlük çekerek sürekli çalışmak.
dilmek: Bir bütünü ince ve yassı parçalara ayırarak kesmek.
diyalog: Karşılıklı konuşma.
dize: Şiirin satırlarından her biri, mısra.
donanma: Belli bir amaçla kullanılan gemilerin bütünü.

E

editör: Bir sanatçının, bir yazarın eserini yayıma hazırlayan kimse veya kuruluş.
egzersiz: Vücudun gücünü ve dayanıklılığını artırmak için yapılan uygulama.
enik: Kedi, köpek vb. çok memeli hayvanların yavrusu.
enstrüman: Müzik aleti.
esinlenmek: Bir şeyden ilham almak, içine doğmak.
esnaf: Küçük sermaye ve zanaat sahibi.
etkileşim: Birbirini karşılıklı olarak etkileme işi.
evvela: İlk olarak, başlangıçta, önce.

F

faaliyet: Canlılık, hareket.
ferahlamak: Sıkıntısı, tasası dağılmak.
fosil: Geçmiş yer bilimi zamanlarına ilişkin hayvanların ve bitkilerin, yer kabuğu kayaçları içindeki kalıntıları veya izleri.

G

gırgır: Açık denizlerde balık avlamakta kullanılan büyük ağ.
göçmen: Kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse, aile veya topluluk).
görenek: Bir şeyi eskiden beri görüldüğü gibi yapma alışkanlığı.
görsel: Görme duyusuyla ilgili olan, görmeye dayanan.
görüş: Bir olay, varlık veya düşünce üzerinde varılan yargı, fikir.

H

halife: Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakla görevli kimse.

han: Yol üzerinde veya kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan yapı.
hantal: Çok iri, büyük, kocaman.
hasılı: Sözün kısası, kısacası.
heybet: Korku ve saygı uyandıran görünüş.
hijyen: Sağlığa zarar verecek ortamlardan korunmak için yapılacak uygulamalar ve alınan temizlik önlemlerinin tümü.
hor bakmak: Değersiz saymak, değer vermemek.
hüner: Beceri isteyen ustalık.

İ

ihbar: Suçlu saydığı birini veya suç saydığı bir olayı yetkili makama gizlice bildirme.
ilke: Temel düşünce, prensip.
imaj: Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey.
israf: Gereksiz yere para, zaman, emek vb.ni harcama.
işgal: Bir yeri ele geçirme.
işkembe: Geviş getirenlerin ilk ve en büyük mide bölümü.
iyelik: Kendisinin olan bir şeyi yasa çerçevesi içinde dilediği gibi kullanabilme hakkını taşıma durumu.

J

jest: Herhangi bir şeyi açıklamak için genellikle el, kol ve baş ile yapılan içgüdüsel veya iradeli hareket.

K

kadro: Bir işte görev alan kişi veya kişiler.
karakter: Ayırt edici nitelik.
karavana: Genellikle orduda yemek dağıtımında kullanılan büyük metal kap.
kavram: Bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı.
kavşak: Yol vb. uzayıp giden şeylerin kesiştikleri veya birleştikleri yer.
kibirli: Kendini büyük gören kimse.
kof: Kuruyarak veya çürüyerek içi boşalmış olan.
köken: Bir şeyin çıktığı, dayandığı temel.
külliye: Bir caminin çevresinde cami ile birlikte kurulmuş medrese, imaret, sebil, kitaplık, hastane vb. yapıların bütünü.
künye: Bir kimsenin adı, soyadı, ülkesi, doğumu, mesleği vb. bilgilerini gösteren kayıt.

L

loş: Yeterince aydınlık olmayan, yarı karanlık, az ışık alan.

M

makinist: Lokomotif, vapur, fabrika vb.nin makinesini işleten kimse.
mektep: Her türlü eğitim ve öğretimin toplu olarak yapıldığı yer.
menajer: Bir sporcunun veya sanatçının mesleki işlerini düzenleyen ve yöneten kimse.
meşakkatli: Ağır ve yorucu emekle yapılan.
mimik: Yüz, el, kol hareketleriyle düşünceyi anlatma sanatı.
muallim: Mesleği bilgi öğretmek olan kimse.
mülkiyet: Sahip olma durumu.

N

nesil: Yaklaşık yirmi beş otuz yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler topluluğu.
nezaket: Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma.

Ö

ölçüt: Bir yargıya varmak veya değer vermek için başvurulan ilke.
özlü: Düşünceyi gereksiz söz kullanmadan bildiren.

P

paracıl: Parayı çok seven.
profesyonel: Bir işi kazanç sağlamak amacıyla yapan (kimse), amatör karşıtı.

R

rasathane: Gök gözlemleri yapan, gök cisimlerini ve olaylarını inceleyen yer.
redaksiyon: Yazılmış bir metin üzerinde gereken düzeltmeleri yaparak yazıyı yayıma hazır duruma getirme.
rutin: Sıradanlık, çeşitlilik göstermeyen, alışılagelmiş düzen içinde yapılan.

S

sarraf: Mesleği, değerli kâğıt ve metal paraları birbiriyle değiştirmek, tahvil alışverişi yapmak olan kimse, kuyumcu.

seğirmek: Genellikle vücudun bir yerinde deri ile birlikte derinin hemen altındaki kaslar hafifçe oynamak.

senaryo: Tiyatro oyunu, piyes, film, dizi film vb. eserlerin sahnelerini ve akışını gösteren yazılı metin.

serzeniş: Sızlanmak, sızlanarak anlatmak, şikâyet etmek.

sitem: Bir kimseye, yaptığı bir hareketin veya söylediği sözün üzüntü, alınganlık, kırgınlık vb. duygular uyandırdığını öfkelenmeden belirtme.

slogan: Bir düşünceyi kolay hatırlanıp tekrarlanabilir bir biçimde ifade eden kısa, çarpıcı söz.

süreç: Aralarında birlik olan veya belli bir düzen veya zaman içinde tekrarlanan, ilerleyen, gelişen olay ve hareketler dizisi.

Ş

şahıs: Kadın veya erkeğe verilen genel ad, kişi.

şema: Bir aletin, bir aracın veya bir biçimin ana çizgilerini gösteren çizim.

T

tasavvuf: Kur'an'da önerilen ve peygamberin hayatında uygulamaları görülen hayat tarzını yaşama gayreti.

taslak: Bir şeyi, bir sanat veya edebiyat eserini ana çizgileriyle, türlü bölümleriyle belirten ön çalışma.

tavır: Bir olay, bir durum karşısında kişinin takındığı davranış.

telaffuz: Söyleyiş.

tereddüt: Kararsız olma durumu.

testi: Geniş gövdeli, dar boğazlı, emzikli veya emziksiz olabilen, toprak, cam, metal vb. maddelerden yapılan su kabı.

tez: Üniversitelerde öğrencilerin veya öğretim üyelerinin hazırlayıp bazen bir sınav kurulu önünde savundukları bilimsel eser.

tezahürat: Bağırıp çağırarak, alkışlayıp tempo tutarak yapılan gösteri.

tını: Türlü müzik araçlarının verdiği sesleri birbirinden ayırt etmeyi sağlayan ses özelliği.

ton: İnsan veya çalgı sesinin yükseklik, alçaklık derecesi.

U

unvan: Bir kimsenin memuriyetindeki rütbesini, makamını veya mevkisini gösteren ad.

uygarlık: Bir ülkenin, bir toplumun, maddi ve manevi varlıklarının, fikir, sanat çalışmalarıyla ilgili niteliklerinin tümü.

Ü

üleştirme: Bölüştürme işi.

V

varlık: Var olan her şey.

vecize: Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir ilkeyi kısa ve kesin bir biçimde anlatan, genellikle kim tarafından söylendiği bilinen özlü söz.

vefa: Sevgiyi sürdürme.

vizyon: Görünüm.

vokal: İyi işlenmiş, düzenlenmiş ses.

vurgu: Konuşma, okuma sırasında bir hece veya kelime üzerine diğerlerinden daha farklı olarak yapılan baskı, aksan.

Y

yadigâr: Bir kimseyi, bir olayı hatırlatan nesne veya kişi.

yaklaşım: Bir sorunu ele alış, ona bakış biçimi.

yargı: Kavrama, karşılaştırma, değerlendirme vb. yollara başvurularak kişi, durum veya nesnelerin eleştirici bir biçimde değerlendirilmesi.

yönerge: Herhangi bir konuda tutulacak yol için üst makamlardan alt makamlara belli bir esasa dayanarak verilen buyruk, talimat.

Z

zer: Yüksek değerli paslanmaz element, altın.

zerzevat: Genellikle pişirilerek yenen bitkiler veya bunların taneleri, sebze.

ziraatçı: Tarımla uğraşan kimse.

KAYNAKÇA

Adalı, Bilgin. "Zaman İçinde Gezerken Gördüklerimiz", *Geçmişten Gelen Konuklar*. İstanbul: Can Sanat Yayınları, 2019.

Ak, Sevim. "Mavi Eşofmanlı Adam", *Mahalle Sineması*. İstanbul: Can Sanat Yayınları, 2016.

Akay, Hasan. "Yıldızlar Gayet Memnun", *Mavi Kuşlu Tükenmez Kalem*. Ankara: MEB Yayınları, 2017.

Bilgin, İsmail. "Elâzığlı Hasan Onbaşı", *Çanakkale'nin İsimsiz Kahramanları*. İstanbul: Sedir Yayınları, 2013.

Bilgin, İsmail. "İngiliz Memiş", *Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri*. İstanbul: Sedir Yayınları, 2015.

Cabrera, Aleix. "Hastalıklardan Korun Sağlıklı Yaşa!", çev: Simge Konu Ünsal. Ankara:TÜBİTAK Yayınları, 2015.

Calhoun, B. B. "Ayak İzlerinin Esrarı", *Ayak İzlerinin Esrarı*. çev: Özlem Özbal. Ankara: TÜBİTAK Yayınları, 2010.

Can, Çiğdem. "El Cezerî", *Kolay Kısa Keyifli Bilim*. İstanbul: Carpe Diem Yayıncılık, 2009.

Çılga, Abbas. "Abdullah Dedem", *Heredot Dede*. İstanbul: Engin Yayıncılık, 1992.

Çınaroğlu, Ayla. "Çocukluğun Değeri", *Sevinci Eksik Şiirler*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 2011.

Çınaroğlu, Ayla. "Uyku", *Şiir Gemisi*. İstanbul: Uçanbalık Yayınları, 1999.

Çiftkaya, Murat. "Dostluğun Türleri", *Sevgi ve Şefkat Öyküleri*. İstanbul: Genç Hayat Yayıncılık, 2014.

Demir, Zekiye. "Aile-Toplum-Dünya İlişkisi", *Aile Huzuru*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009.

Demiray, M. Güner. "Dönüşmek", *Annem Bir Çiçek*. Ankara: Koza Yayınları, 2012.

Demirci, B. Nur. "Salıncak", *Ben Çocuksam Eğer*. İstanbul: Kayalıpark Çocuk Yayınları, 2016.

Dolapçı, Ercan. "Mengenli Aşçı Kemâl", *Büyük Vatan Savunması Çanakkale*. İstanbul: Sedir Yayınları, 2017.

Duysak, Ülkü. "Yüreğinizde Bir Yer Açın", *Çocukluk Güzel.* Ankara: Küçük Ev Yayınları, 2009.

Dündar, Pınar. "Dünyanın Beyaz Devleri Buzullar", *Bilim Çocuk dergisi,* S 181. Ankara: TÜBİTAK Yayınları, 2013. s. 16-19.

Gökyay, O. Şaik. "Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a Çıkışı", *Bu Vatan Kimin?.* Ankara: MEB Yayınları, 2019.

Güney, E. Cem. "Her Masalın Başı", *Evvel Zaman İçinde*. İstanbul: Nar Yayınları, 2009.

Gürpınar, Melisa. "Şarkı", *Gel Dünyayı Seyredelim*. İstanbul: Can Sanat Yayınları, 2008.

Fedakârlık ve Duyarlılık Öyküleri. "İki Kardeşin Fedakârlığı" haz. Ergün Ür. İstanbul: Uğurböceği Yayınevi, 2014.

MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8. Sınıflar). 2019. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.

Kansu, C. Atuf. "Dünya Çocukları", *Kardeş Sofrası*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2004.

Karakurt, İsmail. "Şiir Nedir?", *Çocukluğum Bir Çocuk*. Ankara: MEB Yayınları, 2017.

Kaynak, M. Funda. "Piyano ile Piyanist", *Senfonik Öyküler*. Ankara: Bilgi Yayınları, 2011.

Kırlangıç, Hicabi. "Padişaha Su Hediye Eden Adam", *Mesnevi'den Öyküler*. Ankara: MEB Yayınları, 2017.

Kiraz, Nalan. "Küçük Çam Ağacı", *Bir Masal Anlat*. haz. Filiz Özdem. İstanbul: YKY Yayınları.

Öz, Erdal. "Dedem Korkut Öyküleri Üzerine", *Dedem Korkut Öyküleri*. İstanbul: Can Sanat Yayınları, 2013.

Özakman, Turgut. "Dersimiz Atatürk", *Dersimiz: Atatürk*. İstanbul: Bilgi Yayınevi, 2015.

Özalp, Teoman. "Atatürk'ü Son Görüşüm", *Atatürk'ten Anılar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1998.

Özdemir, Emin. "Yarın İçin", *Yalnızlığı Seven Kırlangıç*. Ankara: Kök Yayıncılık, 2018.

Özdemir, Emin. "Yoldaki Kaya", *Yalnızlığı Seven Kırlangıç*. Ankara: Kök Yayıncılık, 2018.

Rado, Şevket. “Tatlı Dile Dair”, *Eşref Saat*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2015.

Roca, Nuria. “Sonsuzluk ve Ötesi”, *Çevremiz ve Biz Evren*. çev. Ulaş Apak. Ankara: TÜBİTAK Yayınları, 2007.

Sıvışoğlu, Kübra. “Olimpiyat Oyunları”, *Bilim Çocuk dergisi*. S 175. Ankara: TÜBİTAK Yayınları, 2012. s . 10-13.

Süreya, Cemal. “Ünlü Ressam”, *Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi*. İstanbul: YKY Yayınları 2015.

Şahin, H. İbrahim. “Karagöz İle Hacivat”, Ankara: Akçağ Yayınları, 2013.

Şirin, M. Ruhi. “Bayrağımın Türküsü”, *Gökyüzü Çiçekleri*. İstanbul: Beyan Yayınları, 1989.

Tekçe, Güngör. “Kuşlu Mektuplar”, *Büyüklere Kuşlu Mektuplar*. İstanbul: Can Sanat Yayınları, 2016.

Uslu, Tarık, “İğnenin Deliği”, *Bilim Öyküleri*. İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2021.

Vahapzâde, Bahtiyar. “Gülden Güle Konur Zer Kelebekler”, *Gülden Güle Konur Zer Kelebekler*. İstanbul: Gurub Düşünceleri, Türk Edebiyat Vakfı Yayınları, 1995.

Yapıcı, Nihan. “3,2,1… Başlayın!”, *Bilim Çocuk dergisi*. S 277. Ankara: TÜBİTAK Yayınları, 2021. s. 16,17.

Yapıcı, Nihan. “Bir Bilim İnsanı Neler Yapar?”, *Bilim Çocuk dergisi*. S 273. Ankara: TÜBİTAK Yayınları, 2020. s. 42, 43.

Yazgan, Bestami. “Bayrak Öğretmen”, *Bilgi Çiçeği Öğretmenim*. İstanbul: Nar Yayınları, 2016.

Yener, Mavisel. “Bir Düş Yolcusu”, *Sevinci Eksik Şiirler*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 2011.

Yücel, Tahsin. “Eskiciyle Para Babası”, *La Fontaine Masalları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2015.

Zülâl, Aslı. “Atıkları Tanıyoruz...”, *Bilim Çocuk dergisi*. S 106. Ankara: TÜBİTAK Yayınları, 2006. s. 3.

İNTERNET KAYNAKÇASI

www.tdk.gov.tr

www.ttkb.meb.gov.tr

s. 16 çocuk hakları hakkında bilgi: https://www.maltepe.edu.tr/Content/Media/CkEditor/29042020025606457-cocukhaklari.pdf (Erişim tarihi: 12.01.2022)

s. 48 Koca Seyit hakkında bilgi: http://www.havran.gov.tr/kocaseyit (Erişim tarihi: 12.01.2022)

s. 107 Türk bayrağı hakkında bilgi: https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanligi/resmi-simgeler/bayrak/ (Erişim tarihi: 12.01.2022)

s. 123 Benden Selam Olsun Bolu Beyi’ne: https://ders.eba.gov.tr/ders/proxy/VCollabPlayer_v0.0.892/index.html#/main/ebaLibraryDetail?resourceID=847db2b2f6cc22e313843a0e1bdf416c (Erişim tarihi: 12.01.2022)

s. 140 Basından: https://www.milliyet.com.tr/gundem/orman-yanginlari-icin-korkutan-tahmin-iste-turkiyenin-en-riskli-bolgeleri-6643339 (Erişim tarihi: 12.01.2022)

s. 156 Türkiye Uzay Ajansı: https://tua.gov.tr/tr (Erişim tarihi: 12.01.2022)

s. 176 haber: https://www.trthaber.com/haber/spor/olimpiyatlar-sona-erdi-iste-turkiyenin-karnesi-600554.html (Erişim tarihi: 12.01.2022)

s. 194 özdeyişler: http://www.saruhanli.gov.tr/ozdeyisleri (Erişim tarihi: 12.01.2022)

GÖRSEL KAYNAKÇA

CEVAP ANAHTARLARI

1. TEMA

1. C

2. B

3. D

4. D

5. A

6. çirkin-güzel gelmek-gitmek çıkmak-inmek
yavaş-hızlı sahte-gerçek

7.
- atasözü
- gerçek
- mecaz
- eş
- görenek

8. Y - D - Y - Y - D - D - Y - D - Y - Y

9.

İnsanlar küçük yaşta kolay eğitilir.	Ağaç yaş iken eğilir.
Karşılık beklemeden iyilik yap.	İyilik et denize at, balık bilmezse Halik bilir.
Herkes ancak kendi çevresinde değer taşır ve sözünü orada geçirebilir.	Her horoz kendi çöplüğünde öter.
Komşular en küçük şey için bile birbirlerine muhtaçtırlar.	Komşu komşunun külüne muhtaçtır.
Giderini mutlaka gelirine uydurmalısın.	Ayağını yorganına göre uzat.

10. Ahmet, aslan gibi güçlü bir çocuktu.

Benzeyen	Benzetilen	Benzetme edatı	Benzetme yönü
Ahmet	aslan	gibi	güçlü olması

Yanakları elma gibi kırmızıydı.

Benzeyen	Benzetilen	Benzetme edatı	Benzetme yönü
Yanakları	elma	gibi	kırmızı oluşu

2. TEMA

1. B

2. A

4. D - D - D - Y - Y - Y - D

5. HİKÂYE 1 FABL 2 MASAL 3 ŞİİR 4

7.

	Doğru	Yanlış
Konuşmasında seviyesine uygun cümleler kurmalıdır.	D	
Konuşmasını olabildiğince uzatmalıdır.		Y
Konuşurken Mehmet'le göz teması kurmalıdır.	D	
Mehmet'in oyun hakkında yeterli bilgi sahibi olması için bağırarak konuşmalıdır.		Y
Konu dışına çıkmadan konuşmalıdır.	D	
Mehmet'e karşı nezaket kurallarına uygun davranmalıdır.	D	
Mehmet'in oyunla ilgili sorularına cevap vermemelidir.		Y
Konuşmasında kelimeleri doğru telaffuz etmelidir.	D	
Oyunun kurallarını açık ve net şekilde açıklamalıdır.	D	

8. Sanki daha önce hiç kimse düşünmemiş gibi yüzünde kendini beğendiği oldukça belli bir ifadeyle girdi içeri(:)
– Bu iş için gerekli olan malzemeleri sayıyorum (:)
Tornavida (,) pense (,) çift taraflı bant (,) akıllı vida ve matkap(.)
Kimse umursamadı(.) Nasılsa birazdan susardı (.)Hep böyle olmuyor muydu (?) Herkes alışmıştı onun bu hâline(.) Ne de olsa iki üniversite bitirmiş (,) yüksek lisanslar yapmış (,) doktorasını tamamlamış (,) makaleler yayınlamış(,) bilmem hangi dergide yazısı çıkmış ve daha bir sürü şey(...)

10.

Kelime	Kökü	Aldığı ekler
simitçiler	simit	-çi -ler
gözlükçü	göz	-lük -çü
kitabı	kitap	-ı
kapıcı	kapı	-cı
temizlik	temiz	-lik
soru	sor	-u
çorbacı	çorba	-cı
yorgunluk	yor	-gun -luk
bilim	bil	-im

3. TEMA

1. D

2. B

3. C

6. ✓bencil ✓çizelge ✓ gelenek ✓ içecek ✓ süzgeç ✓ taşlık ✓ vatandaş

8.

Biraz daha sabredersen her şey rayına oturtulacak.	Bir işi yoluna, yöntemine koymak, düzgün işler duruma getirmek.
Paçaları sıvayıp işe koyuldular.	Bir iş yapmaya güçlü bir biçimde, istekle hazırlanmak.
Topu ters köşeye atarak beni gafil avladı.	Umulmadık, beklenmedik bir zamanda yakalamak, zor duruma düşürmek.
Derdimi anlatmaya çalışmaktan dilinde tüy bitti.	Tekrar tekrar söylemekten usanmak, bıkmak.
Sınav sonucunu öğrenince ağzı kulaklarına vardı.	Çok sevinmek.
Babasının geleceği saati iple çekiyordu.	Sabırsızlıkla beklemek.

9.
- Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen ekleri ayırmak için kesme işareti kullanılır.
- Cümledeki anlamı tamamlayan ve cümlenin dışında kalan ek bilgiler için yay ayraç kullanılır.
- Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna kısa çizgi kullanılır.
- Tiyatro eserlerinde konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için yay ayraç kullanılır.
- Alıntılarda, alınmayan kelime veya bölümlerin yerine konulan üç nokta, yay ayraç içine alınabilir.
- Sayılara getirilen ekleri ayırmak için kesme işareti kullanılır.
- Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kısa çizgi kullanılır.

10. Dil dökmek - Düğün bayram etmek
İnce eleyip sık dokumak - Kulak misafiri olmak

4. TEMA

1. D

2. B

3. A

5. Ö - N - N - Ö - N - Ö - Ö

6.

Cümleler	Gerçek Anlam	Mecaz Anlam
Seçil'in sözleri, Selahattin'i çok yaraladı.		✗
Ağaçtan düşüp elini yaraladı.	✗	
Ona bakarken acı acı güldü.		✗
Yemeğin acısı biraz fazla olmuştu.	✗	
Yüreğimin tam ortasına büyük bir sıkıntı oturdu.		✗
Kısa bir süre koltukta tek başına oturdu.	✗	
İki ülke yıllardır savaşıyordu.	✗	
Ülkemiz ne olursa olsun salgına karşı bu savaşı kazanacaktır.		✗

7. ✓ ağzım ✓ burnum ✓ emretti ✓ gönlünü ✓ ismini ✓ karnı ✓ oğlu

8. ağlıyor | duymuyor | gelmiyor | seçmiyor | söylüyor | temizlemiyor | tuzluyor | yaşıyor | yiyor

9. Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasında kullanılır. (Eğik Çizgi)
Kaynak olarak verilen kitap veya makalelerin künyelerine ilişkin bazı ayrıntıları göstermek için kullanılır. (Köşeli Ayraç)
Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce kullanılır. (Köşeli Ayraç)
Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. (Uzun çizgi)
Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için kullanılır. (Eğik Çizgi)
Dizeler yan yana yazıldığında aralarında kullanılır. (Eğik Çizgi)

5. TEMA

1. B
2. D
3. C

8.

Doğada olan, doğada bulunan.	Doğal güzellikler çok fazla.
Doğada rastlanan, doğaya uygun olan.	Su doğal bir şekilde akıyor.
Kendiliğinden olan, insan eliyle yapılmamış.	Buradaki doğal limanı gördün mü?
Yapmacık olmayan.	Erdem o kadar doğaldı ki kimse buna şaşırmıyordu.
Sağduyuya, mantığa uygun olan.	Bu durumun onu sevindirmesi doğal.

10. Sınavdan yüksek not alabilmek için bu hafta dışarıya çıkmayacak.
Ev alabileyim diye para biriktiriyorum.
Sinemaya yetişebilmek için işten erken ayrıldı.
Annesini görmek umuduyla memlekete gitmiş.
Kilo vermek için spor yapıyor.
Otobüsü kaçırmamak için yarın sabah erkenden kalkacak.
İyi bir sunum yapabilmek için sürekli prova yapıyordu.

12.
- türemesi
- yumuşaması

6. TEMA

1. C

2. A

4. Bilgilendirici metin

5. alçak - doğru - sıcak - açmak

6. çalışkan | dişçi | kitapçı | simitçi | yaptı

7.
- Mehmet, Ali'den __daha__ hızlı koşuyor.
- Türkiye'nin __en__ güzel kayısısı Malatya'da yetişir.
- Onun __kadar__ zeki bir çocuk görmedim.
- Erdem, Elif'ten __çok__ çalışıyor.
- Babama __göre__ ben çok daha fazla oyun oynamışım.

9. Bir şey söyleyeceğim(:) Hayat her zaman acımasız değildir(.)
Dün(,) öğleye doğru(,) senin dediğin gibi kar yağdı(.)
Biraz daha gidelim(,) dedi(.)
Sevdiği dersler(;) matematik(,) Türkçe(,) din kültürü ve görsel sanatlardır(.)
Benim için üç değer önemlidir(:) Özgürlük(,) adalet(,) sevgi(.)

10.

Kelime	Kök	Kelime	Kök
yoğurtçu	yoğurt	gözcüye	göz
saklıyor	sakla	kırık	kır
çorabı	çorap	tabakta	tabak
kitaptan	kitap	yiyorlar	yemek
buzullar	buz	sağlıkçı	sağ

7. TEMA

1. C

2. A

3. D

4. B

6. Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.

7. evli - bilgi - göçmen - gözlükçü - mutluluk - dengeli - yazar - öğretmen - yorgun

8.
- Güvenli olmayan sitelerden resim, video, dosya veya program indirmemeliyiz.
- gov uzantısı o genel ağ sitesinin devlet kurumlarına ait olduğunu gösterir.
- edu uzantısı o genel ağ sitesinin üniversitelere ait olduğunu gösterir.

9. el üstünde tutmak - avucunu yalamak - ununu elemek, eleğini asmak

8. TEMA

8. B

9. D

10. A

11. D

12.

Evcil hayvanlar da insanlar gibi birçok hakka sahiptir. Karınlarının doyurulması, bakımlarının yapılması, barındırılması bu haklarından bazılarıdır.	Evcil hayvanların da temel halkları vardır.
Kış mevsiminde yabani hayvanlar için yaşadıkları yerlere yiyeceklerin konulması önemli davranış şeklidir. Onların yaşamalarının sağlanması, doğal dengenin korunması açısından da son derece önemlidir.	Yabani hayvanların korunması son derece önemlidir.
Hayvanların farklı özelliklerini keşfetmek için onlara yakın olmak gerekir. Onlara yakın olduğumuzda bir kalplerinin olduğunu göreceğiz ve bazı davranışlarına hayran olacağız.	Hayvanların özelliklerinin keşfedilmesi zevklidir.

13.
- Birden fazla kelimeden oluşan sayılar ayrı yazılır.
- Üleştirme sayıları rakamla değil yazıyla belirtilir.
- Bir zorunluluk olmadıkça cümle rakamla başlamaz.
- Dört veya daha çok basamaklı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve aralarında nokta kullanılır.
- Sıra sayıları yazıyla ve rakamla gösterilebilir.